KENİZÉ MOURAD

PAK İNSANLAR ÜLKESİNDE

ROMAN

Türkçesi: Süleyman Doğru

§

Kenizé Mourad bu sarsıcı aşk romanıyla bizi az tanınan ve gizemli bir ülkeye "Pak İnsanlar Ülkesi" Pakistan'a götürüyor.

Fransız gazeteci Anne, nükleer güce sahip tek Müslüman ülke olan Pakistan'da bombanın teröristlerin eline geçme riskini araştırıyor. Sarayları, camileri ve Moğol bahçeleriyle meşhur Lahor'un aristokratik güzelliğinde, genç kadın her türden casusluk şebekeleri, askerler, polisler, köklü aileler ve cihatçılarla karşılaşıyor.

Genç kadın çok iyi saklanan bir sırrı ortaya çıkaracak: Başlıca petrol yollarının tam kavşağında Çin'in devasa bir petrol terminaline dönüştürmekte olduğu, Pakistan'ın küçük liman şehri Gwadar etrafında, Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasında yaşanan savaş.

Anne ayrıca ölümcül bombalı saldırılardan sorumlu olan bir aşırıcı örgütün içine sızmayı deneyecek, onlar tarafından kaçırılacak, açlığı, susuzluğu ve ölüm korkusunu tadacak.

Ona kılavuzluk edenler arasında bulunan tuhaf arkadaşı Karim onu kurtarabilecek mi? Lahor'da Beckett'in eserlerini sahneleyen tiyatrocu Karim; Pakistan'ı büyük bir tutkuyla seven ve tehlikeli bir sır barındıran Karim...

EVEREST
www.everestyayinlari.com
f/everestyayinlari
/everestkitap
/everestyayinlari

EVEREST

1785

KENİZÉ MOURAD

II. Dünya Savaşı başlarında Paris'te doğdu. Annesi, padişah V. Murad'ın torunu Selma Sultan'dı. Babası ise Badalpur racasıydı. İki yaşında annesini yitiren Kenizé Mourad, Paris'te büyüdü. Babasını 21 yaşında tanıdı. Yükseköğrenimini Paris'te tamamladıktan sonra on beş yıl boyunca bazı Fransız dergilerinin Ortadoğu muhabirliğini yaptı. Kendi hikâyesini kaleme aldığı ilk eseri *Les Jardins de Badalpour* (Badalpur'un Bahçeleri) 1998'de yayınlandı. Gazeteciliğe ara verdiği bir süre, annesi Selma Sultan'ın hayatını anlattığı *Saraydan Sürgüne*'yi (1998) yazdı. Bu roman, Fransa'da milyonlar sattı. Yirmiye yakın ülkede yayınlandı. 2003'te *Toprağımızın Kokusu Filistin ve İsrail'in Sesleri* basıldı. 2010 yılında *Begüm* adlı romanı yayınlandı.

SÜLEYMAN DOĞRU

9 Nisan 1969'da Keşan'da doğdu. İlköğrenimini Keşan'da, ortaöğrenimini ise İstanbul'da, Galatasaray Lisesi'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 1998 yılında mezun oldu. Institut Catholique de Paris'de Kütüphanecilik ve Dokümantasyon formasyonu aldı. Değişik yayınevlerinden Fransızca ve İspanyolcadan çevirileri bulunmaktadır.

KENİZÉ MOURAD

PAK İNSANLAR ÜLKESİNDE

Türkçesi: Süleyman Doğru

§

Yayın No 1785
Çağdaş Dünya Edebiyatı 251

Pak İnsanlar Ülkesinde
Kenizé Mourad

Kitabın Özgün Adı: *Au pays des purs*

Fransızca aslından çeviren: Süleyman Doğru
Kapak tasarımı: Füsun Turcan Elmasoğlu
Sayfa tasarımı: M. Aslıhan Özçelik

© 2018, Librairie Arthème Fayard.
© 2018, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Eylül 2018

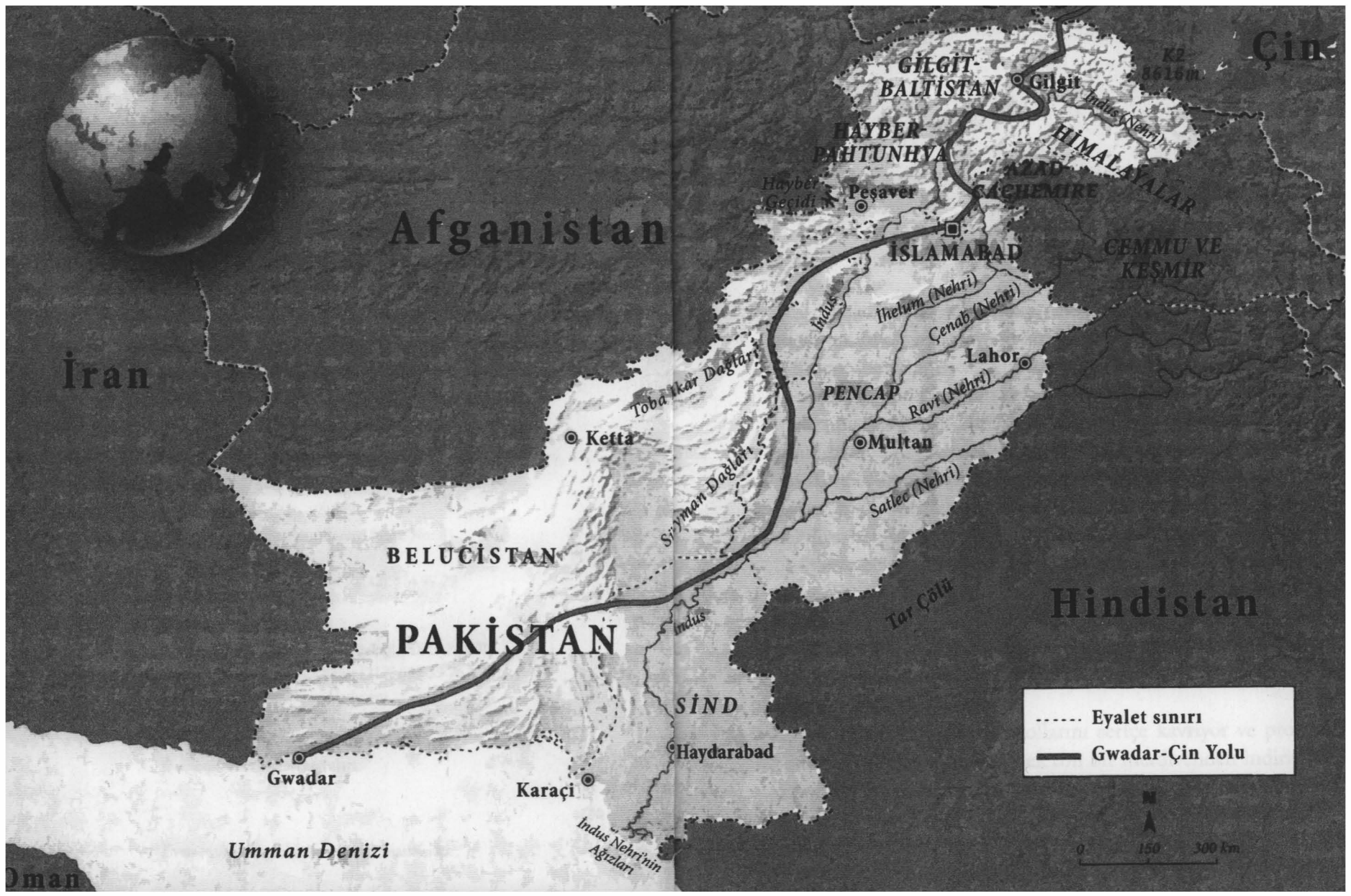
ISBN: 978 - 605 - 185 - 299 - 7
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www. everestyayinlari. com
www. twitter. com/everestkitap
facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Marine Jacquemin, Christine Ockrent,
Florence Aubenas, Liseron Boudoul
ve diğer tüm büyük haberci ve savaş muhabiri kız kardeşlerime....

Afganistan
İran
Çin
Hindistan
Umman Denizi
PAKİSTAN
GİLGİT-
BALTİSTAN
Gilgit
K2
8616m
Indus (Nehri)
HİMALAYALAR
HAYBER
PAHTUNHVA
Hayber
Geçidi
Peşaver
AZAD
KEŞMİR
CEMMU VE
KEŞMİR
İSLAMABAD
İndus
İhelum (Nehri)
Çenab (Nehri)
Lahor
PENCAP
Ravi (Nehri)
Toba Kakar Dağları
Ketta
Süleyman Dağları
Multan
Satlec (Nehri)
BELUCİSTAN
Tar Çölü
İndus
SİND
Haydarabad
Gwadar
Karaçi
İndus Nehri'nin
Ağızları
Eyalet sınırı
Gwadar-Çin Yolu
N
0
150
300 km

"Casus!"

Sözcük havada bir kırbaç darbesi gibi şaklıyor. Siyahlı adam tehditkâr bir edayla doğruluyor.

"Beni kandırabileceğinizi zannettiniz, sersem şey! Jamaat-ud-Dawa'nın gücünün farkında değilsiniz, her tarafta antenlerimiz var. Sizin kim olduğunuzu çok iyi biliyoruz, ama şimdi bize kimin için çalıştığınızı söylemeniz gerekecek!"

"Ama... ben gazetem *L'Observateur du monde* için çalışıyorum," diye kekeliyor solgun yüzlü Anne, "ben casus değilim, ben bir gazeteciyim!"

"Gazeteciymiş," derken pis pis sırıtıyor siyahlı adam, "hepsi aynı şeyi söyler! Ama diğerleri gibi siz de sonunda itiraf edeceksiniz."

Ve yanında ayakta bekleyen iki adama dönerek:

"Zindana atın şunu! Kimin için çalıştığını hatırlayana kadar orada kalsın."

Adamlar genç kadının kollarını sertçe kavrıyor ve protestolarına kulak asmadan helezon bir merdivenden indirip uzun bir koridor boyunca sürükleyerek sadece daracık bir mahzen penceresinden ışık alan karanlık bir odaya sokuyorlar.

Anne dehşet içinde haykırıyor. Tırnaklarını geçiriyor, ısırıyor, çırpınıyor. Ancak bütün bunlar faydasız, adamlar onu ite kaka içeri atıp ağır demir kapıyı üzerine kapatıyorlar.

Yarı karanlıkta, Anne üzerinde rengi anlaşılamayan bir örtünün bulunduğu eski somyayı ve bir köşede duran sarı plastik kovayı seçiyor. Odanın tüm mobilyası bundan ibaret.

Odanın ortasında ayakta duran Anne kapılmak üzere olduğu paniği engellemeye çalışıyor. Yavaşça nefes alıyor ve gözlerini kapatarak yemyeşil Fransız kırlarında dolaştığını hayal ediyor... Sakinliğini yavaş yavaş geri kazandıktan sonra konsantre olup o gün öğleden sonranın olaylarını adım adım tekrar gözden geçirmek suretiyle oraya tutsak olarak nasıl düştüğünü anlamaya çalışıyor. Tedbirsizlik mi etmişti? Peki ama riskli bir bölgede çalışan bir gazeteci için tedbir nerede başlar ve nerede biter, bunu bilen var mı?

"Her şeye burnunuzu sokuyorsunuz," demişti Pakistanlı bir arkadaşı bir gün ona, "dikkatli olun, burada bundan hoşlanmazlar."

O sadece işini yapıyordu.

Acaba kimi rahatsız etmişti?

Somyanın köşesine oturup başını ellerinin arasına alan Anne geçmiş haftaları gözünün önünden geçirmeye başlıyor...

1

Bugün Basant, ilkbahar bayramı. Değişik renk ve şekillerdeki binlerce uçurtma tıpkı kocaman kuşlar gibi gökyüzünde zarafetle süzülüyor. Yaşlı Lahor şehrinin çatılarına ve teraslarına çıkan insanlar, mısır ve buğday hasadını kurutup bütün bir yılın gıdasını sağlayacak güneşi selamlayan görkemli baleye iştirak etmek ya da onu sadece hayranlıkla seyretmek için sabırsızlanıyorlar.

Kökeninde bir Hindu bayramı olan Basant bütün topluluklar tarafından kutlanan bin yıllık bir gelenek ve Pencap eyaletinin başkenti Lahor bu kutlamaların tartışmasız merkezi olmaktan gurur duyuyor.

Bir gün önce gri ve yağmurlu bir Paris'ten gelen Anne Le Guennec büyülenmiş bir şekilde masmavi gökyüzündeki bu sayısız ışıltıları seyrederken neşeli ve rahat bir ortamda sohbet edip gülüşmekte olan adamları ve dekolte giyimli kadınları görmenin şaşkınlığını yaşıyor. Onun kafasındaki Pakistan tam olarak böyle değildi.

Parisli saygın bir haftalık yayın olan gazetesi Batılılar tarafından kötü tanınan, ama Afganistan'da on yıldan beri El-Kaide ve Taliban'a karşı savaşan NATO birliklerinin

müttefiki olan bu ülke hakkında ondan bir dizi röportaj istedi. Gerçekten müttefikleri mi? Birçok kişi bundan kuşku duyuyor, bu ülkeyi ikili oynamakla suçluyor ve kaygılanıyor... Zira Pakistan bombayı elinde bulunduruyor. İslamcılar onu ellerine geçirebilirler mi? İslamabad'ın verdiği güvencelere rağmen dünyanın bütün gizli servislerini tetikte tutan bir kâbus bu. Ayrıca son yıllardaki su baskınları sefaletin vahametini daha da arttırdı: Temel olarak İslamcı örgütlerin yardım eli uzattığı köylüler ne derece radikalleştiler? Aralarından yüz binlercesi, aşırıcılar için ideal bir eleman bulma sahası oluşturan mülteci kamplarında yaşamlarını sürdürme uğraşı veriyor.

Bu aristokrat evinin terasında, ilkbahar güneşini simgeleyen sapsarı fularlarını ya da şallarını dalgalandıran erkekler ve kadınlar, neden oldukları büyülenmenin bilincindeki tavus kuşları gibi renklerini gözler önüne sererek birbirlerine yaklaşıp uzaklaşırken şehvetli bir danstaymışçasına birbirlerine sürtünen uçurtmaları dikkatle seyrediyorlar. Başı yana eğik Anne da büyülenmiş bir halde onları izliyor, binlerce uçurtma, hepsi birbirinden güzel, Lahorlular gerçek sanat eserleri ortaya koymayı bir gurur meselesi olarak görüyorlar, ama onu en çok etkileyen gösterinin ahengi, yumuşaklığı, şiirselliği... Yumuşaklık birden savaşçı bir kisveye bürünüyor: Bir uçurtma kur yapıyormuş gibi göründüğü avının üzerine şimşek gibi dalıyor ve tek bir ölümcül darbeyle onu yere bağlayan ipi kesiyor; dengesini kaybeden güzel kuş sendeliyor ve kendi etrafında dönerek dalışa geçtikten sonra alkışların arasında sert bir şekilde yere çakılıyor.

Rüyasından çıkan Anne yanındaki kişiye soruyor:

"Ne oldu? Bir kaza mı?"

"Hiç alakası yok. İlkbaharın gelişi uçurtmaların baleleriyle, ama özellikle de savaşlarıyla kutlanır. Bir süreden beri, bu savaşların daha çok kurbanı oluyor, çünkü kullanılan teknikler geliştiği için ipler giderek daha öldürücü bir hale geldi: Eskiden yumurta akına bulanan iplerin üzerine geleneksel olarak cam kırıkları yapıştırılıyor, bu da onları tıraş bıçağı

gibi keskin yapıyordu, ama son zamanlarda, yasak olmasına rağmen, son derece tehlikeli çelik ipler kullanıyorlar."

Oysa ki Anne bu göksel koreografide bir barış sembolü gördüğünü sanıyordu...

Beyaz ceketli hizmetçiler gümüş tabakların üzerinde kebapları ve pakoraları[1] servis ederken yaşlı bir adam iç çekiyor:

"Bunun muhtemelen son seyredişimiz olduğunu düşününce..."

"Nedenmiş o?" diye tepki veriyor etrafındakiler.

"Hükümet ölümleri bahane ederek kutlamaları yasaklamak istiyor: Her yıl, son sürat giderken uçurtmaların çelik iplerinde boğazları kesilen motosikletliler oluyormuş."

Alaycı gülüşler yükseliyor:

"Neyse ki gülünçlük öldürmüyor! Yıllardan beri arkalarında binlerce kurban bırakan aşırıcı gruplara karşı önlem alma konusunda ayak direyen yöneticilerimiz uçurtma iplerine karşı bir yasa çıkaracaklar!"

"Asıl istedikleri molvilerin[2] ağzına bir parmak bal çalmaktan ibaret. Molvilerin, bu Hindu bayramının asırlardan beri Müslümanlar tarafından benimsenmiş olmasına duydukları öfke dinecek gibi değil."

Nostaljik bir şekilde eski Lahor'u, farklı dinsel gruplar arasında uzlaşmanın hüküm sürdüğü ve incelikli bir sanatsal yaşamın zengin mesenler tarafından desteklendiği, ama Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesinin ardından ortadan kaybolmuş şehri hatırlatan bir sesler kalabalığı işitiliyor. Bugünkü Lahor eskisinin ancak gölgesi olur, zira geçmişte Hindu elitler sayesinde bütün Kuzey Hindistan'ın en parlak

1 Pakora: İçi et ya da sebze dolu küçük poğaça.

2 Molvi: Sünni Müslüman din âlimi.

merkeziydi, Müslüman nüfus daha ziyade toprak sahibi eğitimsiz kişilerden oluşuyordu.

"Bugün artık bir Müslüman iş insanları sınıfımız var," diyor bir kadın, "ama gökdelenler ve otobanlar inşa etmekten başka Lahor için ne yapıyorlar?"

Bunu protestolar, birbirine karışan sesler izlerken Anne oradan uzaklaşıyor.

Dün, uçaktan iner inmez, ilk telefon görüşmesini Washington'da çalıştığı sırada tanıştığı ünlü gazeteci Jamal Khan'la yapmıştı:

"Tam zamanında geldin, yarın Basant, seni bir arkadaşımın evine götüreceğim. Her yıl toplumun ileri gelenlerinin buluştuğu muhteşem bir parti verir! Böylece doğrudan Pakistan yüksek sosyetesinin içine girebilir ve işine yarayacak insanlarla tanışabilirsin. Çünkü şunu iyi bilmelisin ki burada tanıdıklar olmadan hiçbir şey yapamazsın. Sonrası sana kalmış!"

Jamal aşağı yukarı kırk yaşında. Sportmen bir fiziği ve esmer bir teni var, yaklaşık on yıldır Taliban konusunda uzman. Bu sıfatı sayesinde Batı basınının ve özellikle de ona düzenli olarak başvuran Amerikalıların gözdesine dönüştü. Çok hoş bir Portekizli kadınla evli, ama bu onun diğer güzel kadınlardan keyif almasını engellemiyor ve genç gazeteci kadının ince uzun siluetine de kayıtsız kalmıyor. Gabriella onun bu zaafını bilse de vaktini kıskançlıklarla harcamıyor; ne var ki alagarson kesilmiş siyah saçları ve masmavi gözleriyle bu seferki...

Anne o kadar çok kişiye takdim edildi ki bu sosyetiklerin ve ısrarcı bakışlı erkeklerin arasında biraz dağıldı. Aşırı tutucu olarak nam salmış bu Pakistan'da kimseyi şoke etmemek için uzun kollu ve subay yakalı bol bir tunik giyme özenini gösteren Anne, kusursuz vücut hatlarını tamamen gözler önüne seren daracık elbiseler ya da transparan sariler giymiş

göz kamaştırıcı hatunlar arasında kendini gülünç hissediyor. Pakistan'ı sakallı ilkellerin, peçeli kadınların ve teröristlerin yatağı olarak gören Fransız arkadaşlarının şu an yanında, muntazam kürtahlarının[3] içindeki zarif erkeklerin ve derin dekolteleri şeffaf bir etol tarafından kısmen gizlenen bluzlarının canlı renkleri mat tenleriyle tezat teşkil eden yapmacık tavırlı kadınların arasında bulunmalarını çok isterdi. Gençler ise giyimlerinde o küçük çekingenlikleri dahi hissetmiyorlar: Abanoz rengi saçları ve sürmenin belirginleştirdiği gözleriyle çok güzel kadınların üzerinde, taklit mücevher işlemeli kotlar ve sırtlarının büyük kısmını açıkta bırakan düğümlü bluzlar gibi genellikle Londra ya da Paris'in son moda giysileri var. Anne üzerindeki klasik Pakistan kıyafetiyle kendini oraya ait değilmiş gibi hissediyor.

Neyse ki elli yaşlarında zayıf bir adam olan ev sahibinin hayranlık dolu bakışı onu rahatlatıyor:

"Sizi burada ağırlamak ne büyük onur, madam!" diyor sıcakkanlılıkla.

Anne gülümsüyor, ama onu yanılgıdan kurtarmıyor. Doğu'da yirmi beşini geçmesine rağmen "matmazel" olarak kalan bir kadına kötü gözle bakıldığını öğreneli uzun zaman oldu: İnsanlarda hemen, evliliği imkânsız kılan bir kusurunuz bulunduğu ya da evlilik bağını reddeden hafifmeşrep bir kadın, yani kolay bir av olduğunuz şüphesi uyanır.

Ev sahibi, Anne'ın şahsında "Fransız kadınlarının çekiciliğini" selamladıktan sonra geniş terasın diğer ucuna yeni gelen konukları karşılamaya gidiyor.

Jawed Khan'ın yirmi yıldan beri bütün hükümetlerde olduğu gibi mevcut hükümette de bakan olduğunu anlatıyor Jamal. Pencap'ın en büyük feodal ailelerinden birinin varisi. Yakın zaman önce muhalefette geçirdiği kısa süre boyunca mücadele ettiği hükümetin bugün temel direklerinden birini

3 Kürtah: Hem erkekler hem de kadınların giydiği, pamuk ya da ipekten uzun tunik.

oluşturuyor; her ne olursa olsun, ailenin menfaatleri korunsun diye kardeşlerin sıklıkla farklı partilere dağıldığı ülkede bu kimseyi şaşırtmıyor.

"Anladım," diye dalga geçiyor Anne, "çok katı politik inançları yok... Ama tahmin ediyorum ki en azından iyi bir teknokrattır, değil mi?"

"Hiç alakası yok! O çok büyük bir feodal ve bu çok daha önemli çünkü yanında binlerce köylünün oylarını getiriyor."

"Pakistan oldukça özel bir demokrasidir!" diye yorumda bulunuyor Gabriella alaycı bir şekilde. "Gerçi bu diğer birçok ülke için de geçerli. Mesela artık büyük feodallerin olmadığı Hindistan'da siyasi partiler bir torba pirinç karşılığında yoksulların oylarını satın alıyorlar."

"Asla uygulanmayan programlardan ziyade, ne yaparsa yapsın yıllarca tutsağı olacağınız bir adayın güzel konuşmalarına oy verdiğiniz Avrupa'da durumun daha mı iyi olduğunu zannediyorsun?" diye hemen tepki gösteriyor Jamal.

Hayır, bu tuzağa düşmeyecek!... Anne oradan uzaklaşıyor, Fransa'da olduğu gibi arkadaşlarını karşı karşıya getiren bu kısır tartışmalardan canına tak etti.

Elinde bir kadeh viskiyle –alkolün kesinlikle yasak olduğu bu ülkede karaborsa çok büyük bir kazanç kapısı– dolaşırken, bir divanda oturan, beyaz bir kürtah choridar[4] giymiş çok cılız, yaşlı bir beyefendiyi fark ediyor. İnsanlar hemen etrafına toplaşıyorlar, kimileri ona coşkuyla sarılıyor, diğerleriyse saygı dolu selamlamalarla önünde eğiliyorlar. Yanında duran ev sahibi adamın üzerine titriyor: Aç mı, susamış mı, yorgun mu?

Yaşlı adam çok yumuşak bir tebessümle mırıldanıyor:

"Dostum biliyorsun ki ben Lahor'da bulunduğum süre boyunca o kadar mutlu olurum ki yorgunluk nedir bilmem."

---

4 Choridar: Sadece alt kısmı görünen, zamanında Moğol saraylarındaki gibi dizin üzerinde kıvrık ve sıkı duran pantolon. Hem erkekler, hem de kadınlar giyiyor.

Yanındaki bir adam Anne'ı aydınlatıyor:

"Bu Sri Nanda, bir Hindu, ailesi eskiden Lahor'un en köklü ailelerinden biriydi ve o da ev sahibimizin babasının en yakın dostuydu. 1947'deki bölünme sırasında diğer yüz binlerce Hindu gibi Delhi'ye göçmek zorunda kaldılar... O zaman on sekiz yaşındaydı. Ama sınırların yeniden açıldığı 1955'ten beri her yıl Basant vesilesiyle Lahor'a geliyor. Delhi'ye bir türlü alışamadığını, gerçek vatanının Lahor olduğunu söylüyor."

Hindistan'da, yüreklerinde esas vatanlarının özlemini taşıyan binlerce Sri Nanda olması gerektiğini, aynı şekilde dostlarının ve dinsel bariyerlerin var olmadığı o açık toplumun kaybını yüreklerinde acıyla hisseden birçok Pakistanlının bulunduğunu söyleyerek devam ediyor.

"Hindulara ve Sihlere ülkeye giriş izninin (bir kriket maçı dolayısıyla dört gün için) verildiği ilk yıl, bütün Lahor onları karşılamak üzere oradaydı. Eski tanıdıklarını görme umuduyla uzak şehirlerden gelenler bile olmuştu. İnsanlar sevinç çığlıklarıyla birbirlerine sarılıyor, birlikte yaşadıkları güzel günleri hatırlayınca duygulanıp aynı anda hem gülüyor hem de ağlıyorlardı. Politikacılar tarafından körüklenen bölünmenin ölümcül çılgınlığı, yerini uzun zamandan beri yaşam yoldaşlarını kaybetmiş olma nostaljisine bırakmıştı ve onlara yeniden kavuşmak kelimelerle anlatılamaz bir mutluluktu. Belli başlı kavşaklarda üzerlerinde Hintçe "Hintli kardeşlerimiz hoş geldiniz!" yazan taklar kurulmuştu. Alışveriş merkezlerinin yakınlarına her türlü meşrubatla donatılmış masalar yerleştirilmişti. Dört gün boyunca bütün şehir çok özlediği eski sakinlerini ağırlamaktan başka bir şey düşünmedi."

Bölünme dramı... Anne, 1947'de Lahor'daki konsolosluk ataşelerinden biri olan dedesi Yannick'ten bunu defalarca dinlemişti. Pakistan'ın trajik doğumu, asırlardır birlikte yaşayan halkların hoyrat ayrılığı, tam bir hazırlıksızlık –İngilizler öngörülen tarihten bir yıl önce çekilmişlerdi–, takip

eden katliamlar, sınırın her iki yanında cesetlerle dolu bir şekilde gelen trenler, dedesi ona hepsini anlatmıştı. Onu dinlerken dehşeti yaşamış ve kuşaktan kuşağa aktarılan nefreti anlamıştı; ama kopan bir sevgi ilişkisinin acısını şu anda daha da derinden hissediyor. Lahor'daki yaşam o kadar incelikli ve keyifliymiş ki, "Hindistan'ın Paris'i" diye adlandırılıyormuş, ama bir daha asla o günlere geri dönememiş. Sınıra otuz kilometre mesafede bulunan şehir bugün, korktuğu ama her şeye rağmen bitmek bilmez bir nostalji beslediği düşman kardeş güçlü Hindistan karşısında ilk savunma kalesini teşkil ediyor.

Anne çok sevdiği ve ona Lahor'dan hep büyük bir coşkuyla bahseden dedesini düşünüyor. Pakistan'a gideceğini ninesine haber verene kadar onu bu şehre bağlayan çok kişisel bağlardan asla haberi olmamıştı.

Yannick bu şehre gelişinden kısa bir süre sonra genç Müslüman kadın, güzeller güzeli Rekha'ya âşık olmuştu. Arkadaşlarının suç ortaklığı sayesinde haftalarca gizlice buluşmuşlardı. Yannick gidip onun ailesiyle tanışmak ve kızlarıyla evlenme talebini anne babasına iletmek istiyor, ama onların tepkisinden çekinen Rekha tereddüt ediyor, uygun anı beklemek istiyordu. O an hiçbir zaman gelmedi, çünkü 15 Ağustos 1947'de Hindistan ve Pakistan'ın bölünmesi resmi olarak ilan edildi ve herkesin Hindistan'da kalması gerektiğini düşündüğü kültürel başkent Lahor kendini Pakistan'da buldu.

İlk şokun geçmesinin ardından, şiddet tüm şehri etkisi altına alacaktı:

"Dedenin Rekha'yla randevusu varmış, ama bu cehennemi terk etmelerine yardımcı olunması için yakaran insan seli yüzünden konsolosluğu bırakıp gidemiyormuş. En sonunda bir fırsatını bulup her zaman buluştukları çay salonuna koştuğunda, şehrin tüm dükkânları gibi oranın da kapalı ve kepenginin inik olduğunu görmüş. Endişe içinde hemen Rekha'nın evine gitmiş. Evde kimse yokmuş ve komşular

ailenin nereye gittiğini bilmiyorlarmış. Bütün arkadaşlarını sorgulamış ama hiçbir bilgi elde edememiş.

"Üç gün boyunca onu çaresiz bir şekilde ararken, alevler içindeki şehrin altını üstüne getirmiş. Ta ki ona konsolosluğun kapatılacağı ve bütün Fransızların ülkeyi terk etmeleri gerektiği bildirilene kadar. İçi sızlayarak oradan ayrılmış. Aylarca Rekha'ya mektuplar göndermiş ama hiçbirine cevap alamamış. Sonra... benimle tanıştı."

Anne, kocasının başka bir kadına nasıl delicesine âşık olduğunu ağırbaşlı bir havada anlatan sevgili ninesini şaşkınlıkla dinlemişti. Ve tatlı sesiyle, "Pakistan'a gittiğine göre onu bulmayı deneyebilirsin," diye ekleyince haykırıvermişti:

"Ne yapmak için?"

"Bu dedenin en büyük arzusuydu, yukarıdan onun yerine getirildiğini görmekten büyük mutluluk duyacağına eminim. Sadece Rekha'nın katliamlardan kurutulup kurtulmadığını öğrenmek değildi arzusu, daha önemlisi ona ihanet etmediğini ve onu bulmak için elinden gelen her şeyi yaptığını ona söylemek istiyordu."

"Söylesenize, nineciğim, onu kıskanmıyor muydunuz?"

Ninesi gülümsemişti:

"Deden ve ben kırk yıl boyunca birbirimize çok derin bir sevgi besledik. Ama Rekha başka bir şeydi, onun Şark rüyasıydı, onun maceraperest ve tutkulu tarafını tatmin eden ama gerçeklik karşısında fiyaskoyla sonuçlanacağını bildiği bir şey. Ben Rekha'yı sevdim, dedenin rüyasını sevdim, çünkü ben dedenin her şeyini sevdim."

Sri Nanda'nın sesi Anne'ı anılarından çekip çıkarıyor.

"Sizi tekrar görmek ne büyük mutluluk, sevgili Samiya! Dans okulunuz nasıl gidiyor?"

"Şaşırtıcı derecede iyi, Sri Nanda! Düşünebiliyor musunuz, molvilerin tüm beddualarına rağmen her geçen gün öğrencilerimin sayısı artıyor ve bunların çoğunluğunu da

sokakta peçeyle dolaşan kızlar oluşturuyor. Dans sayesinde ruhlarını açıyorlar, nefes alıyorlar; bu özgürlük alanına ihtiyaçları var."

Samiya kırk yaşlarında bir kadın, Hindu tapınaklarındaki yuvarlak göğüslü ve narin bedenli figürleri andıran bir fiziği var. O Kuzey Hindistan'a özgü "katak" dansını Pakistan'da icra eden iki profesyonel dansözden biri. Köktendincilerden düzenli olarak tehditler almasına rağmen korkuya kapılmaya niyeti yok.

Siyah gür saçlı ve sarsak tavırlı genç bir adam yaklaşıyor:

"Sizden rica ediyorum, Sri Nanda, ona bırakmasını söyleyin. Bu gidişle en sonunda kendini öldürtecek!"

Ve Samiya'ya doğru dönerek:

"Sen gerçekten delisin! İslamcılar seni kafaya takmışlar, seni gençliği yozlaştırmakla itham ediyorlar ve buna son vereceklerine ant içtiler."

Samiya'nın kızgınlığı suratına yansıyor:

"Kollarımı kavuşturup evde oturmamı beklerdin değil mi?" diye sert bir tonda çıkışıyor...

Diplomatça davranan Jamal araya giriyor ve genç adamın kolunu tutuyor:

"Onu rahat bırak, Karim, sen onun ne ağabeyi ne de kocasısın, nasıl davranacağına karar vermek için Samiya'nın sana ihtiyacı yok."

Ve konuyu başka tarafa çekmek için:

"Size Anne'ı takdim ediyorum, bir gazeteci meslektaşım, buraya dün geldi. Güzel ülkemiz, *Newsweek*'in taktığı gerçek bir gurur kaynağı isimle "gezegenin en tehlikeli ülkesi" hakkında bir dizi makale kaleme alması gerekiyor. Anne, size Karim'i takdim edeyim, Karim tiyatrocu, Samiya'ya gelince, onun hakkında neredeyse her şeyi biliyorsunuz."

"Ve ona tamamen hak veriyorum. Tehlike bahanesiyle kendi küçücük varoluşumuza kapanırsak çok sıkıcı bir hayatımız olur!"

"Söylediklerinizde ciddi misiniz?"

Kot pantolonlu iri yarı delikanlı şimdi Anne'ın karşısına dikildi ve yüzünde bir şaşkınlık ifadesiyle ona şöyle diyor:

"Siz gerçekten bir idealist misiniz? Sizin orada hâlâ böyle şeyler var mı? Yoksa ülkelerimizin üzerine bomba yağdırırken bunu iyiliğimiz için yaptıklarını haykıran Batılı ahlakçıların bildik tiyatrosunu mu oynuyorsunuz?"

Anne'la dalga geçiyor, onu dünyadan habersiz saf birisi gibi göstermek istiyor, ama Anne bu tuzağa düşmeyecek.

"Buna karar vermek size kalmış, Bay Kinik," diye topu karşı tarafa atarken gözlerini de onun gözlerine dikiyor. Ve cevap vermesini beklemeden sırtını döndüğü sırada, melankolik yüzünü derin bakışlı yeşil gözlerin aydınlattığı, biraz geriden yürüyen bir erkeğin eşliğinde davete yeni gelen uzun boylu bir sarışına çarpacak gibi oluyor.

"Sylvie! Sen ne arıyorsun burada?" diye haykırıyor Samiya gözlerini kocaman açarak. "Bu sosyetiklerin arasında ne işin var senin? Üstelik yanında bir burjuvazi düşmanıyla!"

Yeni gelen gülmekten kırılıyor:

"Ev sahibimizin gönlünü hoş etmek için geldim. Bana o kadar yardım etti ki! O olmasaydı bürokrasinizin tuzaklarını asla aşamazdım."

"Ortaya koyduğun o muazzam iş düşünüldüğünde onun sana yaptığı yardımın lafı bile olmaz. Anne, sizi Sylvie'yle tanıştırayım, kendisi Sınır Tanımayan Doktorlar örgütünün Lahor bölge temsilcisi, bir mülteci kampıyla ilgileniyor. Ve bu da Taher, benim eski kocam, eski militan, şimdi Pakistan'daki çalışma koşulları ve sendikal hareketler üzerine çalışmalar yapan bir enstitünün yöneticisi."

"Memnum oldum, Anne," diyor Sylvie gülümseyerek. "Eğer bu kamplar gazeteci olarak ilginizi çekiyorsa bir gün sizi oraya götürebilirim. Ama sizi baştan uyarmalıyım, orada bambaşka bir Pakistan göreceksiniz!"

Güneşin son ışıkları kırmızı ışıltılarıyla halıların desenlerini titreştiriyor. Bu akşam, Hindistan'dan gelen dostun onuruna bir *müshaira*, İmparator Cihangir'in geceler boyu dostlarıyla birlikte şiirler söyleyip müzik ve en güzel nektarlarla sarhoş olmaktan hoşlandığı, Moğol Sarayı'nın o incelikli geleneğini yeniden yaşatmak suretiyle eskilerin Lahor'unun ruhunu canlandırmak için şehrin en iyi şairlerinin kapışacakları bir şiir yarışması düzenleniyor.

Şairler verilen bir konu hakkındaki zengin imgeler ve seslerden oluşan doğaçlama şiirlerini, keyiften mırıldanan ve bazen de uğultuya daha fazla dayanamayan şair tarafından en güzel kafiyelerle azarlanan bir dinleyici topluluğu önünde sırayla okuyorlar. En büyük coşkuyu Sri Nanda uyandırıyor ve Anne'a göre Lahorluların her şeye rağmen kendini bu şehrin bir çocuğu olarak görmekte ısrar eden bu sıska ihtiyarı takdirinin bir ifadesi olan alkışları topluyor. Ama yanında oturan Samiya, Anne'ı yanılgıdan kurtarıyor:

"Şiir burada başka değerlendirmeler işin içine karıştırılmayacak kadar önemli bir konudur. Sri Nanda'nın şiirleri olağanüstü çünkü en temel şeyleri hafiflikle ele alıyor. Bu özellikle, korku mimiklerini seyirci ne dediklerini anlayamayacak denli abartan aktörler ya da söyleyecek bir şeyleri olmadığı ölçüde daha tumturaklı konuşan politikacılarımızın yaptığı gibi ciddi şeylerden ciddiyetle konuşmanın gerekli olduğuna inanılan günümüzde çok nadir rastlanan bir özellik."

Sri Nanda, yaklaşık iki saat boyunca dinleyicilerine nefes aldırmıyor ve en sonunda alkışlar altında saygıyla eğildiğinde o kadar solgun görünüyor ki, endişeye kapılan Jawed Khan hemen ona doğru koşuyor:

"Biraz dinlenmeniz gerek, gücünüzü tüketiyorsunuz!"

Yaşlı adam kafasını sallıyor:

"Evladım, en büyük arzumun burada *kendi şehrimde* ölmek olduğunu anlamıyor musun? Eğer bu mutluluğa erişirsem cenazemi Hindistan'a göndermeyi asla düşünme!

Küllerimin, gençliğimizde babanla yüzmeye gittiğimiz Ravi nehrine atılmasını istiyorum."

Aralarında büyük beğeni toplayan birkaç kadının da bulunduğu şairler sahnede birbiri ardına şiirlerini söylemeye devam ediyorlar. Derken birden –Anne gözlerine inanamıyor– siyah burkasının altına gizlenmiş bir siluet sahneye doğru ilerliyor. Saygılı bir sessizlik ona eşlik ediyor. Hiç acele etmeden, ağır hareketlerle hazırlıklarını tamamlarken gücünün farkında olduğunu belli ediyor, çünkü o kimseye görünmeden her şeyi görüyor ve tüm hayalleri canlandırmayı biliyor.

Ulaşılamaz olduğu ölçüde daha çok arzu uyandıran, etrafa müthiş cinsellik yayan bu –genç, yaşlı, güzel, çirkin?– kadının tüm baştan çıkarıcılığı özgürce at koşturarak, sıcacık sesi yüzünü gizleyen ipek ızgaranın arasından yükseliyor.

Bu sese kapılan topluluk nefesini tutup dinliyor. Müshaira günün ilk ışıklarına kadar uzayacak, kimse bırakıp gitmeyi düşünmeyecek.

Beyaz eldivenli ve gözleri sürmeli hizmetçiler sabah gün doğmadan önce çay servisi yapmak için koşturuyorlar, davetliler büyülenmeyi içlerinde muhafaza etmek için çaylarını sessizce içiyorlar... Derken uyanmakta olan şehrin gürültüleri işitilmeye başlıyor, eğlence sona ererken herkesin evine gitme vakti geliyor.

"Peki, bizim büyük kadın şairimizi nasıl buldunuz?" diye soruyor Anne'ın arkasından bir ses. O tarafa dönünce Karim'i beyaz saçlı çok güzel bir kadınla birlikte görüyor.

"Sizi ninem, Begüm Nusrat Sagid Khan'la tanıştırayım. Nani[5], bu Anne, Pakistan hakkında, İslamcılar ve peçeli kadınlarla dolu bir halde akıntıda sürüklenen bu ülke hakkında yazılar yazmaya gelen bir Fransız gazeteci. Zavallıcık bayağı bir hayal kırıklığına uğradı, çünkü bütün gün tek bir sakallı

5 Nine.

adam görmedi ve bütün bu dekoltelilerin arasında görebildiği yegâne peçeli kadın Müslüman maçoluğunun bir kurbanı değil, kalabalıkların taptığı bir yıldızdı."

Yaşlı kadın torununun anlattıklarına hiç dikkat etmeden Anne'a doğru dönüyor ve gözleri parlayarak konuşuyor:

"Demek Fransa'dan geliyorsunuz, hepimizin hayallerini süsleyen ülkeden. Özgürlüklerin, insan haklarının ve tabii ki kadın haklarının vatanı hakkında o kadar çok şey okudum ki... Aynı şekilde kültürün başkenti Paris hakkında da. Eğer vaktiniz olursa bir gün beni görmeye gelin ve bana ülkenizi anlatın. Ben de size Lahor'un eski halini anlatırım."

Ardından elini ona doğru sevgiyle uzanan torununun koluna koyarak oradan zarif bir şekilde uzaklaşıyor.

Samiya onları bakışlarıyla takip ediyor:

"Şu Karim tam bir paradoks! Kinik adam ninesinin önünde şefkat ve gururdan kırılıyor."

"Bunda yerden göğe kadar haklı, Begüm Nusrat gibi kadınların sayısı daha fazla olsaydı, Pakistan şu anki halinden çok farklı olurdu," diye yorumda bulunuyor onlara katılan Jamal.

Sonra Anne'a doğru dönerek:

"İki saat içinde Intercontinental Oteli'nin lobisinde olabilir misin? Su baskınına uğrayan bölgenin üzerinde uçmak için helikopter kiralayan üç Amerikalı gazeteci oradan kalkacaklar. Bir kişilik boş yer var, onlara senden bahsettim, bizimle gelmene tamam dediler. Kalkış saat 7'de olacak. Tabii ki eğer gidip uyumayı tercih etmiyorsan..."

Ve kadın gazetecinin protestoları karşısında:

"Şaka yapıyorum, her şeyden önce bir profesyonel olduğunu çok iyi biliyorum," diyor alaycı bir tebessümle.

Bu bir eleştiri mi?

2

Helikopter, içinden arada sırada bir ağaç ya da yıkık dökük kerpiç ev kalıntılarının çıktığı devasa bir gölü andıran tarumar olmuş bölgenin üzerinde alçaktan uçuyor. En ufak bir yaşam belirtisi yok, sadece su, gözün alabildiği yere kadar çamurlu su var. Camlara yapışmış dört gazeteci fotoğraf çekiyorlar: Sular altında kalan on binlerce hektar alan, bir milyondan fazla evsiz insan... trajik gerçeklikle yüz yüze gelene kadar soyut rakamlar.

Bu yıl, son üç yıldır olduğu gibi, bölgede daha önce görülmemiş şiddetteki musonlar ülkeyi yerle bir etti. Haftalarca süren sağanak yağmurlar kuzeydeki dağlık bölgelerden güneye doğru önlerine çıkan her şeyi sürüklediler. Rehber en ağır tahribatın burada, suların denize doğru akmasını sağlayacak herhangi bir eğim olmadığı için aylardır birikip kaldığı Pencap ve Sind ovalarında meydana geldiğini açıklıyor. Buraları buğdayın yanı sıra pamuk, mısır ve şekerkamışı yetiştirilen çok verimli topraklardı, ama bir-iki yıldan önce buralarda hiçbir şey ekilemeyecek.

"Çok can kaybı oldu mu?" diye soruyor Anne.

"Birkaç bin kişi boğularak öldü, çünkü yardımın ulaşması bir hayli zaman aldı."

Gerçek şu ki, normal zamanda bile doğru dürüst çalışmayan devlet kurumları felaketin büyüklüğü karşısında tamamen çaresiz kaldılar. Sadece askerler iyi organize olmuşlardı: Helikopterler yükselmeye devam eden sular tarafından kuşatılmış köylüleri aramaya gece gündüz devam etti.

"Ben bu kurtarma çalışmalarına katıldım," diye araya giriyor pilot, "en ufak tümseğin, hâlâ ayakta kalan tuğla evlerin küçücük çatılarının üstleri hayvanlarıyla birlikte oraya sığınmış ve ıslak kıyafetlerinin içinde titreşen insanlarla doluydu. Ağaçların üzerinde bile insanlar vardı. Bize doğru ellerini kollarını umutsuzca sallıyorlardı, herkesi kurtarmamız mümkün değildi, ip merdiveni yakalamaya çalışırken birbirlerini itip kakıyorlardı... O sahneleri asla unutmayacağım... Ve şişmiş hayvan ölüleri, bazen de insan cesetleri her tarafta suyun üzerinde yüzüyordu..."

"Ordu mükemmel çalıştı," diyor rehber, "ama en etkin çalışmayı İslami örgütler yaptı."

Anne mağdurları kurtarmak için hayatlarını riske atmaktan çekinmeyen binlerce gönüllüden bahseden yazıları okuduğunu hatırlıyor. Kimsenin girmeye cesaret edemediği en ücra köşelere kadar kayıklarıyla geliyorlardı.

"Sizi temin ederim ki," diye devam ediyor rehber, "bu insanlar onlarla neredeyse ortada gözükmeyen devlet kurumları arasındaki farkı gördüler: Halkın kalbini bu şekilde kazandılar."

"Bundan böyle teröristlerin canlarının istediği gibi at koşturacaklarını mı söylemek istiyorsunuz?" diye öfkeyle soruyor, belirgin Teksas aksanlı iri yarı ve kanlı canlı bir tanesi.

"Sizden, her tarafta terörist görmeyi ve özellikle de İslamcılarla teröristleri birbirine karıştırmayı bırakmanızı rica ediyorum!"

Pakistanlı öfkesini gizlemiyor:

"İslamcılar İslam dininin katı versiyonunu dayatmanın hayalini kursalar da bunu silah yoluyla dayatmak isteyenler çok küçük bir azınlığı oluşturuyor."

"Ama çok aktif bir azınlık!" diye araya giriyor Anne.

"Kuşkusuz..."

Yalpalayan bir adamın sesi:

"Ama bunun başlıca kurbanları biz Müslümanlarız, onların fikirlerine kayıtsız şartsız katılmayanlara acımasızca saldırıyorlar; çekiçle örsün arasına, bizi fazla Müslüman olmakla suçlayan Batı'yla, yeterince Müslüman olmayan İslamcıların arasına sıkışmış durumdayız. Eğer büyük çoğunluğu umutsuzluğa düşürmek istemiyorsanız, eğer bizim direnme gücü bulmamızı istiyorsanız, bizi reddetmeyi ve hepimizi aynı çuvala doldurmayı bırakın!"

Anne oteline henüz dönmüştü ki telefon çaldı: Bu Olivier, onun yazı işleri müdürü, Paris'ten arıyor.

"Nasıl gidiyor? Rahatın yerinde mi? Şu anda içerik üzerinde çalışıyordum, gelecek hafta için bize ne hazırlayacaksın?"

"Bu sabah sular altındaki kırsalın üzerinde yüzlerce kilometre uçtum; bir milyondan fazla evsiz insan var, tam bir insani felaket! Yarın bir sığınmacı kampını ziyaret edeceğim. Tam sayfa bir habere ne dersin?"

"Şaka yapıyor olmalısın! Sığınmacıları daha beş ay önce, seller başladığında haber yapmıştık."

"Ama şimdiki farklı, devlet tarafından tamamen kendi hallerine terk edilmiş durumdalar ve on binlercesi açlıktan ölecek!"

"Bak tatlım, şu anda dünyanın her tarafında bir yığın dram, dört bir yandan gelen yüz binlerce göçmen ve affedersin ama, Pakistanlılardan daha çok sempati duyulan ve ölümleri onlarınkinden çok daha fazla merhamet uyandıran bir sürü ölüm var."

"Çünkü bunlar Müslüman ve bu yüzden de potansiyel terörist oldukları için mi?"

"Doğru! O saçmalıkları yapanlar genelin içinde küçük bir azınlık olsa da, insanlar hepsini aynı kefeye koyuyor, benim yapabileceğim bir şey yok."

"Ama bunu kamuoyuna açıklaması gereken kişiler biz gazeteciler..."

"Yeter, Anne! Seni oraya bütün dünyanın kafasını kurcalayan konuyu araştırmaya gönderdik: Taliban'ın ya da El-Kaide'nin bombayı ele geçirme tehlikesi var mı? Ya da bölgeye sızmış gibi görünen Daeş'in. Bize bilgi bul! Mesela sığınmacı kamplarında, neden olmasın? O yerlerin terörist fidelikleri olduğuna hiç şüphe yok. Ama sen bombaya odaklan, haydi! İş başına!"

Bomba tam olarak güvende mi? Bu on milyon dolarlık bir soru! Sadece askerler ona cevap verebilirler, ama onları sorgulamaya kalkarsam ya beni yanlış yönlendirir ya da benimle dalga geçerler.

Anne otel odasında volta atıyor. Bu konuda doğru bilgiyi ona kim sağlayabilir? Belki de gidip Fransız konsolosu görmesi gerekecek, buna çok fazla umut bağladığından değil –diplomatlar resmi söylemden nadiren ayrılırlar– ama en azından ona birkaç bağlantı verecektir.

Taksi onu beyaz sütunlu büyük bir binanın, XIX. yüzyılda işgalci İngilizlerin inşa ettiği ve bugün Lahor'da çok azı ayakta kalmış olan şu görkemli evlerden birinin önünde bıraktı. Kısa ve tıknaz bir adam olan konsolos onu kibarca karşılıyor. Ama daha ilk soru karşısında öfkeyle yerinden sıçrıyor:

"Bomba mı? Ama bu zavallı ülkede çok yakında her şeyi patlatacak olan gerçek bomba sefalet! Altmış milyon Pakistanlı –üç kişiden biri– yoksulluk sınırının altında yaşıyor, buna karşılık yönetici sınıflar arsız bir lüks yaşam sürüyor

ve hiç vergi ödemiyorlar. Eğer bu bomba patlarsa, o zaman evet, yüksek komuta kademesi tarafından iyi korunmuş olan diğer bomba, onların fikirlerini paylaşan bazı komutanların yardımıyla teröristlerin eline geçebilir."

Anne içinden, işin doğrusu Daeş'in doğmasına yol açan Irak senaryosunun –yoksulluk, İslamcı ajitatörler ve mutsuz askerlerin birleşimi– tekrarlanabileceğini düşünüyor. Sadece, Pakistan'daki durum daha vahim, çünkü bombası var.

Ufak tefek konsolos, beyin kanamasının kıyısındaymış gibi görünüyor:

"Siz gazeteciler, sansasyonel olandan başka bir şey aramazsınız! Peki ya ülke, burada yaşayan insanlar? Esas tanımaya çalışılması gerekenler bunlar ve ancak o zaman, dünyayı gerçek anlamda endişelendiren şu soruya bir yanıt verme şansımız olur: Pakistan'ın bombası günün birinde Batı için bir tehlike oluşturabilir mi yoksa o Hindistan'ınkine yerel bir cevaptan başka bir şey değil mi?"

Koltuğunda büzüşen Anne peynir altı suyunu içiyor: Makalesinin başlığı ortaya çıktı bile, bu yazı işleri müdürünün çenesini kapatacak. Bir diplomatla görüşme; bunların bilinçsiz bir solcunun düşünceleri olduğunu ileri sürerek sansürlemeye kalkmayacaktır herhalde.

Bunun nadir bir kuş olduğunu söylemek gerekiyor. Genellikle kançılaryalarda laf salatası yapılır. Ama bu konsolos gençliğinde Karaçi'de gönüllü olarak çalıştı ve orada geçirdiği iki yılda Urduca[6] öğrendi ve bütün ülkeyi dolaştı. Pakistan'ı iyi tanıyor ve seviyor.

"Bugünkü gazetelere bakın."

Bir tomar basılı kâğıt alıyor ve genç kadının gözlerinin önünde sallıyor.

---

6 Arap harfleriyle yazıldığı Pakistan'da resmi dil. Hindistan'da çoğunlukla devanayari karakterleriyle yazılıyor ve Hintçe ismini taşıyor. Hint-Avrupa dil grubuna mensup Urducada Arapça, Farsça ve Türkçe sözcükler de yer alıyor.

"Bir Şii camisinde bomba: Otuz ölü! Bir milyarderin kaçırılan oğlu! Dine küfrettiği için linç edilen bir Hıristiyan kadın! Bir Şii doktor daha katledildi! Eğer hükümet hiçbir şey yapmadan seyretmeyi sürdürürse Pakistan bir iç savaşın içine batacak. Ama belki de bu onun sorunu değildir..."

Genç kadın kaşlarını kaldırıyor. Sonra konsolos ona, ülkenin, onlarca yıldan beri başlıca kaygıları ceplerini bir an önce doldurmak olan bir hükümet ve yönetici sınıf tarafından sömürüldüğünü anlatıyor.

"Burada iki-üç yılda milyarder olunabilir. İşler gerçekten çok kötüye gittiğinde, zenginler gemiyi terk edecekler. Hepsinin vizesi hazır bir pasaportları, yurtdışındaki bankalarda şişkin hesapları ve Londra, New York ya da Dubai'de konforlu bir daireleri var. Ülkelerini ve halklarını sonu gelmez bir kâbusun içinde bırakarak sürgündeki zenginler jet-set grubuna katılacaklar."

Konsolosun bu konuda çok dolu olduğu açıkça görülüyor. Anne böyle güzel bir fırsatın kaçmasına izin vermeyecek:

"2010'daki büyük su baskınları sırasında Benazir Butto'nun eski kocası Devlet Başkanı Asıf Zerdari'nin çok görkemli bir konut satın almak için Londra'da bulunduğu ve ziyaretini yarıda kesme gereği duymaması bir yana, Normandiya'daki şatosunda birkaç gün geçirmek için Fransa'ya da uğradığı doğru mu?"

"Doğru. Mayfair semtinde on dört milyon sterline bir malikâne satın almıştı, bu parayla on bin tane ev inşa edebilir ve sığınmacıların önemli bir kısmına konut sağlanabilir."

"Ama zengin bir aileden gelmiyor. Bütün bu paranın kaynağı ülkede yapılan her şeyden aldığı söylenen şu meşhur yüzde on beşler mi?"

"Kesinlikle. Ayrıca size şunu söyleyebilirim ki günümüzde halkın, yöneticilerine karşı artık hiçbir saygısı kalmadı. Bu sonbaharda, haftalarca süren sellerin ardından birkaç bakan ve milletvekili nihayet klimalı salonlarından çıkıp

kampları ziyaret etmeye karar verdiler, ama orada öfkeli kalabalıkların taş yağmuruyla karşılandılar."

Neyse ki sadaka geleneği var. Konsolos dünyanın en cömert topluluklarından biri olan Pakistan toplumunu kast ediyor. Seller sırasında zenginler muazzam bağışlarda bulundular. Ama büyük felaket geçtikten sonra çabalar gevşedi. Herkes kendi meşgalesine geri döndü. Ordu doğal olarak kendini yeniden temel işlevine, sınırların korunmasına ve Taliban'la mücadeleye verdi. Buna karşılık milyonlarca evsizin dertleriyle hiç gevşeme göstermeden ilgilenmeye devam edenler İslamcılar oldu.

"Pakistan uzun yıllar boyunca ılımlı ve hoşgörülü bir toplum oldu," diye devam ediyor konsolos, "ama bugün insanlar kendilerine yardım edenlere doğru dönüyorlar. Atasözünün dediği gibi: Suda boğulurken, yardım için uzatılan sopanın rengine bakılmaz."

Anne dudak büküyor:

"Ilımlı bir toplum mu? Ama Pakistan bir terörist yatağı olmakla tanındı!"

"Siz gazeteciler hep aynısınız, bir ülke hakkındaki her şeyi daha ayağınızı basmadan önce bildiğinizi sanırsınız! Sizi temin edebilirim ki Sovyetlerin 1979'da Afganistan'ı işgaline kadar buralarda aşırı İslamcılık diye bir şey neredeyse bilinmiyordu. En büyük Müslüman siyasi parti, Jamaat-e-İslami seçimlerde en fazla yüzde 5 oy alabiliyordu. Her şeyi altüst eden Birleşik Devletler'in ateist Sovyetlere karşı direnişi organize etmek için Suudi bir İslamcıyı, Usame Bin Ladin'i kullanmaya dayanan parlak fikri ve İslam'ın en gerici halinde binlerce militan yetiştiren yüzlerce medreseyi Suudi Arabistan'la birlikte finanse etmesi oldu."

"Bu yaklaşık otuz yıl önceydi. Sovyetler Afganistan'ı 1989'da terk etti ve terörizm o zamandan beri giderek daha berbat bir hal aldı."

"Neden söyleyeyim mi? Çünkü Sovyetlerin kovulmasının ardından, Amerikalılar arkalarında harabe halinde ülkeler

bırakarak çekip gittiler," diye açıklıyor konsolos. "Pakistan kucağında üç milyon sığınmacı ve o günden beri İslam'ın çılgın biçimini dayatmak için ülkeyi kan gölüne çeviren en azından yüz bin fanatik genç buldu."

Konsolos hayal kırıklığını yansıtan bir havada kafasını sallıyor:

"Bugün bu fanatiklerin dünya üzerindeki sayısı farklı isimler altında milyonları buluyor. Adaletsizliğini ve ikiyüzlülüğünü lanetledikleri Batı'nın değerlerini ve demokrasiyi tüm imkânlar kullanılarak savaşılması gereken şeytanlar olarak görüyorlar. Her zaman olduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri acemi büyücüyü oynadı ve yaratılmasına katkıda bulunduğu canavar onun boyunu aştı. Şimdi bütün dünya bunun acısını çekiyor. Ve inanın bana bu daha başlangıç!"

Konsolos genç gazeteciyi oteline kendi limuziniyle gönderiyor. Deri koltuklara gömülen Anne pis kokan bir takside olmamanın böylesine hoşuna gitmesine şaşırıyor. Oysaki kavurucu güneşin altında yürüyen ya da her an kaza riski taşıyarak giden külüstür otobüslere binen halkın yüzde 99'u için bu taksiler bile ulaşılmaz bir lüks. Yolsuzluğu ihbar etmek kolay, ama sefalet içinde bir hayat sürerken dürüst kalmak, çocuklarına belki de onların kurtuluşu olacak eğitimi verebilmenin cazibesine direnmek aynı derece kolay mı?

Limuzin onu otelinin önüne bırakıyor. Başında türban sarılı kapıcı diplomatik plakayı fark edince her zamankinden daha çok eğiliyor.

Anne daha odasına girer girmez tuhaf bir duyguya kapılıyor... Bundan çok emin değil ama sanki onun yokluğunda birisi odasına girmiş gibi geliyor. Bir hırsız mı acaba? Dolapları, valizlerin içini, her tarafı kontrol ediyor, eksik bir şey yok, ama o duygu devam ediyor. Yoksa kâğıtlarını mı karıştırdılar? Acaba bu ülkenin her bir köşesini kontrol altında tutan –bu konuda uyarılmıştı– gizli servisler mi? *Aman, paranoyak olmayalım, benim gizleyecek bir şeyim yok ki, ben sadece işimi yapıyorum.* Bununla birlikte eşyalarının

karıştırılabilme ihtimali ona dayanılmaz geliyor. Yarın odadan çıkmadan önce birkaç işaret bırakacak, ama ne? Polisiye romanlarda okuduğu şeyleri hatırlamaya çalışıyor... Kilidin içine bir saç teli? Gülüyor, bu zor ve gülünç bir şey. Neticede en basiti kâğıtlarını masanın üzerinde belli bir düzen içinde bırakmak olacak.

Ama zihinsel sakinliğini yeniden kazanmakta zorlandığı için çalışmaya ancak gecenin ilerleyen saatlerinde oturabiliyor. Şafak sökmeye başladığı sırada makalesine son noktayı koyuyor: "Esas bomba, sefalet." Bir diplomatla söyleşi.

3

Çalan telefon Anne'ı derin bir uykudan uyandırıyor. Arayan yine yazı işleri müdürü.

"Biraz önce Lahor'da iki kilise pazar ayini sırasında saldırıya uğradı, yirmi kadar ölü ve yetmiş yaralı var. Haberin yok mu? Girişi korumakla görevli muhafızlar televizyonda bir kriket maçı seyrediyorlarmış..."

"İnsani tarafın seni ilgilendirmediğini zannediyordum."

"Ama bunlar Hıris... Saçmalamayı bırak! Bize acilen bir haber gerekiyor."

"Burada her gün Hindu ve özellikle de Müslüman kurbanlar oluyor."

"Müslüman mı?"

"Evet, özellikle de Şii."

"Ah, evet... Şiiler..." bir anlık bir sessizliğin ardından, "tamam, Hindular ve Müslümanlardan da bahsedebilirsin, ama Hıristiyanlara odaklan ve de Bibi..."

"Asiya Bibi mi demek istiyorsun? Dine küfretmekten mahkûm edilen şu kadın."

"Evet o, Bibi ve Hıristiyanlar. Yazının Çarşamba günü elimizde olması lazım, üç günün var."

İsa Kilisesi Lahor'un Hıristiyan yoğunluklu Youhanabad semtinde bulunuyor. Yüksek bir beton duvarla korunan, bölünmeden sonra inşa edilmiş kiremit rengi yapı küçük bir tepenin üzerinde bulunuyor.

Yardımlar çok hızlı ulaştı, ambulanslar ölüleri ve yaralıları alıp götürdü, ama kanla kaplı zemin hâlâ yarı yanmış enkaz parçalarıyla dolu ve dehşet içindeki Anne onların arasında insan kalıntılarını gördüğünü zannediyor. Su kovaları ve süpürgelerle donanmış belediye görevlileri saldırıyla alakalı her şeyi ortadan kaldırmaya çabalıyorlar. Civar sokaklardan insanlar –merak ya da sempatiden– oraya koşup sağ kurtulanların etrafında toplaştılar. Görevliler onları tüyler ürpertici gösteriden uzaklaştırmaya çalışıyor ama çoğu yerinden kıpırdamayı reddediyor ve taş kesmiş bir halde, gözlerini ölüme dikmiş öylece seyrediyorlar. Korkudan deliye dönmüş bir halde bağrışan çocuklarını kollarının arasına almış kadınlar feryat figan ağlıyorlar. Anne biraz geride durmuş onlara sorular yöneltme, bir anlamda acılarına burnunu sokup sokmama konusunda tereddüt yaşıyor. Aslında bunlar lüzumsuz kuruntular, zira kadınların konuşmaya ihtiyacı var, ne yaşadıklarını yabancı gazeteciye anlatmak istiyorlar, tanıklıklarını paylaşma konusunda çok heveslıler.

"Ön sıralardan birinde oturuyordum," diye anlatıyor pembe çiçekli desenleri olan bol bir mor şalvar kameez[7] giymiş bir tanesi, "eğer yolu kesilmemiş olsa teröristin neden olabileceği kurban sayısını düşündüğümde kendimi şanslı addediyorum. Pazar günü ağzına kadar dolu kilisenin içine girmeyi başarsaydı yüzlerce ölü olurdu!"

"Neyse ki gençlerimiz dışarıda gözcülük yapıyorlardı," diye onu destekliyor yanındaki kadın, "Pakistan polisi bizi korumak için hiçbir şey yapmıyor."

---

7 Şalvar kameez: Uzun bir tunik ve şalvardan oluşan Pakistan'ın ulusal giysisi; genellikle erkekler giyer ama toplumun alt kesimlerine mensup kadınların üzerinde de görülür.

"Bunun sebebi bize karşı duydukları kıskançlık, çünkü onlardan üstün olduğumuzu hissediyorlar."

"Üstün mü?" diye şaşkınlıkla sordu Anne.

Kendini öğretmen olarak tanıtan elli yaşlarında bir kadın daha da ileri gidiyor:

"Biz Hıristiyanlar çocuklarımıza iyi bir eğitim vermek için elimizden gelenin en iyisini yapıyoruz. Ayrıca biz evde İngilizce konuştuğumuz için bu Urduca konuşan komşularımızdan çok daha avantajlı oluyoruz ve çocuklarımız onlarınkilerden daha iyi pozisyonlarda iş bulabiliyorlar."

"Ama hepsinden önemlisi bizim çalışkan ve dürüst olmak gibi Müslümanların tam tersi bir ünümüz var," diye sırıtıyor zayıf bir kadın.

Yanlarına yaklaşan bir adam onlara alçak sesle çıkışıyor:

"Bir yabancıyla konuşmayı bırakın. Herkes size bakıyor. Bu çok tehlikeli! Gizli polis geldi, ortalık yıkılıyor ve onlar için herkes şüphelidir!"

"Alo, peder Da Souza? İyi günler efendim, ben büyük bir haftalık Fransız gazetesinin muhabiriyim ve size saldırılarla ilgili birkaç soru sormak istiyordum."

"Üzgünüm, madam, hiç vaktim yok."

"Ama..."

"Boşuna ısrar etmeyin. Hoşça kalın, madam."

Ve telefonu şaşkınlık içindeki Anne'ın suratına kapatıyor.

Yarım saat sonra Anne'ın odasının kapısı çalınıyor. Gelen Sacré-Cœur Katedrali'nden bir yeniyetme, ona eşlik edecek. Katedral mütevazı İsa Kilisesi'yle tezat oluşturacak derecede görkemli bir yapı. Şehrin merkezinde İngilizlerin döneminden kalma bina kırmızı tuğla ve taşla inşa edilmiş, gotik külahları ve Bizans tarzı kubbeleriyle tuhaf bir karışım oluşturuyor.

Daracık cüppesinin içindeki zeytuni tenli papaz bin bir özür diliyor:

"Üzgünüm, madam, ama size telefonda cevap vermemi nasıl bekleyebilirsiniz? Benim gazetecilerle konuştuğumu kimse bilmemeli."

Bununla birlikte Hıristiyan azınlığın durumunu illaki anlatması ve yıllardan beri korku içinde yaşadıklarını, oysaki eskiden herkesin birbiriyle gayet güzel geçindiğini açıklaması gerekiyor. Komşular arasında bazen geçimsizlikler elbette ki oluyordu, ama bunlar komşular arası geçimsizlikten ibaretti ve bugün yapıldığı gibi, bunların kiliselere saldırılar ve linç eylemleri gibi korkunç sonuçlar doğuran bir Hıristiyan-Müslüman çatışması olduğu iddia edilmiyordu.

"Pakistan'da hâlâ çok Hıristiyan var mı?" diye soruyor Anne.

"Yaklaşık üç milyon kişi, nüfusun yüzde ikiden fazlası ve en yüksek oran burada Lahor'da bulunuyor. Şehrin içinde ve civarında, kimisi Anglikan kimisi Katolik olmak üzere yüz otuz kilise var. Ayrıca rahibeler tarafından yönetilen ve Pakistan toplumunun üst tabakasının, daha iyi bir eğitim alacaklarını düşündükleri için, kızlarını göndermeye istekli oldukları altmış kadar okulumuz var."

Anne sabırsızlıkla başını sallıyor.

"Anlamıyorum... O halde Hıristiyanlara yönelik bu saldırılar neden yapılıyor?"

"Pakistan şizofren bir toplum. İngiliz tarzında yetiştirilen seçkinler Britanya yüksek sosyetesinin tavırlarını ve davranışlarını ediniyor ya da edinmeye çalışıyorlar. Bu konuda bizim okullarımız çok faydalı oluyor. Ayrıca hastanelerde çok sayıda bulunan Hıristiyan hemşirelerin özverili çalışmaları da takdir topluyor. Ama sağlık ve eğitim dışındaki alanlara girebilmemiz oldukça zor. Doğrusunu söylemek gerekirse bizi hor görüyorlar."

Anne, bunun hor görme kadar garezden de kaynaklandığını düşünüyor. Hintli arkadaşlarıyla yaptıkları tartışmaları hatırlıyor: Pakistan'daki gibi onlar da Hıristiyanları "işbirlikçi" olarak görüyorlardı. Bunun kökleri İngilizlerin Hin-

distan'ı yönettiği ve kamu görevinde çalıştıracakları kişileri, daha güvenilir buldukları Hıristiyanların arasından seçmeyi tercih ettikleri döneme kadar uzanıyor.

"Bugün Pakistanlıların birçoğu Müslüman olmayan birinin tam vatandaş olmadığını düşünüyor," diye kaldığı yerden devam ediyor peder Da Souza. "Ülkenin kurucusu Muhammed Ali Cinnah tarafından seçilen yeşil, beyaz, kırmızı bayraktaki beyaz şeridin Hıristiyan toplulukların yanı sıra bizim gibi zulmedilen Hindu ve Ahmedileri[8] de simgelediğini unuttular. Gerçi şu an için en çok hedefte olanlar Şii Müslümanlar: Aşırıcı Sünniler onlardan nefret ediyorlar, onların İslam'a ihanet ettiğini düşünüyorlar. Şu son birkaç yılda yüzlerce Şii doktor, mühendis ve üniversiteliyi öldürdüler: Tüm topluluğu kırmak ve buradan gitmeye zorlamak için seçkin kesimi yok etmek istiyorlar. Aynı şekilde Hıristiyanları da buradan kaçırmayı çok isterlerdi. Böylece saf Sünni ve demir yumruklu bir Pakistan hayallerini gerçekleştirmiş olurlardı."

Papaz efendi gürültülü bir şekilde nefes alıyor, anlatacak onca şey var ve bu gazetecinin onları anlamasını o kadar çok istiyor ki!

"Bize yardım edin, madam," diye yalvarıyor, "İslamcılık ivme kazandığından beri tehdit altında yaşadığımızı yazın, sadece bombalı saldırılar değil dine hakaretle ilgili şu korkunç yasa: Her kim Muhammed peygambere saygıda kusur ederse hapse atılabilir, hatta ölüme mahkûm edilebilir."

Acı acı gülüyor:

"Bu şartlar altında, söyleyin bana hangi çılgın kendini riske sokar? Gerçek şu ki bu yasa sahtekârca kullanılıyor: Komşusunun mülklerine konmak ya da ondan intikam almak isteyen,

---

8 Ahmediler Hindistan'da XIX. yüzyılda doğan ve kendilerini İslam'ın içinde gören bir dini topluluk; ama onlar için son peygamber Muhammed değil, kendi peygamberleri Ahmed, bu da onların Müslümanlar tarafından sapkın kabul edilmelerine yol açıyor.

onu dine küfretmekle suçluyor. Bu onu ortadan kaldırmanın en kolay ve şaşmaz yolu[9]."

Gözleri alçakgönüllü bir biçimde yere dönük halde kapının önünde bekleyen hizmetçiye bir işaret yapıyor.

"Git Chandananda'yı bul, ona bir ziyaretçisi olduğunu söyle."

Birkaç dakika sonra, etlerini ve butlarını kısmen gizleyebilen hardal rengi bir şala bürünmüş iri yapılı bir kadın kapıda beliriyor.

"Chandananda üç gün önce gelip bizden sığınma talebinde bulundu. Onu burada saklıyoruz, bunu ne kadar süre yapabileceğimizi Tanrı bilir!"

"Bunu yaptığınız için size son derece minnettarım, peder."

"Misafirimize hikâyeni anlat, o bir gazeteci, belki sana yardım edebilir."

Kadın başını sallıyor, hikâyesini defalarca anlattı, ama velinimetinin isteğini geri çeviremez.

Lahor yakınlarında, nüfusu çoğunlukla Müslümanlardan oluşan ama on kadar Hıristiyan ailenin de yaşadığı bir köyden gelen Chandananda'nın daha önce hiç kimseyle bir sorunu olmamıştı. Herkes kendi işine gücüne bakıyordu. İnşaat ustası kocasıyla birlikte çalışıyordu; çatı yapımında kullanılan tahta levhalar satın alıyor, bunları evinde depoluyor ve isteyenlere satıyordu. Bir gün molvinin karısı, parasını daha sonra ödeyeceğini söyleyerek ondan bir caminin çatısı için bu levhalardan istemişti. Ama günler geçmesine rağmen borcunu ödemiyordu.

---

9 Doğrusu, rakamlar dine küfretmekle suçlanan Müslümanların sayısının Hıristiyanlarınkinin üç katı olduğunu gösteriyor. 1987'den 2015'e kadar 205 Hıristiyan, 26 Hindu ve 501 Ahmedi'ye karşılık 730 Müslüman dine küfretmekle suçlanmış. Bu veriler suçlamaların, komşudan intikam almak ya da onun malına konmak gibi sahtekârca sebeplerle yapıldığını kanıtlıyor.

Bir sabah Chandananda ondan parayı vermesini ya da tahtaları iade etmesini istemiş ama molvinin karısı bunu kesin bir dille reddetmişti. Tartışmanın tonu yükselmiş, iş küfürleşmeye kadar varmıştı. Komşular onları susturmak için evlerinden çıkmışlardı: "Bir caminin önünde böyle kavga etmeye nasıl cüret edersiniz!" diye onlara kızmışlardı.

Chandananda yüreği ezik bir şekilde evine dönmüştü.

Gece yarısına doğru yaklaşık elli kişilik bir kalabalık kapısına dayanıp haykırmaya başlamışlardı: "O Peygamberimize küfretti!" Pencereden onlara var gücüyle bağırıyordu: "Bu doğru değil!", ama o ve kocası yavaş yavaş korkuya kapılmaya başlamışlardı.

Onların kapıyı açmadığını gören kalabalık köyün ana camisine gitmiş ve hoparlörden köyün bütün erkeklerini sokağa çıkmaya çağırmıştı. Sopalarla silahlanmış büyük bir kalabalık onların evine yönelmişti.

Olaya müdahale eden polisler eve zorla girmişlerdi. Chandananda yardım edeceklerini düşünerek onlara ne olup bittiğini anlatmaya çalışmıştı. Ama polisler kadının anlattıklarını hiç umursamadan bileklerine kelepçeleri takmış ve hapishaneye götürüp tek kişilik hücreye kapatmışlardı.

"Bu hiç kuşkusuz onu korumak içindi," diye araya giriyor papaz, "çünkü dine küfür vakalarında bazen diğer mahkûmların 'adaleti' yerine getirme işini üstlendikleri oluyor."

Chandananda hapishanede dört ay kalmıştı. En sonunda zengin Hıristiyan ailelerden biri kefalet ücretini ödeyince dışarı çıkabilmişti.

"Ama köyüme dönemiyor ve burada saklanmak zorunda kalıyorum. Bana davamın çok yakında karara bağlanacağı söylendi ama mahkeme salonunda bile görünmeye korkuyorum çünkü molviler beni öldüreceklerine yemin ettiler. Ve bu 'dine küfür' davalarında, sanığın mahkeme ortasında ya da adalet sarayının merdivenlerinde katledildiği bile oldu."

"Asiya Bibi'nin hikâyesinin neredeyse aynısı!" diye yorum yapıyor Anne.

"Bu ülkede yalancı şahitlikle hapsedilmiş yüzlerce Asiya Bibi var," diye teyit ediyor Peder Da Costa. "Dine küfür yasası değişmediği müddetçe bunların sayısı daha da artacak. Pencap valisi Salman Taseer bunu anlamıştı. Yasayı daha düzgün bir hale getirmek istedi ama bunu hayatıyla ödedi."

Anne valinin gazete manşetlerine yansıyan ölümünü çok iyi hatırlıyor. 2011 yılının Ocak ayıydı. Dine küfrettiği gerekçesiyle, düzmeceliği çok açık tanıklıklarla idama mahkûm edilen Asiya Bibi davası bütün ülkede, hatta yurtdışında büyük protesto gösterilerine neden olmuştu. İlerici fikirleriyle tanınan Vali Salman Taseer, 80'li yıllarda General Ziya diktatörlüğü altında kabul edilmiş olan yasanın çarpıtılarak kişisel menfaatlere hizmet etmesine artık bir son vermek amacıyla gözden geçirilmesi ihtiyacını birçok defa dile getirmişti. Gidip Asiya Bibi'yi hapishanede ziyaret etmişti ve bu güçlü hamle bütün televizyon kanalları tarafından naklen yayınlanmıştı.

Bunun ardından İslamcılar onun yasayı yürürlükten kaldırmak istediği söylentisini yaymışlardı. Birkaç gün sonra, arkadaşlarıyla bir lokantadan çıkarken yakın korumalarından biri, diğer korumalarının müdahale etmesine fırsat vermeden onu yirmi dokuz kurşunla öldürmüştü.

Katil Mümtaz Kadri hemen teslim oldu ve cinayeti Peygamberin onurunu korumak için işlediğini açıkladı. Adalet sarayına eskort eşliğinde geldi, aralarında onlarca avukatın da bulunduğu binlerce hayranı tarafından çiçeklerle karşılandı. Zaten davası da görülmedi, çünkü hâkimler korkudan izne ayrıldılar. Ne yapacağını bilemeyen hükümet geri adım attı ve yasayı değiştirmeyi reddetti.

"Peki katile ne oldu?" diye soruyor Anne.

Gözle görünür derecede kırgın papaz omuzlarını silkiyor.

"Şu anda Lahor'da hapishanede çok konforlu bir yaşam sürüyor. Halkın bir bölümünün gözünde o bir kahraman, İslam'ın koruyucusu bir cengâver. Ziyaretçisi eksik olmuyor,

babalar ona saygılarını sunmaları için oğullarını yanlarında getiriyorlar[10].

Peder Da Souza'ya teşekkürlerini sunan ve makalesinin bir kopyasını göndereceğine söz veren Anne'ın isteği üzerine refakatçisi onu şehrin tam göbeğindeki güzelim Lawrence Gardens'a bırakıyor. Şimdi hızlı adımlarla yürürken bir an geliyor izlendiği duygusuna kapılıyor; hemen arkasına dönüp bakıyor ama kimsecikler yok. *Hayaller görüp duruyorum, kesinlikle biraz gevşemem lazım.* Derin bir nefes alıyor, üzerinde baskı oluşturan bu yükü sırtından atmaya ihtiyacı var. Belki de bunca felaket ona fazla gelmiştir. Yoksa sebep daha ziyade bütün bu adaletsizlikler karşısında hissettiği bir acizlik duygusu mu? O dramlarla arasına bir mesafe, profesyonel gazeteciliği belirleyen mesafeyi koymayı hiçbir zaman bilemedi. Doğrusu bunu arzulamıyor da, başkalarının acılarını okurlarına aktarabilmek, bunları anlamalarını sağlamak ve belki de önyargılarını değiştirebilmek için, bu acılara yakın olmaya, onlarla empati kurmaya ihtiyacı var.

"Önemli olan yargılamak değil, anlamaktır."

On sekiz yaşındayken yorumlaması için felsefe öğretmeni tarafından verilen Spinoza'nın bu sözü her zaman onun rehberi oldu.

Anne bir saatten beri yürümekte ve birisinin varlığını şimdi yine hissediyor, bu sefer hiç şüphesi yok, bir adam onu takip ediyor. Endişeli bir şekilde adımlarını hızlandırıyor, ama arkasındaki adam da hızlanıyor. Akşam olmak üzere ve parkta ondan başka hiç kimse yok. Adam onu izlemeyi sürdürüyor ve artık gizlenmeye bile çalışmıyor. En önemlisi, ondan korktuğunu adama fark ettirmemesi gerekiyor... Gitgide hızlanarak en sonunda parmaklığa ulaşıyor. Şansına

10 2016'da Mümtaz Kadri askerlerin baskısıyla en sonunda infaz edildi. Ama çok güzel bir mozole şeklindeki mezarı bir hac merkezine dönüştü.

tam o sırada boş bir taksi geçiyor, ona sesleniyor ve durur durmaz kendini içine atıyor. Arka camdan bakınca adamın orada durmuş gidişini seyrettiğini görüyor. Kim bu adam? Sadece macera peşinde koşan birisi mi? Yoksa onu kiliseye yaptığı ziyaretten beri izliyor mu?

Konforlu otel odasına dönen Anne sıkıntılardan kurtulmasına her zaman yardımcı olan banyosunu yapmaya başladığı sırada telefon çalıyor.

Diğer taraftan sevgi dolu bir ses geliyor:

"Günaydın, sevgilim!"

"Oh, Julien, sesini duymaktan ne kadar mutlu olduğumu bilemezsin! Aslında burada günaydın değil, iyi akşamlar. Sizden dört saat ilerideyiz."

Karşıda bir gülme sesi:

"Pakistan'ın ileride olduğu yegâne şey budur herhalde!"

"Bırak şu iç karartıcı esprileri. Eğer yüksek sosyetenin gecelerini görseydin şaşkınlıktan ağzın açık kalırdı. İnsan kendini Paris'te ya da New York'ta sanıyor."

"Yüksek sosyete öyle olabilir, peki alçak sosyeteden ne haber?"

"Ah, o bambaşka bir hikâye..."

Anne ona uzun uzun kampları, yoksulluğu, azınlıkların korkusunu anlatıyor...

"Bu kadar vahim bir durumla karşılaşacağımı düşünmemiştim," diye itiraf ediyor.

"Bunlarla kendini fazla yiyip bitirme! Söylesene ne zaman dönüyorsun?"

"Geleli sadece birkaç gün oldu. Burada bir-iki ay kalmayı düşünüyorum."

"Çok fazla uzatma! Seni çok özlüyorum, sevgilim."

"Ben de seni... Ama mesleğimden ötürü hep bir yerlere gitmem gerektiğini biliyorsun. Buna alışman gerekecek. Kaldı ki sen eski taşlarında gayet güzel teselli buluyorsun."

Gülüşüyorlar. Bu aralarındaki bir espri. Julien bir arkeolog, Galya-Romalı uzmanı ve Anne onun taşları insanlara yeğlediğini iddia ediyor. Julien'in buna cevabı, "Hiç kuşkusuz doğru," şeklinde oluyor, ama Anne'ın kuralı teyit eden istisna olduğunu da hemen ekliyor.

Banyo küvetine haz dolu bir şekilde uzanmış olan Anne telefonu kapattıktan sonra daha bir süre bu hoş duygunun keyfini çıkarmaya devam ediyor. Şu hayatta insanın sevildiğini hissetmesinden daha güzel bir şey olabilir mi? Birbirlerini üç yıldan beri tanıyorlar ve Julien hayatını Anne'la birleştirmek istiyor. Ama ne zaman gelecekten bahsetmeye başlasa, Anne bunun için henüz çok erken olduğunu ileri sürerek konuyu değiştiriyor. Anne onu seviyor mu? Doğrusu onu kaybetmeyi tasavvur edemediğini, ona ihtiyacı olduğunu, her koşulda ona güvenebileceğini bilmek Anne'a yetiyor. Lakin ona karşı biraz egoistçe davrandığının da tabii ki farkında, ama Julien'in her şeye rağmen onun desteği olmaktan mutlu görünmesi, hafifçe hissettiği bu suçluluk duygusunu bastırıyor...

Ara fasıl

Dosyaların ağırlığı altında ezilen metalik dolaplarla tıka basa dolu küçük ofiste, koyu gri şalvar kameez giymiş üç adam çaylarını içerek sohbet ediyorlar.

"Şu Fransız kadın gazeteci hakkındaki araştırmada ilerleme var mı?" diye soruyor diğerlerinin şefiymiş gibi görünen, siyah bıyıkları iyice parlatılmış adam. "Buraya henüz yeni gelmiş olmasına rağmen nasıl oluyor da o kadar insanı tanıyor?"

"Bizden istediğiniz gibi odasını gizlice aradık, ama şüpheli bir şey bulamadık."

Şef kaşlarını çatıp çayından uzun bir yudumu höpürdeterek içiyor.

"İçimden bir ses onun gazeteci olmadığını söylüyor. Diplomat ya da gazeteci kimliği, tüm yabancı gizli ajanlar tarafından kolayca kullanılan maskedir. Onu yakından izlemeye devam edin, tüm hareketlerini ve görüştüğü kişileri not edin. Onu en sonunda köşeye sıkıştıracağız!"

4

"Ah, siz miydiniz? Sizi bu kadar çabuk görmeyi beklemiyordum."

Sınır Tanımayan Doktorlar örgütü mensubu Sylvie onu şaşkın bir tebessümle karşılıyor.

"Bana saat 8'de demiştiniz..."

"Evet, ama burada saat 8 genellikle saat 9 ya da 10 anlamına gelir," diye cevap veriyor genç kadın onu bir kahve içmeye davet ederken. "Başlangıçta buna alışmakta zorlandım ama sinirlenmenin bir şeye yaramadığını, hatta tam tersine işi daha da zorlaştırdığını çok geçmeden anladım. Pakistanlılar kendi aralarında birbirlerini eleştirmeyi bir an olsun bırakmazlar –politikacıların ve bürokratların birbirlerini özgürce aşağıladıkları gazetelere bir bakın– ama bir yabancıdan, özellikle de yabancı bir kadından gelen eleştiriye asla tahammül edemezler. İki yüz yıl boyunca sömürgeciliğe maruz kaldıklarını unutmayın, bu onları alıngan yapıyor."

Tıbbi malzemeleri ve dosyaları toparlamakla geçen on beş dakikanın sonunda, iki genç kadın on beş yıldan beri sivil toplum kuruluşunun şoförlüğünü yapan Hamid'in kullandığı 4x4 araçta yerlerini alıyorlar.

"Kamp Lahor'un hemen çıkışında, yaklaşık yarım saat mesafede. Ama Sınır Tanımayan Doktorlar örgütü Hindistan ya da güney bölgesinin diğer ülkelerinde olduğu gibi burada da araç kullanmamıza izin vermiyor, çünkü bir kazaya karışan sürücü çok büyük sorunlarla karşı karşıya kalabiliyor."

"Özellikle de sürücü bir beyazsa, değil mi? Ama bu ırkçılığın daniskası!"

"Belki de asırlar boyu süren aşağılanmaların haklı bir geri iadesidir... Ama aynı zamanda da bizim güncel kibrimize bir tepki: Batılıların çoğu, ki buna insani yardım kuruluşlarının mensupları da dâhil, her şeyi bildiklerini zannediyorlar, her konuda kestirip atıyorlar ve hor gördüklerini açıkça belli etmedikleri zamanlarda, küstahça paternalizm yapıyorlar."

"Pakistanlı sivil toplum örgütü yok mu?"

"Var, tabii ki! Mesela evvelki gün tanıştığınız Taher işçilerin haklarını ve çalışma koşullarını koruma yolları üzerine araştırmalar yapan bir sivil toplum örgütünü yönetiyor. Gidip onu görmelisiniz. Bazıları ona kuşkuyla yaklaşıyor, ama ben onun iyi biri olduğunu düşünüyorum."

"Bu kuşku nereden kaynaklanıyor?"

Sylvie on yıl önce Taher'in gerçek bir devrimci, işçi sınıfının önemli bir lideri olduğunu anlatıyor. Hükümet ve sanayiciler için büyük tehlike teşkil ediyordu. Tutuklandı ve aylarca hapis yattı. Orada korkunç işkencelere maruz kalmış gibi görünüyor. Çıktığında artık aynı kişi değildi. Eski uğraşlarına geri dönmedi; zaten bu onun için zor olurdu, çünkü burada hapisten sağ çıkan militanların polis tarafından döndürüldükleri, aksi takdirde asla serbest bırakılmayacakları düşünülür. Bu yüzden Taher kendini daha kuramsal, çok faydalı ama onun gibi birisi için geçici bir uğraştan başka bir şey olamayacak bir alana adadı."

"Zavallı Taher, zamanında kendini eyleme adamışken şimdi basit bir gözlemcilikle yetinmek onun için zor olmalı. Ben de şimdi bir gözlemciden başka bir şey değilim, oysaki

lisedeyken bir üçüncü dünya ülkesinde sizin gibi doktorluk yapmanın hayallerini kuruyordum; Tıp Fakültesi giriş sınavına hazırlık kursuna bile gittim ama maalesef matematik yüzünden sınavı geçemedim. Çocukken anlamadığımda bana tokat atan bir rahibe yüzünden matematik bende bir travmaya dönüştü. Bu şekilde giderek daha az anladığımı söylemeye gerek yok. Hayalimin fiyaskoyla sonuçlanmasını kabullenmek benim için zor oldu, ama netice itibarıyla, kendi kendime dedim ki, eğer onlara doğrudan yardım edemiyorsam, en azından sorunlarını yazarak dünyaya duyurabilirim."

"Bu kesinlikle çok önemli!" diye onaylıyor Sylvie. "Kamuoyunun dikkatini bu insanlık dramlarının üzerine siz gazeteciler sayesinde çekiyor ve faaliyetlerimizi sürdürmemizi sağlayan yardımları elde ediyoruz."

Anne her şeye rağmen gerçekten faydalı olduğunu hissetmek için sahada çalışmayı isterdi: Anne baba sevgisini yeterince yaşamamış bir çocuğun sürekli olarak varlığını doğrulamaya ihtiyacı vardır. Eğer Anne bu eksikliği aşabildiyse bu dedesiyle ninesinin ona sunduğu şefkat sayesinde oldu; ama ondaki fay kırılganlığı, başkalarının acılarına karşı aşırı hassasiyeti sevdikleri tarafından yeterince önemsenmemiş olmasından kaynaklanıyor. Mühendis olan babası boşanmalarının ardından çalışmak için uzaklardaki bir ülkeye gitmişti, Anne onu senede bir kez Fransa'ya geldiğinde görüyordu. Annesi yeniden evlenmiş ve ilk evliliğinin fiyaskosunu unutmak için kendini tamamen yeni ailesine adamıştı. Noel zamanı ve kızının doğum gününde kolları hediyelerle dolu olarak ortaya çıkıyor, onu şık bir lokantaya öğle yemeğine götürüyor, ona dersleriyle ilgili birkaç soru soruyor ve sohbetin durgunlaşmasının ardından bir rahatlama iç çekişiyle ayrılıyorlardı.

Sylvie'nin sesi Anne'ı hatıralarından çıkarıyor.

"İtalya büyüklüğünde bir alanı sular altında bırakan ve yaklaşık yirmi milyon kişinin evsiz kalmasına yol açan

2010'daki sellerden beri her muson yağmuru yeni tahribatlara neden oluyor. Devlet artık yardım sağlamıyor ve yaşam koşulları felaket düzeyinde."

"Bununla birlikte bu dram medya manşetlerinde kendine o kadar az yer buluyor ki, yazı işleri müdürüm beni buraya gönderip göndermemekte tereddüt ediyordu."

"Bu yoksul ülkenin esas felaketi bu aslında! Kazandığı terörist yuvası ününden ötürü dünya, ne kadar az Pakistanlı kalırsa o kadar iyi olur, diye düşünme noktasına geldi."

"Abarttınız!"

"Biraz abartmış olabilirim, ama söyler misiniz bana, bağışlar başka ülkelere su gibi akarken Pakistan'a düşen uluslararası yardım neden o kadar az sizce?"

"Yönetici sınıfların yolsuzlukları yüzünden olabilir."

Sylvie içini çekiyor. 2005'teki büyük deprem sırasında gönderilen paranın bir kısmının bakanların ceplerinde kaybolduğunu Batı'da kimsenin unutmadığını o da biliyor; nakit para göndermemeye özen gösterdikleri 2010 selleri sırasındaysa, felaketin kurbanları için gönderilen Kızıl Haç çadırlarının bir kısmı, ilaç kolileri, buğday ve şeker çuvalları Karaçi ve Lahor'un pazar yerlerinde görülmüştü.

Sığınmacılar kampına varıyorlar. Yol boyunca değişik büyüklük ve renkte, kimisi kalın kumaştan, kimisiyse dört kazığın üstüne tutturulmuş naylondan yüzlerce çadır yükseliyor.

Aracın görünmesiyle birlikte bir çocuk sürüsü oraya doğru koşuyor ve sevinç çığlıklarıyla Sylvie'nin çevresini sarıyor. Onlar için her zaman şekerleme getirdiğini biliyorlar ve kamp sorumluları tarafından sallanan tokatlara rağmen doktor kadının tuniğine yapışıyorlar. Kızıyormuş gibi yapması gerektikten sonra iyi oynanan bir senaryoyla şekerlemeleri onu bırakmaya razı gelecek çocuklara dağıtmaları için görevlilere teslim ediyor. Ancak çocuklar dağıtımın adil olma-

masını ve kişisel tercihlere ya da akrabalık derecelerine göre yapılmasını protesto etmekten geri durmuyorlar.

"Adil davranmadıkları doğru mu?" diye soruyor Anne.

Sylvie omuzlarını silkiyor:

"Muhtemelen ve eğer ben burada olmasam gıda, su ve giysi dağıtımı için de, aynı şekilde doğru olacak. Ama eğer ortalığı ayağa kaldırırsam daha kötü, çünkü o zaman şikâyetçi olduklarından şüphelendiklerine bunu çok pahalıya ödetiyorlar. Diğer taraftan, onlara çok sert davranamam, çünkü onlara ihtiyacım var: Bazı aksaklıklara rağmen genel olarak bakıldığında işlerini iyi yapıyorlar. Burada yüzde 100 ya da yüzde 80 başarı talep edemezsin, yüzde 50'yi bulursan öp de başına koy."

Sylvie ekibiyle günlük sorunları tartışırken, Anne kendisine rehberlik yapan Hamid'in eşliğinde kampı dolaşıyor. Şoförlük tecrübesi ve gayet güzel konuştuğu İngilizcesi sayesinde Hamid, ona şu an kazandığının iki katı maaş verecek büyük bir şirkette kolayca iş bulabilirdi.

"Birçok iş teklifi aldım ama ben insanlara yardımcı olmayı tercih ediyorum," diye Anne'a içini açıyor. "Hastaneye götürdüğüm yoksul bir adamın minnettar tebessümü beni, yüzüme bile bakılmadan verilecek şişkin bir bahşişten daha çok mutlu ediyor."

İlk başta ona göründüğünden çok daha uçsuz bucaksız kampta, hepsi Pencap'ın aynı bölgesinden, köylerinin seller tarafından sürüklenmesinin ardından gelen yaklaşık yirmi bin kişi yaşıyor. Evlerini, hasatlarını, hayvanlarını, hatta hâlâ durgun suların altında olan ve ancak iki yıl sonra kuruyup yeniden tarım yapılabilir hale geleceği tahmin edilen topraklarına varasıya her şeylerini kaybettiler.

Üzerlerinde canlı renkli elbiseler, saçların üzerine üstünkörü bir biçimde atılmış bir kumaş olan köylü kadınlar bakışlarını yeni gelen kadının yüzüne en ufak bir çekingenlik hissetmeden dikiyorlar ve onları sokaklarda peçelerinin

arkasına gizlenen sözüm ona şehirli kadınlardan böylesine farklı görmek Anne'ı şaşırtıyor.

"Toprakla çalışmak için hareketlerinde özgür olmaları gerekir," diye açıklıyor Hamid. "Kaldı ki toplumun orta kesiminde peçe bir toplumsal yükselişe tekabül ediyor: Kadının çalışmaya gereksinim duymadığı ve kocasının başkalarının arzulu bakışlarından sakladığı bir hazine olduğu anlamına geliyor."

Birden dört bir yandan sorular yağmaya başlıyor: "Sen doktor musun? Hayır mı? O halde hükümet için mi çalışıyorsun? Onlara kampı kapatmamaları gerektiğini söylemelisin!" Anne'ın çevresini sarıp ellerini sımsıkı tutarak yalvarıp yakarıyorlar.

"Ama kimse kampı kapatmak istemiyor ki."

"Evet! Dün burada kalmak isteyen başka sığınmacılar geldi, ama kamp sorumlusu hiç yer olmadığını söyleyerek onları geri çevirdi. Ağlıyorlardı, kadınların yanı sıra yaşlı başlı adamlar da, o adamları ağlarken görmek çok korkunçtu... Buradan beş kilometre uzaktaki bir kampta kalıyorlarmış ve hükümet orayı kapatmış. Son birkaç haftada dağıtılan yiyecek miktarı azalmış, sel sularından zorlukla kurtulan kadınlar ve çocuklar şimdi açlıktan ölme riskiyle karşı karşıyaymış. Anlaşılan o ki, hükümet bizi evlerimize dönmeye zorlamak için bütün kampları kapatmak istiyor. Ama artık bizim bir evimiz yok ki, her şey suların altında. Bizi oraya geri göndermek, ölüme mahkûm etmek demek."

Kalabalığı gören şalvarlı ve kafalarında geniş türbanlar sarılı adamlar oraya doğru yaklaşıyorlar.

"Biz para istemiyoruz, biz dilenci değiliz, sadece köylerimize geri dönene kadar ailelerimizi yaşatmak için çalışmak istiyoruz."

Anne'la bu şekilde konuşan köylü, iri yapılı ve dik bakışlı bir adam. Arkadaşları onu onaylıyor:

"Biz hayatımızı her zaman zor koşullar altında kazandık, kimseden asla bir şey istemedik!"

Bu adamların alçalmış hallerini görmek insanın yüreğini sızlatıyor. Evlerinde yasaları koyan ve aile fertlerinin hayatta kalmalarından sorumlu saygıdeğer aile reisleri şimdi sığındıkları bu yerde, tamamen başkalarının iyi niyetine ve merhametine bağımlı halde yaşıyorlar. Üstelik bu karılarının ve kızlarının gözü önünde oluyor...

"Böyle yaşamaya devam etmektense ölmeyi tercih ederim," diye fısıldıyor saygıdeğer yüzlü zayıf bir adam. "Ve en kötüsü de, bizim en değerli varlıklarımızı, yani evlatlarımızı ayartmaktalar. Uyuşturucu kaçakçıları ve suç örgütleri bizim çok saf gençlerimizin arasında hayal edemeyecekleri bir eleman kaynağı buluyorlar."

Yabancı bir kadının önünde o tabu konudan, o utanç verici şeyden, baştan çıkarıcı iş teklifleriyle kandırılan ve mafya tarafından fahişelik yapmaya zorlanan bazı gençlerin kaderinden hiç bahsetmeyecekler. Aynı şekilde bazıları on bir-on iki yaşındayken evlenecekleri kocalarına satılan kızlarla ilgili de bir şey söylemeyecekler. Elde avuçta hiçbir şey kalmamışsa ne yapacaksın? Bıraksalar bütün aile açlıktan ölse daha mı iyi?

"Peki ya İslamcı militanlar?" diye sormaya yelteniyor Anne, "Onlar da gençlerinizi ayartmaya çalışıyorlar mı?"

Sorusu bir ölüm sessizliğiyle karşılanıyor. O üsteliyor:

"Ben yardım örgütlerinden bahsetmiyorum, benim kastettiğim bombalar patlatan ve insanları katleden teröristler."

"Eğer benim oğlum bu işlere bulaşırsa, onu öldürürüm," diye homurdanıyor bir köylü, bu arada, sadece bütün mallarını değil, kuşaktan kuşağa aktarılmış geleneklerini de kaybettiklerinin ve evlatlarının ellerinden kaçıp gittiğinin yürek burkucu biçimde farkında olan diğerleri kafalarını sallıyorlar.

Metropolün ışıkları ve lüksü, köylerinin yavan ve tekdüze yaşamından başka bir şey tanımamış bu gençlerin gözlerini kamaştırıyor. Ama bu hayatın onlar için ulaşılmaz olduğunu, ayrıcalıklarının içine hapsolmuş bu toplumun onlara asla şans tanımayacağını ve ne yaparlarsa yapsınlar yoksulluğa

mahkûm olduklarını anladıklarında, o büyülenme isyana dönüşüyor ve onları cihatçılar için kolay avlar yapıyor.

Anne, bu perişan insanları biraz rahatlatmak için, Lahor'a döner dönmez durumlarıyla ilgili olarak yetkililerle konuşacağı sözünü veriyor. Ona teşekkür ediyorlar, gözlerinin ışıltısı geri geliyor, zira onun gibiler kudretliler dünyasıyla aralarındaki yegâne bağı teşkil ediyor. Bu güven onu utandırıyor çünkü onlara yardım edebilme şansının çok düşük olduğunu gayet iyi biliyor.

Ardından derme çatma dispanserindeki Sylvie'nin yanına geri dönüyor:

"Hükümetin artık finanse etmediği kampları geçici olarak ayakta tutmak için bütün yollardan bağış toplamaya çalışıyoruz," diyor Sylvie. "Paralarının kalmadığını söylüyorlar, ama başka projeler için gayet güzel buluyorlar! Gerçekte, bencilliklerinin ve beceriksizliklerinin kanıtını tıpkı bir ayna gibi onlara yansıtan bütün bu sefaletlerden şehirleri temizlemek istiyorlar. Gidip köylerinde gebersinler, o zaman kimsenin onlardan haberi olmaz ve bir skandal yaşanmaz."

Omuzlarını silkiyor:

"Her halükârda, büyük toprak sahipleri onların kol gücüne yeniden kavuşmak için ortalığı ayağa kaldırıyor. Eğer hükümet sığınmacıların yaşam damarını keserse, kırsala geri dönmek zorunda kalacaklar."

Anne düşünceli bir şekilde kamp ziyaretine devam ederken kötü beslenmenin tipik özelliklerini yansıtan solgun saçlı ve gözlerinin feri sönmüş bir çocuklar sürüsü peşinden geliyor. On yaşlarındaki küçük bir kız çekingence ona yaklaşıp elini onunkinin içine kaydırıyor; ciddi bakışlı ve alnı raşitik çocuklarda genelde görüldüğü gibi aşırı bombeli küçük bir kız bu. Ne buldularsa onu giymiş olan diğer çocuklardan farklı olarak üzerinde mavi-beyaz güzel bir üniforma var. Bu

sabah onu böyle görünce Sylvie çok beğendiğini söylemiş, kızcağızın yüzü de mutluluktan kızarmıştı.

"Kampta bir okul kurduk ve çocuklara üniformalar vermek istiyoruz, zira bu Pakistan'da bütün öğrenciler için bir kural. Ama çok az paramız olduğu için üniformayı en iyi öğrencilerden başlayarak veriyoruz," diye açıklamıştı Sylvie, en temel gereksinimler eksikken bu lükse şaşıran Anne'a.

"Bu çocuklar için üniformanın önemini tahmin edemezsiniz! Bu onlara temizliği, kendilerine saygıyı, sefalet içindeki ortamlarından kurtulma arzusunu ve eğer iyi bir öğrenci olurlarsa bunu başaracakları umudunu öğretiyor."

Okuma yazma bilmeyen ebeveynler erkek çocuklarının onlarınkinden daha iyi bir hayatları olmasını sağlayacak bu eğitime sonsuz bir güven duyuyorlar. Ama kızlara gelince iş değişiyor, eğitimin bir koca bulmalarını engelleyeceğini düşünüyorlar, erkekler bir kadının kendilerine kafa tutabilmesinden hazzetmiyorlar. Bununla birlikte, Kuzeyde, Swat Vadisi'nde küçük kızlar okula gitmek için ölüme meydan okuduğundan beri, Malala adında on bir yaşındaki bir yeniyetme Taliban'ın kuralına karşı çıkıp Nobel ödülünü kazandığından ve bugün her tarafta bir kahraman gibi görüldüğünden beri kimileri kendilerini sorgulamaya başladı.

Anne daracık toprak sokakların arasında yavaşça ilerlerken ikide bir kadınlar tarafından durdurulup çadırlara davet ediliyor. Davetleri gülümseyerek geri çeviriyor, kıskançlıklara sebep olmak istemiyor. Kadınlar ısrar ediyorlar: Bir bardak çay, ya da en azından bir bardak su? "Tanker kamyonların düzensiz olarak getirdikleri ve litresini bir rupiye sattıkları bu su o kadar değerli ki," diye anlatmıştı Sylvie ona. "Mafya tarafından belirlenmiş, fahiş ama içilebilir olduğunu garanti etmeyen bir fiyat: Çok sayıda çocuk hastalandı ve suyu kaynatmadan kullanmamaları konusunda anneleri düzenli olarak uyarmamız gerekiyor."

Anne, etrafı bu beklenmedik eğlenceden mutlu kadınlar ve çocuklar sürüsüyle çevrili bir halde tozlu yollarda ilerler-

ken genç bir adam çadırından fırlıyor ve ellerine sarılarak içeri girmesi için ona yalvarıyor. İçeride, beti benzi atık bir kadın, yatağının üzerine büzüşmüş.

"Dün akşamdan beri acı çekiyor," diye açıklıyor koca.

"Onu muayene etmeleri için hemen kampın dispanserine götürmek gerekiyor!"

Adam başını eğiyor:

"Bu imkânsız, orada çok fazla insan var, doktorun buraya gelmesi gerekiyor."

"Ama bunu yapamaz! Bakması gereken elli hastası var. Sen karını oraya götürmelisin!"

Adam uzunca bir süre yere bakıyor, gözleri yaşlarla doluyor ama inatçı bir şekilde kafasını sallamaya devam ediyor. Ve Anne adamın karısını başka erkeklerin bakışlarına maruz bırakma riskini almaktansa, burada ölüme terk edeceğini sonunda anlıyor.

Aceleyle Sylvie'nin çalıştığı çadıra geri dönüyor. On kişi sırada bekliyor ama yapacak bir şey yok, beklemeleri gerekecek.

Oraya vardıktan sonra doktorun teşhisini koyması çok çabuk oluyor: Bir düşük vakası ve hijyen koşullarına bakıldığında bir septisemi başlangıcı. Onu şehir hastanesine götürmek için bir ambulans çağrılması gerekiyor. Bekleyiş uzun sürüyor, genç kadın acıdan kıvranıyor. Bir saatin sonunda ambulans nihayet görünüyor ve yanında kocasıyla birlikte kadını götürüyor.

"Yaşayacak mı?"

Sylvie'nin yüzünde acılı bir ifade beliriyor:

"Çok geç kalındı, düşük olayı yirmi dört saat önce yaşanmış... Maalesef çoğunlukla böyle: Kocanın sersem onuru karısının hayatından önce geliyor!"

Gün yavaş yavaş akşama doğru ilerliyor. Üniformalı küçük kız Anne'ın elini bütün gün bırakmadı, beyaz kadının

ona bakmasından ve onunla konuşmasından çok büyük bir gurur duyuyor. Ona büyüyünce doktor olacağını söyledi. Doktor ya da öğretmen, Pakistan'daki tüm yoksul kızların hayalini kurdukları şey.

"Ailen bu konuda ne düşünüyor?"

Kocaman melankolik gözlerini Anne'a doğru kaldırıyor:

"Onlar boğularak öldüler, beni dedem kurtardı."

Ardından zor duyulur bir sesle soruyor:

"Beni görmeye tekrar gelecek misiniz?"

"Tabii ki geleceğim!" diyen Anne küçük kızı kollarının arasına alarak güvence veriyor, "Ama beni beklerken, doktor olmak için okulda derslerine çok iyi çalışmalısın!"

Yüreği sıkışmış bir halde 4x4'e biniyor. Küçük kız, yerinden hiç kıpırdamadan öylesine hüzünlü bir havada ona bakıyor ki... Sanki onu bir daha asla görmeyeceğini sezermiş gibi, sanki asla doktor olamayacağını biliyormuş gibi...

5

Bu sabah Anne, Pakistan'ın İngilizce yayınlanan büyük günlük gazetesi *Dawn*'ın haber başlıklarını otelin holünde yürüyerek hızlıca gözden geçirirken isminin seslenildiğini işitiyor; o tarafa dönünce kendini yüzü tanıdık gelen irikıyım bir delikanlının karşısında buluyor.

"Günaydın! Beni tanımadınız mı? Karim, geldiğiniz akşam tanıştığınız tahammül ötesi herifi hatırlamıyor musunuz? Ninem sizi okulunu ziyaret etmeye ve daha sonra da evinde çaya davet etmek istiyor. Bu öğleden sonra boş musunuz? Evet mi? O halde saat tam ikide sizi almaya gelirim."

Anne biraz çabuk evet dedi, şimdi araştırmasının kapsamına Pakistan'daki eğitim hakkında bir makaleyi de sokmak için yazı işleri müdürünü ikna etmesi gerekiyor: Neticede İslamcılığın sirenlerine karşı en iyi savunma eğitim değil mi?

Odasına çıktıktan sonra bir an için konsantrasyonunu topluyor, ardından derin bir nefes alarak ahizeyi kaldırıyor:

"Alo, Olivier, seni uyandırmadım değil mi? Bak ne diyeceğim, ben iyice düşündüm: Pakistan'ın bombasının teşkil ettiği tehlikeyle ilgili olarak aslında iki soru var. Birincisi: Aşırıcılar çok iyi korunan atom bombasına değil ama taşı-

ması daha kolay olup çok büyük tahribata neden olabilecek küçük taktik bombaları ya da 'lanet bir bomba' imal etmeye yeterli miktarda zenginleştirilmiş uranyumu ele geçirebilmek için ordu kademelerinde yeterince işbirlikçiye sahipler mi? İkinci soru, o da en az diğeri kadar önemli: Binlerce etnik, dinsel, ekonomik çatışmayla bölünmüş bu toplumda İslamcılar bir gün iktidara gelebilirler mi? Büyük çalkantılar sonucunda ya da yasal yollarla, böyle bir şey mümkün mü? Bu durumda Pakistan ikinci bir İran olacaktır, hatta onun çok daha tehlikelisi!"

"Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Seni oraya zaten bunu araştırman için gönderdik!"

"Biliyorum, ama bir cevabın başlangıcına sahip olmanın yegâne yolu, konsolosun da vurguladığı gibi, Pakistan toplumu hakkında araştırma yapmak."

Karşı tarafa sözünü kesme imkânı tanımadan devam ediyor:

"Bu yüzden sana bir dizi röportaj öneriyorum, sadece sığınma kamplarından değil, okullardan, gecekondu mahallelerinden ve köylülerin geri dönmeye başladığı sular altındaki köylerden de. İslamcı köktencilik bu farklı topluluklarda bugün hangi derecede?"

Telefonun diğer ucunda bir sessizlik oluyor. Ardından...

"Yakaladığın lokmayı asla bırakmıyorsun, değil mi? Ama sana şunu söylemeliyim ki ilk yazılarına çok güzel tepkiler aldık, bu yüzden neden olmasın? Buradaki insanlar Pakistan hakkında hiçbir şey bilmiyorlar ve senin yazdıkların onların ilgisini çekiyormuş gibi görünüyor. Ama röportajların aşırıcıların bombayı ele geçirme ihtimali olup olmadığına odaklansın!"

"Elbette!"

Anne dudaklarında muzaffer bir tebessümle telefonu kapatıyor: Nihayet kendi bildiği gibi çalışabilecek.

İsmini Pakistan'ın kurucusunun kız kardeşinden alan Fatimah Cinnah Okulu, Lahor'un en büyük okullarından biri. Şehrin kuzeyindeki mahallelerin birindeki geniş bir alan üzerinde birçok binadan oluşan kurum kızlı erkekli iki bin öğrenciye eğitim veriyor.

"Otuz yıl önce beş yüz öğrencilik bir okulla başladık," diye anlatıyor Begüm, "ve yavaş yavaş geliştik. Ama o kadar çok talep var ki daha da büyümemiz gerekiyor. Şu anda komşu bir arsayı satın almak için görüşmeler yürütmekteyiz."

"Yanlış anlamayın, Anne," diye araya giriyor Karim, "ninemin 'biz' demesi sadece alçakgönüllülükten kaynaklanıyor. Buradaki her şeyi o inşa ettirdi. Benim bir türlü anlayamadığım, günlük hayatında para mefhumu olmadan yaşayan ninem, nasıl oluyor da bankalarla ve müteahhitlerle korkunç bir iş kadını gibi tartışabiliyor."

Karim gülüyor.

"Pekâlâ, şimdi sizden ayrılmak zorundayım, tiyatroda bir randevum var. Akşama görüşürüz, Nani!"

"Sanırım torunumun bir yönetmen olduğunu bilmiyordunuz," diye söze giriyor Begüm. "Şu anda, *Godot'yu Beklerken*[11]'i sahneye koyuyor. İşte böyle, Pakistan her zaman insanların kafasındaki imgeyle örtüşmüyor."

Ve Anne'ın elini tutarak:

"Gelin, sizi gezdireyim."

Önlerinde her biri üç katlı ve parlak beyaza boyalı sekiz bina yükseliyor.

"Bu iklimde her şey çok çabuk yıpranıyor, biz de her yıl muson mevsiminden sonra yeniden boyatıyoruz. Ama siz tam arkanıza bakın: Orası benim özellikle gurur duyduğum yeni spor sahamız."

---

11 Gerçek bilgi: Tüm saldırılara rağmen Pakistan burjuvazisi, büyük beğeni toplayan Beckett'in eserleri gibi modern oyunların sahnelendiği tiyatrolara gitmeye devam ediyor.

Anne, sıkıştırılmış toprak zemin üzerinde kırmızı eşofmanlarıyla futbol oynayan genç kızları görüyor.

Onun şaşkınlığını fark eden Begüm hınzırca gülümsüyor ve 2003'te Sadia Sheikh adındaki kadın ilk kulüp olan "Diya"yı kurduğundan beri futbolun çok popüler hale geldiğini açıklıyor. Bugün on altı kulüp faaliyet gösteriyor ve Pakistan'ın bir kadın milli futbol takımı var.

"Hatta bir süper şampiyona bile sahibiz: Diana Baig, ülkenin kuzeyinden, Hunza doğumlu. Yirmi yaşında hem kriket hem de futbolda şampiyonluk yaşadı, üstelik eğitimine devam ediyor. O kızlarımız için olağanüstü bir esin kaynağı. Ve geçen yıldan beri otomobil yarışçısı kadınlarımız da var!"

Maç sona erdi. Futbolcu kızlar sahadan çıkmadan önce başlarına siyah bir burka bağlıyorlar.

"Onlar için toplu taşıma araçlarında peçeli yolculuk etmek daha kolay. Futbol ve burka birbiriyle çelişiyor, ama sizin de gözlemleme imkânı bulmuş olduğunuz gibi, Pakistan zaten bir çelişkiler ülkesi."

Şimdi dersliklerin sıralandığı büyük bir holü geçiyorlar. Anne sınıfların açık kapılarından defterlerinin üzerine eğilmiş çalışkan kızları ve oğlanları görüyor.

"Pakistan'da karma eğitimin on altı yaşına kadar devam ettiğini düşünmüyordum," diyor.

"Bu tür okullarda evet, ama maalesef sayıları çok az. Öğrencilerimiz mütevazı ailelerden geliyorlar, genellikle çocuklarına en iyi eğitimi vermek isteyen devlet memurlarının ya da küçük esnafın çocukları okulumuzda eğitim görüyor. Okul ücretleri asgari düzeyde –aylık iki bin rupi[12]– ve eğer aile ekonomik bir sıkıntı yaşıyorsa bu parayı da ödetmiyoruz. Yüreğimi en çok burkansa, her yıl gelen binlerce talebi karşılayamamamız."

"Parasız eğitim veren devlet okulları yok mu?"

"Oh, evet... ama bunların birçoğu hayalet okullar."

12 2000 rupi yaklaşık 75 Türk lirası ediyor. (ç.n.)

"Affedersiniz, anlayamadım."

"Onlara böyle deniyor. Şu an için on iki binden fazla hayalet okul olduğu söyleniyor."

Eskiden düzgün eğitim veren bu devlet okullarının, genel devlet bütçesinden eğitim için ayrılan payın ancak yüzde 2, orduya ayrılan payın otuzda biri olmasından ötürü gitgide bir çöküş yaşadıklarını açıklıyor Begüm. Bu okulların birçoğu sadece dört duvardan ibaret. Ne kitap ne de öğretmen var, zira öğretmen maaşları o kadar düşük ki, bir aileyi doyurmaya bile yetmiyor. Bu yüzden öğretmenler birkaç bin rupiyi ceplerine indirmek için okula sadece bir imza atmaya uğruyor ve oradan esas çalıştıkları işe gidiyorlar.

"Yoksul insanlar bile çocuklarını bu okullara göndermiyorlar: Ne sıraların ne de kitapların olduğu, öğrencilerin hiçbir şey yapmadan nemli zemin üzerinde oturdukları, niteliklerini uzun zaman önce yitirmiş bu okullara gönderseler neye yarayacak ki?"

"O halde dinsel sebeplerden ziyade bu yüzden mi çocuklarını medreselere veriyorlar?"

"Kesinlikle. İmamların yönettiği dini okullarda çocukları en azından okumayı öğreniyor. Elbette ki okuduklarını anlamıyorlar çünkü Kuran'ın dili Arapça, ama onun alfabesini öğreniyorlar. Ayrıca karınları doyuyor ve genellikle yatacak yer de sağlanıyor. Ailelerin göremediği noktaysa, çoğu Suudi Arabistan ve diğer Körfez monarşileri tarafından finanse edilen bu kurumlarda İslam'ın aşırıcı yorumu olan Vahhabilik öğretiliyor. Orada küçücük çocuklar annelerinden ayrılıyor ve etraflarında hiç kadın görmeden yetiştiriliyorlar ve onlara kadınların daha aşağı, tehlikeli ve zapt edilmesi gereken varlıklar oldukları öğretiliyor. Bazı medreseler doğrudan Taliban okulları, orada çocuklara silah kullanmayı öğretiyorlar ve kafalarına Kuran'ın kâfirleri öldürmeyi emrettiği sokuluyor."

"Peki, hükümet neden bunlara müdahale etmiyor?"

"Yıllar boyunca, durumun vahametini göremeden ya da belki de seçim hesapları yüzünden onları kendi haline bıraktı... Ama İslamcı hareketler çok fazla güçlendiler ve hükümet bir süreden beri onları kontrol etmeye çalışıyor. İşte bu yüzden İslamcılar, yetkililerin Batı'nın baskısıyla İslam'a saldırdığını haykırıyorlar; bazı bakanlar suikaste kurban gitti ve yöneticilerimiz artık korkuyorlar."

Begüm başını sallıyor, cesareti kırılmış gibi görünüyor, ama kendini çok çabuk toparlıyor:

"Hadi gidip çocukları görelim!"

Teneffüs avlusuna henüz girdikleri sırada mavi-beyaz üniformalı çocuk sürüsü, Begüm'ün "çoğunlukla bizi bırakmak istemeyen eski kız öğrencilerimiz" dediği genç öğretmenlerin tüm düzene sokma çabalarına rağmen etraflarına üşüşüyor. Öğretmenler yaşlı kadını saygıyla selamlıyorlar, ama bakışlarından daha ziyade sevgi ve hayranlık okunuyor.

"Provaya katılacak mısınız?" diye soruyorlar bu yöndeki beklentilerini yansıtan bakışlarla.

"Elbette ki," diye onları temin ediyor Begüm ve Anne'a doğru eğilerek: "Yarın okulun bayramı ve her yıl olduğu gibi öğrenciler bir gösteri sunacaklar. En azından çocukların provasına kalalım, bundan büyük gurur duyacaklardır."

Bahçenin dip kısmına bir tribün kurulmuş. Onları en güzel yerdeki plastik sandalyelere oturtuyorlar. Artık gösteri başlayabilir.

Önce folklorik danslar: Karşı karşıya geçen beş-altı yaşındaki minicik yavrular, yumruklarını kalçalarına dayayıp küçük ayaklarını yere vuruyorlar, ardından öğretmenlerinin bir işaretiyle oğlanlar renkli mendillerini çıkarıp havada sallayarak kızların etrafında dönüyorlar.

"Ülkenin kuzeyinden bir dans," diyor Begüm, "ama korkarım ki mevcut ortamda artık hiç yapılmıyor."

Bunu başka danslar izliyor, Pakistan'ı oluşturan dört eyalet, Sind, Pencap, Hayber-Pahtunhva ve Belucistan'ın birbirinden çok farklı folklorları canlandırılıyor.

Şimdi sıra yedi ile on yaş arası öğrencilere geliyor, öğretmenlerinin yazdığı bir tiyatro oyununu canlandıracaklar.

Gazetecinin inanamayan bakışları altında, küçük bir kız gözyaşları içindeki anne babasının çığlıklarına rağmen eşkıyalar tarafından kaçırılıyor. Eşkıyaların reisini oynayan, başında türban sarılı dokuz yaşındaki oğlan, önünde diz çöken küçük rehineyi tahta kılıcıyla tehdit ediyor. Etrafı suç ortaklarıyla çevrili. Tam o sırada birden ortaya çıkan polisler haydutları etkisiz hale getirip kıskıvrak yakalıyorlar. Küçük kızı götürüp teslim ettikleri anne baba bu kez mutluluk gözyaşlarıyla onlara minnetlerini sunuyorlar.

Herkes var gücüyle alkışlıyor, ama Anne hâlâ gözlerine inanmıyor.

"Bu kadar küçük çocuklar için travmatik değil mi?" diye sorma cüretinde bulunuyor.

"Tam aksine!" diye ona güvence veriyor Begüm, "Çocuklar ailelerinden, komşulardan ve televizyonda sürekli olarak bundan bahsedildiğini duyuyorlar. Bir dram ortamında yaşıyorlar, ne olup bittiğini anlamıyorlar, ıstırap çekiyorlar. Bu ıstırabı onlardan çekip çıkarmalı, onlara neler olduğunu açıklamalıyız. Orada, terörist polis tarafından tutuklanıyor, her şey iyi bitiyor, onlara korunduklarını ve güvende olduklarını gösteriyoruz."

Yolda eve varıncaya kadar, Begüm Anne'a bu orta düzey mahallede karma bir okulu yürütmenin göründüğü kadar kolay bir şey olmadığını anlatıyor:

"Tehdit mektupları alıyoruz ama boyun eğmemiz ve ülkemizi bu cahil İslamcılara bırakmamız söz konusu olamaz. Bununla birlikte önlemlerimizi aldık ve okul girişindeki korumaların sayısını iki katına çıkardık."

"Dirayetinize hayranlık duyuyorum!"

"Oh, ben hiçbir şey değilim, halkın içinde benden çok daha güçlü kadınlar var. Mesela Mukhtar Mai, ben asla onun kadar cesur olamazdım."

"Mukhtar kim dediniz?"

Ve Begüm, okuma yazması olmayan ama Kuran'ı ezbere bilen ve köyündeki kızlara öğreten otuz yaşındaki kadının hikâyesini anlatmaya başlıyor.

2002'de kabile konseyi küçük kardeşinin bir genç kızla sözde ilişkisinin diyetini ödetmek için onu kolektif bir tecavüze mahkûm etmişti. Birçok adam ona tecavüz ettikten sonra sokakta çırılçıplak yürümeye zorlamışlardı. Çok öfkelenen molvi yerel basını durumdan haberdar etmişti. Olay o kadar büyük bir yankı uyandırmıştı ki polis şikâyet dilekçesini işleme koymak zorunda kaldı, zira kadınlara karşı tecavüz vakaları söz konusu olduğunda bu nadiren yaptığı bir şeydi. Ama daha sonra istinaf mahkemesi tecavüzcülerin serbest bırakılmasına hükmetmişti.

"Mukhtar Mai, alaylara, hakaretlere, hatta ölüm tehditlerine rağmen, onların cezalandırılması için verdiği mücadeleyi o günden beri sürdürüyor. Tecavüzcüler genellikle her türlü cezadan muaf kalıyor çünkü bizim toplumumuzda kadınlar bu tür şeyleri konuşmaya utanırlar. Zaten aileleri çoğunlukla namusu lekelenenin kendileri olduğunu düşünür, hatta 'namuslarını temizlemek için' tecavüz kurbanını öldürdükleri bile olur."

Erkeklerin ve neredeyse tüm toplumun muhalefetine rağmen, Mukhtar Mai suskunluk yasasını yıkmak için mücadele eden, tecavüze ve şiddete uğramış kadınları bir araya getiren bir dernek kurdu.

Yaşlı kadın Anne'ın elini tutuyor:

"Yazılarınızda kadınlardan bahsedin, en önemli konu bu. Müslüman dünyada değişim ancak kadınlardan başlayabilir. Çünkü erkekleri yetiştirenler anneleri."

Begümün, yüksek tavanları ve yemyeşil bitkilerle bezeli bir verandaya bakan taş zeminli geniş odalarıyla görkemli

malikânesine varıyorlar. Bugün biraz eskimiş olsa da zamanında ihtişamlı günler gördüğü hemen anlaşılıyor. Yaşlı bir uşak onları karşılıyor:

"Sana Celil'i tanıştırayım, altmış yıldan beri ailemizin içinde, ben yeni gelin olarak geldiğimde o buradaydı."

Anne, Nusrat'ı yeni gelin olarak hayal etmeye çalışıyor; hâlâ o kadar güzel ki, gençliğinde göz kamaştırıcı bir kadın olduğuna şüphe yok...

Verandaya oturuyorlar. Mart ayının son günlerinde hava hâlâ çok yumuşak ve hoş bir kokusu var. Celil başka bir çağdan kalmış izlenimi uyandıran zarif İngiliz porseleni fincanlarda çay servisi yapıyor.

"Gençliğimi yeniden düşündüğümde... Bu ülke o kadar çok vaatle doluydu ki, yoksulluğu ve gericiliği yeneceğimizden emin bir şekilde onu coşkuyla inşa ediyorduk. Ama bu cahil molviler ve şimdi de bu katil topluluklar... İslam hiçbir koşul altında bu katliamların yapılmasına izin vermez. Kuran bu konuda çok nettir." Ve Celil'e işaret ederek: "Bana lütfen Kuran'ımı getir. Şimdi dinleyin: İkinci surenin 62. ayeti şöyle diyor: '*Şüphesiz ki iman edenler, Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbiilerden Allah'a ve ahiret gününe inanıp sâlih amel işleyenler için Rableri katında mükâfatlar vardır*'. Ve yanlış anlaşılma olmasın diye Kuran aynı surenin 136. ayetinde ısrarla yineliyor: '*Deyiniz ki: Biz Allah'a iman ettik. Bize indirilene; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilenlere; Musa'ya, İsâ'ya ve peygamberlere Rableri tarafından verilenlere iman ettik. Onları birbirinden ayırt etmeyiz. Biz ancak O'na teslim olanlarız.*' Ve son olarak yine aynı surenin 256. ayetinde son noktayı koyuyor: '*Dinde zorlama yoktur! İman ile küfür birbirinden kesin olarak ayrılmıştır.*'"

Begüm kitabı kapatıyor ve Anne'a doğru dönerek:

"Gördüğünüz gibi Cihatçıların saldırıları, Hindu aşırıcıların Hindistan'daki Müslümanlara ve Hıristiyanlara yönelik pogromları, Rohingyalı Müslümanların Budist rahipler tarafından yönetilen katliamları, bütün bunların dinlerle

hiçbir alakası yok. Bunlar iktidar mücadelelerinden başka bir şey değil."

"Pekâlâ, hanımlar, öğleden sonranız nasıl geçti?"

Karim de onlara katıldı ve keyfi bayağı yerinde:

"Godot'yu oynayan aktör muhteşem! Düşünsenize, o bir noter kâtibiydi, annem için bazı belgeler çıkarmaya gittiğimde onu tesadüfen keşfettim. Hayatında daha önce sahneye adım atmamıştı."

"Peki, siz nasıl tiyatrocu oldunuz?" diye soruyor Anne merak içinde.

"Benim doğuştan tiyatrocu olduğumu görmüyor musunuz?"

Ve yapmacık bir hareketle uzun parmaklarını gür siyah yelelerinin arasından geçiriyor.

"Ama alçakgönüllü biri olduğumdan, kendimi sahnede sergilememeyi tercih ediyorum."

Anne ironiye kaçmadan üsteliyor:

"Peki ama yönetmen olmak için herhangi bir okul bitirdiniz mi?"

"Okuldan nefret ederim."

"Ninenizinkinden de mi? Söylesenize, okul eğitiminizi orada mı aldınız?"

"Öyle olmasını isterdim, ama annem benim o 'halk okullarına' devam etmeme izin veremeyecek kadar snop birisiydi. Beni milyarder çocuklarının gittiği bir özel okula gönderdi."

Gülerek omuzlarını silkiyor ve Anne onda ilk kez bir sevimlilik bulmasına şaşırıyor. Klasik yakışıklılıktan uzak olduğu kesin, ama keskin yüz hatları, şakaklarına doğru çekilmiş gözleri, ışıldayan dişleriyle pekâlâ baştan çıkarıcı olarak nitelenebilir...

"Bunlar yüksek sosyeteden çocuklara eğitim veren okullar ve fiyatları bizimkinden on kat daha pahalı," diyor Begüm. "Karim bu konuda konuşmuyor ama o İngilizler tarafından

Hintli prenslerin ve Pencap'ın ileri gelen ailelerinin çocuklarını 'İngiliz tarzı'nda yetiştirmek için 1886'da kurulmuş olan çok şık Aitchison College'da eğitim gördü. Bu kurumlar Batılı okulların müfredatını izliyorlar. Onlardan mezun olan öğrencilerin yüzde seksen beşi İngiltere'nin ve Birleşik Devletler'in en iyi üniversitelerine kabul ediliyor."

"En başından beri Pakistan'ı yöneten seçkinci sistemi kalıcılaştıran kurumlar," diye ekliyor Karim. "İstisna teşkil eden benim gibi birkaç kara koyun dışında, o okullara devam edenler ülkenin gerçekliğinden tamamen kopuk kişiler. Her türlü imtiyaza hakları olduğuna ve halkın sadece onlara hizmet etmek için burada bulunduğuna inanıyorlar. İnanın bana, çoğunluğun eğitim eksikliği bir tesadüf değil: Bu sınıfsal bölünmeyi güçlendirmenin ve iktidarı elde tutmanın en iyi yolu."

İroni yapma sırası şimdi Anne'da:

"Sakın siz Marksist olmayasınız?"

Karim ona soğuk bir biçimde bakıyor:

"Hayır, sadece hümanistim."

"Biraz daha çikolatalı pasta ister miydiniz?" diye araya giren Begüm'ün esas derdi ortamı biraz gevşetmek. "Lahor'un en eski otelinden, 1880'de Giovanni Faletti adında bir İtalyan tarafından inşa edilen Faletti Oteli'nden alındı. Bağımsızlıktan önce, bizim oraya adım atma hakkımız yoktu. Aynı şekilde Pencap Club'a da sadece İngilizler girebiliyorlardı. Ama bu bizim hiç umurumuzda değildi, Gimkana ya da Cosmopolitan gibi Hindu, Müslüman ve Hıristiyan ailelerin bir araya geldiği kendi kulüplerimiz vardı. Birbirimizi çok seviyorduk."

"Bana bölünme öncesi Lahor'dan bahsetmenizi çok isterim!"

"Zevkle, ama isterseniz bunu başka bir sefere bırakalım. Bugün yorucu bir gündü ve vakit de bir hayli ilerledi. Karim sizi otelinize bırakacak. Çok yakında tekrar görüşmek üzere, sevgili Anne."

Arabada rahatsız edici bir sessizlik hüküm sürüyor. İkisi de buna sebep olan kendi beceriksizliğinin bilincinde ama kimsenin onu bozmaya niyeti yokmuş gibi görünüyor. En sonunda ilk adımı atan Karim oluyor.

"Bir sığınmacı kampını ziyaret ettiniz, ama hiç köy ziyaretiniz oldu mu?"

"Henüz olmadı, ama bunu yapmayı düşünüyorum."

"Bir fikrim var. Bunun gerçekleşebilir olup olmadığına bakacağım ve size birkaç gün içinde telefon edeceğim."

"Gerçekten çok naziksiniz!"

"Bunu nezaket olarak düşünmeyin! Ben sadece ülkemin siz Batılıların gördüğü gibi bir kara delik olmadığını anlamanızı arzuluyorum."

Hemen akabinde davranışındaki sertliğin farkına varıp gülmeye başlıyor ve bu sefer en küçük bir ironi yok.

"Benim tam bir ayı olduğumu düşünüyor olmalısınız! Gelecek sefere kendimi kontrol etmeye çalışacağım."

Neredeyse barışmış olarak birbirlerinden ayrılıyorlar.

6

Anne birkaç gün sonra, bir röportajdan dönerken cep telefonunda Karim'in mesajını görüyor.

"Bana bir köyü ziyaret etmek istediğinizi söylemiştiniz. Beni her zaman av partilerine davet eden –ama av olayına kesinlikle karşı olduğum için hiç katılmadığım– büyük bir feodalle çok eskiden gelen bir dostluğum var. Köyü Khanawal buraya çok yakın, her şeylerini kaybeden köylülerine yardımları organize etmek için gündüzleri oraya gidiyor. Bizi ağırlamaktan büyük memnuniyet duyacak. Eğer sabah çok erken yola çıkarsak gece buraya dönebiliriz. Bana kararınızı bildirin."

Kaçırılmaması gereken bir fırsat! Anne sevinçle kabul ediyor.

Konforlu 4x4, sıkıştırılmış toprak yolun üzerinde çukurlardan kaçmak için zikzaklar çizerek ilerlerken, üstlerini kaplayan tozdan bej renge bürünmüş ağaçlar yolun iki yanında sıralanıyor; saat henüz 8 bile değil, ama güneş bu nisan sabahında daha şimdiden sıcaklığını hissettiriyor. Şu

anda yaz mevsiminin başı, geçiş mevsimleri olarak nitelenen baharlar Pakistan'da yaşanmıyor.

Keyfi gayet yerinde olan Karim onunla şakalaşıyor:

"Dikkat et, tatlım, arkadaşım Osman baştan çıkarıcı bir erkektir! Yakışıklı, kriket şampiyonu, üstelik çok zengin. Çok az kadın ona karşı koyabilir!"

Anne onu kışkırtmaktan kendini alıkoyamıyor:

"Kıskanır mıydınız?"

Şaşıran Karim ne diyeceğini bilemiyor:

"Gerçekten saçmalıyorsunuz! Fransa'daki gelenekler nasıldır bilemem, ama burada bir kadınla erkeğin dışarıda görüşmesine iyi gözle bakılmaz. Lakin ikimizin durumu farklı, bizimki o tarz bir ilişki değil, ama yanınızda iyi vakit geçirdiğimi ve beni eğlendirdiğinizi kabul etmeliyim."

"Sizi eğlendiriyor muyum? Siz kendinizi ne sanıyorsunuz?" diye tepki veriyor Anne.

Ama tam o sırada, dikkati birden küçük bir köyün duvarlarındaki kırmızı yazılara kayıyor.

"Bunlar ne? Politik sloganlar mı?"

Karim tereddüt ediyor:

"Bir anlamda öyle... Şehrin yoksul mahallelerinde ve bazı köylerde yakın zaman önce ortaya çıkan DAEŞ'in sloganları bunlar."

"O halde DAEŞ şu anda Pakistan'a yerleşmeye başladı. Taliban ve El-Kaide'nin yanı sıra şimdi bir de onlar mı çıktı?"

"Her halükârda yapmaya çalıştıkları bu. Irak ve Suriye'nin bir bölümünde hilafet ilan eden örgütün eski Horasan topraklarına, yani İran, Afganistan ve Orta Asya'nın Müslüman ülkelerine doğru genişleyeceğinden bahseden broşürlere rastlandı. DAEŞ, İslam'ın dünyaya hâkim olmasıyla sonuçlanacak nihai savaşın Horasan'dan başlayacağını haykırıyor. Bu yüzden, cihatçı grupların yıllardan beri aktif olduğu o ülkelerle sınır komşusu Pakistan'da üslerini kurma-

ya karar vermiş olmalı. Altı Taliban lideri kısa bir süre önce onlara biat etti."

"Ama bu çok büyük bir tehlike, ülkeniz bu gidişle ne hale dönecek?"

Karim ona canı sıkkın bir şekilde bakıyor:

"Bizim güllerden yapılmış bir halının üzerinde mi yaşadığımızı zannediyorsunuz?"

Yüksek bir parmaklığın önüne varmaları tartışmayı sonlandırıyor. Haki üniformalı iki muhafiz onlara askeri bir selam çaktıktan sonra ağır kapıyı açıyorlar. Araç iki yanında yüzlerce köylünün çalıştığı tarlaların uzandığı bir yola giriyor ve yanlarından geçerken ırgatlar başlarını kaldırıp saygıyla selamlıyorlar.

Bir kilometre kadar gittikten sonra Karim ve Anne kırmızı kiremit çatılı, ferforje balkonlu ve yeşil panjurlu, manzaranın geneliyle tuhaf bir biçimde tezat teşkil eden büyük bir malikanenin önüne varıyorlar.

"*Casa Linda*'ya hoşgeldiniz!"

Ev sahibi onları sıcakkanlılıkla karşılıyor. "Memnun oldum, matmazel," diyerek Anne'ın önünde eğilip elini öpüyor, ardından dostuna doğru dönerek:

"Karim yeni evimi nasıl buluyorsun? Yoksa eskisini mi tercih ediyordun? Ama onun bakımını falan sağlamak artık çok zor oluyordu. Bu klimalı ve her türlü modern konfora sahip," dedikten sonra gazeteciye en güzel tebessümüyle bakarak ekliyor: "İspanya'yı çok sevdiğim için ona *Casa Linda*[131] ismini verdim."

Üç genç etrafı kocaman, muhteşem begonvillerle çevrili terasın gölgesine oturuyorlar. Bir hizmetçi çeşitli şerbetler servis ederken, Anne göz ucuyla ev sahiplerini inceliyor: Gerçekten de yakışıklı, atletik yapılı, ince yüz hatlarına sahip

13 İspanyolca: Güzel ev. (ç.n.)

bir adam... Ama bu ailesinin gurur duyduğu evlat havası kesinlikle onun tarzı değil.

"Neredeyse İspanya kadar hayran olduğu" Fransa hakkında birkaç söz paylaştıktan sonra Anne esas konuya geliyor.

"Bu sellerde çok toprağınız sular altında kaldı mı?"

"Allah'a şükürler olsun çoğu bu afetten kurtuldu, ama köylerimden biri –toplam sekiz köyüm var– tamamen sulara kapılıp gitti. Neyse ki ordu köylüleri tam vaktinde boşaltabildi ve onları Lahor tarafında çadırlardan kurulu bir kampa nakletti. Şimdi tümü geri döndü, yani neredeyse tümü..."

"Neredeyse tümü mü?"

"Bazı gençler orada kaldılar, anlaşılan şehrin tadını aldılar, şayet..."

Sustu. Anne üstelemiyor, Sınır Tanımayan Doktorlar kampındaki sığınmacıların sözlerini hatırlıyor: Bu gençler mafya ya da cihatçı örgütler için ideal bir eleman kaynağı oluşturuyorlar.

Sabah bir hayli ilerlemiş, Khanawal'i ziyaret etme vakti gelmişti.

Ev sahibi bu talep karşısında şaşırmış görünüyor.

"Ne öğrenmek istiyorsunuz? Ben size bütün bilgileri verebilirim."

"Teşekkür ederim, ama ben halktan insanlarla karşılaşmak, onlarla konuşmak istiyorum."

Osman kaşlarını kaldırıyor:

"Onların söyleyecek hiçbir ilginç şeyleri yok. Her halükârda, yabancı bir kadınla konuşmaktan korkacaklardır. Ben de köylere hiç gitmiyorum, sorumlu kişiyi çağırıyorum, sorunları konuşuyor ve çözümleri buluyoruz."

Ziyaretçisinin canının sıkıldığını görünce ekleme ihtiyacı hissediyor:

"Bir fikrim var. Mademki köylülerle konuşmak istiyorsunuz, köyün şefini çağıracağım, o da bir köylü, size her şeyi anlatacaktır."

"Sanırım siz bir gazetecinin işini anlamıyorsunuz," diyerek ısrarını gösterdi Anne, "bizim görmeye, hissetmeye ihtiyacımız var..."

"Ah, mesele hissetmekse, hissedeceksiniz!"

Karim'le Urduca bir şeyler konuşuyorlar ve ikisi de gülmeye başlıyor.

Artık bu kadarı da fazla oluyor diye düşünen genç kadın ayağa fırlıyor:

"O iğrenç yolun üzerinde üç saatlik araba yolculuğunu yapma sebebim bir terasta oturmak ve..."

Tam "sersemce şeylerden bahsetmek" diyecekken kendini tutuyor:

"... konuştuğum kişiler ne kadar hoş sohbet olsalar da, boş yere çene çalmak değildi. Böyle bir şey için fazla meşgulüm. Şerbetler için çok teşekkürler."

Karim'e doğru dönüyor:

"Sanırım geri dönme vakti geldi."

"Bir saniye Anne!"

Karim onu kenara çekiyor:

"Gidip bahçede birkaç dakika dolaşın, ben her şeyi halledeceğim."

Genç kadın istemeyerek de olsa çıkmaya razı gelirken, o arkadaşını ikna etmeye girişiyor:

"Tamam, o tuhaf bir kadın, ama bırak kaprislerini gidersin. Eğer köyü ziyaret etmesine izin vermezsen, kafasında en kötüsünü hayal edecek. O zaman neler yazabileceğini sadece Allah bilir!"

Bu görüşmelerin üzerine koca göbekli ve etkileyici bıyıklı bir adam geliyor. Köylerden birinin şefi olan Mustafa çat pat İngilizce biliyor.

Osman asık bir suratla ona, şimdi hemen evine gidip hazırlık yapmasını ve Mem Sahib[14]'in ziyareti için her şey hazır olduğunda gelip onu götürmesini emrediyor. Tek bir

14 Tam çevirisi, "Beyefendinin hanımı", beyaz kadın anlamına geliyor.

arzusu var, bu tahammül edilmez Fransız kadından bir an önce kurtulmak.

Khanawal'a gitmek üzere yola koyulduklarında, Anne geleneğe uygun bir şekilde ihtiyarlar heyeti tarafından köy şefi seçilmiş olmasından ötürü Mustafa'yı kutluyor, ama beriki başını olumsuz anlamda sallıyor:

"Ben seçilmedim, beni Sahib atadı. Böylesi çok daha iyi, çünkü bu sayede birçok sorundan kurtuluyor ve her zaman anlaşmayı başarıyoruz," diye açıklıyor sakince.

Köy, kendileri kerpiçten tavanlarıysa sazdan, aileleri münasebetsiz bakışlardan korumak amacıyla oldukça yüksek duvarlarla çevrili evler topluluğu, üzerinde tek tük cılız ağaççıkların bittiği bej renkli bir tozdan oluşan bir katışmaç, yaklaşık iki yüz barınağın tam ortasında yükselen iki katlı, çirkin tuğla ev hemen dikkat çekiyor.

Mustafa onu gururla işaret ediyor:

"Benim ev! Köyün en büyüğü ve sert malzemeden yapılmış tek evi! Gelin karım sizin için gulab jaman ve gar jar helva hazırladı[15]."

Reddetmek imkânsız. Anne zoraki bir tebessümle teşekkür ediyor:

"Tamam ama çok uzun oturamam!"

Mustafa'nın iç avluda toplanmış olan ailesi çok önemli konuklarını coşkuyla ağırlıyorlar. Muhtemelen Mustafa'nın eşi olan etli butlu bir kadın kollarını ona sımsıkı dolarken, canlı renkli kıyafetler giymiş gelinler ve torunlar etrafına üşüşüyorlar. En az otuz kişiler, geleneğin emrettiği gibi aynı çatı altında yaşarken giderek çoğalan bir aile.

Konuğu evin içine, zemini halı ve büyük kadife şiltelerle kaplı, görünüşe göre sadece özel günlerde kullanılan salona alıyorlar. Ona kim bilir nereden çıkardıkları bir sandalye

15 Gulab jaman: Ballı börek.
Gar jar helva: Havuçlu helva.
Helva Hindistan'dan Kuzey Afrika'ya kadar çok yaygın bir tatlıdır.

getiriyorlar, çünkü beyaz hanımların yerde oturmayı sevmediğini biliyorlar. Anne kibarca reddedip alçak bir şiltenin üzerine yerleşirken bir genç kız Coca-Cola ve Fanta dolu bir tepsi getiriyor.

Mustafa da onun yanına oturuyor.

"Kaç çocuğunuz var?" diye soruyor Anne.

"Dört tane, dört erkek," diye cevap veriyor adam gururla.

"Hiç kız yok mu?"

"Ah, evet, kızlarım da var, beş tane."

Anne dudak büküyor, ama kendini tutup yorum yapmıyor. Hindistan'da olduğu gibi burada da sadece oğlanları çocuktan kabul ediyor, kızlarıysa yok sayıyorlar. Hindistan'da durum daha da berbat: Hindu geleneğinde, Müslümanlarınkinin tam tersine, kızları evlendirmek için çeyiz parası gerekiyor, bu da yoksul aileler için bir yük teşkil ediyor. Ayrıca annelerin de sık sık şöyle dediğini duyabilirsiniz: "Bir taş doğurdum"...

Ardından gelen yemekler, tavuk ve kuzu etli samosa[16], biryani pilavı[17] ve son olarak da rengârenk tatlılar. Ev sahibesi yemesi için ısrar ediyor, Anne o kadar zayıf ki, yoksa hasta falan mı? Değil mi? Bir soru yağmurudur gidiyor. Sırası gelince kaç çocuğu olduğunu soruyorlar. Evli değil mi? Topluluğun üzerine bir sessizlik çöküyor, kadınlar ona sanki utanç verici bir hastalığını itiraf etmişçesine şaşkınlıkla bakıyorlar.

"O halde yemek yemen gerek," diyor içlerinden biri ona balları damlayan bir gulab jaman tatlısı uzatırken, "erkekler etli butlu kadın sever!"

"Çok üzülmeyin," diye teselli ediyor bir diğeri, "netice itibarıyla o kadar da yaşlı değilsiniz, hâlâ bir koca bulabilirsiniz. Bir komşum evlendiğinde tam yirmi altı yaşındaydı!"

Anne ona neredeyse yirmi sekizinde olduğunu itiraf edemiyor; içinden gülmek geliyor ama aynı zamanda da nesnesi

16 Bir tür etli börek. (Bizdeki muska böreğine benzer. ç.n.)

17 Tavuk, kuzu ya da balık parçalarıyla hazırlanan bir pilav.

olduğu acımadan ötürü biraz kırıldığını hissediyor, çünkü kendisine acınılmasına hiç alışık değil. Şu andan itibaren kendine bir koca ve iki-üç çocuk uydurmaya karar veriyor.

Köyde bir tur atma vakti geldi. Mustafa'nın çekincelerine rağmen –Tozlu yollara çıkıp da ne görecek? İlginç bir şey yok ki– ayağa kalkıyor, kadınların her birine tek tek sarılıyor, teşekkürlerini sıralıyor, tekrar geleceğine söz veriyor ve kararlılıkla çıkışa yöneliyor.

Evin dışında, üzerlerinde yırtık pırtık kıyafetleriyle öbek öbek çocuklar İngiliz hanımefendiyi –köylüler için bütün beyaz kadınlar İngiliz– görmek için evin önüne üşüşmüşler. Köyün şefi onları dağıtmak için elini kaldırıyor, ama Anne itiraz ediyor.

"Onlarla konuşmama izin verin."

"Bunlar yoksul ailelerin çocukları, size ne demelerini bekliyorsunuz?"

Gazetecinin ısrarı üzerine, istemeyerek çevirmenlik görevini üstlenecek. Anne alçak bir duvarın üzerine oturuyor, çantasını açıp içinden kocaman bir paket şekerleme çıkarıyor. Gözleri parlayan çocuklar hemen onun yanına koşuyorlar, dört bir yandan çocuklar geliyor. Şekerlemeleri dağıtmaya başlıyor ve her birine adını, yaşını soruyor, İngiliz hanımefendinin kendileriyle ilgilenmesinden çok mutlular.

"Okula gidiyorlar mı?" diye soruyor Anne.

"Elbette ki," diye cevap veriyor Mustafa, ama genç kadın onun yalan söylediği duygusuna kapılıyor. Geldiğinden beri öğrendiği birkaç kelimeyi kullanarak, sorusunu ülkede çok yaygın olan İngilizce-Urduca karışımı bir dille yöneltiyor:

"School jahange?" (Okula gidiyor musun?)

Küçük çocuklar başlarını olumsuz anlamda sallıyorlar, sadece iki-üç tanesi çıkıp şöyle diyor:

"Ji, madrasa." (Evet, caminin okuluna.)

"Peki ya kızlar?"

"Yok artık!" diye karşı çıkıyor Mustafa, "Kızlar evde kalıp ev işlerine yardım etmeli ve küçük kardeşleriyle ilgilenmeliler."

"Bu Kuran'da yazıyor mu?" diye soruyor Anne, gözlerini naif bir biçimde kocaman açarak."

"Tabii ki," diye cevaplıyor ironin farkında olmayan adam.

Şekerlemelerin dağıtımı bitiyor. Anne hiçbir şey almamış gibi görünen üç çocuğa da vermek istiyor. Kafalarını sallayarak ve hoş bir tebessümle hayır derken, aldıkları şekerlemeyi göstermek için ellerini açıyorlar. Genç kadın gözlerine inanamıyor... *Dünyanın neresinde olursa olsun, şekerleme söz konusu olduğunda, çocuklar her türlü uyanıklığı yapmayı denerler. Ama hiçbir şeyleri olmayan, birçok kişinin küçük hırsızlar olarak gördüğü bu zavallı çocuklar, öylesine yoksul, öylesine masumlar ki...* Anne duygularına hâkim olamıyor ve Mustafa'nın şaşkın bakışları altında, içgüdüsel bir hareketle o çocukları kollarının arasına alıp sımsıkı kucaklıyor.

Köy turu hızlı olacak. Mustafa'nın varlığı kadınları korkuttuğu için gazetecinin sorularını cevaplamaya çekiniyorlar. Anne üstelemiyor, zaten açıklama duymasına gerek yok, yoksulluk her tarafta –çocukların mariz yüzlerinde, hüzünlü gözlerinde ve kadınların içe çökük yanaklarında, henüz gencecik adamların kambur sırtlarında– açıkça görülüyor. Evlere gelince... Gündüzleri bir köşede yığılı duran eski döşeklerin geceleri bütün ailenin üzerlerinde yatması için sıkıştırılmış toprak zemin üzerine serildiği tek odalı evlerde bir arada sürdürdükleri nasıl bir hayat?

"Yazın dışarıda uyuyoruz," diyor bir kadın.

"Ya kışın?"

Kadın omuzlarını silkiyor.

"Kış geceleri dondurucu, bu yüzden ısınmak için birbirimize sokuluyoruz..."

Casa Linda'ya dönüş yolunda düşüncelerin içinde kaybolan Anne, köyün şefinin "bu köylülerin gereksinimlerinin Batılılarla aynı olmadığını ve çok az şeye sahip olmalarına

rağmen son derece mutlu yaşadıklarını" kanıtlama çabalarına cevap verme zahmetine dahi girmiyor.

Ufukta güneş mor pırıltıların arasında yavaş yavaş kayboluyor; Osman ve Karim verandada viski içiyorlar. Anne'ı aralarına katılmaya davet ediyorlar ama o reddediyor:

"Teşekkürler, ama geç oldu, dönmem gerekiyor."

"Ziyaretinizden memnun kaldınız mı? En azından pire kapmadığınızı umarım," diyor ev sahibi alaycı bir tonda.

"Ziyaret muhteşemdi, çok şey öğrendim," diye cevap veriyor Anne hiç ayrıntıya girmeden.

Osman'ın endişeli halini gören genç kadın adamın tam bam teline bastığını anlıyor; ama Karim ona hiçbir şey sormayacak.

Casa Linda'nın basamaklarında kibarca vedalaşıyorlar.

Arabada, Anne öfkesini dışa vuruyor.

"Arkadaşınız çekilmez birisi ve köyü tam bir sefalet içinde. Bana köylüleriyle ilgilendiğini söylüyorsunuz, ben de kendime eğer ilgilendiği buysa, ilgilenmediğinde durum ne olurdu diye soruyorum!"

"Sizi temin edebilirim ki bütün köyler aşağı yukarı aynı durumda ve Osman diğerlerinden daha kötü değil. Doğrusu büyük toprak sahiplerinin çoğundan daha insancıldır. O en azından köylülerini borçlandırarak birer köleye indirgemez."

"Kölelik mi? Siz bana neden bahsediyorsunuz?"

Karim ona bu topraklar üzerinde birçok köylünün ödenemez borçlar yüzünden köleleştiğinden bahsediyor. Onlar tedavi olmak için, bir düğün yapmak için borç almak zorunda kalıyor ve borçlar tefeci faiziyle –aylık yüzde 10-15– olduğu için geri ödeyemiyorlar. Genellikle en yakındaki feodal olan alacaklının insafına kalıp onun için borç kapanana kadar bedavaya çalışıyorlar. Genellikle borç kapanmadan önce ölüyorlar ve borç çocuklarına miras kalıyor. Bu kuşaklar boyu böyle devam edebiliyor: Babadan oğula, borç için

köleleşen insanlar. Bazıları başka yerlere kaçıyor, ama çoğu yakalanıyor: Toprak sahibinin muhafızlarının onları bacaklarından vurma emri var. Bu şekilde bir daha çalışamıyorlar, ama ömür boyu topallayarak diğerleri için bir emsal teşkil ediyorlar. Bundan kurtulmanın yegâne yolu kaçmak ve büyük şehirlerin anonimliğine karışmak.

"Yardım isteyebilecekleri hiçbir yer yok mu?" diye soruyor gazeteci öfkeyle. "Bu ülkede yasalar yok mu?"

"Yasalar parlamentonun çoğunluğunu oluşturan ve köylüler tarafından seçilen büyük toprak sahipleri tarafından yapılıyor. Üzerinde oturdukları dalı ne diye kessinler ki? Seçimlere gelince, köylülerin hiçbir seçeneği yok, köylerde her şey herkesçe bilinir ve başkaldırmaya çalışanın vay haline!"

"Gerçekten yapılacak bir şey yok mu?"

"Korkarım ki, çok fazla bir şey yok!" diye cevap veriyor Karim soğukkanlılıkla.

Bu kadarı genç kadın için fazla. Sempatik bulmaya başladığı bu genç adam da netice itibarıyla feodal arkadaşından daha iyi değil!

"Nasıl bu kadar bezgin olabiliyorsunuz?"

Karim ona doğru dönüyor ve kötü bir bakışla:

"Peki ya sizler? Batıda bizden satın aldıklarınızın ve bize sattıklarınızın fiyatını belirleyen ve böylece ülkemizin iflas etmesine ve halklarımızın sefalete sürüklenmesine katkıda bulunan sizler! Tamam, burjuvazimiz yolsuzluğa bulaşmış durumda, ama bunun sebebi kısmen sizsiniz! Küçük bir el işçiliği şaheserini üç kuruşa satın aldığınızda onu yapan çocuk ya da kadına ne kadar para ödendiğini kendinize hiç sordunuz mu? Ben size söyleyeyim: Günlük on iki saatlik çalışma karşılığında iki yüz rupi, tamı tamına bir tabak mercimek ve sebze yemeği, birkaç çapati ekmeği ve bir bardak çay almaya yetecek para. Çünkü tüccar elbette ki kârını ediyor. Ayrıca sizin satın alıcılarınız fiyatları aşağıya çektikçe, çalışan işçi daha da az kazanıyor."

Karim ıslığı andıran bir sesle devam ediyor:

"İyi duygular, güzel deklarasyonlar neye yarıyor? Herkes konuşuyor, ama çok az kişi eyleme geçiyor. Eyleme geçmesek de, en azından susma edebini göstermeliyiz."

Sırıtıyor.

"Ben bir tiyatrocuyum, bir şaklabanım, ama eylem adamı değilim. Gazetede yazıları yayınlanan, bu yüzden yüreğinize dokunan bir şeyle karşılaştığınızda harekete geçecek olan sizsiniz!"

"Ben kamuoyunu bilgilendirerek eylemde bulunuyorum ve inanın bana, ortaya çıkardığım bazı yolsuzluklar yüzünden çok büyük sıkıntılar yaşadım. Aldığım küfür dolu mektupların sözünü dahi etmiyorum, benim kastettiğim üstü kapalı tehditler ve daha da önemlisi, beni kovması ya da entipüften haberlere yollaması için yazı işleri müdürüme yapılan baskılar."

Karim düşünceli bir şekilde ona bakıyor:

"Size inanıyorum, siz hiçbir şey umurunda olmayan o gazeteci bozuntularından biri değilsiniz. Kaldı ki ben sizi zaten dürüstlüğünüzden ötürü takdir ediyorum."

Anne tebessümünü gizliyor, ona sormak isterdi: Sadece dürüstlüğümden ötürü mü?

Karim o bir şey demeden anladı, rahatsız olmuş bir havada kafasını başka tarafa çeviriyor.

Lahor yönünde ilerledikleri sırada birden yol kenarında, derme çatma kurulmuş birkaç çadırın önünde durmalarını işaret eden bir grup köylüyü fark ediyorlar: Bunlar, tamamen sular altında kalmış komşu bir köyün sakinleri; onlara her gün erzak getiren sivil toplum kuruluşu iki gündür uğramadığı için ne yiyecekleri de içecek suları kalmış.

Karim onlara arabasında her zaman bulundurduğu iki bidon yedek suyun yanı sıra ihtiyaçlarını komşu köyden karşılayabilmeleri için birkaç yüz rupi veriyor.

"Sizin sardar[18] size yardım etmiyor mu?" diye onlara soruyor.

18 Genellikle onlarca köyü olan büyük toprak sahibi.

Adamların kafalarını olumsuz anlamda sallamalarının ardından giriştikleri uzun tartışmadan, onu yetkili kurumlara şikâyet etme cüretini gösterdikleri için efendileri tarafından köylerinden kovuldukları sonucu çıkıyor. Gerçekten, muson mevsiminin başında sular her şeyi önlerine katarak dağlardan ovalara doğru inmeye başladığında, sardar köylüleri huzuruna çağırmış. Sel tehdidi altında, suların yönünü değiştirmek için onları ana kanalın içine breşler yapmaya zorlamış. Bu sayede onun toprakları kurtulmuş ama daha alçakta kalan köyler sulara kapılıp gitmiş.

"Böyle bir şey olamaz!"

"Maalesef oldu... Pencap'ın farklı bölgelerinde buna benzer birçok örnek yaşandı. İnsani örgütler bu tür vakaları mahkemelere taşıdı. Ama boşuna. Genellikle parlamento mensubu olan büyük toprak sahipleri karşısında köylülerin sözlerinin ne değeri var ki?"

"Bu bir rezillik! Bu zavallı ülkenin hali ne olacak?"

"Her şey kapkara değil. Güzel şeyler de oluyor: İnsanlar mücadele ediyor ve tüm olumsuzluklara rağmen kimi şeyleri iyileştirmeyi başarıyorlar. Bunlardan birkaçını siz de tanıdınız: Ninemin yanı sıra Samiya, Taher... Gidip ne yaptıklarını görün, bunlar insana umut veriyor. Ama hepsinden önemlisi çalışkan, yaratıcı, işini bilir, mutluluğu küçük şeylerde bulmaya muktedir bir halkımız var. Gündelik kahramanlığı ve olağanüstü hayatta kalma kapasitesiyle beni şaşkına çeviren bir halk bu. Pakistan'ın zenginliği ve umudu işte bu insan sermayesidir."

Yolun geri kalan kısmında her biri kendi düşüncelerine gömüldü. Karim bir CD koyuyor ve Anne, bunun o denli başka bir dünyanın parçasını teşkil etmesine şaşırarak, Mendelssohn'un keman konçertosunu tanıyor.

"Bu en sevdiğim parçalardan biridir," diye mırıldanıyor ve koltuğuna iyice gömülerek kendini dingin melodi tarafından alınıp uzaklara, çok uzaklara sürüklenmeye bırakıyor...

Karim'in sesi onu hayal dünyasından çıkarıyor.

"İşte geldik."

Karim otelinin kapısına kadar ona sessizce eşlik ediyor, ama tam ayrılacakları sırada genç kadına doğru eğilip gülümsüyor:

"En azından bir ortak noktamız var: O konçerto benim de en sevdiğim parçalardan biri."

7

Bu sabah Anne üzerinde bir üşengeçlik hissediyor. Yatağında yastıklarına konforlu bir şekilde dayanmış, ona bir yandan itici gelirken aynı zamanda da merak uyandıran Karim'le dün geceki son anları yeniden hatırlıyor. Onun bugüne dek tanıdığı erkeklerden farklı, kendini ona beğendirmeye çalışmıyor, onunla dalga geçiyor. Bununla birlikte... ona bakma biçimi... Omuzlarını silkiyor, kendi kendine gelin güvey olduğunu düşünüyor! Ne var ki... kendine yalan söyleyecek hali yok, genç adam ilgisini çekiyor.

Hâlâ düşler âleminde dolaşırken gazeteyi eline alıyor ve ilk sayfadaki haber dikkatini çekiyor:

"NATO'nun kamyon konvoyuna saldırı: Üç ölü, on yaralı."

Saldırı, Pakistan'ı Afganistan'dan ayıran girintili çıkıntılı ve sarp dağlarla çevrili Hayber Geçidi'nde gerçekleşti. NATO birliklerinin ikmali için kullanılan bu yol, M.Ö. 326'da Büyük İskender'den başlayıp Perslere, Afganlara ve Türkmenlere kadar, hepsi Hindistan'ın büyüleyici zenginliklerinin çekimine kapılmış orduların Orta Doğu'dan gelen akınlarında kullandıkları aynı tarihi yol. Peşaver'den

Afgan sınırına kadar elli sekiz kilometre uzunluğundaki yol boyunca, saldırı düzenlemek için ideal otuz dört tane tünel bulunuyor. Son yıllarda ona "korku yolu" ismi takıldı. Belucistan üzerinden başka bir güzergâh daha var, ama orası güney-batı eyaletinde ortalığı kırıp geçiren üstü örtülü iç savaş yüzünden daha da tehlikeli. Bu yüzden Amerikalılar, üzerinden Afganistan'daki üslerine her gün yüzlerce ton malzemenin –silah, yakıt, gıda maddesi– taşındığı bu "korku yolu"nu kontrol eden kabilelere, güvenliği sağlamaları için cömertçe para ödemek zorundalar.

Anne gazeteyi masanın üzerine bırakıyor. Bu bir hafta içinde ikinci olay. Şiddete şiddetle cevap verme. 2014 yılının bu ilk ayları, Afganistan'da olduğu kadar Pakistan'ın kabile bölgelerindeki dron saldırılarında da net bir artışa sahne oldu. Görünen o ki, NATO güçleri yıl sonunda öngörülen gidişlerinden önce azami düzeyde "temizlik" yapmak istiyorlar. Ama katlanarak artan bombardımanlar beraberinde sivil kurban sayısında trajik bir artışı getiriyor. *Dawn* dört aydan kısa bir sürede sadece Pakistan'da iki binden fazla sivilin öldüğünü tahmin ediyor.

Hemen Jamal'a telefon etmesi gerekiyor. O Taliban konusunda tanınmış bir uzman, acaba şimdiden bazı bilgilere ulaşmış olabilir mi?

"Ben de tam şimdi Birleşik Devletler konsolosluğuyla irtibat halindeydim," diyor Jamal, Fransız meslektaşına. "Beni oraya çağırıyorlar, benim ışıklarıma ihtiyaçları var..."

Gülüyor:

"Zavallılar olanlardan hiçbir şey anlamıyorlar, siyah ve beyaz olarak akıl yürütüyorlar: Kötülüğe karşı iyilik. Dünyanın en iyi niyetli bakışıyla dahi, her zaman gerçekliğin çok uzağındalar."

"Seninle gelebilir miyim?" diye soruyor Anne kabul edeceğine pek ihtimal vermeden.

"İmkânsız! Üstelik kabul etseler bile, açıkça konuşmayacak, temkinli davranacaklardır. Onları on yıldan beri

yetiştiriyorum. Bu kaosun içinde yollarını bulmak için bana ihtiyaçları var, bu yüzden benimle kartları masanın üzerinde açık olarak oynuyorlar... Yani... büyük ölçüde açık diyelim."

"Onlara sekreterin olduğumu söylersin!"

"Şaka yapıyorsun! Ama işim bitince sana uğrayıp her şeyi anlatacağıma söz veriyorum."

Lahor'daki Amerikan Konsolosluğu sömürge döneminden kalma beyaza boyalı bir malikânede faaliyet gösteriyor ve büroların bulunduğu sonradan eklenmiş iki modern kanadın kattığı ağırlıkla gerçek bir kaleyi andırıyor. Dikenli teller ve nöbetçi kuleleriyle taçlandırılmış yüksek beton duvarlarla çevrili bina gece gündüz onlarca polis tarafından korunuyor. Üzerinde mitralyözlü askerlerin konuşlandığı turetler bulunan yaklaşık yüz metrelik zikzaklı bir yolun sonundaki demir giriş kapısı ancak birbirini izleyen üç kontrol noktasına belgeler gösterildikten sonra açılıyor.

Bunlar Jamal için bir formaliteden ibaret; buradaki herkes onu tanıyor ve bir VIP muamelesi görüyor. Birbirini izleyen konsoloslar onun analizlerine ve Batı yanlısı duruşuna değer veriyorlar. Taliban ve diğer aşırıcı gruplarla ilgili konferanslar vermek üzere sık sık Birleşik Devletler'e davet ediliyor ve her seferinde Washington'da Dışişleri Bakanlığı'nın en üst düzey yetkilileri tarafından kabul ediliyor.

Gelir gelmez onu konsolosun büyük ve aydınlık bürosuna alıyorlar; rahat deri koltuklara yerleşmiş yarım düzine adam hararetli bir şekilde tartışıyorlar. Bu kişiler konsolosun acil bir toplantı için çağırdığı güvenlik ve haber alma servislerinin yetkilileri. Bir yandan sohbetlerine devam ederken Jamal'i küçük dostluk hareketleriyle selamlıyorlar:

"Bu konvoyla ilgili ne olmuş olabilir? Geçiş güvenliğinin sağlanması için yolları kontrol eden kabile reislerine verdiğimiz onca parayı düşününce!" diyor bir diplomat öfkeli bir şekilde.

"Sakın fiyatı yükseltmek için yapmış olmasınlar?" diye bir fikir atıyor ortaya bir diğeri. "Bu haydutların sınırı yoktur!"

"Peki siz Jamal, bu son saldırıyla ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?" diye soruyor konsolos, aralarına en son katılana doğru dönerek.

"Ben bunun daha ziyade dronlarınızla öldürülenlerin intikamını almak isteyen Taliban'ın işi olduğunu düşünüyorum. Obama başa geçtiğinden beri dron sortileri üç katına çıktı. Halk çok öfkeli, bu durum teröristlere yarıyor ve onlara yeni mensuplar kazandırıyor. Kaldı ki, ben Birleşik Devletler'in bu yıl sonunda çekileceğini açıkladığı ve Taliban'la gizlice pazarlıklara başladığı bir ortamda hava akınlarındaki bu artışı daha ziyade çelişkili buluyorum."

"Çelişkili değil, normal!" diye hemen cevap veriyor katılımcılardan biri. "Pazarlık yaparken güçlü taraf olmak için düşmana mümkün olduğunca çok kayıp verdirmeliyiz."

"Size yanlış yolda olduğunuzu söylememe izin verin," diyor Jamal. "Peştunlarla bu bir işe yaramaz. Onların onur anlayışı her ölümün intikamının alınmasını gerektirir. Siz onları öldürdükçe, onlar da size saldıracaklar."

Ağır bir sessizlik çöküyor. Garson sessizce kahverengi bir sıvı, sadece çay içilen bu ülkede ayrıcalıklı konuklara sunulan Amerikan kahvesi servis ediyor.

"Yeni Afgan ordusuna destek vermek için on iki bin adamımızı burada bırakacak olmamız da onları çıldırtıyormuş gibi görünüyor," diye dikkat çekiyor bir diplomat. "Bizim tamamen gideceğimizi ve iktidarı kolayca ele geçireceklerini düşünüyorlardı. Bu saldırılarıyla bize fikir değiştirtecekleri ne inanıyor olabilirler mi?"

"Ah, eğer öyleyse yanılıyorlar!" diyor oradan konsolos öfkeli bir şekilde. "Birleşik Devletler'in sahayı Ruslara ve Çinlilere terk etmesi söz konusu dahi olamaz! Düşünsenize Jamal, çöllerden ve kayalardan oluşan bu ülkede dünyanın en zengin maden bölgelerinden birini keşfettik. Daha önce işletilmemiş devasa demir, bakır, kobalt ve altının yanı sıra

modern elektronik sanayisi için anahtar hammadde konumundaki lityum gibi çok önemli endüstriyel madenler ülke topraklarının altında yatıyor. Pentagon'un bir teşkilat içi raporu Afganistan'ın "lityumun Suudi Arabistan'ı" olabileceğini söylüyor."

Jamal alaycı bir şekilde gülümsüyor:

"Bunu uzun zamandır biliyorum ve ne Birleşik Devletler'in ne de Avrupa'nın bugüne kadar farkına varmamış olmaları beni şaşırtıyor... Bu olağanüstü yatakları keşfeden Sovyetler araştırmalarının sonuçlarını 1984'ten itibaren yayınlamışlardı. Bununla birlikte, Afganistan dünyanın en yoksul ülkelerinden biri olarak gösterilmeye devam ediyor, zira ülkenin olağanüstü maden potansiyelini gözler önüne sermek insanların aklında savaşın gerçek sebebiyle ilgili şüpheleri besleyecektir..."

"Sevgili dostum Jamal, Dışişleri Bakanlığı'nda kimsenin bundan haberi olmadığına sizi temin edebilirim," diye karşı çıkıyor konsolos. Bizi Afganlara yardım etmeye iten insani gerekçelerdi; ayrıca, pek tabii ki, Rusya, Çin ve İran'la sınırları olan ülkenin stratejik konumu. Burası bizim için yakın zamanda bırakmayı düşünmediğimiz bir temel gözlem noktası."

"Ayrıca Afganistan'ın gelecekte Hazar Denizi ülkelerini Umman Körfezi'ne bağlaması gereken petrol ve doğalgaz boru hatlarının kesişme noktasında bulunması da cabası," diye ekliyor bir diplomat.

"Bu boru hatlarını inşa etmeden ya da madenleri işletmeye açmadan önce bu lanet olası ülkede barışın tesis edilmesi gerekiyor. Ama bu bugünden yarına olacak şey değil!" diyor katılımcılardan biri ironik bir biçimde.

"İyi savaştıklarını kabul etmek gerekiyor! Bu paçavralar içindeki çıplak ayakların dünyanın en güçlü ordularına kafa tutmayı nasıl başardıklarını bir türlü anlamıyorum," diye sövüp sayıyor konsolos.

Pakistanlı bu bilinçsiz kendini beğenmişliğe daha fazla dayanamıyor:

"Kendi topraklarını savunmak için savaşan insanların, orada ne aradıklarını gerçekten bilmeyen saldırganlardan daha çok motive olduklarına kuşku yok!" diye tepki verirken gönül okşayıcı bir tebessümle sözlerini biraz yumuşatmaya çalışıyor. "Tarih size Peştunların asla mağlup olmadığını öğretmiyor mu? İngiliz orduları 19. yüzyılda onların topraklarında macera arayınca hepsi imha edildi. Sadece birkaç düzine asker katliamdan kaçabildi."

"Beni esas şaşkınlığa uğratan ellerindeki bilgilerin kesinliği," diyerek araya giriyor Jamal'in daha önce hiç görmediği ama CIA'nın istasyon şefi olduğunu tahmin ettiği tüysüz bir adam. "Bu saldırıların birlikte iş yaptığımız kabile şeflerinden geldiği ihtimalini bir kenara koyuyorum. Daha çok para istediklerinde, bunu söylemekten hiç çekinmiyorlar, onları reddetme riskine girmeyeceğimizi biliyorlar. Zira vahim bir hatanın ardından Pakistan ordusunun yolları kestiği dönemde yapmak zorunda kaldığımız gibi malzemelerin havadan nakliyesi bize on kat daha pahalıya mal olurdu."

"Saldırıların Taliban'dan geldiği çok aşikâr," diye devam ediyor adam, "ama konvoyun geçiş gününü ve saatini tam olarak nasıl bilebiliyorlar? Malzemelerin Kuzey'e doğru yola çıkmadan önce gemilerden indirildikleri Karaçi limanının sorumluları arasında suç ortakları olmalı, belki de güçlü haber alma yeteneğini Pakistan ordusunun ya da Pakistan gizli servisi ISI'nin içinde yuvalanmış olmasına borçludur."

"Ah, şu herifler ve ikili oyunları!" diye tepki gösteriyor ilk danışman. "Bana genelkurmay başkanının bile onları kontrol edemediği söyleniyor. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz, Jamal?"

"Askerlerin ve astsubayların arasında hiç kuşkusuz bazı İslamcıların olduğunu düşünüyorum. Netice itibarıyla insanlar ailevi ve toplumsal çevrelerinden etkilenirler... Bilgi kaçakları oradan kaynaklanabilir. Ama generallerimiz bu

sorun karşısında son derece dikkatliler ve düzenli olarak iç temizlik yapıyorlar."

"Bu doğru, ama yeterli mi? Bunlardan bazıları ordunun dışında bile aktif kalıyor. Aldığım bilgilere göre, mesela gizli servisinizin eski şefi General Hamid Gul bize karşı verdikleri savaşta Taliban ve El-Kaide'yi desteklemekte."

Jamal kocaman bir kahkaha patlatıyor:

"Size servislerinizin on yıl geriden geldiğini söylememe izin verin. İhtiyar generalle zamanlarını harcamasınlar, o artık etkin bir konumda değil, konuşmaktan başka bir şey yapmıyor ve kimse onu ciddiye almıyor."

"Ama," diye üsteliyor diplomatlardan biri, "ordunun içinden düşmanlarımıza istihbarat verebilecek daha aktif gençlerin bulunduğuna kuşku yok."

Jamal ona cevabı oldukça sert bir tonda veriyor:

"Size bir şeyi tüm içtenliğimle söylememi ister misiniz? Zaten beni buraya çağırma sebebiniz bu olsa gerek. O halde, evet, tüm Pakistan toplumunda olduğu gibi ordunun içinde de, burada herkes tarafından bir işgal gücü olarak görülen NATO'ya karşı savaşan Afgan Talibanına karşı bir sempati var. Eğer Afgan başkaldırısını ezmek için harcadığınız paranın yarısını okullar ve hastaneler inşa ederek ülkeyi yeniden kurmak için harcamış olsaydınız halkın sempatisini kazanırdınız ve o zaman Taliban istediği gibi at koşturamazdı."

Bu doğrudan eleştiri karşısında diplomat öfkeden kızarıyor.

"Sanki Talibanlar salt ülkelerini kötü emperyalistlerden kurtarmak için savaşan vatanseverlermiş gibi konuşuyorsunuz. İslam devrimini ve daha da önemlisi her türlü kötülüğün kaynağı olmakla itham ettikleri Batı'ya karşı amansız bir savaşı yaymak için El-Kaide'ye katıldıklarını unutmuş görünüyorsunuz."

Jamal öfkesini gizlemekte zorlanıyor. Onlara daha önce defalarca açıklamış olduğu şeyi bir kez daha anlatacak. Birkaç yıldan beri Taliban ikiye bölünmüş durumda: El-Kai-

de'nin etkisi altındaki Pakistan Talibanı ya da TTP dünya çapında bir İslam devrimini amaçlıyor. Pakistan ordusu şu anda bunlarla acımasızca mücadele ediyor. Diğer taraftaysa, ulusal savaşlarını esas endişelerinden çok uzak ve bir hayal olarak gördükleri bir dünya savaşına döndürmüş olmalarından ötürü ötekileri çok sert bir biçimde kınayan Afgan Talibanı var.

Ortama bir sessizlik çöktü, bazıları notlar alırken diğerleri kendi düşüncelerine gömülmüş halde çok değerli kahvelerini höpürdetiyorlar.

"Beni endişelendiren başka bir soru var."

Jamal'e dönen adam şu ana dek çok az konuştu.

"Pakistan ordusunun tek bir blok olmadığını, genç subayların çevrelerinden ve toplumda hâkim olan İslamcı akımlardan kaçınılmaz olarak etkilendiklerini kabul ettiniz. Bir darbe yapıp nükleer gücü ele geçirmeleri mümkün olabilir mi?"

"Bu konuda hiçbir tehlike yok!"

Ve genç adam, İngiliz sistemini benimsemiş Pakistan ordusunun aşırı derecede hiyerarşik ve disiplinli yapısını –iki yüz yıllık İngiliz varlığının izleri– anlatıyor. Ayrıca, iç istihbarat servislerinin çok etkin olduğuna ve bir subayın aşırıcılarla en ufak bir bağı bulunduğundan şüphelenildiği anda orduyla ilişkisinin kesildiğine değiniyor.

"Bizim ülkemizde, Ortadoğu ya da Latin Amerika ordularından çok farklı olarak albayların bir askeri darbe yapmaları asla düşünülemez."

"Tamam, bir darbe yapamasalar da," diye ısrar ediyor diplomat, "cihatçılara sempati duyan bazı subaylar bombaların stoklandığı yerlerin bilgisini onlara verebilirler mi?"

"Bu neredeyse imkânsız. Siz de iyi biliyorsunuz ki yüksek komuta kademesi Pentagon'la anlaşmalı olarak çok sıkı güvenlik önlemleri getirdi: Nükleer gücün farklı unsurları farklı yerlerde saklanıyor ve oralara ulaşmak için periyodik

olarak değişen kodlar gerekiyor. Hiç endişelenmeyin, her şey kontrol altında."

"Öyle olmasını umuyoruz," diyor konsolos, Pakistan'daki muadilleri diyabetine kötü geldiği için New York'tan düzenli olarak getirttiği kuru pasta ve kahve servisinin tekrarlanmasını garsona işaret ederken.

Ardından gazeteciye doğru dönerek:

"Baksanıza, Jamal, bu konuyla ilgili değil ama kafamı kurcalayıp duran bir soru var. Son sellerin ardından Pakistan'a ABD damgalı çuvalların içinde milyonlarca dolarlık un, şeker ve çay yardımı sağladık. Genç meslektaşlarım sığınmacı kamplarına yaptıkları ziyaretlerde Amerikan yardımının emaresini bile göremediler, çoğu zaman olduğu gibi, bunlar pazarlarda satılırken dahi adımıza rastlamadılar. Bunun nedeni hakkında bir fikriniz var mı?"

Gafil avlanan Jamal bunu araştıracağına dair bir şeyler geveliyor. Bugün Amerikalılardan o kadar nefret ediliyor ki, halkın tepkisini çekmemek için insani örgütlerin yardımlardaki ABD damgasını silmeyi tercih ettiklerini bu iyi niyetli adama nasıl söylesin? On binlerce sivili öldürdükten sonra –buna ikincil zayiat diyorlar– birkaç çuval buğday vererek insanların "kalplerini ve ruhlarını kazanma" arzularının canavarca bir ikiyüzlülük olarak görüldüğünü ona nasıl söylesin? "Bizim kadınlarımızı ve çocuklarımızı öldürüyorlar ve bize bir şeker vererek bunu telafi edeceklerini sanıyorlar! Onlar bizi ne zannediyorlar?" Amerikalıların vicdan rahatlığı ve her şeyi kendilerine hak görmeleri, neredeyse işledikleri suçlar kadar, Pakistanlıları ve Afganları öfkeden çıldırtıyor.

"Tekrar ikmal konvoylarımıza yönelik saldırılara dönecek olursak, bu konuda ne yapabiliriz?" diye soruyor herkese servis yapılmasının ardından konsolos.

"Şu anda yaptığınızdan daha fazla bir şey değil," diye cevaplıyor Jamal. "Bunlar sizin adlandırdığınız şekliyle "ikincil zayiat" türünden olaylar ve sizin bölgedeki varlığınız devam ettiği müddetçe yaşanmaya devam edecek şeyler."

"Ya bu saldırılar Taliban değil de DAEŞ'in işiyse?" diye ortaya bir soru atıyor CIA temsilcisi. "Bilgi kaynaklarımız örgütün ülkeye girmekte olduğunu söylüyor."

DAEŞ temsilcilerinin yakın zaman önce Pakistan'ı ziyaret ettiğine dair bilgiler Jamal'in de kulağına geldi. İslam devleti para ve silah vaat ederek cihatçı örgütleri ülkeye sızdırmak istiyor. Zamanlaması çok iyi çünkü şu anda Pakistan Talibanı büyük sorunlarla cebelleşiyor. Son aylarda ordu onlara çok sert darbeler indirdi, liderlerinden bazıları öldürüldü ve kendi içlerinde bitmek bilmez iktidar kavgalarıyla uğraşıyorlar. Buna rağmen meydanı DAEŞ'e bırakmak istemiyorlar.

"Cihatçı gruplar bölünmüş olsalar da neticede hepsi bu ülkenin insanları ve ne Afganlar ne de Pakistanlılar kendilerine 'Arap' denmesinden hoşlanır," diyor Jamal dinleyenlerine. "Afgan yönetimi yakın zaman önce onların halifesi El-Bağdadi'ye mektup yazarak ülke toprakları üzerinde eleman aramasını yasakladı. Havaya uçurulan tutsakları ve yaşlı kabile şeflerini gösteren bir DAEŞ videosunu görünce dehşete düştüler... Bununla birlikte, bu grupların en büyük özelliği olan iç bölünmelerle yarın işlerin nereye varacağı asla bilinemez."

"Bugünlük bu kadar beyler! Hepinize teşekkürler!"

Öğle yemeğine gitmek için sabırsızlanan konsolos toplantıyı bitirdi.

"Tekrar teşekkürler, sevgili Jamal, her zamanki gibi bize büyük yardımınız dokundu."

Hemen öğleden sonra Washington'a bir telgraf gönderecek ve konsolosun yerinde analizleri bir kez daha büyük takdir toplayacak...

Jamal'e gelince, verdiği sözü unutmadı. Konsolosluktan çıkarken Anne'ı aradı ve hem toplantıyı hem de nükleer

gücün etrafındaki güvenlik önlemlerini anlatmak için onu akşam yemeğine davet etti.

"Tamam, bir bombanın farklı parçalarını çalmak kolay iş değil, ama ordunun içinde iyi bağlantılarla, bu yine de imkânsız sayılmaz," diye karşı çıkıyor Fransız gazeteci.

Jamal omuzlarını silkiyor.

"Hiçbir yerde yüzde yüz bir güvenlik yok! Ve hükümetimiz halkın çoğunluğu tarafından onaylanmayan bir politika yürütmeye devam ettiği müddetçe bu güvenlik düzeyi daha da azalacak. Eğer ordu Amerika için savaştırıldığı ve bunun Pakistan'ın çıkarlarına aykırı olduğu izlenimine kapılırsa –ki her geçen gün daha çok böyle düşünüyor–, işte o zaman, evet, cihatçılara yakınlaşan subaylar ortaya çıkabilir. Ve bunun bizi nereye götüreceğini sadece Allah bilir!"

Ara fasıl

Lahor'un güneyindeki küçük, salaş otelin bir odasında, etrafı kot pantolonlu dört genç tarafından çevrili gri sakallı bir adam oturuyor.

"Şimdi bir sonraki operasyonu organize etmemiz gerekiyor. Elimizde ne kadar adam var?"

"Peşaver tarafında her biri yaklaşık on adamdan oluşan üç tane savaşçı ekibimiz var."

"Bunlar iyi silahlanmış mı?"

"Darra'da istediğimiz her şeyi bulabildiğimizi biliyorsun. O Peştun köyü tam bir açık hava cephaneliği. Köylüler her şeyin kopyasını yapabiliyorlar, kalaşnikoflar, roketatarlar, aklına ne gelirse... Adamlar benzersiz silah ustası."

"Güzel, o halde şimdi tek yapacağımız, bilgi kaynağımızın mesajını beklemek: Bir sonraki konvoyun hangi gün, saat kaç sularında geçeceğinin yanı sıra kaç kamyondan oluşacağı ve onu koruyan askeri gücün miktarı bize bildirilecek."

Gençler aralarında bakışıyorlar. En sonunda içlerinden biri sormaya cüret ediyor:

"Ona yüzde yüz güveniyor musun?"

Yaşı onlardan büyük adam kaşlarını çatıyor.

"Bu soru da nereden çıktı? Bugüne kadar bize sadece doğru bilgileri verdi, değil mi?

"Evet ama..." genç tereddüt ediyor, "son görüştüğümüzde, yaklaşık iki ay oluyor, uzun bir tartışmaya giriştik: Mücadelemizin amacı konusunda bizimle hemfikir değil."

"Bu ne demek oluyor?"

"Misyonumuzun İslam devrimini dünyaya yaymak değil, ülkelerini kurtarmaları için Afganlara yardım etmek olduğunu söylüyor. O gerçek bir Müslüman değil. Ona çok fazla güvenmemeliyiz."

"Her halükârda, şu an için bizim için çok değerli," diyerek şef konuyu kapatıyor. "Aramızda her yere girebilen ve bize kesin bilgi veren bir tek o var. Kaldı ki onu örgüte alan ve hakkında çok iyi şeyler düşünen kişinin efendimiz Binbaşı Harun olduğunu unutmayın. Şu an için ondan vazgeçmemiz söz konusu değil. Daha sonra duruma göre bakarız."

8

Bu öğleden sonra, Anne'ın Samiya'yla 1930'lu yıllardan kalma iki katlı küçük bir ev olan La Maison de Café'de randevusu var. Ana cadde Mall'un köşesinde, iki yanında araba tamirhanelerinin sıralandığı, her tarafında eski lastikler ve antik aksesuarların yığılı olduğu daracık bir sokakta bulunan kafenin, beyaz yalancı mermerden kıvrımlarla süslü saman sarısı ön cephesi çevrenin pisliğiyle çarpıcı bir tezat oluşturuyor.

Anne kafeye girince bütün masaların derin sohbetlere dalmış uzun saçlı ve kot pantolonlu gençlerle dolu olduğunu fark edip bir an için Paris'te Quartier Latin'de bulunduğu izlenimine kapılıyor. Dip taraftan bir kadın ona el kol işareti yapıyor, bu Samiya, yanında da eski kocası Taher var.

"Solcu entelektüellerin inine hoş geldiniz!" diyor Taher mekânın uğultusunu bastırmak için sesini bayağı yükselterek. "Ne içmek istersiniz? Burada alkol yok tabii ki, ama ben size bir espresso ya da cappuccino tavsiye ediyorum, şehirde bunları daha iyi yapan bir yer bulamazsınız."

Üçü de espressolarının tadına bakarken, Taher ona duvarları süsleyen on kadar fotoğrafı gösteriyor:

"Bunlar 1935'ten beri buranın müdavimi olmuş, hepsi devrimci ya da en azından solcu yazar, şair, filozof ve politikacılar."

"Sağcı yazarların girmesi yasak mıydı?" diye soruyor Anne gülerek.

"Onlar birkaç yüz metre ileride La Maison du Thé'de toplanıyorlardı; herkesin bildiği gibi çay uyumlu insanların içeceğidir... Bazen içlerinden birilerinin bir arkadaşlarına bakmak için falan ötekilerin mekânında göründüğü oluyordu, ama bu çok nadir bir durumdu."

"Bu çay içenlerle kahve içenler arasındaki ayrım nereden geliyor?" diye soruyor konuyu çok ilginç bulan Anne.

"Bu çok bilinen bir şey: Kafeler 17. yüzyıldan itibaren İngiltere'de dünya meselelerinin aşırı derecede özgür, hatta radikal bir biçimde tartışıldığı toplanma yerleriydi. O kadar ki, 1654'te Cromwell bütün bu 'başkaldırı yerlerinin' kapatılmasını emretmişti ama boşuna. Çok geçmeden insanlar toplumun sorunlarını bir kahve fincanın etrafında tartışma alışkanlığına geri döndüler."

Bunu söyleyip ayağa kalkıyor:

"Pekâlâ, sizden ayrılmak zorundayım, eğitim merkezimde beni bekliyorlar. Anne, bugünlerde bizi ziyarete gelecek misiniz?"

"Kesinlikle, Pakistan'daki çalışma koşulları hakkında size sormak istediğim yığınla sorum olacak."

"Mükemmel. O halde yakında görüşürüz!"

Ve Samiya'ya doğru dönerek:

"Hoşçakal, benim sevgili eski eşim!"

Taher daha gözden kaybolmamışken, Samiya kızgınlıkla söyleniyor:

"Çekilmez şey!"

"Size hâlâ âşık olabilir mi?"

"Korkarım ki evet."

"Nasıl tanıştığınızı sorsam patavatsızlık etmiş olur muyum?"

"Oh, tam bir maceraydı..."

Samiya sandalyesinde uzun uzun geriniyor:

"General babam kızların eğitimi konusunda çok titizdi ve eğitimden anladığı çocuklarının Batı kültürüyle yetişmesiydi. Böylesi, ait olduğu çevredeki diğer herkes gibi onun için de, diğer eğitim biçimlerinin hepsinden daha üstün nitelikliydi. İşte bu yüzden ben her türlü sporu yaptım, sanatla, özellikle de müzikle ilgilendim: Haydn ve Mozart en sevdiklerimdi."

Eğitimini Jésus-et-Marie Manastırı'nda tamamlamıştı, zira Hıristiyan okulları o dönemin en iyileriydi; tıpkı bugün olduğu gibi. Ancak öğrencilerin okul içinde kendi dillerinde yani Urduca konuşmaları yasaktı, kendi kültürlerinden tamamen kopuyorlardı. Samiya okulunu bitirince eğitimini İngiltere'de sürdürmek istemiş ve anne babasını sonu gelmez tartışmaların ardından razı etmişti.

"1980'li yılların sonuydu; bu hayatımın dönüm noktası oldu. Londra'da öğretmenlerimin tümü Marksistti, feminist harekete de katılıyordum, Germaine Greer ve Kate Millet benim kahramanlarımdı."

"Onlar 1968 Mayısında militanlık yapan annemin de kahramanlarıydılar," diye onaylıyor Anne.

"Evet, onlar öncüydüler, peşlerinden gelen birçok kuşağı etkilediler."

Bu devrimci fikirlerle yoğrulan Samiya Pakistan'a döndüğünde doğal olarak solcu ortamlara yakınlaşmıştı. İşçilerin sendikal toplantılarında genç ve yıldızı parlayan lider Taher'le tanışmıştı. Bunlar tabii ki yeraltında faaliyet gösteren gruplardı ve birçok kişi ondan kuşku duyuyor, bir generalin kızının casustan başka bir şey olamayacağını düşünüyorlardı.

"Bu onun için ne kadar zor olsa da Taher beni destekliyor ve bana güveniyordu. Urducam zayıf olduğu için bana evde özel ders vermeyi teklif etti. Anne babam hiçbir şeyden kuşkulanmıyorlardı, ta ki bir gün polis onu aramaya gelene

kadar; onu odamdaki dolabın içine sakladım. Bu bizim aşk hikâyemizin başlangıcı oldu."

Bu arada ailesi onun için görücü usulü evlilikler ayarlıyor, ama Samiya hepsini reddediyordu. Bir süre sonra, hayatı dayanılmaz hale gelince, evini terk etmeye ve gidip Taher'le birlikte yaşamaya karar vermişti.

"Bir generalin kızı ve Marksist bir devrimci, bu büyük bir skandala yol açmış olmalı."

"Sizin hayal edebileceğinizden çok daha büyük," diye onaylıyor Samiya, "ama umurumda değildi, bu konvansiyonel topluma artık tahammül edemiyordum ve doğru tercihi yaptığımdan emindim. Hayatımı kazanmak için bir yerde sekreterlik işi buldum, ama geri kalan tüm zamanımda militanlık yapıyordum, tabii ki gizli olarak. Taher'le ortak politik adanmışlığımız vardı ve her ikimiz de devrim için çalışıyorduk. Ama evlendikten sonra Taher bir 'koca'ya dönüştü ve ben bağımsızlığımı zedeleyen bu tutuma katlanamadım. Ayrıca, onun devrime bağlılığı da eskisi kadar değildi. Dünyadaki devrimci hareketleri desteklemeyi bırakan SSCB'nin *reelpolitik* tutumu onu hayal kırıklığına uğratmış ve kendi fikirlerinden şüphe duymaya başlamıştı. Ama özellikle hapse atıldıktan ve işkenceye uğradıktan sonra gerçekten değişti. Şöyle demeye başladı: 'Ben bir barışseverim, artık silahlı mücadeleye inanmıyorum. Mücadelenin toplumsal eylemler ve diyalogla sürmesi gerekir.' Korktuğunu düşünüyordum, onun politik yargılarına artık hiç güvenim kalmamıştı ve en önemlisi de, yıllarca kahramanım olarak gördüğüm adama karşı artık hayranlık beslemiyordum. Bu yüzden ondan giderek uzaklaştım."

"Zavallı Taher," diye iç çekiyor Anne, "aynı anda hem yanılsamalarını hem de hayatının aşkını kaybetmiş..."

Cevap verip vermemekte tereddüt yaşayan ama sonunda konuyu değiştirmeye karar veren Samiya'nın yüzünde beliren kızgınlık ifadesini fark etmemiş gibi yapıyor.

"Daha ilginç şeylerden konuşalım. Karim'le birlikte köy ziyaretiniz nasıl geçti?"

"Felaket! Büyük toprak sahibinin ve köy şefinin dışında hiçbir şey görmemiş gibiyim."

Ve yaşadığı terslikleri suratında anlayışlı bir ifadeyle dinleyen Samiya'ya anlatıyor.

"Bunlar beni şaşırtmıyor. Bizim ne yaptığımızı görmek ilginizi çeker mi? Yakın zaman önce bir tiyatroyla eğitim programını hayata geçirdim. Küçük topluluğumla birlikte köy köy dolaşıyor ve kadınlar için temsiller düzenliyoruz. Her gün karşılaştıkları durumları sahnelemek suretiyle sahip oldukları hakları ve kendilerini nasıl ezdirmeyeceklerini öğretiyoruz. Eğer benimle gelmek isterseniz, öbür gün civar köylerde tiyatro turneme başlıyorum. Cesur köylü kadınlarla karşılaşacaksınız ve beni tanıdıkları için size içtenlikle konuşacaklardır. Sabah dokuzda gidiyoruz, gelip sizi alayım mı?"

"Mutlaka alın!" diye coşkuyla onaylıyor Anne. "Bensiz gitmeyi aklınızdan dahi geçirmeyin!"

Küçük topluluk, yedisi oyuncu, beşi müzisyen olmak üzere toplam on iki kişiden oluşuyor.

"Oyuncular hem şarkı söyleyip hem de dans edebiliyorlar," diye açıklıyor Samiya, "zira eğer sadece tumturaklı konuşmakla yetinirlerse, köylüler gösteriyi sıkıcı bulup gidebilirler. İlk baştaki turnelerimizde bu konuda kötü tecrübeler yaşadık. Bu yüzden yapılması gereken şey ciddi sorunları şarkı söyleyerek ele alan bir oyun kaleme almak."

"Oyunları kim yazıyor?"

"Bana deneyimlerini anlatan kadınlarla ortak eserimiz oluyor ve asla malzeme sıkıntısı çekmiyoruz."

İki otomobilin yanı sıra kostümler ve kimi dekor unsurlarıyla –sahne perdesi, şilteler, mutfak malzemeleri, selüloit bir bebek, hatta Samiya'nın büyük bir ciddiyetle belirttiğine göre "bir köylünün hayatında bazen karısıyla aynı derecede

önem taşıyan bir karakter olan" kartondan bir inek– ağzına kadar dolu bir kamyonetle yola çıktılar.

Sadece altmış kilometre uzaktaki ilk köye varmaları her türden araçla dolu yollarda üç saat sürdü. Otomobillerin dışında, dört ila altı kişilik aileleri oynak bir dengede taşıyan motorların, atmosferi kara dumanlarla dolduran motorsikletlerin, başka bir çağdan kalma bisikletler, saman, peçeli kadınlar ve gülüşen çocuklarla tepeleme dolu öküz arabalarının, azimli cılız eşekler tarafından çekilen iki tekerli arabaların ve elbette ki, yolların efendilerinin, karlı dağları, çam ormanlarını ve masmavi gölleri temsil eden naif resimlerle tepeden tırnağa süslü, dingillerine varasıya ışıl ışıl parlayan metal zincirler, plakalar ve çıngıraklarla bezeli, Pakistan'ın o güzelim kamyonlarının ardı arkası kesilmiyordu.

Köye varır varmaz hemen okulun avlusuna yönelen topluluğu orada genç öğretmen Yasmina karşıladı. Tiyatrosunu başka bir köyün öğretmeninden duyduktan sonra Samiya'yı buraya çağıran oydu. Topluluk gittiği her yerde bir bağlantısının olmasına çalışıyor.

"Eğer nereye adım attığımızı bilmezsek bu tehlike yaratabilir. Bir keresinde köyün erkeklerinin saldırısına uğradık ve bütün malzememizi orada bırakarak kaçmak zorunda kaldık. Üzerimizde kostümler ve makyajlı yüzlerimizle o öfkeli adamlardan kaçarken nasıl koştuğumuzu görmeliydiniz."

Neyse ki adamlar onları halkın gözü önünde kovalayıp gülünç duruma düşürmekle yetinerek daha ileriye gitmemiş, aşağı düzey varlıklar olan o kadın tiyatrocular karşısında erkeğin mutlak gücünü kendilerince bir kez daha kanıtlamışlardı ve bu kadarı da onlara yetmişti.

"Sizi davet eden kadınları da bu işten sorumlu tuttukları olmuyor mu?" diye soruyor Anne.

"Bazen oluyor, ama kadınlar direniyorlar. Son olarak bir köyde erkekler eşlerine gösterimize katılmayı yasakladılar. Bunun üzerine kadınlar bizi damların üzerinden seyrettiler ve biz de sesimizi onlara duyurabilmek için avazımız çıktığı kadar bağırdık. Buradaki kadınların ne kadar cesur olduklarını hayal dahi edemezsiniz. Öğrenmek istiyorlar ve daha da önemlisi, kızlarını okula göndermek için büyük mücadele veriyorlar, çünkü onların kendileri gibi tamamen erkeklere bağımlı olmasını istemiyorlar."

Samiya ayağa kalkıyor:

"Pekâlâ, üzerimizi değiştirme vakti geldi, gösteri birazdan başlayacak."

Davullarına vurarak, flütlerini üfleyerek ve adımlarını dansın ritmine uydurarak köy turuna başlayan topluluğun peşinden heyecanla bağrışan bir çocuk sürüsü yürüyor. Kapıların eşiğinde oturan kadınlar onların geçişini meraklı bakışlarla izlerken, erkekler Anne'ın çok candan olmadığını tahmin ettiği yorumları gülüşerek birbirleriyle paylaşıyorlar. Tam o sırada, üzerinde uzun bir elbise, başında takke olan bir sakallı aniden topluluğun önüne dikilip onları durduruyor. Bu, köyün molvisi ve ateş püskürüyor:

"Durun! Burası saygıdeğer bir köy, sizi kadınlarımızın ve çocuklarımızın ahlakını bozmaktan men ediyorum!"

Öğretmen araya giriyor:

"Büyüklerimizin onayıyla onları ben davet ettim. Korkmayın, Molvi Sahab, onların farklı bir davranış biçimleri var, çünkü onlar şehirli gençler, ama sizi temin ederim ki hepsi iyi Müslümanlar ve piyesleri çok hoşunuza gidecek."

"İyi Müslüman kendini böyle teşhir eder mi? Dans ve müzik bizim dinimizde yasaktır! Köyümüzü hemen terk etsinler!"

Kadınlar oraya yaklaşıp itiraz ediyorlar:

"Peki ya düğünler ne olacak? Orada dans edilmiyor mu? Orada müzik yapılmıyor mu? Bu yasaklar da nereden çıktı? Bu yeni yasakları da kim uydurdu?"

Tıpkı bir eşekarısı sürüsü gibi mollanın[19] etrafını sardılar ve galeyana gelmiş bir halde giderek daha yüksek sesle bağırdılar, ta ki molvi beddualar yağdırarak oradan çekip gidene kadar.

Erkekler hiç karışmadılar.

Anne gözlerine inanamıyor.

"Kadınlar mollaya baskın çıktılar! Neler oluyor böyle?"

"Köylerde buna çok sık rastlanır," diye açıklıyor Samiya. "Kırsaldaki molviler çok saygı görmezler çünkü onlar da köylüler kadar yoksul ve cahildir. Onlar sadece namaz kıldırıp dua etmek için orada bulunurlar ve tavsiyelerini kimse dinlemez. Şeriat düzenini göklere çıkaran İslamcı partiler bugüne kadar hiçbir zaman oyların yüzde 5-6'dan fazlasını alamadılar. Ve unutmayın ki, Fransa'da değil burada, Pakistan'da, bir kadın, Benazir, demokratik yollardan iki defa devletin en üst makamı olan başbakanlığa seçildi! İnsanlar ibadetlerini yapıyor ama diğer konulara farklı yaklaşıyorlar: İdeolojik olarak değil, kimin onlar için daha faydalı olacağına bakarak oy kullanıyorlar."

Dudak büküyor:

"Daha doğrusu son yıllara kadar böyleydi. Bugün birçok Pakistanlı, özellikle de gençler, selefiliğin[20] çok tutucu bir versiyonuna doğru dönüyorlar. Propaganda ve Suudi parasıyla birleşen sefaletin ve mutlak umutsuzluğun bir sonucu

19 Molla molvinin eşdeğeridir ama Pakistan'da kötüleyici bir anlam taşır ve bunun sebebi hiç kuşkusuz Şiilikten gelen bir sıfat olmasıdır.

20 Selefilik: Hazreti Muhammed ve onun dindar atalar (selef) olarak bilinen ilk tilmizlerinin dönemindeki uygulamalara geri dönmeyi amaçlayan bir Sünni din hareketi. Çağdaş selefilikte başlıca üç akım göze çarpıyor: Bunlardan birincisi Müslümanları selefi öğretide eğitme amacı güden dinginci akım; ikincisi politik akım; üçüncüsüyse terörizmi haklı çıkarmak için selefiliği ideolojik temel olarak kullanan cihatçı akım.

olan bu inanç biçimi dünyanın bu köşesinde asırlardan beri uygulanan hoşgörülü İslam'la taban tabana zıt bir şey. Seküler hoşgörü bugün maalesef, Pakistan'da olduğu gibi Hindistan'da da, aşırıcılık karşısında toprak kaybediyor, oysaki Hint altkıtası her zaman sufilerin, farklı dinlerin aynı Tanrı'ya ulaşmak için farklı yollardan başka bir şey olmadığına inanan bu mistik Müslümanların etkisi altında kalmıştı."

Gösteri saati yaklaşıyor. Okul bahçesine kurulan küçük kerevetin içine sınıftaki sıralar yerleştirildi. Seyirciler sabırsızlanıyor, yüzlerce kadın ve çocuk toplanmış durumda ve bazı erkekler büyük bir doğallıkla birinci sıraya kuruluyorlar.

Oyunun konusu "kari karo", yani basit bir şüphe üzerine işlenen namus cinayetleri. Geçen yıl Pakistan'da bu türden binden fazla cinayet işlendi ve tek bir katil bile suçlu bulunmadı. Tutuklananlar çabucak salıverildi, çünkü eğer söz konusu olan onurunu korumaksa bir erkek her türlü hakka sahiptir.

Konu yakıcı olduğu kadar hassas da. Samiya çok büyük bir ustalıkla kıskançlık yüzünden ihbar edilen masum bir genç kızın öyküsünü sahneliyor. Genç kız ağlayarak masumiyetini haykırıyor, annesi ona inanıyor ve canını bağışlaması için babaya yalvarıyor. Ama komşular dedikodu yapıp duruyorlar, erkek kardeşlerin ailenin onurunu kurtarmaları gerekiyor, kız kardeşlerini öldürüyorlar. Daha sonra kızın masumiyet kanıtı ortaya çıkıyor. Bunun üzerine anne oğullarını herkesin içinde lanetliyor, suçluluk duygusuyla yıkılmış ağabeyler köyü terk ediyorlar. Ama polis onları yakalıyor.

Bütün oyun boyunca kadınlar yorumlarda bulunuyor, gülüyor, bağırıyor ve tavsiyeler vermek için oyuncuların konuşmalarını bölüyorlar. En sonunda üç kardeşin bileklerine kelepçe takılınca, kadınlar polislere tezahürat yapıyor ve avuçları patlayıncaya kadar alkışlıyorlar, ama erkekler gürültü patırtıyla ayağa kalkıyor ve onaylamadıklarını göstermek için tiyatroyu terk ediyorlar.

Samiya, olası bir şiddet olayından endişelenen Anne'a, "Her zaman böyle," diyerek güvence veriyor, "o anda öfkeleniyorlar ama sonra unutuyorlar, egemenliklerinin tartışılmazlığından son derece eminler. Ama kadınlar artık tartışıyor, fikirlerini özgürce paylaşıyorlar; her birinin toplumdan yalıtık bir halde sorunlarıyla cebelleştikleri günler geride kaldı, artık aralarında bir dayanışma duygusu mevcut ve bu da onlara tepki gösterme gücü veriyor; işte bu çok önemli bir gelişme."

Köylüler akşamın ilerleyen saatlerine kadar tartışacaklar. Bu küçük piyes onların yüreklerine uzun uzun nutuklardan çok daha derinlemesine dokundu, onlara bir aynaya bakar gibi kendilerini görme imkânı verdi; bunun, o ana dek bir kader olarak kabul ettikleri yaşam koşullarını sorgulamalarına yardım eden bir tür katarsis olduğu kesin. Bazıları yüreklerinin derinliklerine gömdükleri deneyimlerini anlatırken ağlıyor, bazılarıysa soruyor: Ne yapabiliriz? Birkaç tanesi o kadar heyecanlı ki, hemen şimdi harekete geçmek istiyorlar. Samiya'nın onları sakinleştirmesi gerekiyor.

"Onlara temkinli olmalarını, kendilerini tehlikeye atmamalarını söylüyorum. Ama bana çoğu zaman kendilerinin ya da kız kardeşlerinin ya da kızlarının her gün tehlikede olduklarını ve sonunda illaki bir şeyler yapmak gerekeceğini söyleyerek cevap veriyorlar. Onları haksız bulduğumu söyleyemem."

Anne ikna olmuş değil:

"Yine de çok büyük bir sorumluluk üstleniyorsunuz..."

"Biliyorum," diye kabul ediyor Samiya kaygılı bir havada, "ama biz bir şeyler yapmazsak, hiçbir şey asla kendiliğinden değişmez. Hükümet yasayı değiştirmeye cüret edemiyor çünkü ülkeyi kan ve ateşin içine düşürmekten korkuyor. Bu durumda risk almak biz kadınlara düşüyor. Dünyanın hiçbir yerinde fedakârlıklar yapmaya hazır öncüler olmadan sorunlar kendiliğinden düzelmez."

"Ama bu köylüler hayatlarını riske ediyorlar!" diye itiraz ediyor Anne.

"Endişelenmeyin, ziyaret ettiğimiz bütün köylerle bağlantımızı sürdürüyoruz. Köylerin her birinde bir sorumlu belirliyoruz ve bu kişi en ufak bir sorunda bizi arıyor. Mesela bu köyün sorumlusu bu kadın öğretmen. Kadınlar bize güveniyorlar, onları yüzüstü bırakmayacağımızı biliyorlar."

Bir genç kız yaklaştı ve şimdi Samiya'nın kulağını bir şeyler fısıldıyor. Samiya başını sallıyor ve kızın avucuna bir kâğıt sıkıştırıyor.

Anne'ın sessiz sorusuna:

"Kendini tehdit altında hissediyor, ona tüm iletişim bilgilerimi verdim ve Yasmina'ya bir gözünü ondan ayırmamasını söyleyeceğim."

Saat akşamın sekizi, karanlık çöktü, kadınlar evlerine döndüler. Anne arkadaşının aksesuarları toplamasına yardım ediyor ve ikisi de sessizliklerini muhafaza ederek düşüncelere dalıyorlar.

"Benim dine inanmadığımı biliyorsun ama şunu kabul etmeliyim ki, bu kabile gelenekleriyle kıyaslandığında İslami yasa büyük bir ilerlemeye tekabül ediyor," diyor birden, içgüdüsel olarak senli benli konuşmaya geçen Samiya.

"Zina için yüz kırbaç! Bu çok göreceli bir ilerleme!"

"Öncelikle bir büyüklük farkı var: Erkeğin kırbacıyla kadınınki birbirinden farklı. Ama en önemlisi cezanın uygulanması için dört tanığın olayı gerçekleşme anında gördüğüne yemin etmesi gerekiyor. Yani, sokak ortasında sevişmediğin müddetçe..."

"Tanıklar yalan söyleyebilir," diye itiraz ediyor Anne.

"Evet ama, eğer sözlerini kanıtlayamazlarsa seksen kırbacı onlar yiyorlar. Her halükârda bu cezalandırma yöntemini kullanan sadece Suudi Arabistan, İran ve Afganistan var;

Ön Asya'nın geri kalanında hatta Mağrip ülkelerinde kırbaçlanan bir kadın görülmedi, taşlanansa[21] hiç görülmedi."

Gecenin ilerleyen saatlerine kadar sohbet ettiler. Anne'ın ertesi gün geri dönmesi gerekiyor, çünkü gazetesi ondan yazı bekliyor. Dönüş yolculuğunu Lahor'a dönen bir topluluk müzisyeniyle birlikte yapacak, bu arada Samiya köylerde turnesine devam edecek. Anne onun için endişeleniyor, adamların yüzlerinde ona karşı düşmanca bakışlar yakaladı.

"Dikkat et Samiya, sana kin besleyenler var."

"Biliyorum... Ama köyler bunu bizden istiyorlar, kadınlar bize güveniyorlar. Her ne pahasına olursa olsun bunu sürdürmemiz lazım." Ve ardından belli belirsiz muzip bir mimik yapıyor, "ama ben yine de dikkat ediyorum. Mesela Aristofanes'in *Lysistrata*'sında kadınlar kocalarını savaşı bırakmaya mecbur etmek için cinsel grev yapıyorlardı ve ben onu Lahor'da sahneledim, bir köyde değil!"

"Öyle devam et!"

İki kadın kahkahayı patlatıyor ve birbirlerine sarılarak vedalaşıyorlar.

21 Kuran'ın hiçbir yerinde taşlamaktan bahsedilmiyor.

9

"Sevgilim, sümsük kuşlarını hatırlıyor musun?"

Telefonda Julien'in sıcak sesi çok yakından geliyor.

"Dün Perros-Guirec Plajı'nda, geçen yıl onları gördüğümüz yerde dolaştım. Yüzlercesi oradaydı... Bizimle ilgili çok derin düşüncelere daldım."

Sümsük kuşları! O parlak beyaz muhteşem deniz kuşlarını elbette ki hatırlıyordu. Eşlerine daima sadık kalan büyük âşıklar olarak kabul edilen kuşlar.

"İlkbahar geliyor, hava çok yumuşak," diye devam ediyor Julien, "ne zaman dönüyorsun, aşkım?"

"Yakında, bir-iki ay içinde..."

Telefonda uzun bir iç çekiş duyuluyor, ardından Racine'den birkaç dize geliyor:

"Önümüzdeki ay, önümüzdeki yıl, nasıl da acı çekeceğiz, madam, onca deniz beni sizden ayırdıkça..."

Anne gülüyor:

"Ne kadar romantik! İşte bu tam sensin!"

Kapı çalınıyor, onu şehrin eski kısmındaki sepiciler semtine götürecek olan Taher gelmiş olmalı.

"Julien, üzgünüm ama kapatmak zorundayım, işle ilgili olarak beni almaya geldiler."

"Hadi git, ama seni sevdiğimi unutma, sevgilim!"

"Ben de seni seviyorum, Julien!"

Belli belirsiz bir rahatsızlık duygusuyla telefonu kapatıyor.

Kapıdaki Taher altüst olmuş bir halde ve bin bir özür diliyor: Anne'a eşlik edemeyecek, ortadan kaybolan bir çalışma arkadaşını aramak için Karaçi'ye gitmesi gerekiyor.

"Said, mermercilik sektöründe çalışan çocukları korumak için bir kampanya başlatmıştı ve iki gündür ondan haber alınamıyor."

"Bunlar kaç yaşında çocuklar?"

"Sekizden başlıyor, bazen daha da küçük."

"Ama bunlar küçücük çocuklar! Sayıları çok fazla mı?"

"Onlardan milyonlarca var. Bazıları halı dokumacılığında kullanılıyor, bazıları da değerli taşların kesiminde ya da mermer ponzalama işinde çalıştırılıyor."

Ve çantasını eline alırken:

"Neyse, şimdi gitmek zorundayım. Said, Karaçi'nin yoksul mahallelerinden Orangui'de oturuyor ve orada çok sayıda mermer ocağı var. Gidip Parveen'i göreceğim, o da on beş yılı aşkın bir süredir orada gönüllü çalışıyor, insanlar onu çok seviyorlar, eğer bir şey biliyorlarsa ona söyleyeceklerdir."

"Parveen mi?" Anne irkiliyor, "Samiya bana ondan bahsetti, onun aynı anda hem kadife gibi yumuşacık hem de çelik gibi sert, olağanüstü bir kız olduğunu söyledi. Ben de onunla görüşmek istiyordum. Seninle gelebilir miyim?"

Farkında olmadan onunla senli benli konuşmaya başladı. Taher belli etmek istemese de yeşil gözleri ışıldıyor.

"Beni bunun kadar mutlu edecek bir şey olamaz!"

Dalga mı geçiyor? Samimi mi yoksa sadece nezaket mi? Anne ironiyi böylesine kolayca kullanan bu Pakistanlı erkekleri asla çözemiyor. Bu bir tür savunma biçimi mi? Bu maçolar özünde kadınlardan korkuyorlar mı?

Havaalanında, yer hostesi onlara uçağın dolu olduğunu söylüyor, ama Taher onu kenara çekiyor ve iki yer almayı başarıyor. Bunu nasıl yaptığına dair sorularına gizemli bir tebessümle cevap vermekle yetinmesi üzerine Anne:

"Biliyorum, ona evlilik teklif ettin ve kız da senden kurtulmak için bu yerleri sana verdi," diye espri yapıyor.

Taher'le rahat bir ilişkisi var, onun yanında kendini güvende hissediyor. Ona izlendiğine dair izlenimlerinden bahsetmek isterdi, ama gülünç görünmekten korkuyor... Bununla birlikte ona en iyi tavsiyelerde bulunabilecek kişi Taher, çünkü bu konuda çok deneyimli birisi. Neticede, daha fazla dayanamayıp ona karıştırılan kâğıtlarından ve kendisini izleyen tuhaf adamdan bahsediyor.

Taher onu büyük bir ciddiyet ve dikkatle dinliyor.

"Gizli servis tarafından izlendiğin çok aşikâr, ama bunu kafana takma, bütün yabancı gazeteciler izlenir. Araştırmalarını sonlandırman için seni biraz ürkütmek istiyorlar, hatta, eğer ısrarcı olursan, ülkeyi terk edersin umuduyla seni gerçekten korkutmayı da deneyeceklerdir. Sana bir şey yapmaya cesaret edemeyecekleri için tehlikede olduğunu düşünme, ama görüştüğün herkesi sorguya çekebilirler."

"Başlarına kötü bir şey gelme riski var mı?" diye endişeyle soruyor Anne.

"Hayır, sadece rutin sorgulamalar."

Bu rutin sorgulamaların çoğunlukla kas gücüyle yapıldığını belirtmenin gereksiz olduğuna hükmediyor. Bu neye yarayacak ki? Genç kadının buna karşı alabileceği hiçbir önlem yok, o her koşul altında mesleğini yapmak zorunda. Önemli olan onun Pakistan'ın içinde bulunduğu durumu mümkün olduğunca doğru bir biçimde betimlemeye devam etmesi.

Karaçi Havaalanı'nda bindikleri taksi onları şehrin batısına doğru götürüyor. Şık mahallelerin geniş asfalt yollarını geride bırakıp üzerinde kamyonetlerin ve çekçeklerin

çukurların arasında ustaca slalom yaptıkları tozlu pistlere dalıyorlar. Taher genç kadına, arkadaşını kaçıranın polis olmasından korktuğunu söylüyor:

"Burada çok sık rastlanan bir şeydir, rahatsızlık veren kişiler ortadan kaybolurlar; birkaç gün sonra parçalanmış cesetleri sokağın köşesinde bir torba içinde bulunur."

"Polis olduğunu nereden biliyoruz?"

"Bazen polistir, bazen gizli servisler, bazen de polisle işbirliği içindeki mafya. Çünkü söz konusu olan her zaman bir politik hesaplaşma değil, sadece bir para kazanma yöntemidir. İşte o zaman kaçırılanın ailesi bir fidye talebiyle karşılaşır. Yoksul insanlar onu ödemek için varlarını yoklarını bir araya getirirler, çünkü parayı toparlayamadıkları takdirde yakınlarının sadece cesedini görebileceklerini çok iyi bilirler."

Orangui'ye vardılar. Başlıca sanayi merkezi Site'ye komşu olan Karaçi'nin bu yoksul semti Asya'nın en büyük gecekondu mahallelerinden biri. Altmış kilometrekareye yayılan mahalle deri, tekstil ya da mermer işçileri, küçük zanaatkârlar, çaydanlıklarının önünde bekleyen çay satıcıları, sigaraların ve şekerlemelerin tek tek satın alınabildiği minicik dükkânlarının önünde oturan esnaflar, zengin mahallelerin çöplerini karıştırarak ve satarak yaşamaya çalışanlardan oluşan bir buçuk milyon kişilik bir topluluğu barındırıyor.

Ve onların yanı sıra tabii ki mafyaları: Uyuşturucu mafyası, silah mafyası, fuhuş mafyası, su mafyası ve Karaçi'nin uzantısıyken kendini giderek şehrin içinde bulan ve değer kazanan bir mahallede yeni türeyen toprak mafyası.

Taksi zorlukla ilerliyor, uzaklarda beyazımtırak bir sis fark ediliyor.

"Mermer atölyelerine geliyoruz," diye haber veriyor Taher.

Yolun iki yanında, içlerinde bembeyaz küçük tuhaf varlıkların hareket ettiği atölyeler yüzlerce metre boyunca birbiri ardına sıralanıyor.

"Burada duralım, zamanında bir ustabaşına yardımcı olmuştum, içeri girmemize izin verecektir. Yabancıların, özellikle de gazetecilerin ziyaretlerine genellikle kötü gözle bakarlar. En iyisi bir sivil toplum kuruluşunu temsil ettiğini söylemen."

Tezgâhların üzerine eğilmiş on kadar çocuk büyük mermer tabakalarını ponzalamakla meşguller. Yüzleri, saçları, kaşları, elleri ve giysileri her tarafa yapışan beyaz ipince bir tozla kaplanmış, bu halleriyle hortlakları andırıyorlar, merakla yeni gelenlere çevrilen, karlı kirpiklerle örtülü şu şeyler gözleri değil mi? Bazıları ağızlarını ve burun deliklerini iyi kötü koruyan bir paçavra parçasını yüzlerine bağlamışlar ama çoğunda hiçbir korunma yok.

Taher abartmamış, çok küçüklerden yeniyetmelere kadar yaşları yediyle on beş arasında değişen çocuklar bunlar.

Anne, bir karşılık bulmayan kocaman tebessümüyle kendini takdim etmeye başlıyor: Çocukların sağlığıyla ilgilenen bir sivil toplum kuruluşunu temsilen orada bulunduğunu söylüyor ve onlara bir sorunları olup olmadığını soruyor.

Çocuklar kafalarını hayır anlamında sallıyor, her şeyin yolunda olduğunu söylüyorlar, öksürük nöbetini tutmaya çalışarak arkadaşlarının arkasına saklanan çocuk bile sesini çıkarmıyor.

Anne yaptığı hatanın farkına varıyor: İşlerini kaybetmekten korkan çocuklardan sorunlarını dile getirmelerini beklemek anlamsız.

Daha nötr bir alana kayarak onlara aileleri, babalarının mesleği ve kardeşlerinin sayısı hakkında sorular sormaya başlıyor. Çocuklar şimdi biraz daha rahatlar. Genellikle çok kalabalık ailelerden geliyorlar ve çoğunlukla kardeşlerinden daha büyükler. Hiç okula gittiler mi?

Hayır, anne babalarına destek olmak için çalışmak zorundalar ve ailelerinin zorlukları aşmasına katkıda bulunmaktan gurur duyuyorlar.

Ne kadar kazanıyorlar? Tereddüt ediyorlar: Günde yaklaşık yüz rupi...

"Yeni başlayanlar için," diye araya giriyor ustabaşı.

"Kaç saatlik bir çalışma karşılığında?" diye soruyor Anne.

"Yasal sekiz saat," diyor hemen adam, hiçbir çocuğun aksini söylemesine fırsat vermeden. Şimdi sıra en hassas soruya geldiği için Anne üstelemiyor.

"Ne zamandan beri çalışıyorsun?" diye soruyor en fazla on yaşında gösteren çelimsiz bir çocuğa.

"Bir yıldan beri."

"Peki, kaç yaşındasın?"

Çocuk göz ucuyla ustabaşına bakıyor.

"On beş yaşındayım."

Ustabaşı, doğumlarından itibaren kötü beslendikleri için bu çocukların her zaman yaşlarından küçük gösterdiklerini açıklamaya çalışsa da, çocuğun yalan söylediği çok aşikâr.

Zaten adamın sabrı da tükenmeye başladığı için Anne gitme vaktinin geldiğini anlıyor. Daha fazla soru çocukları zor duruma sokabilir. Zaten göreceğini gördü. Kayıtsız bakışlarla onun gidişini seyreden çocuklara "hoşça kalın" diyor. Bugüne dek kim bilir kaç tane Mem Sahib geldi ve onlara sorular sorup yardım edeceğine söz verdi. Ama değişen bir şey yok.

Taksiyle dönerken, Taher genç kadına sağlıkları açısından bu kadar zararlı bir işi yapmaya çocuklarını göndermemeleri için aileleri nezdinde ne tür girişimlerde bulunduklarını anlatıyor.

"İşin en dokunaklı tarafı bunun tehlikeli olduğunu, çocukların giderek daha zor nefes aldıklarını ve birkaç yılın sonunda ciğerlerinin taş tozuyla dolup ölebileceklerini biliyor olmaları. Ama en büyük çocuğu feda etmekle, bütün ailenin açlıktan ölmesi arasında bir seçim yapıyorlar. Kaldı ki çocuğun kendisi de çalışmaya devam etmek istiyor. Ailesine destek olmaktan gurur duyuyor."

"Peki ya baba? O çalışmıyor mu?"

"Bir iş bulma şansı olsa da asla yeterince kazanamıyor. Her halükârda, güçten ziyade beceri isteyen bu tür işlerde işverenler çocukları tercih ediyor. Öncelikle daha az ücret ödüyorlar, ama daha da önemlisi onlara daha kolay söz geçiriyorlar: Bu çocuklar itaat etmeye alıştıkları için yetişkinler karşısında kendilerini nasıl savunacaklarını bilmiyorlar. İşveren onları günde on dört saate kadar çalıştırabilir, elbette ki aynı maaş karşılığında."

"Peki, kamu kurumları ne işe yarıyor?"

"Devletin bazen bir çalışma müfettişi gönderdiği oluyor. Ama bu müfettişler tüm alt düzey memurlarımız gibi çok düşük maaşlara çalıştıkları için, işverenler tarafından ellerine sıkıştırılan beş-altı bin rupi, olumlu bir rapor yazmaları için yeterli oluyor."

Taksi yavaşlıyor, Taher dışarıya bir göz atıyor.

"Geldik."

Kavşakta, etrafı geniş çim alanlar, bolca çiçeklik ve duvarlarla çevrili beyaz binalar kümesi yükseliyor; şiddetli gürültüler, mide bulandırıcı kokular ve agresif bir çirkinlik kakofonisinin ortasında gerçek bir sükûnet vahası. Burası Parveen Rehman'ın sivil toplum kuruluşu OPP'nin, Orangui Pilot Project'in merkezi.

Genç kadın onları sıcak bir şekilde karşılıyor. Narin bedeni, ensesinin üzerine uslu belikler biçiminde inen saçlarıyla tezat oluşturan kocaman muzip gözleriyle etrafa bulaşıcı bir yaşama sevinci yayıyor.

"Beni bağışlayın, bir proje çalışmasına giden ekibimle son ayrıntıları gözden geçiriyoruz, bitirir bitirmez hemen yanınıza geleceğim."

On kadar genç etrafında koşuşturuyor. Parveen'le ekibi arasındaki ilişki güler yüzlü ve üçüncü dünyadaki yöneten-yönetilen ilişkilerinde her zaman rastlanan eziklik duygusunun esamesi dahi okunmayacak denli dolaysız.

Gazeteci, içinde Orangui sakinlerinin ve onun da ötesinde Pakistan'ın birçok köyünde ve kentindeki insanların hayatını iyileştirmek için onlarca projenin yaratıldığı ve güzelce yönetildiği bu uğultulu faaliyetler kovanını hiç müdahale etmiyormuş havası vererek yöneten bu doğal ve sonsuz derecede yumuşak otoriteye hayran kalıyor.

Parveen yanlarına gelince Taher ona ziyaretlerinin sebebini açıklıyor. Genç kadının yüzü solgunlaşıveriyor:

"Said'i tanırım, muhteşem işler yapıyor! Taher, sen en iyisi buradaki delikanlılardan birini yanına al ve mahallenin ileri gelenlerinden biriyle konuşmaya git. Eğer bir şey gören ya da duyan olduysa, onlar bunu biliyorlardır ve sana da anlatacaklardır, çünkü senin arkadaşım olduğunu ve onları ihbar etmeyeceğini bilirler."

Anne röportaj yapmak için Parveen'in yanında kaldı. Burada gelenek olduğu üzere, bir fincan çok şekerli sütlü çayın eşliğinde, genç kadın ona OPP'nin şu an için seller yüzünden yerlerinden yurtlarından olmuş sığınmacılara, daha sağlam evler inşa etmeleri için gerekli malzemelerin belli bir kısmını ama daha da önemlisi teknik desteği sağlayarak yardım etmekle meşgul olduklarını anlatıyor.

"Biz onlara yardım ediyoruz, ama evlerini kendileri yapıyorlar, çünkü bizim doğrudan hiçbir şey vermeme ilkemiz var. Biz insanları sorumluluk sahibi yapıyoruz, onlara küçük bir yardımla zorlukların üstesinden gelebileceklerini öğretiyoruz. Bilgi ve maddi yardımı dağıtan üst basamaktakiyle, yardımı alan, minnettarlık hisseden ve çözümü başkalarından beklemeye devam eden arasındaki hiyerarşi ve bağımlılık ilişkisini kırmak gerekiyor. Bir diyalog kuruyoruz, insanları gerçek ihtiyaçlarını dile getirmeye cesaretlendiriyoruz, yerel inisiyatifleri yüreklendiriyoruz. Genellikle, onların günlük sorunlarını yaşamayan bizlerden çok daha pratik ve basit fikirler üretiyorlar."

"İşe yarıyor mu?" diye soruyor Anne, kuşkucu bir tonda.

"Hem de nasıl! 1980'de, Orangui'deki tüm kanalizasyon sistemi açıkta aktığı ve evlerin hiçbirinde tuvalet olmadığı için sular mikropluydu ve salgın hastalıktan geçilmiyordu. Mahalleden insanlarla bu konuyu konuşurken, yaşam şartlarını iyileştirmek için bir miktar para harcamanın yanı sıra, ev tuvaletlerinin ve sokakların temizliğiyle, su dağıtımıyla, çöplerin toplanmasıyla, ilkokullar ve dispanserlerle ilgilenmeye hazır olduklarını gördük. Sistemimiz bugün kırk dört şehir ve doksan üç köy tarafından benimsenmiş durumda ve milyonlarca insanın hayatını değiştirdi. Ama ilk başlarda hükümet ondan bahsedildiğini duymak dahi istemiyordu."

"Oysaki siz onun yapması gereken işleri yapıyorsunuz, üstelik bunlar için kaynak ayırmak zorunda kalmıyor."

"Unutmayın ki bizim bölgelerimizde yolsuzluk endemik bir hastalıktır ve hükümet ne kadar çok harcıyormuş gibi görünürse, o kadar çok ceplerini doldurur."

Ve lağım sistemi projelerini kabul ettirmek için mimarlar ekibiyle birlikte nasıl canla başla çalıştıklarını anlatıyor:

"Doğrusu, büyük bir Norveç şirketi, yardım çerçevesinde, hükümete bizimkinden on kat daha masraflı ve yerel koşullara uygun olmayan bir sistemi vermek istiyordu. Hatta, eğer hükümet onların sistemini almazsa Pakistan'ın ihtiyacı olan bazı endüstriyel yedek parçaları vermemekle tehdit ediyorlardı. Norveçlilerin projesinin terk edilmesi için aylarca lobi faaliyetleri ve çok sayıda makalenin gazetelerde yayınlanması gerekti."

"Ama o bir yardım değil miydi?"

"Yardım denen şey çoğunlukla bir kredidir ve illaki geri ödenmesi gerekir."

Anne başını sallıyor. Bu iyi bildiği bir sorun. Güney ülkeleri işte bu "yardım"ı kabul ederek Kuzey'e bu denli borçlandılar. Borç faizleri sonunda o kadar korkunç boyutlara ulaştı ki, Güney uzun yıllardır Kuzey'i finanse ediyor. Hele Pakistan, tam bir borç batağında.

İki genç ellerinde plana benzeyen büyük kareli kâğıtlarla büroya girdiler.

"Affedersiniz!"

Parveen, gerçekten de üzerlerinde değişik evlerin ve arazilerin rölövelerinin bulunduğu mahalle planlarının yer aldığı kâğıtlara eğiliyor. Duvara iğnelenen planlar Orangui'deki yerleşim durumunun net bir fotoğrafını veriyor. Gönüllü ekipler tarafından titizlikle hazırlanan bu planlar parsellerin satın alındığının ve üzerinde yaşayanların kovulamayacağının kanıtı. Ama evlerini yıkıp yerine binalar dikmek için bu yoksul insanları yuvalarından atmaya çalışan toprak mafyası bunun tam tersini iddia ediyor.

"Yirmi yıl önce buralarda toprağın hiçbir değeri yoktu," diye açıklıyor genç kadın, "ama nüfus artışıyla birlikte Orangui şimdi Karaçi'nin bir parçası oldu ve arazi fiyatları çok arttı. İnsanlar tek başlarına kendilerini savunamıyorlar, bu rölöveleri aynı zamanda onların haklarını oturtmak ve yine gönüllü çalışan avukatlarımızın onları savunmalarını sağlamak için yapıyoruz."

"Mafya buna nasıl tepki veriyor?"

Parveen'in yüzünde muzip bir tebessüm beliriyor:

"2007'den beri bizi tehdit ediyorlar, buna artık alıştık. Önemli olan onlar karşısında korkuya kapılmamak. Bizim merkezin arsasına da göz dikmiş durumdalar. Geçen yıl, bir ay boyunca, adamları bizi korkutmaya çalıştı: Binalarımızın etrafını sarıp silahlarıyla içeri daldılar. Onlara şöyle dedim: 'Bizi öldürseniz de hiçbir yere gitmeyeceğiz.' Boyun eğmeyi reddetmemiz onları çok şaşırtmıştı. Doğrusu onları o halde, bizi korkutacaklarını zannederek kabadayılık yaparken ve kaslarını gösterirken seyretmek çok eğlenceliydi."

"Peki o olay nasıl sonuçlandı?"

Billuri bir kahkaha atıyor:

"Sonunda onları buradan kovması için onlardan daha büyük bir haydut çağırdım. Eğitim ve mikro kredilerle ilgi-

lenen sosyal görevlilerimizden birinin PPP[22] içinde yer alan, emrinde adamları olan, mafyalık yapan bir kardeşi var. Buraya geldi ve koyu ANP[23] yanlısı olan diğerlerini tehdit ederek buradan kovdu. Onların ya da diğerlerinin tekrar gelmesini bekliyoruz ama boyun eğmeyeceğiz."

Anne dışarıdan son derece yumuşak ruhlu görünen bu genç kadına bakıyor. Bu inanılmaz gücü nereden geliyor? Arkadaşlarından tek öğrenebildiği Parveen'in Doğu Bengal (bugün orası Bangladeş) kökenli olduğu, ama geçmişi hakkında konuşmaktan hoşlanmıyor.

Anne ona birkaç soru daha sormak istiyor, ama Parveen kafasını hızla sallıyor:

"Bizimki çok ilginç değil. Zavallı Said'inki gibi ortadan kaybolmalar üzerine yazsanız daha iyi edersiniz."

"Bunun için bir araştırma yapmam gerekiyor. Yakınlarının benimle konuşacağını zannediyor musunuz?"

"Çok yakında oturuyorlar, bunu onlardan ben isteyeceğim."

Bu arada Taher karanlık bir yüz ifadesiyle geri geliyor. Kimsenin en ufak bir bilgisi yokmuş ya da kimse konuşmaya cesaret edemiyormuş... Yıkılmış bir halde Lahor'a geri dönecek. Anne uzaklaşmasını seyrediyor; kafası omuzlarının arasına gömülmüş, sırtında kamburu çıkmış bir halde gidiyor. Genç adam Anne'a sanki birden on yıl yaşlanmış gibi geliyor.

22 Pakistan Peoples Party: Zülfikar Ali Butto'nun 1967'de kurduğu Pakistan Halk Partisi.

23 Awami National Party: Pakistan'ın solcu ve laik partisi, özellikle Peştun azınlık tarafından desteklenmektedir.

10

Parveen'in isteği üzerine Said'in ailesi yabancı gazeteciyi kabul etti. Her şey bir umut kaynağı: Eğer genç kadın oğulları hakkında bir şeyler yazarsa, belki bunun ona bir faydası olur...

Özenle süpürülmüş toprak zeminin üzerine atılmış şiltelere oturup uzun uzun konuşuyorlar. Said'in küçük kardeşi Hassan on yedi yaşında, biraz İngilizce biliyor ve çevirmenlik işini üstleniyor. Kampanyasına son vermesi için ağabeyinin nasıl gözdağı mesajları aldığını anlatıyor. Bunun üzerine en azından çocuklara sızdırmaz maskeler sağlanması için mermerciler birliğinin temsilcileriyle görüşmeye çalışmış, ama kimse onunla görüşmeyi kabul etmemiş. Bu reddediş karşısında, Said skandalı patlatmaya karar vermiş ve üç gün önce fotoğraf makinesini alıp evden çıkmış.

Bir daha da onu gören olmamış.

Anne, bütün hikâyeyi duyuracağının sözünü verdikten sonra evden çıktığında kendini zifiri karanlık bir gecenin içinde buluyor. Biraz ileride park halinde bekleyen arabanın

varlığı, en zenginlerin sadece bir bisiklet sahibi olduğu bu mahallede tuhaf kaçıyor. Aracın kapısına dayanmış iki adam onu bakışlarıyla takip ediyor. Taher'in söylediklerini tekrar düşünüyor: İzlendiği kesin, ama bu normal bir durum, endişelenmesine gerek yok.

Parveen'in onun için bir oda ayırttığı üç yıldızlı Mehran Oteli'ne gelen genç kadın gecenin geri kalan kısmını yazısını kaleme almaya ayırıyor. Ne var ki bazı ayrıntılar eksik, bu yüzden Orangui'ye tekrar gitmesi gerekecek.

Telefon açtığı Parveen buna gerek olmadığını söylüyor, aile onu bir daha görmek istemiyormuş.

"Sebep?"

"Dün akşam sen gittikten sonra adamlar eve gelip Hassan'ı götürmüşler."

"Ne? Hemen geliyorum!"

İtirazları dinlemeden telefonu kapatıyor.

Sokağa çıkar çıkmaz bir taksi çeviriyor, yolu bulması hiç zor olmayacak çünkü herkes OPP'yi biliyor.

Oraya varınca, Hassan'ın ailesini Parveen'in yanında buluyor. Kapılarına bırakılmış bir mektubu ona getirmişler:

"Otuz bin rupi fidye karşılığında oğlunuzu sağ görebilirsiniz."

"Otuz bin rupi!" diye inliyor anne kendi suratını tırmalarken, "Bu kadar parayı nereden buluruz? Bütün birikimimizi üst üste koysak ancak beş bin eder. Hiçbir tefeci bize yirmi beş bin rupi vermeyi kabul etmez, bu parayı onlara asla ödeyemeyeceğimizi bilirler."

Küçükler ağlıyorlar, başını ellerinin arasına alan baba hıçkırıklara gömülmüş: Üç günde iki yetişkin oğlunu kaybetti.

"Fidyeyi ödememelisiniz, şantaja boyun eğmemelisiniz," diye haykırıyor Anne.

Tam o sırada aklına bir şey geliyor:

"Yarın Lahor Valisi'yle röportaj yapacağım ve ona bütün hikâyeyi anlatacağım. Yabancı bir gazeteci karşısında kendi-

ni müdahale etmeye mecbur hissedecektir. Hiç endişelenmeyin, Hassan'ı kurtaracağız, belki Said'i de."

İnlemelerin neden katlandığını, şimdi neden bütün ailenin önünde diz çöküp valiye bir şey söylememesi için yalvardığını anlamıyor.

"Eğer ona bu olaydan bahsederseniz doğal olarak polis şefinden hesap soracaktır," diye açıklıyor Parveen. "Bu hemen o anda çok hızlı bir şekilde dalga etkisi yapacak ve olay kayıtlara geçecektir, çünkü herkesin içinde debelendiği durgun suları karıştırmak kimsenin işine gelmez. Buna karşılık, tedirgin olan polisler intikam alacaklardır. Hassan'ı serbest bırakmak zorunda kalsalar da, daha yirmi dört saat geçmeden onu ve bütün aile fertlerini götüreceklerdir. İşte o zaman bu zavallıları öldürmeden önce maruz bırakacakları şeyleri düşünmek dahi istemiyorum."

Anne ağzını açmayacağına söz veriyor ve içi sızlayarak oteline dönüyor. Ama bir türlü uyku tutmuyor, Hassan'ın farklı görüntüleri birbiri ardına gözünün önünden geçiyor: canlı bakışlı sıska delikanlı Hasssan, işkence görmüş Hassan, bir çuvalın içinde ölü bulunan Hassan.

Birden yataktan doğruluyor: Hayır buna izin veremez! Fidyeyi o ödeyecek, şu altın işlemeli muhteşem gararalardan, rüyalarını süsleyen geleneksel kıyafetlerden kendine bir tane satın almak için ayırdığı otuz bin rupisi var. Birini üzerine giyip deneyince kendini tanıyamamış, bir kraliçe gibi görünmüştü. Şimdi o olağanüstü görüntüsünü nostaljiyle hatırlıyor... Ama hemen akabinde silkinip kendine geliyor: *Hep eleştirdiğin insanlar gibi bencilce mi davranacaksın? Nasıl tereddüt edersin? Burada söz konusu olan bir delikanlının hayatı, üstelik o senin yüzünden tutuklandı.* Hemen yarın sabah parayı Parveen'e teslim etmeye karar veriyor.

Biraz sakinleşmiş olarak yeniden yatıyor. Ama öfkesi yavaş yavaş tekrar yükseliyor, boğazını sıkıştırıyor, onu boğuyor... Böyle davranarak ne yaptığını sanıyor? Şantaja boyun eğme, tüm ahlak anlayışını ayaklar altına alma, bütün ilke-

lerini inkâr etme noktasına geldi. O kaba saba insanların, o yolsuzluğa bulaşmış polislerin değirmenine su mu taşıyacak? Ne aşağılayıcı bir şey! Anne ateşler içinde yatağında dönüp duruyor, öfke onun ateşini yükseltiyor, onda kapana kısılmışlık duygusu uyandırıyor. Daha fazla dayanamayıp yataktan kalkıyor ve odasını, sanki zemini aşındırmak istercesine sert adımlarla arşınlıyor. İçinde insanı katil edecek türden arzular oluşuyor, ama kimi öldürecek?

Anne, tanıdığı bir delikanlı kaçırıldı diye çürümüşlük oyununa dâhil olacak! Kaçırılan tanımadığı biri olsaydı, ilkelerinden bir gıdım bile taviz vermeyecekti. Ama taviz verecek... ve bu yüzden kendini hor görmekten korkuyor. Başka bir yolu yok mu? Kafasında evirip çeviriyor, başka bir yol, başka bir yol... ama nafile. En sonunda bitkin bir halde uyuya kalıyor.

Ertesi gün geç bir saatte ama şaşırtıcı derecede berrak düşüncelerle uyanıyor. Dün gece ona ıstırap verenin gururu olduğuna karar veriyor. Ya da dürüstlüğü! İlkeleri! Tehlikeye attığı bir delikanlının yaşamı karşısında ilkelerinin ne önemi olabilir ki? Parayı hemen Parveen'e götürecek.

Balkonun önünde, masmavi gökyüzüne dönerek geriniyor. Yaşam... O yaşamı seçti! Hassan yaşayacak!

Anne bir süre sonra çizgili kâğıdın üzerine kötü bir el yazısıyla yazılmış kısa bir teşekkür mektubu alacak, onu çok değerli bir nesne olarak muhafaza edecek.

Anne tekrar görmeye geldiği Parveen tarafından eski bir dost gibi karşılanıyor. Fransız kadının jesti onu çok etkiledi, bir basın mensubunun böyle davrandığını daha önce hiç görmemişti: Genellikle gelirler, kolay güvenen insanları konuştururlar ve giderler. "İkincil zayiat" olursa olur, bu onların sorumluluğu değildir, onlar sadece işlerini yapmaktadırlar.

Ama bu gazeteci farklı, diye düşünüyor Parveen, onda profesyonellik insanlığı yok etmemiş. Pakistan toplumunun gelişimi, genç kuşağın, özellikle de giderek daha çoğu meslek sahibi olan ve kendilerini dinleten kadınların kazanımları, ataerkil bir sistemin önlerine koyduğu çok sayıdaki engel karşısındaki cesaretleri hakkında uzun uzun konuşuyorlar.

"Çalışmaya başladığında, herhalde senin için de kolay olmamıştır. Hadi anlat bana!" diyor, Parveen'in ilk başta karşı çıkmasına rağmen genç kadının bir portresini çıkarmaktan vazgeçmeyen Anne.

Ama Parveen bir kez daha yan çiziyor. Aslında gerçek bir yakınlık hissettiği bu gazeteciye güveniyor, ama politik, akademik ya da insancıl, bütün alanlara sızmış olan ve en iyi inisiyatifleri, en özgeci projeleri çürütmeyi başaran bu yıldız yaratma sisteminden nefret ediyor.

Anne, özellikle en muhtaç insanlara yardım etmeyi arzulayan ama ne tarafa döneceklerini bilemeyen gençler için olağanüstü bir esin kaynağı olabilecek genç kadını ikna etmek için çok uğraşacak. Onu dürtmekten çekinmeyecek: Parveen deneyimini, kuşkularını, coşkularını ve onu on binlerce yoksulun gülümseyen umuduna dönüştüren yol boyunca aştığı engelleri paylaşmayacak kadar bencil biri olabilir mi?

Doğrusu Anne muhatabından tamamen büyülenmiş durumda, hiçbir şeyden korkmamasını sağlayan bu gücün nereden geldiğini anlamak istiyor. Onun nasıl bir hayatı olduğunu merak ediyor?

Akşam yemeği için, yirmi yıldan beri bir Pakistanlıyla evli olan Florence adında Parisli bir kadının işlettiği Fransız lokantası Chez Flo'da buluşmak üzere sözleştiler. Karaçi'nin zengin gençlerinin takıldığı Zamzama semtinde bulunan ve sabahın üçüne kadar açık diğer lüks lokanta ve butiklerden daha mütevazı bir mekân olan Chez Flo, sakince sohbet edilebilecek ender yerlerden biri.

Anne, Parveen'i beklerken, bir çardağın altında duran, üzerinde kırmızı-beyaz kareli bir örtü serili masaya oturuyor. Yumuşatılmış ışıklarla aydınlatılmış avluda kendini Paris'in Saint-Germain-des-Prés semtinde güzel bir yaz akşamında Julien'le birlikte hayal ediyor... Julien'le mi? Gırtlağında bir kütlenin oluştuğunu şaşırarak hissediyor, Julien'i o denli özlüyor mu? Ama son zamanlarda onu çok fazla düşündüğü söylenemez... Bu sakın Fransa'ya, uzak kaldıkça değerini daha çok anladığı dingin yaşamına yönelik bir özlem olmasın? Yoksa bu daha ziyade son haftalarda yaşadıklarından ötürü hissettiği bir bezginlik mi?

Üzerindeki fuşya pembesi kürtahla bir genç kız gibi görünen Parveen'in gelişi onu düşüncelerinden çekip çıkarıyor.

"Bu mekânı seçmemiz çok iyi oldu, buraya uzun zamandır gelmemiştim," diyor coşkulu bir şekilde, "doğrusu dışarı çıkmak için o kadar az vaktim oluyor ki."

Fransız spesiyalitelerinin etkileyici listesinden oluşan menüye gömülüyor ve uzun bir incelemenin sonunda bir Rossini sığır filetosunda karar kılıyorlar.

"Maalesef şarap yok," diyor Parveen yüzünü buruşturarak.

"Sen öyle zannet! Doğrudan Fransız konsolosluğundan gelen bir Bordeaux getirdim. Bu sabah yanına uğradığım basın ataşesinin hediyesi. Bilmem ne tür saçmalıklar geveledim ama ihtiyacım olduğunu düşünmüş olmalı..."

Kahkahalarla gülüyorlar.

"Burada, diğer lokantalardan farklı olarak, yanında getirdiğin şarabı masaya servis yapıyorlar."

Bordeaux şarabı eşliğinde Rossini filetoları, ne büyük bir ziyafet! Pakistan yemeklerini sevse de artık kebap ve köriden bıkmaya başlamış olan Anne kadar, bunun ona uzun zaman önceki Paris günlerini hatırlattığı Parveen için de.

"Ülkenize hep Fransa'yı görmeyi arzulamış olan anne babamla gittim. On üç yaşındaydım, yıl 1970'ti, Bangladeş savaşının hemen öncesi..."

"Hadi, anlat bana, Parveen," diye onu sevecen bir şekilde teşvik ediyor Anne.

Son bir tereddüdün ardından, genç kadın yumuşak ve ciddi bir ses tonuyla anlatmaya başlıyor:

"1957'de dört çocuğun en küçüğü olarak Dakka'da doğdum. Mühendis babam, en önemli şeyin eğitim olduğunu kendi deneyimiyle öğrendiği için, bizleri en iyi okullara yerleştirmişti. O aslında Bihârlıydı, ama annemle evlendikten bir hafta sonra Hindistan bölünmüştü ve Doğu Pakistan'a kaçmak zorunda kalmışlardı. Her şeylerini arkalarında bırakıp çabucak trene binerek katliamlardan son anda kurtulmuşlardı. Neyse ki babamın iyi bir eğitimi vardı, bu sayede sıfırdan başlayıp hayatını yeniden kurabildi."

Parveen nostaljik bir şekilde Bengal'i hatırlıyor, havuzları ve çiçekleriyle o güzelim Bengal'i. Ailesi bir verandayla çevrili ve körfeze bakan büyük bir evde oturuyormuş; erkek ve kız kardeşleriyle birlikte tüm boş zamanlarını yüzerek, balık tutarak, ağaçlardan meyve toplayarak geçiriyorlarmış: Onunki rüya gibi bir çocukluk olmuş.

Parveen eğitimini İngiliz geleneğini benimsemiş bir okulda sürdürüyormuş ve birçok Bengali arkadaşı varmış. 1971'in Aralık ayında ailenin neden bir anda her şeyi terk etmek zorunda kaldığını anlayamamış; tıpkı Batı Pakistanlıların ve Biharilerin dili olan Urducayı konuştukları için neden bir anda düşmana dönüştüklerini ve hayatlarının tehlikeye girdiğini anlayamadığı gibi.

"Hindistan'ın 1947'de bölünmesiyle ortaya çıkan tuhaf Pakistan haritasını hatırla. Ülke iki ayrı parçadan oluşuyordu: Birbirinden bin yüz kilometrelik Hint toprağıyla ayrılan Batı Pakistan ve Doğu Pakistan. Batı Pakistan'ın başkenti Karaçi'ydi. 1970 seçimlerinde, Doğu Pakistan'ın karizmatik lideri Mucibur Rahman oyların çoğunu aldı. Normal bir sonuç çünkü doğu kanadında yaşayanların sayısı çok daha fazlaydı. Ama hepsinden önemlisi, kendilerine bir sömürge gibi davranmakla suçladıkları Batı Pakistanlıların tavrına duydukları öfkeyle tek bir insanmış gibi oy kullandılar."

"Batı Pakistan onlara öyle mi davranıyordu?"

"Kuşkusuz sömürülüyorlardı, ama ondan daha önemlisi kendilerini aşağılanmış hissediyorlardı... sorunun temelinde bu vardı. Seçimleri kazanan Mucibur Rahman'ın başbakan olması gerekiyordu. Ne var ki çoğunluğu açık tenli Pencabi ve Peştunlardan oluşan Batı Pakistanlılar, ülkenin kontrolünü kaybetmenin dışında, ufak tefek, esmer ve kavgacı insanlar olan Bengaliler tarafından yönetilmeyi tasavvur edemiyorlardı. Doğuda gösteriler çığ gibi büyüyünce ordu devreye girdi. Bunu Batı'nın topyekûn kınamasıyla sonuçlanan korkunç bir baskı süreci izledi. Hindistan bu kadar güzel bir fırsatı kaçıracak değildi: Taşranın kurtarılması ve bağımsızlık sürecinin başlatılmasını sağlamak için birliklerini gönderdi. İşte bu şekilde 1971'de Bangladeş doğdu."

"Bu durumda size ne oldu?"

"Ben on üç yaşındaydım, ablam yirmi bir. Bir sabah, Mukti Bahini denen Bengali paramiliter güçleri semtimizi kuşattılar ve erkeklerle kadınları birbirlerinden ayırdıktan sonra babamın da aralarında bulunduğu erkekleri bir otobüse doldurdular. Birçoğu asla geri gelmedi."

Bu Mukti Bahini mensupları her gece evlere giriyor ve sözde bluzlarının içine para saklayıp saklamadıklarına bakmak için kadınların orasına burasına dokunuyorlarmış. En sonunda bütün aile silah tehdidiyle sokağa atılmış ve bu durumu protesto eden bir komşuları gözlerinin önünde öldürülmüş.

"Her şeyimizi çaldılar, lüks olduklarını söyleyerek benim gözlüklerimi bile aldılar. Sadece üzerimizdeki kıyafetlerle kendimizi sokakta bulduk. Sopalar ve hançerlerle silahlanmış Mukti Bahini güçlerinin iki sıra halinde dizilip bütün kadınları tek sıra halinde aralarından geçirdiklerini hatırlıyorum. Bizi ellemeye ve beğendiklerini almaya çalışıyorlardı. Dehşet vericiydi. Birbirimizi korumak için en yaşlı kadınlar etrafımızı çeviriyor ve bize sımsıkı sarılıyorlardı."

Kadınlar ve çocuklar önce tarlalara sığınmışlar; askerler doğum yapan bir kadının etrafına üşüşmüş ve ona bakıp dalga geçiyorlarmış.

Geceyi tarlalarda geçirirlerse tecavüze uğrayacaklarını ve öldürüleceklerini biliyorlarmış. Bir grup kadın sadece sütunlardan ibaret, duvarları olmayan bir camiye sığınmışlar. Aralarında Parveen'in de bulunduğu, birbirlerini korumak için bir araya toplanmış otuz kadar aileden oluşan diğer grup ise biraz daha uzaktaki terk edilmiş bir eve saklanmış; küçücük bir odada üst üste yığılmış seksen kişi. Ama o gece Mukti Bahini mensupları onları bulmuşlar. İçeri giriyor ve her seferinde bir genç kadını alıp götürüyorlarmış.

"O kadınlardan birinin geri geldiğinde delirmiş gibi göründüğünü hatırlıyorum, kafasını duvarlara vurup duruyordu. Bunun üzerine en yaşlılar, en küçük çocuklarla birlikte önde bir savunma duvarı oluşturdular ve bizi o duvarın arkasına sakladılar, yirmi bir yaşındaki kardeşim de yatağın altına girdi. Ve Mukti Bahini mensupları her içeri girdiklerinde, kadınlar hep bir ağızdan 'Allahü ekber!' diye bağırıyorlardı. Ertesi sabah bir Hint askeri geldi: Hepimiz kurtulmuştuk! Evet, çelişkin bir biçimde düşman kurtarıcıya dönüşmüştü... Caminin önünden geçerken oraya sığınmış olanların tecavüze uğramış ve öldürülmüş olduklarını gördük."

Anne ürperdiğini hissetti:

"Ne vahşilik!"

"Batı Pakistan ordusu da Bengali kadınlara karşı aynı şekilde davrandı," diyor Parveen sakince, "ama en tuhaf olan ne biliyor musun? Hiç korkmuyorduk, tehlikeye göğüs germekten ve bir kurtuluş yolu bulmaktan başka çaremiz yoktu."

Onları bir otobüse bindirmişler, saldırıya uğramamak için kendilerini Bengali dul kadınlar gibi göstermek zorunda kalmışlar. Daha sonra bir gemiye binmeleri gerekiyormuş, ama bir kez gemiye bindikten sonra Bengalilerin onları öldürüp denize atmaları da pekâlâ mümkünmüş.

"İşte o esnada, otobüs Kızıl Haç görevlilerinin bulunduğu bir kampta durunca kardeşim haykırdı: 'Biz Bihariyiz,

bize yardım edin!' Bunu duyan Kızıl Haç görevlisi bir kadın bize eşlik etti ve diğer birçoğu gibi boğulmaktan kurtulduk."

Parveen konuşmayı bıraktı ve Anne'ın elini tuttu.

"Görüyorsun, o kadar korkunç şeyler yaşadım ki, artık hiçbir şeyden ve hiç kimseden korkmuyorum."

Anılarında kaybolmuş Parveen ve onu rahatsız etmeye cesaret edemeyen Anne, akşam yemeğini sessizce bitirdiler.

Ancak ayrılma vakti geldiğinde ona sormadan edemedi:

"Peki, şimdi ne yapacaksın? Başka mafya gruplarının da gelip arazinize el koymak isteyeceklerini söylemiştin."

"Kuşkusuz gelecekler," diyen genç kadın hınzırca gülümsüyor, "ama benim de yardıma çağırabileceğim başka haydutlarım var. Ayrıca, her şey bir yana –Anne'ın gözlerinin tam içine bakıyor– beni öldürmekten daha fazla ne yapabilirler ki[24]?"

24 Parveen karakteri ve hikâyesi gerçektir.

11

"Sylvie! Sizi görmek ne büyük mutluluk! Girsenize!"

Odanın kapısında Sınır Tanımayan Doktorlar örgütünden Sylvie, üzerinde alışılmadık derecede şık saf keten tayyörüyle kapıda duruyor.

"Fazla vaktim yok, sadece yüksek sosyeteye mensup kadınların sığınmacılar yararına düzenledikleri bir moda defilesine katılmak ister misiniz diye sormak için uğradım. Bu sizin için bir yazı konusu olur muydu?"

"Neden olmasın? Başlığı şimdiden görür gibi oluyorum: 'Taliban'ın ülkesinde moda'. Bu yazı tiraj patlatır!"

Lahor'un merkezindeki Gulberg, ağaçların gölgesindeki bahçelerle çevrili güzel evlerin bulunduğu eski bir mahalle. Yapmacık modernizmden ya da yeni zenginlerin semtlerindeki Yunan sütunlu ve sözde Trianon tarzı korkuluklu villalardan uzak bir görünümü var. Burada ölçülülük ve ahenk hâkim.

Arabanın önünde durduğu evin, muhtemelen eski bir sarayın kalıntılarından çıkarılmış ve üzerinde ahşap oyma bir saçak bulunan Moğol stili muhteşem bir kapısı var.

"Onun yeri daha ziyade bir müze olmalıydı," diye bir yorumda bulunuyor Sylvie, "ama diğer birçoğu gibi, yakacak odun olarak kullanılmamış olmasına da şükür!"

Bir hizmetçi onları, bazıları Pakistan tarzı kıyafetler, diğerleriyse Avrupai pantolonlar giymiş, ama hepsi incelikli bir zarafet sergileyen kadınların, ellerinde buzlu meyve suyu bardaklarıyla çene çaldıkları bir salona götürüyor.

Kadınların arasından geçerken Sylvie Anne'a birkaç tane bakan ve parlamenter eşini gösteriyor:

"Lahor'un bütün kaymak tabakası burada. Tam anlamıyla sosyetik bir olay, ama bu sefer, iyi bir neden için. Her dikimevi –burada en azından otuz tane var– açık artırmayla satılmak üzere bir ya da iki tane gece elbisesi bağışladı. Cömert bir davranış, ama aynı zamanda da iyi bir reklam aracı çünkü bütün basın burada."

Defile başlıyor. İnci ve sahte mücevher işlemeli ağır saten kıyafetler ya da çekici vücut hatlarını gözler önüne seren gökkuşağı renginde yarı saydam muslinlerin içindeki göz kamaştırıcı mankenler bir Gershwin müziğinin eşliğinde süzülürcesine arz-ı endam ediyorlar.

"Bu gerçekten Pakistan'da giyilebilir mi?" diye fısıldıyor Anne arkadaşının kulağına.

"Bu ülkede yapılabilecek her şeyi öğrendiğinizde çok şaşıracaksınız," diye cevap veriyor Sylvie, "tabii ki her önüne gelen yerde değil."

Defile bittiğine göre açık artırma başlayabilir. Mankenler birbiri ardına salona geri gelip üstlerindeki kıyafetleri uzun uzun sergilerken etkinliği düzenleyen kişi mikrofondan bir fiyat anons ediyor. Eller havaya kalkıyor, fiyatlar havalarda uçuşuyor: Üç yüz bin, dört yüz bin, beş yüz bin rupi. Anne kulaklarına inanamıyor:

"Beş yüz bin rupi, bu alt kademe bir çalışanın dört yıllık maaşı demek," diye fısıldıyor Sylvie'nin kulağına, ama beriki mest olmuş bir şekilde yorumda bulunuyor:

"Aynı zamanda benim kampımı üç ay boyunca finanse etmeye yetecek bir para. Ev sahibesi bana bir elbisenin parasını söz verdi."

Açık artırma yaklaşık iki saat sürüyor, elbiseler gerçek değerlerinin on ila yirmi katına ulaşıyor. Hatta Swarovski kristalleri işlemeli bir gece elbisesi iki milyona kadar çıkıyor! Kadınlar oyuna balıklama atlıyorlar, bu her biri için komşusunun teklifini aşmaktan ziyade bir onur konusu, bu yüzden herkes birbirini kolluyor, ayrıca en cömert kadınların isimleri yarınki gazetelerde çıkacak.

Ama bütün bunların yanı sıra gerçek bir dayanışma hareketi söz konusu. Sefalet, televizyon ekranları vasıtasıyla ilk kez olarak salonlardan kendine yer buldu. Yüz binlerce sığınmacının, bir deri bir kemik kalmış kadın ve çocukların görüntüsü, kendi içlerine kapanmış, rahatları gayet yerindeki bu küçük toplum için gerçek bir şok oluyor. Onlar bugüne dek yoksulluğu sadece kırmızı ışıkta durunca arabalarına yaklaşan ve camları kapatarak korunabildikleri dilenciler ya da şık mağazaların köşelerini kendilerine mesken tutmuş ve şoförün, "Madam, sakın para vermeyin, onlar organize çeteler," şeklindeki uyarılarına rağmen avuçlarına bir demir para sıkıştırılan tipler vasıtasıyla tanıyorlardı.

Şimdi kırk yaşlarında güzel bir kadın onlara doğru yaklaşıyor. Bu Nishat, ev sahibesi, inşaat sektörünün yükselen yıldız olduğu ülkede çok büyük bir müteahhidin karısı. Batılı bir gazetecinin burada bulunmasından büyük mutluluk duyan Nishat evsizlere yardım etmek için son yıllarda yaptığı her şeyi ona anlatmaya koyuluyor.

Hükümetin sorunlar karşısında giderek büyüyen acizliğini özel inisiyatiflerle nasıl telafi etmeye çalıştıklarını anlatmaya hevesli başka kadınlar da onların yanına geliyor. Bazıları okulları ya da dispanserleri finanse ederken, di-

ğerleri gıda şirketlerinden uzun süre bozulmayan yiyecek maddeleri ya da giysi toplama kampanyaları gerçekleştiriyor, bazıları da girişin on bin rupi olduğu konserler ya da danslı yemekler düzenliyor.

"Özellikle yağ ve un üreticilerinden taleplerde bulunduk ve bize onlarca ton gıda maddesi verdiler. Aralık ayı en verimlisi oldu. Mal olarak yapılan yardımların dışında, sivil inisiyatiflerin sadece Lahor'da ne kadar nakit para topladığını biliyor musunuz? Tam on sekiz milyon rupi! Sıcakların başlamasıyla etkinlik organizasyonları elbette ki yavaşladı, ama insanlar diğer projelere yardımda bulunmaya devam ediyorlar."

Lahor'un en gözde dikimevlerinden birinin kurucuları olan kız kardeşler, Nickie ve Nina, önemli bir haberi oradakilerle paylaşıyorlar:

"Moda endüstrisi bir köyü evlat edinmeye karar verdi. İçme suyu getirmek, sabahları oğlanlara, öğleden sonraysa kızlara eğitim verecek bir ilkokul inşa etmek ve içinde daima bir hemşire bulunacak bir dispanser kurmak için gereken parayı bir ayda topladık. Bir köyde işler yoluna girdikten sonra bir başkasını evlat edineceğiz, daha sonra bir başkasını ve böyle devam edecek. Tüm dikimevleri bu projeye katkıda bulunuyorlar. Amacımız ayda iki milyon rupi toplamak ve insanların küçük bir iş kurabilmeleri ve her şeylerini kaybetmişken sıfırdan başlayabilmeleri için faizsiz krediler sağlamak."

"Muhteşem!" diyerek alkışlıyor katılımcılar. "Diğer sektörlerden de aynı şekilde davranmalarını istemeliyiz. Değişik imkânları araştırma işini üstlenecek bir komite oluşturalım ve gazeteleri de işin içine katalım, böylece en dik kafalılar bile projenin dışında kalmaya cüret edemeyeceklerdir."

"Ama paranın nasıl harcandığını çok yakından kontrol etmek gerekecek," diye hatırlatma yapıyor kadınlardan biri. "Bu konuyla ilgili olarak, Türkiye büyükelçiliğinin yolsuzluğu önlemek için ne yaptığını kırk yıl düşünseniz bulamazsı-

nız: Yoksullara beş kiloluk birer torba pirinç dağıtacaklarını ilan ettiler. Tabii ki sadece gerçekten yoksul insanlar oraya kadar gitme zahmetine katlandı: Oysaki her torbanın içinde elli bin rupi vardı!"

Gün yavaş yavaş sona ererken, Sylvie'nin bir iş randevusuna gitmesi gerekiyor, ev sahibesi onu rahatlatıyor:

"Bu hanımlardan biri Anne'ı oteline bırakmaktan büyük mutluluk duyacaktır."

Gerçekten de, genç bir kadın bu göreve hemen aday oluyor.

"Oraya çok yakın bir yerde oturuyorum ve sizinle yolda çene çalmaya devam edebilmek beni çok mutlu edecek. Eğer arabayı benim kullanmam sizi rahatsız etmezse... Bugün şoförümün izin günü de."

Ve iki genç kadın metalik gri muhteşem bir Mercedes Coupé'ye biniyorlar.

Karanlık çökmeye başlıyor, Lahor'un ışıkları birer birer yanıyor, birazdan camilerin kubbeleri, resmi binaların ve eski sarayların ön cepheleri ışıl ışıl parıldayacak, ama şimdi Anne'ın en sevdiği zaman dilimi, biçimlerin bulanıklaşarak yerlerini gölgelere bıraktığı, her şeyin ortadan kaybolmadan önce tereddüt ediyormuş gibi göründüğü günbatımı anları yaşanıyor. Yoksullar için yaptıklarını anlatan sürücüsünü bir rüyadaymışçasına dinlerken, ani bir fren onu neredeyse ön cama yapıştıracak gibi oluyor: Bir adam elinde hafif makineli tüfekle arabanın önünde dikiliyor. Sürücüsünün, "Sıkı tutunun!" dediğini işittiğinde, Anne'ın ancak genç bir adamın korkmuş yüzünü fark edecek kadar zamanı oluyor ve daha ne olup bittiğini anlamadan, sürücü gazı köklüyor ve bir kükreyişi takip eden şiddetli bir darbenin ardından araba yoluna devam ediyor.

"Siz... Siz delisiniz! Onu... onu ezdiniz!"

Dehşet içindeki Anne şaşkınlıktan dili tutulmuş bir halde genç kadına bakıyor.

"Bunu nasıl yapabildiniz? Bu bir cinayet!"

Genç kadın yavaşlıyor, elleri direksiyonun üzerinde kaskatı kesilmiş, suratının rengi atmış bir halde, cevap vermeden ileriye doğru bakıyor.

Kendinde olmayan kadını omzundan sımsıkı kavrayan Anne için bu kadarı çok fazla:

"Beni dinleyin! Bunu neden yaptınız? O delikanlı sadece para istiyordu."

"Ya o ölecekti, ya da biz," diye cevap veriyor kadın boğuk bir sesle.

"Bunu nasıl bilebilirsiniz?"

"Evet, bazen parayla yetiniyorlar, ama bazen de tecavüz edip öldürüyorlar. Bu riski alamazdım."

Bu sakinlik, bu kendinden eminlik... Anne kendini kötü hissediyor ve daha fazla dayanamıyor... Upuzun sarı bir fışkırtıyla doğal ahşap gösterge tablosunun ve beyaz deri koltukların üzerine kusuyor.

Sürücü yardım etmeye çalışırken Anne onu öfkeyle itiyor:

"Bırakın beni! Siz ve güzelim hayırsever konuşmalarınız, midemi bulandırıyorsunuz."

Anne ani bir hareketle arabadan iniyor ve kapıyı çarpmadan önce intikam duygusuyla şöyle diyor:

"Sizin hakkınızda yazılar kaleme alınmasını mı istiyordunuz? Bu olacak, ama hoşunuza gideceğinden pek emin değilim!"

Aldığı uyku ilacına rağmen Anne bütün gece uyuyamadı.

Elinde hafif makineli tüfeğiyle korkudan titreyen genç adamın yüzü gözünün önünden gitmiyor... ve genç sığınmacıların çaresiz, aç yüzleri onunkinin üzerine biniyor. Yoksa o da onlardan biri miydi? Ne seçenekleri var ki?

Anne sabah erkenden çalışma masasının başına oturdu, ama hiçbir şey yazamıyor, zihni sanki paralize olmuş gibi... Sonunda dizüstü bilgisayarının üzerinde uyuyakalıyor.

Kapı şiddetli, giderek daha şiddetli bir biçimde çalınıyor. Sıçrayarak uyanan Anne hemen kapıya koşuyor. Gelen Karim. Her şeyden haberi var; haber onların küçük topluluğu arasında jet hızıyla yayılmış.

"İyi misin?" diye soruyor.

Anne başıyla sessizce onaylıyor.

Kaşları çatılan Karim odayı arşınlıyor, kinizm maskesi yüzünden düştü, şu an kendinde değil:

"Büyük burjuvaların bu vicdan rahatlığı, bütün güçleri buradan geliyor! Haklarının fazlasıyla bilincindeler, hiç tereddüt etmiyorlar: Gaza basıp eziyorlar! Sonrasında vicdan azabı namına hiçbir şey hissetmiyorlar: Acaba sadece çantamı mı istiyordu? Acaba ailesi açlıktan mı ölüyordu? Hayır, kendilerini başkasının yerine koymaktan acizler, hayal güçleri sıfır. Alçakgönüllü ve minnettarsalar, onlara iyi yürekli olduklarını hissettiriyorsalar yoksulları seviyorlar. Ama isyan ettiklerinde, cezalandırılmaları gereken haydutlar oluyorlar."

Suratı öfkeden kireç gibi, odanın içinde gidip geliyor:

"Eğer insanlar açlıktan ölmemek için çalmaya mecbur kalıyorlarsa, bu tamamen sözde seçkinler sınıfının suçu! Bu ülkede el emeğine sefil bir ücret ödeniyor, çalıştırdıklarını posaları çıkana kadar sömürüyorlar, sonra da artık işlerine yaramayan bu zavallıları sokağa atıyorlar. Bu şekilde iki-üç yılda milyarder olunabiliyor, devlete hiç vergi ödememeleri de cabası. Tutumları şöyledir: 'Sadece aptallar ya da ilişkileri olmayan kılıksızlar vergilerini öder.' Ve kendilerini haklı çıkarmak için eklerler: 'Hükümetteki o beyefendilerin lüks seyahatlerini ve konakladıkları beş yıldızlı otellerin faturasını ne diye biz ödeyelim? Ben doğrudan hayır işlerine harcamayı yeğliyorum.' Bu koşullar altında gerçekten de hayırsever olmak mümkün, ama yoksulların beklediği hayırseverlik değil adalet!"

Aniden durup bakışlarını genç kadına dikiyor:

"Böyle konuştuğum için hırsızların tarafını tuttuğumu mu düşünüyorsunuz? Hayır, ben sadece eğer onların yerinde

olsaydım ne yapardım diye kendime soruyorum. Sanırım insanda biraz akıl varsa, dilenmek ya da ölüme razı olmak yerine harekete geçip tepki verir. Kollarını indiren zayıf insanlar ve ellerindeki tüm araç ve imkânlarla direnme cesareti gösteren insanlar var. Burjuvazinin geneli için bu ikinciler suçlu kişiler, oysaki ben onların bir anlamda seçkin insanlar olduklarını düşünüyorum."

Anne artık onu dinlemiyor, son olaylar yüzünden hâlâ altüst durumda ve birden hıçkırıklara boğuluyor:

"Ne yapmak gerekiyor, Karim?" diyor gözyaşları arasında, "Yaşamaya devam edebilmek için sertleşmek mi gerekiyor? Bütün bu dramlar tarafından yerle bir edilmeden, nasıl dışa açık kalabilecek ve acı çekenlerle empati kurabileceğiz?"

Genç kadının bu hali karşısında duygulanan Karim ona doğru yaklaşıyor. Genç kadının ellerini usulca tutuyor.

"Bu korunması çok zor bir denge, ama başka bir seçenek de yok."

Anne hıçkırıklarla ağlamaya devam ederken, Karim onun çenesini hafifçe yukarı doğru kaldırıyor ve gözlerini onun gözlerine dikerek fısıldıyor:

"Bunu başaracaksınız, Anne, siz buna muktedirsiniz."

12

Konsiyerj Anne'a Begüm Nusrat'ın bir mesajını getirdi: "Eğer bir işiniz yoksa sizi Intercontinental Oteli'nde bekliyorum, burada İslam ve kadınlar üzerine bir dizi konferans düzenleniyor. Bunun ilginizi çekeceğini düşünüyorum. Ardından çayımızı içerken eski Lahor hakkında uzun uzun konuşabiliriz."

Begüm ve Anne (sadece kadınlarla) tıklım tıklım dolu salona biraz geç giriyorlar. Kadınların çoğu peçeli, hatta bazılarının yüzleri bile tamamen kapalı, sadece gözlerinin hizasında bir yarık var.

"Şunu unutmayın ki," diye fısıldıyor Begüm, "Intercontinental'e gelenler tabii ki sıradan halktan değil burjuva kesiminden kadınlar. Dört-beş yıl öncesine kadar bunların hiçbiri peçeli değildi... Her yıl bir dizi konferans düzenleyen bu yobaz kadın hiç kuşkusuz Körfez monarşileri tarafından finanse ediliyor, yoksa böyle lüks bir otelin parasını nasıl ödeyecek? Ben ilk kez geliyorum, kadınlarımız üzerinde

böylesine bir etkiyi nasıl kurduğunu, bu sersemlerin neden böyle kolayca kandırıldıklarını anlamak istiyorum."

Organizatörler, Lahor'da saygın bir yeri olan Begüm'ün orada olmasından büyük memnuniyet duyuyorlar; beyazlamış saçlarına saygıdan hemen en ön sıradaki iki genci kaldırıp onlara yer açıyorlar.

Şaşırtıcı derecede ahenkli bir ses çıkaran siyahlara bürünmüş kocaman bir siluet kürsüde kurumlanıyor.

"Kardeşlerim, Muhammed peygamberimiz –Allah'ın selamı üzerine olsun– bize Allah'ın sözünü aktarıyor, kadınların ilk görevinin utanma olduğunu ısrarla vurguluyor. Kadın, erkekler için bir baştan çıkma objesi olmamalı ve aileleri, hatta bütün toplumu yıkma riskini almamalıdır. Kadınların utanma duygusu, Müslüman toplumun üzerinde yükseldiği temeldir."

Dinleyiciler arasından yükselen onaylama mırıltısı bu düşüncelere eşlik ediyor.

"Kadınların yarı çıplak dolaştığı Batı ülkelerine bakarsanız, yıkılmış aileler, herhangi bir ahlaki değeri kalmamış ve suç, uyuşturucu, intihar batağına saplanmış çocuklar görürsünüz. Onlara mı benzemek istiyoruz?" diye devam ediyor kürsüdeki kadın titrek bir sesle. "Hayır, kardeşlerim, bizim kutsal Kuran'ımız var, o bize iyinin ve kötünün nerede olduğunu açıkça gösteriyor, bize ailenin ve toplumun dengesinin bekçisi olması için kadının bedenini ve yüzünü gizlemesi gerektiğini söylüyor. Yüce Tanrı'nın, dünya barışının sorumluluğunu cılız omuzlarımızın üzerinde taşıtmak suretiyle bize bahşettiği bu büyük onurdan nasıl kaçabiliriz? Zira burada söz konusu olan dünya barışı. Gerçekten, ailelerin içindeki barıştan toplumsal barış, ondan da evrensel barış doğar!"

Allah'ın omuzlarına yüklediği görevin azametini özümsemesi için her birine zaman vermek istermişçesine, bir süre susuyor.

"Mutlulukla görüyorum ki geçen yılki ziyaretimden bu yana içinizden birçoğu düşünmüş ve anlamışlar," diye de-

vam ediyor, "buna karşılık bazılarınız saçlarını saklamakla yetiniyorlar, hatta hâlâ yüzlerini boyamaya devam edenler olduğunu görüyorum!", burada sesini sertleştiriyor, "Bunun iğrenç bir suç olduğunu anlamıyor musunuz? Bütün bu hilelerin erkekleri ayartmaya ve günaha sokmaya yaradığının farkında değil misiniz?"

"Her halükârda onun erkekleri günaha sokma gibi bir riski yok," diye Begüm kulağına fısıldayınca, Anne gülmemek için dudaklarını ısırıyor.

Kara kütle titremeye başladı, şimdi şaşkına dönmüş dinleyicilerin üzerine şiddetli beddualar yağdırıyor.

"Ey günahkârlar, ey baştan çıkarıcılar, bu saf erkeklerin kaybından siz sorumlusunuz, Allah sizi çok sert cezalandıracak, sonsuza dek cehennem ateşinde yanacaksınız!"

Dehşet ve utanç içindeki suçlular komşularının sert bakışları altında başlarını öne eğiyorlar.

Zihinlere zerk etmeyi başardığı korkudan çok memnun olan konuşmacı yumuşak ve kucaklayıcı bir sesle yeniden konuşmaya başlıyor:

"Allah bizim zayıf varlıklar olduğumuzu biliyor, ama eğer içtenlikle tövbe edersek, bizi şefkatinin sıcaklığıyla saracaktır. Ah! Allah ile tam bir uyum içinde olduğumuz ve emirlerine büyük bir sadakatle uyduğumuz için onun sevgisinin ışığında yıkanmak, sizi temin edebilirim ki kardeşlerim, ondan daha yumuşak bir sevgi olamaz, yeryüzündeki hiçbir sevgi, en iyi, en cömert olan Allah'ın bize bahşettiği sonsuz sevgi gibi bizi tatmin edemez."

Bu son sözler düşüncelere dalmış bir sessizlikle karşılanıyor. Kadınlar rahatlamış bir şekilde iç çekiyorlar. Şüphe edenler bile kendilerini huzura kavuşmuş hissediyorlar, kafalarındaki sorunlar ve soru işaretleri önlerinde açılan basit ve berrak yol karşısında o kadar yapay görünüyor ki: Yapılması gereken artık çırpınmayı ve zavallılaşmayı terk etmek, çelişkilerle yoğrulmuş bu dünyanın kaynayışından çekilmek ve kendini ilahi yasaya bırakmak.

Tam o sırada, birden sessizliği bozan bir ses yükseliyor:

"Hanımefendi, konuşmanızın tüm inceliklerini takip etmekte zorlanan bu yaşlı kadını bağışlayın, ama benim anlayamadığım gizlenmek zorunda kalan neden biz kadınlar oluyoruz? Bizden daha güçlü ve daha akıllı kabul edilen erkekler gerçekte salt bir saç perçemi görünce bütün kontrollerini kaybedecek kadar zayıflar mı? Eğer durum buysa, tek yapacakları bize bakmamak."

Salonda gülüşenler oluyor.

Konuşmacı bu itiraza haddini bildiriyor:

"Allah'ın sözünü tartışmak ne bana ne de size düşer, hanımefendi. Kuran-ı Kerim bize kadının peçe takması gerektiğini söylüyor. Eğer kendimize Müslüman diyorsak, bu kurala uymak zorundayız! Sanırım siz de Müslümansınız, değil mi?"

Begüm bu üstü kısmen örtülü küfrü tebessümle karşılıyor.

"Ben namaz kılan bir Müslümanım, tıpkı çok dindar bir yaşam sürmüş olan annem gibi, ama ne o ne de ben hayatımız boyunca peçe taktık. Annem şöyle derdi: 'Bizi iyi Müslüman yapan şey, başımızın üstündeki bir parça kumaş değil, davranışlarımızdır."

Etrafında yükselen protesto uğultusuna kulak asmadan devam ediyor:

"Kuran-ı Kerim'in hiçbir yerinde kadının peçe takması gerektiği yazmıyor. Bize Arabistan'dan gelen bir kabile alışkanlığı olan suratı tamamen kapatmayaysa hiç girmiyorum. İslam'ın en yüksek otoritesi olan El-Ezher Şeyhi yakın zaman önce peçenin yüzü saklamaması gerektiğini ve bunun yerel bir gelenek olup dinle hiçbir alakasının bulunmadığını açıkladı. Ayrıca Mekke'ye hacı olarak giden milyonlarca kadının yüzünün, üstelik milyonlarca erkeğin önünde bulunmalarına rağmen kapalı olmadığını hatırlattı! Hatta şunu da belirtti ki..."

Konferansçı kadın büyük bir taşkınlık haliyle onu susturmaya çalışırken, Begüm kararlı bir sesle devam ediyor:

"Bitirmeme izin verin, sizden rica ediyorum, buradaki herkesin fikrini beyan etmeye hakkı var. Bir diktatörlükte yaşamıyoruz, en azından şu an için! Diyordum ki, Kuran'ın hiçbir yerinde kadından peçe takması istenmiyor, hatta ondan saçını örtmesi bile istenmiyor."

Kendini kaybeden kara kütle dinleyicilere çağrıda bulunuyor:

"Onu dinlemeyin, o sizi kandırmaya çalışıyor! Bu kadın Şeytanın ta kendisi!"

Ama dinleyiciler artık ona kulak asmıyorlar: Saçları örtmek şart değil mi? Begüm böylesine çılgın bir savı acaba nasıl doğrulayacak? Bunu öğrenmek için deli oluyorlar.

"Ben Kuran'dan, Allah'ın sözünden bahsediyorum, Peygamberi dinlemiş ya da görmüş olan birinin anısının takririnin takriri ya da hatırası olan hadislerden değil. Ortada yüz binlerce hadis var ve bunların üçte ikisinin sahte olduğu kabul edildi ve 'gerçek' olanların arasında hâlâ çok temkinli yaklaşılanlar var, çünkü dönemi için çok ilerici olan Kuran'ın ruhuyla çelişiyorlar. Aynı zamanda Peygamber hakkında bildiğimiz her şeyle de çelişiyorlar. İlk eşi Hatice, çölde gidip gelen kervanların sahibi olan önemli bir iş kadınıydı. Peygamberle aralarındaki ilişki tamamen güvene dayanıyordu ve Peygamber sıklıkla onun tavsiyelerini istiyordu. Bugün birçok sözde İslam âliminin yapmak istediği gibi onun da kadınları eve kapatmayı düşünmüş olduğunu nasıl hayal edebiliriz? En genç eşi Ayşe'ye gelince, Peygamberin dostlarıyla yediği yemeklere o da katılıyor ve konuklarla politika tartışmayı seviyordu. Hatta Peygamberin ölümünden sonra Müslüman topluluğun düşmanlarıyla savaşmak için ordunun başına bile geçti ve Cemel Savaşı'nı yönetti."

"Bunun peçeyle ne ilgisi var ki?" diye protesto eden bir ses başkaları tarafından da destekleniyor.

"Çok açık bir ilgisi var: Peygamberimizin kadınlara verdiği statüyü gösteriyor. Zaten Kuran'ı dikkatlice okursanız örtünmeyle ilgili sadece üç ayet bulursunuz. Bu ona, laf aramızda, ne kadar önem verildiğinin en güzel göstergesidir, bugün dağ gibi bir soruna dönüştürülmüş olmasıyla kıyaslandığındaysa bu önemin ne kadar göreceli olduğu açıkça görülür."

"Saçma sapan şeyler söylüyorsunuz! Kuran-ı Kerim'i hiç okumadığınız belli oluyor!" diye haykırıyor konuşmacı kadın küçümseyici bir şekilde.

Begüm onu hiç umursamadan çantasından bir Kuran çıkarıp açıyor:

"İzin verirseniz size XXIV. surenin 30 ve 31. ayetlerini okuyacağım: '*Mümin erkeklere, gözlerini harama bakmaktan sakınmalarını ve ırzlarını korumalarını söyle.*' Görüldüğü gibi azarlama kadınlardan ziyade erkeklere yönelik; '*Mümin kadınlara da söyle: Ziynet yerlerini açıp göstermesinler ve başörtülerini yakalarının üstüne koyup örtsünler.*' Hiçbir yerde saçları gizlemekten bahsetmiyor, ama göğsün örtülmesi gerektiğini söylüyor. Doğrusu o dönemde genellikle savaş tutsağı olan köleler göğüsleri açık dolaşıyorlardı ve bu onlara yaklaşılabileceğinin işaretiydi. Diğer bir ayet, XXXIII. surenin elli dokuzuncu ayeti şu noktayı açıkça belirtiyor: '*Zevcelerine, kızlarına ve müminlerin hanımlarına sokak elbiselerini üzerlerine giymelerini söyle. Bu onların ahlâksız kadınlardan olmadıklarının bilinmesi ve incitilmemesi için daha elverişlidir.*'"

"Kadınların örtünmeleri gerektiği açıkça görülüyor işte!" diye konuşmacı muzaffer bir edayla onun sözünü kesiyor.

"Kesinlikle hayır! Kuran kadınların ziynet yerlerini saklamalarını tavsiye ediyor ve bu terim çağdan çağa değişik algılanmış. Bazı tercümelerde 'peçe'ye dönüşen atkı ve pelerin göğsü örtmeye yarayan giysilerdir, saçları değil. Ama Selefiler ve Vahabiler gibi bağnazlara göre kadın vücudunun tamamı baştan çıkarıcıdır, bu yüzden tamamen örtülmesi gerekir. İslam'ın bu yanlış yorumunu petro-dolarları sayesinde yoksul

ve cahil insanların arasında yaymayı başarıyorlar. Ama onlar bile bunun bir mecburiyet olduğunu iddia edemiyorlar. Zira Kuran'da uyulmayan her mecburiyetin bir cezası var. Oysaki örtünmemekle alakalı hiçbir ceza bulunmuyor. Bağnazlar olsa olsa onun bir tavsiye olduğunu haykırabilirler."

"Saygısız! Saygısız! Kuran-ı Kerim'e küfrediyorsunuz, Peygamberimize küfrediyorsunuz!" diye kükrüyor siyahlı kadın.

Salondaki uğultu son raddeye varıyor. Bazıları, saf zihinleri zehirlemeden önce cezalandırılması gerektiğini düşündükleri bu skandal düşüncelere öfkelenirken, daha merhametli olan diğerleri yaşlı kadının aklını kaçırmış olduğunu savunuyorlar. Çoğunluk sesini çıkarmadan oturuyor, Begüm Nusrat'ın argümanlarından çok daha fazla etkilendiler ama dine küfretmekle suçlanmaktan korktukları için bunu dile getirmeye cüret edemiyorlar.

"Tartışmaya açıkça taraf olmadılar ama birçoğu benim ne demek istediğimi gayet iyi anladı," diye bir saptamada bulunuyor Begüm dönüş yolunda. "Bundan sonra birçoğunun o tehlikeli fanatiğin toplantılarına gitmeyeceğini düşünüyorum. Pasif direniş gösterecekler, aşırıcılık kangrenine bulaşmış bu zavallı ülkede en fazla bunu umabiliriz."

"Peki ama siz, böyle davranarak çok büyük bir risk almadınız mı? Bundan böyle o çatlakların her biri için bir hedefe dönüştünüz."

Anne endişesini gizlemiyor. Ortalık bir ara çok gerginleşmişti ve siyahlı kadının beddualarıyla kışkırtılan bazı yandaşların yaşlı kadına fiziksel müdahalede bulunmalarından korkmuştu.

Ama Begüm Lahor toplumunda karşısında kim olursa olsun söyleyeceğini onun yüzüne karşı söylemesiyle meşhur. Bir kaza, bir saldırı, bu başka bir konu...

"Ne olacağını göreceğiz! Ama o sahtekâra haddini bildirmeliydim. Yıllardan beri kadınlarımızın zihinlerini çürütü-

yor; yalanlarını öylesine kendinden emin bir şekilde sıraladığını işitince, daha fazla dayanamadım. Ona cevap vermek ve dinleyicileri aydınlatmaya çalışmak benim görevimdi. Eğer sussaydım, kendimi aşağılanmış hissedecektim."

Anne, Begüm'ün evinin dinginliğine kavuşunca büyük bir rahatlama hissediyor, ama yaşlı kadın olan bitenden ötürü hiç endişeli görünmüyor:

"Sanırım bir fincan çayı hak ediyoruz," diye şakalaşarak Anne'ı, akşamın başladığı bu saatte mis gibi kokan güller ve nergisler ekili bahçeye bakan verandaya doğru götürüyor.

Hinthurması dalından derin koltuklara rahatça kurulup Celil'in bir bisküvi çeşnisiyle birlikte servis yaptığı altınsı sıvının keyfini çıkarıyorlar. Begüm'e sözünü hatırlatmak için daha iyi zaman mı olur?

"Sizi yormak istemiyorum," demeye yelteniyor Anne, "ama bana bölünmeden önceki, gençliğinizin Lahor'undan bahsetmenizi çok istiyorum."

"Bugün insanın onu gözünde canlandırması çok zor," diye iç çekiyor Begüm, "ama zamanında Lahor bir barış ve hoşgörü merkeziydi: Bütün topluluklar, Hindu, Sih, Hıristiyan, Müslüman, burada uyum için yaşıyorlardı. Arkadaşlarımızın çoğu Hinduydu, biz çok açık bir Müslüman aileydik, babam Sünni, annemse Şiiydi."

Gazetecinin şaşırmış görüntüsü karşısında, Begüm o zamanlar böyle evliliklerin nadir vakalar olmadığını açıklıyor. Fanatizmin kuşatması altında olmamıza rağmen bugün hâlâ onlara rastlandığını söylüyor, ama tabii ki "eğitimli" diye adlandırılan çevrelerde.

"Şiilerin arasından her zaman büyük oranda entelektüeller ve sanatçılar çıkmıştır," diyor yaşlı kadın. "Yahudiler gibi onlar da eğitime özel bir önem verirler. Gerçekte, ilk imamları olan Hazreti Ali –Peygamberin kuzeni ve kızı Fatma'yla evliliğinden ötürü damadı– bir entelektüel ve mistik-

ti. Kimileri onu ilk Sufi olarak kabul ediyor, Kuran'ın harfi harfine okunmasıyla yetinmeyip arkadaki derin anlamın, ezoterik mananın peşine düşen (zira dediklerine göre kutsal kitabı okumanın yedi derecesi varmış) şu İslam mistiklerinin ilki. Sufilik bölgeye İranlı bir mistik olan Data Ganj Bakhsh vasıtasıyla girdi," diye devam ediyor Begüm, "1072'de ölümünün ardından mezarı bir hac merkezine, Lahor ise İran, Afganistan ve Orta Asya'dan gelen müminler için tinsel bir merkeze dönüştü. Doğum günü vesilesiyle, Sünniler, Şiiler ve hatta Hindular mozolesinin etrafında toplanıyor ve üç gün boyunca dua ediyor, şarkı söylüyor ve dans ediyorlar."

"Bu hâlâ devam ediyor mu?" diye şaşırıyor Anne.

"Evet, ve siz nasıl bundan kuşku duyuyorsanız, birçok kişi de bundan hoşlanmıyor. Üç yıl önce, iki terörist kendilerini hacıların arasında patlatarak on beş kişinin ölümüne ve yaklaşık yüz kişinin yaralanmasına yol açtı. Düşünebiliyor musunuz, kurbanlara yardım edildikten sonra tören alayı resmen bir meydan okuma gibi devam etti. Pakistan bir fanatikler ülkesi olarak gösteriliyor, ama buradaki büyük bir çoğunluk aşırıcılığa karşı hayranlık verici bir cesaretle direniyor."

Begüm Nusrat düşlere dalmışçasına susuyor...

"Ama siz," diye üsteliyor Anne, "1940'ların başında genç bir kızken nasıl bir hayat sürüyordunuz?"

"Oh! Bugünün gençlerininkiyle kıyaslandığında çok serbest bir hayattı bizimkisi."

Okulun ardından, on sekiz yaşında, az sayıdaki kızdan biri olduğu üniversiteye girmişti, babası karma eğitim taraftarıydı. Kız arkadaşlarıyla birlikte okula bisikletle gidip geliyorlardı. Öğleden sonraları Regal ve Plazza sinemalarında son gelen İngiliz ve Amerikan filmlerini seyrediyor ya da üzerinde şık butiklerin sıralandığı, asırlık ağaçlarıyla ünlü, geniş Mall caddesinde dolaşıyorlardı. Ayrıca kuyumcu vitrinlerini hayranlıkla seyretmek için Queens Road'a gidiyorlardı. Pazarları, Nusrat hipodroma giden babasına eşlik

ediyordu. Baba iyi bir Müslüman olarak bahis oynamıyor, ama atlarının koşuşunu seyretmeye bayılıyordu.

Dini bayramlar esnasında, bütün topluluklar bir araya geliyor, Müslümanlar Hinduların törenlerine, Hindular da Müslümanlarınkilere katılıyorlardı. Büyük bir evi olan dedesi sık sık Hindu dostlarını ağırlıyor ve yemekte onların rahatsız olacakları türden bir yemeğin, mesela sığır etinin olmamasına çok dikkat ediyordu.

"Peki, genç kızlarla oğlanlar arasındaki ilişkiler nasıldı? Farklı topluluklara mensup gençler arasında flörtler ya da evlilikler oluyor muydu?"

"Kabataslak flörtler elbette ki oluyordu, ama gizlilik içinde," diye gülümsüyor Lahorlu yaşlı kadın. "Âşıklar, şehrin bir ucundaki ıssız bir yer olan kanal civarında buluşuyorlardı. Buna karşılık evlilikler çok nadirdi. Zira Hıristiyanların arasında aşk evlilikleri olsa da, Hinduların ve Müslümanların evlilikleri, daha seksen yıl öncesine kadar Avrupa'da da olduğu gibi anne babalar tarafından ayarlanıyordu."

"İngilizlerle aranızda ne tür ilişkiler vardı?"

Begüm'ün yüzünde hüzünlü bir ifade beliriyor.

"Hiçbir ilişkimiz yoktu. Onlar kendilerine ayrılmış bir semtte, bahçelerle çevrili görkemli villalarda oturuyorlardı, devasa bir sütunlu yapıda kurulu ve biz Hintlilerin kabul edilmediğimiz Pendjap Club gibi kendilerine ait kulüpleri vardı. Onlarla sadece hükümet sarayında her yıl düzenlenen *garden party*'de karşılaşıyorduk. Onları sevmiyorduk ama filmlerini takdir ediyor ve bazı modalarını takip ediyorduk. Gelin size birkaç fotoğraf göstereceğim."

İki kadın salona geçiyorlar. Bir fiskos masasının üzerinde duran fotoğrafta, fraklı çok şık bir erkek, yanında sari giymiş göz kamaştırıcı bir genç kadınla görülüyor:

"Annemle babam bir gece eğlencesine giderken. Babamın Avrupai tarzda giyindiğini görebiliyorsunuz, o dönemde onun çevresindeki diğer tüm erkekler gibi."

Onun hemen yanındaki bir fotoğraf plili eteğiyle bir bisikletin üstünde oturan bir genç kızı gösteriyor.

"Bu benim on dört yaşındaki halim ve buradaysa annem ata biniyor," diye devam ediyor potur giymiş zayıf bir binici kadının fotoğrafını işaret ederek, "çok sportif bir kadındı, ama daha önemlisi çok açık fikirliydi."

"Lahor'un sadece bir moda merkezi değil, aynı zamanda ilerici hareketlerin de merkezi olduğunu duydum," diye Anne araya giriyor.

"Kesinlikle. Özellikle feminist örgütler söz konusu olduğunda. Annem bana, Birleşmiş Milletler'den on yedi yıl önce burada kurulan Uluslararası Asya Kadınları Konferansı'na 1931'de katıldığını anlatıyordu. Orada kadın haklarını, diğerlerinin yanı sıra fahişelerinkini de tartışmışlar. Daha o zaman, bir adli suçlama karşısında fahişenin değil erkeğin hüküm giymesini istemişler. Ama hepsinden önemlisi Lahor, Kuzey Hindistan'ın kültür başkentiydi. En çok yayınevi, gazete ve edebiyat dergisi burada bulunuyordu. Birçok Hindu ve Sih, Urduca gazetelerin yayınlanmasına yardım ediyordu. Bütün o Hindu, Müslüman, Sih entelektüeller hiç sorunsuz birlikte çalışıyorlardı."

"Her şey böylesine dikensiz gül bahçesiyse 1947'deki katliamları nasıl açıklıyorsunuz?" diye biraz aceleyle çekincesini belirtiyor Anne.

"Oh! Politik düzlem gül bahçesi olmaktan çok uzaktı!" diyerek çekinceyi kabul ediyor yaşlı kadın, şalını omuzlarının üzerine atarken. "1946 seçimlerinden itibaren olaylar yaşanıyor, Hindular ve Sihler Hindistan'ın bölünme planına kesinlikle karşı çıkıyorlardı. Bağımsızlığa yaklaştıkça şiddetin dozu da giderek artıyordu. Bununla birlikte Lahor nispeten sakinliğini muhafaza ediyordu, çünkü şehrin Hindistan'da kalacağından herkes çok emindi. Nüfusun çoğunluğu Müslüman olsa da, neticede burası bir Hindu şehriydi. Büyük servetler, ticaret hep Hinduların elindeydi, muhteşem evlerde oturuyorlardı, avukatlık, doktorluk yapıyorlardı... Zengin

Müslümanlar daha ziyade büyük arazilerin sahibi oldukları kırsalda yaşıyorlardı."

Sözlerine ara verip çaylarını tazeliyor, yorgun bir görüntüsü var, ama çok geçmeden kaldığı yerden devam ediyor.

"Bağımsızlık 15 Ağustosta ilan edildi. Hindular ve Sihler hâlâ bir umutla ayın 17'sine kadar şehirde kalmışlardı, ama 17 Ağustos akşamı, radyodan Lahor'un Pakistan'da kalacağı ilan edildi ve haber bir ölüm sessizliğiyle karşılandı."

Begüm bir kez daha susuyor, gözlerinin önünden korkunç imgeler geçiyormuş gibi görünüyor. Şiddet patlamasını, yanan evleri, kılıçlar, kargılar, baltalar ve büyük mutfak bıçaklarıyla silahlanmış olarak sloganlar atan çetelerin önünde kaçan çılgına dönmüş insanları tekrar görüyor. Birkaç saat içinde, Lahor cehenneme dönmüştü. Özellikle de, kendilerine ait Pencap eyaletinin ikiye bölündüğü ve başkentlerini Pakistan'a kaptırdıkları için öfkeden deliye dönen Sihler, Müslümanlara daha önce görülmemiş bir acımasızlıkla saldırıyorlardı. Ama Hindular ve Müslümanlar da bundan geri kalmıyorlardı; daima barış içinde bir arada yaşamış insanlar şimdi birbirlerini boğazlamaktan başka bir şey düşünmüyorlardı.

"Sonraki günler ve haftalarda bağımsızlık ilanı korkunç bir trajediye dönüştü, trenler sınırın iki yanından da cesetlerle dolu halde geliyor ve katliamların intikamını almak için yeni katliamlar yapılıyordu. Şehir boşalıyordu. 15 Ağustostan önce Lahor'da üç yüz bin Hindu ve Sih vardı, ay sonuna gelindiğinde bunların neredeyse tümü Hindistan'a geçmiş ve onlardan geriye sadece bin kadarı kalmıştı. Buna karşılık dehşete kapılmış yüz binlerce sığınmacı Müslüman da Pakistan'a geliyordu."

"Evet," diye mırıldanıyor Anne, "dedem bana yaşananların ne kadar korkunç olduğunu anlatmıştı..."

"Dedeniz mi?"

"O dönemde Fransa konsolosluğunda diplomattı. Burası onun ilk görev yeriydi, Lahor'u çok seviyor ve bana sık sık burada yaşadıklarını anlatıyordu, özellikle de...", bir an te-

reddüt ediyor, ama Begüm belki de ona yardım edebilecek kişi olamaz mı? "... özellikle de âşık olduğu ama izini bölünme sırasında kaybedip tüm çabalarına rağmen bir daha bulamadığı genç bir Müslüman kadından bahsediyordu. Sık sık onu düşünüyor, katliamlardan kurtulup kurtulmadığını merak ediyordu. Onun bu merakını gidermek için, o genç kızın izini bulmaya çalışmak isterdim."

Begüm Nusrat'ın yüzü solgunlaşıyor ve farkında olmadan Anne'a sen diye hitap etmeye başlıyor.

"Dedenin adı neydi?"

"Yannick Le Guennec, genç kızınkiyse Rekha."

Yaşlı kadın ürperiyor.

"Onu tanıyor muydunuz yoksa?" diye çığlık atıyor Anne.

"Evet... onunla çok yakındık... Bir Fransıza âşık olduğunu hatırlıyorum, adam gitti diye ağlıyordu. Bu yüzden başkasıyla evlenmeyi kabul etti, ama düğün günü öldü..."

"Öldü mü?"

"Bağışla beni, bunlar hatırlayınca çok kederlendiğim eski hatıralar. Rekha öldü, sana söyleyebileceğim tek şey bu."

Karim kapının eşiğinde beliriyor:

"Tatlım, dostumuzu oteline bırakabilir misin, geçmişten bahsederken o kadar çok dramı hatırladım ki, şu an kendimi hiç iyi hissetmiyorum."

"Elbette ki. Siz dinlenin, Nani. Gelin Anne, benim eski külüstür sizi sırtından atmazsa gideceğiniz yere bırakayım."

Bu sarsılarak giden Döşövo'yu nereden buldu acaba?

"Ülkesine dönen bir Fransız çalışma arkadaşımdan satın aldım," diye cevap veriyor Karim sessiz soruya. "Lahor'da tek! İnsanlar bana tuhaf bir hayvanmışım gibi bakıyorlar!"

"Bu sizi çok eğlendiriyor olmalı!"

"Kesinlikle. Özellikle de bazı züppeler, küfrettiklerini zannederek, bir çamaşır kazanını mı sürdüğümü bana sorunca."

Lahor'un başlıca caddelerinden biri olan M.M. Allam Road'dan inerken Armani, Ralph Lauren, Clarks, Omega gibi moda mağazaların önüne üşüşmüş kalabalıkları görüyorlar... Dünyanın büyük markalarının birçoğunun şehirde temsilciliği var. Ama Anne onları neredeyse fark etmiyor bile çünkü düşüncelere dalmış durumda: Begüm'le yaptığı sohbet onda garip bir izlenim bıraktı, yaşlı kadın sanki bir şey gizliyormuş gibi geldi.

Sıkıntısını paylaştığı Karim onu yanılgıdan kurtarmaya çalışıyor:

"Bütün o anılar yüzünden duygusallaşmış olmalı, hepsi bu. Genellikle o dönemi hatırlamak istemez. Ama inanın bana, o hiçbir şey gizlemez; ninem yalan söylemektense ölmeyi tercih edecek bir insandır."

13

Taher, onları Beluçların bir miting düzenlediği basın merkezine götüren arabanın içinde Anne'a, Pakistan'ın en yoksul eyaleti Belucistan'da yaşayan halkın durumunu anlatıyor. Erkekler, kadınlar ve çocuklardan oluşan bir heyet Quetta'dan yayan olarak yola çıktı ve Karaçi'den geçtikten sonra şimdi Lahor'da bulunuyorlar, buradan da başkent İslamabad'a doğru yola çıkacaklar. Toplamda iki bin kilometrelik bir güzergâh. Üç aydan beri yürüyorlar.

"Kayıp ailelerini temsil ediyorlar," diye açıklıyor Taher. "Amnesty International'a göre, yaklaşık on dört bin kayıp olmalı; Belucistan'ın ayrılıkçı hareketiyle mücadele eden güvenlik güçleri tarafından tutuklanmış ya da çoğu zaman öldürülmüş insanlar. Düzenli olarak orası burası koparılmış cesetler bulunuyor. Geçen ay, içinde enselerine sıkılan bir kurşunla infaz edilmiş yüz altmış dokuz kişinin cesedinin bulunduğu bir toplu mezar ortaya çıkarıldı."

"Peki, nasıl oluyor da..."

Şoförün ani freni Anne'ı susturdu. Önlerinde üç polis tarafından kurulan barikat onlara U dönüşü yapmayı emrediyor. Taher'in tüm ikna becerilerini kullandığı birkaç daki-

kalık bir tartışmanın ardından, yollarına devam etmelerine izin veriliyor.

"Neler oluyor?"

"Basın merkezinin önünde ve civar sokaklarda büyük gösteriler var. Üstelik düşünebiliyor musun, tatlım, sizi protesto ediyorlar!"

"Sen ne demek istiyorsun?"

"Sen Fransız değil misin? Tamam işte, *Charlie Hebdo* ve Peygamber karikatürlerine izin veren Fransa'yı protesto ediyorlar."

Giderek yoğunlaşan kalabalığın arasında kendine metre metre yol açarak ilerleyen araba en sonunda tamamen hareketsiz kalıyor.

"Bundan sonra yürüyerek devam etmemiz gerekecek. Hadi gel, sadece on dakikalık yol kaldı."

Böylece nefret dolu sloganlar haykıran binlerce insanın arasına dalıyorlar. Bu kendinden geçmiş kalabalığın arasındaki tek kadın ve tek beyaz Anne... Kendini güvende hissetmiyor. *Taher tamamen aklını yitirmiş... Eğer benim Fransız olduğumu bilselerdi burada hemen linç ederlerdi! Belki de bir Batılı olarak...*

"Beni bekle!" diye sesleniyor hızla giden arkadaşına, kalabalığın içinde kaybolmaktan korkuyor ve aklından onun elini tutmak geçiyor, ama böylesi hiç kuşkusuz çok daha kötü olurdu: Pakistan'da bir erkeğin eli ortalık yerde tutulmaz.

Bir kürsünün üstündeki sakallı adam mikrofona kükrüyor: "France Mardabad!" "Fransa'ya ölüm!" sözleri çılgına dönmüş kalabalık tarafından tekrarlanıyor. *Beni buraya getirdiği için o delinin teki!* Anne'ın öfkesiyle korkusu birbirine karışıyor ve çok daha güçlü bağırıyor:

"Taher!"

En sonunda Taher adımlarını yavaşlatıyor ve gülümseyerek ona doğru dönüyor:

"Hiç korkma!"

Söylemesi kolay! İçinden ona küfretmek geliyor. *Eğer bu adamların içinden bana saldırmak gelirse ne yapacaktı? Kitle hareketleri karşısında kimse bir şey yapamaz.*

Onu beti benzi atık gören Taher yanına yaklaşıyor:

"Benim hemen arkamda kal, ben sana yol açarım."

Ve Anne, daha bir saniye önce Batı'ya karşı çılgına dönmüş bu adamların beyaz bir kadına yol vermek için birden ortadan silindiklerini görerek rahatlıyor.

Kısa bir süre sonra ikisi birlikte basın merkezine ulaşıyorlar.

"Sonunda!" diyerek derin bir nefes alıyor ve kendini koltuklardan birine bırakıyor.

"Sen tehlikede değildin," diye Taher ona güvence veriyor. "Buradaki adamlar bir kadına saldırmazlar, özellikle de Pakistanlı bir erkekle birlikteyken."

Anne bundan o kadar emin değil. Eğer milliyetini fark etmiş olsalardı... Neler olabileceğini düşünmek dahi istemiyor...

Basın merkezi, bürolar ve gazetecilerin sadece altmış rupi karşılığında körili pilav yiyebildikleri bir kantinden oluşan eski bir taş ev. Ama özellikle de, üzerine plastik masa ve sandalyelerin atıldığı uçsuz bucaksız çim alanda, bir çay ya da bir Coca-Cola'nın eşliğinde ateşli tartışmalar yapmak için toplanılıyor. Gazetecilerle karşılaşmayı arzulayan muhalefetteki politikacılar sık sık buraya geliyorlar, aynı şekilde yakındığı bir derdi olan ve onu anlatmak isteyenler de. Bu gazeteci beyefendilerin kalkıp gelmesini beklemektense, onların ayağına gitmenin daha doğru olacağını anlamışlar. Burada en azından onları dinleyecek dikkatli bir kulak bulma şansları var.

Bu yüzden, yıllardan beri, ülkenin değişik şehirlerindeki basın merkezleri her türlü gösterinin tercih edilen mekânları haline geldi.

Çimenlerin üzerinde erkek, kadın ve çocuklardan oluşan yaklaşık iki yüz kişilik rengârenk kıyafetli bir grup göze çarpıyor. Bunlar Beluç göstericiler, haftalardır yürümelerine rağmen şaşırtıcı derecede zinde görünüyorlar. Taher, Anne'a onların kısa etaplar yürüyerek ilerlediklerini ve her yerde halkın onları kollarını açarak karşıladığını anlatıyor. Oğlu kaybolan ve onu ölü ya da diri kendisine vermelerini talep eden bir ananın acısını kim içinde hissetmez ki?

Oraya bu amaçla yerleştirilen panoların üzerine yüzlerce insanın fotoğrafları asılmış. Ayrıca işkenceye maruz kalmış bedenlerin fotoğrafları da görülüyor.

Saçları omuzlarının üstünde özgürce dalgalanan bir genç kız, yabancı kadın gazetecinin yanına sokuluyor. Üzerinde, gümüş paralar ve rengârenk inciler işlenmiş canlı renkli bir tunikten oluşan geleneksel Beluç kıyafeti var; mükemmel İngilizcesi yüksek burjuvaziye ait olduğunu gösteriyor.

"Pakistan hükümetine hiç güvenmiyoruz," diyor. "Geçen yıl Belucistan'da sivil bir eyalet hükümetinin seçilmiş olmasına rağmen hiçbir şey değişmedi: Bütün güç ordunun elinde olmaya devam ediyor. İnsan kaybetmeler her türlü kovuşturmadan muaf bir şekilde devam ediyor, onları güvenlik güçlerinin yaptığı herkesçe biliniyor. Bizim öğrenci örgütümüzün başkanı Zahid Baloutch, yakın zaman önce sivil kıyafetli paramiliterler tarafından kaçırıldı. Her yerin altını üstüne getirdik ama izine rastlayamadık, muhtemelen öldürüldüğünü düşünüyoruz..."

"Peki ama neden illaki bağımsızlık istiyorsunuz?" diye sormaya yelteniyor Anne, "Bir özerklik yeterli bir çözüm olmaz mı?"

Siyah gözler ona çok sert bir bakış atıyor:

"Altmış yıldan beri deniyoruz, ama merkezi hükümet sözlerini hiçbir zaman tutmuyor. Bize bir sömürge gibi davranıyor."

Ve İslamabad'ın düşük fiyata satın alıp Belucistan hariç tüm ülkeye dağıttığı gazdan bahsediyor: Köylerin yüzde

doksanında ne gaz, ne elektrik, ne de içme suyu var. Merkezi hükümet ayrıca kömür ve bakır madenlerini de sömürüyor ve yoksulluk içinde kıvranan eyaletin tüm zenginliklerini ihraç ediyor.

Anne, Taher'in ona biraz önce açıkladığı gibi, merkezi hükümet tarafından verilen paranın, büyük kısmını kendilerine saklayan kabile şeflerinin elinden geçtiğini söyleyerek ona karşı çıkmaya gerek duymuyor. İslamabad buna göz yumuyor çünkü her zaman çok saygı duyulan kabile şefleri halklarını kontrol altında tutuyor.

"İslamabad'ın Umman Körfezi üzerindeki Gwadar balıkçı limanını uluslararası bir limana dönüştürmek için Pekin'le anlaştığı doğru mu?" diye soruyor.

"Tabii ki, Çinliler devasa bir projeyi finanse ediyorlar: Gwadar'ı Çin'in batısıyla dört günlük bir yolculukla –çünkü aradaki mesafe sadece üç bin kilometre– bağlayacak bir yol ve liman. Bu Çinliler için olağanüstü bir ilerleme, zira İran Körfezi'nden Şanghay'a kadar, Hint Okyanusu ve Malakka Boğazı'ndan geçen şu anki deniz yolu yirmi bir gün sürüyor. Ama Birleşik Devletler ve tabii ki Hindistan petrol yollarının kesişme noktasındaki bu yeni Çin varlığından çok rahatsızlar."

"Bu Belucistan için önemli bir gelir kaynağı olabilir," diye fikir yürütüyor Anne.

"Biz Beluçlar buna tamamen karşıyız!"

"Neden?"

"Çünkü bu 'Büyük Gwadar' projesi binlerce köylüyü yerinden yurdundan edecek ve her zaman olduğu gibi bize hiçbir şey getirmeyecek."

Bir grup genç yanlarına yaklaştı ve sohbete katılıyor:

"Uzun zaman boyunca güvendik, ama artık bitti!" diyor içlerinden biri.

"Projelerini gerçekleştiremeyecekler," diyerek araya giriyor bir diğeri, "direniş buna karşı koyuyor. Sadece polise

ve orduya karşı savaşmakla yetinmiyor, ayrıca çalışmaları da sabote ediyor. Şimdiden öldürülen Çinliler oldu..."

"Belucistan'da Çinliler mi öldürüldü?" diye şaşkınlıkla soruyor Anne.

"Evet ve devamı da gelecek!"

Şu çok açık ki bu olay yerel bir gerilla hareketini fazlasıyla aşıyor: Belucistan ve Pakistan'ın ötesinde, dünya çapında çıkarlar söz konusu. Anne'ın içgüdüleri alarm veriyor. Gwadar'da neler olup bittiğine gidip bakması gerekiyor.

"Mümkün değil!" diye tepki veriyor etrafındakiler, "Bir süreden beri o topraklar yabancılara yasak, sadece yetkililerden alınan özel bir geçiş izniyle girilebiliyor. Her hafta sonu –sözde avlanmaya ya da balık tutmaya– gelen Batılı diplomatların bile artık oraya girme hakları yok. Amerikalılar öfkeden deliye dönüyorlar ama hükümet onların Beluç muhalefeti cesaretlendirmelerinden kuşkulanıyor ve giriş izni taleplerini reddediyor. Bu şartlar altında siz gazetecilerin bir şansının olduğunu düşünüyor musunuz?"

"Ama bir Beluç kadını kılığına girerseniz, o zaman iş değişir."

"Neden olmasın?"

Kahkahalarla gülüyorlar ama ardından Anne'ın ciddi olduğunu anlayınca:

"Eğer gerçekten bu riski almak isterseniz, şüpheniz olmasın ki bunu sizin için ayarlayabiliriz..."

"Size rehberiniz olmayı öneriyorum," diyor iyi İngilizce konuşan bir genç adam, "ben Lahor Üniversitesi'nde okuyorum ama köken olarak Gwadarlıyım, orada sizi herkesle görüştürebilirim."

"Bana gazetemle görüşmem için biraz zaman verin, sizi kısa süre içinde arayacağım."

Anne, kendisine seçkin bir insan hakları savunucusu olarak takdim ettiği yaşlı bir beyefendiyle derin bir sohbete

girmiş olan Taher'in yanına yaklaşıyor. Taher gazeteci kadının özel konuşmayı arzulayacağını tahmin ederek:

"Bana biraz izin verin lütfen," diyor.

Ve başbaşa kaldıklarında:

"Taher, baksana, bu Gwadar olayı muazzam görünüyor. Durum ciddi mi? Basın niye hiç ondan bahsetmiyor?"

"O kadar ciddi ki bölgenin büyük ve orta ölçekli güçleri önüne set çekmeye çalışıyor. İşte bu yüzden Pakistanlılar ve Çinliler büyük bir sessizlik içinde çalışıyor, gazeteciler ve diplomatların bölgeye girmesine izin vermiyorlar."

"Orayı bu kadar stratejik yapan ne peki?"

"Tek sebep Birleşik Devletler'in bu bölgedeki üstünlüğünü ciddi bir biçimde sorgulanır hale getirmesi."

Felakete yol açan bütün o müdahaleleri yüzünden Amerikalılara buralarda çok kötü gözle bakılıyor. Ayrıca İslamabad uzun zamandan beri, Birleşik Devletler'in her şeyini onlara borçlu bağımsız bir Belucistan'da petrol yollarının ortasına yerleşmek amacıyla Beluç ayrılıkçılara yardım ettiğinden kuşkulanıyor. Uzun süre gizli kalan Amerikan kartları bölgedeki bu yeni toprak koparmaya göre şekilleniyor.

Ne var ki Çin'in Gwadar'daki varlığı bu projenin önünde engel teşkil ediyor ve Pekin bırakıp gitmeye razı değil, çünkü ekonomik getirisinin de ötesinde bu karayolu onlar için hayati önem taşıyor: Birleşik Devletler'le herhangi bir çatışma anında denizyolu, Washington'ın müttefiki Endonezya ve Malezya gibi kıyıdaş devletler tarafından Malakka Boğazı'ndan kolayca bloke edilebilir. Böylelikle Çin boğulmuş olur.

Taher birkaç dakika içinde mevcut durumun resmini çizdi.

Anne heyecandan yerinde duramıyor:

"Büyük bir haber önermek için hemen gazeteme telefon etmeliyim. Ama –suratını buruşturuyor– cep telefonum şüphesiz dinleniyordur. Bana sadece beş dakika için başka bir tane bulabilir misin?"

"Bunu nasıl yapmamı istiyorsun? Gidip çalayım mı?"

"Ödünç isteyebilirsin, seninkinde bir sorun olduğunu söylersin. Lütfen, Taher!" diye karşı konulmaz bir tebessümle yalvarıyor.

Genç adam omuzlarını silkiyor.

"Bana bunu da yaptırıyorsun ya!"

Çok geçmeden elinde bir telefonla dönüyor.

Anne'ın içinden onu sıkıca kucaklamak geçiyor, ama böyle bir şey burada kötü görünürdü. Konuşmasını yapmak üzere bahçenin bir köşesine gidiyor.

"Alo, Olivier, çok büyük bir balık yakaladığımı sanıyorum: Belucistan'ın Gwadar şehrinde Çinlilerin inşa ettiği yeni bir limanla ilgili."

Gwadar ismi yazı işleri müdüründe elbette ki hiçbir çağrışım yapmıyor ve gazetecisini o ıssız eyaletin bir ucuna götürecek çılgınlığın sebebini de kavrayamıyor.

Anne onu ikna etmek için elinden geleni yapıyor. Ona Pakistan kıyısındaki bu minik limandan, denizin ve dağların arasındaki bu küçük balıkçı limanından, İran ve diğer Körfez devletlerinin petrol trafiğinde başlıca deniz yolunun kilidini teşkil eden Hürmüz Boğazı'nın hemen yanında Umman Körfezi'ne açılan derin sulu bu limandan bahsediyor. Çin işin içine karışana kadar sakin bir liman olan Gwadar...

"Pekin burayı mallarını ihraç edeceği ve petrolle gazı ithal edeceği büyük bir ticari limana dönüştürmek istiyor. Yanında bir boru hattıyla birlikte, Gwadar'ı kendilerinin batı eyaleti Sincan'a bağlayan bir otoyol inşa etmeye başladılar. Bu otoyol dünyanın en yüksek yoluna, Himalayalar'ın uzantısı olan Karakurum sıradağlarındaki meşhur yola bağlanacak."

"Çin-Pakistan dostluk yolu" adındaki o stratejik yol, Pakistanlı ve Çinli işçiler tarafından yüzlerce insanın hayatı pahasına tam kırk yılda tamamlanmıştı. Nefes kesen manzaraların arasından kıvrılarak 4700 metreye kadar çıkan yol dünyanın sekizinci harikası olarak kabul ediliyor.

"Ekonomi alanında ilginç bir konu olarak görünüyor, ama Pakistan hakkındaki genel bir makalede ondan bahsedebilirsin, bunun için oraya kadar gitmene gerek yok."

"Anlamıyorsun! Gwadar sadece ticari bir liman değil, Çinliler orayı tüm bölgeye yönelik bir gözlem noktasına dönüştürdüler ve oradan askeri donanmaları için bir ara durak olarak faydalanmak niyetindeler."

Çin böylece Birmanya'dan başlayıp Bangladeş, Sri Lanka ve Maldivler'den geçerek Cibuti'ye kadar ulaşan Hint Okyanusu'ndaki destek üslerini, uzmanların tabiriyle "inci kolye"sini Pakistan'a kadar uzatacak mı? Kendini kuşatılmış hisseden Hindistan öfkeden kuduruyor. Birleşik Devletler'e gelince, Arap-Pers Körfezi'nin yakınındaki stratejik bir noktada ortaya çıkan bu yeni ticari ve askeri gedik onları endişelendiriyor. İslamabad'ı caydırmak için her şeyi yaptılar ama nafile, Pekin'le ittifak Pakistan dış politikasının temel direğine dönüştü, zira deneyim onların, Hint komşuları lehine ihanetlerinden ötürü kızgınlık duydukları Birleşik Devletler'den daha güvenilir bir müttefik olduklarını gösterdi.

"Bugün bölgenin hâkimiyeti için yeni bir Büyük Oyun sahneye konuyor: Bu seferki İngiltere ve Rusya arasında değil, Birleşik Devletler ve Çin arasında," diyerek Anne sözlerini tamamlıyor.

Telefonun diğer ucunda, bütün bu bilgileri hazmetmeye yetecek kadar uzun bir sessizlik oluyor... Ardından:

"Tamam, beni ikna ettin. Ama yabancıların özel izinleri olmadığı takdirde girmeleri yasaksa, sen oraya nasıl gideceksin?"

"Beluç kadını kılığına gireceğim. En zor kısım durdurulmadan Gwadar'a ulaşmak olacak. Oraya bir kez vardıktan sonra başımın çaresine bakarım."

"Çok büyük bir risk alıyorsun. Sen öncelikle kendine dikkat et!"

Anne bir kahkaha atacakken kendini son anda tutuyor, büyük şefin gazetecileri için endişelenmesi çok sık görülen

bir şey değil. Anne'ın onunla oldukça çatışmalı bir ilişkisi var –yaptıkları mesleği algılayış biçimleri birbirlerinden farklı– ama her şeye rağmen şefini seviyor çünkü Olivier özünde çok dürüst bir insan; Anne'ın bildiği bir şey var, o da çıkardığı işin şefi tarafından takdir edildiği.

"Sen hiç merak etme, ben büyük bir kızım!"

"Pekâlâ, o halde "Yeni Büyük Oyun" yazını gelecek haftanın programına alayım mı?"

Anlaşılan endişesi çok uzun sürmedi... Anne kendini tutamıyor:

"Hiç olmazsa oradan sağ salim dönmemi bekle!"

14

Karaçi'yi Gwadar'dan ayıran yedi yüz kilometreyi her gün kat eden sarsıntılı otobüste, bir parçasıyla alçakgönüllü bir biçimde yüzünü gizlediği pamuk bir şala sarınmış bir kadın genç bir erkeğin yanında oturuyor. Bu kadın yolcu, üzerine giydiği şalvar kameez'in bu sıcakta Batılı giysilere göre çok daha konforlu olduğunu anladı. Kılık değiştirme eyleminin son aşaması olarak, teninin rengini koyulaştırmak için yüzünü ve ellerini yeşil ceviz kabuğuna buladı.

Ona eşlik etmesi uygun görülen Ahmad kocası olmak için çok genç, oğlu olmak içinse çok yaşlı, bu yüzden kardeşi gibi tanıtılacak. Ona gelince, zavallıcık doğuştan sağır ve dilsiz. Eğer bir kontrol olursa onun yerine kardeşi cevap verecek.

"Ya kimlik belgelerimi isterlerse?" diye endişesini paylaşıyor Anne.

Ona güvence verdiler: Polis ısrarcı olmayacaktır, yoksul ortamlarda yaşayan birçok kadının kimlik belgesi yok.

Tozdan sararmış camın ardından, Anne kırmızı ve kahverenginin tüm tonlarını barındıran manzaranın geçişini seyrediyor. Delikanlıların keçi sürülerini cılız dikenli

çalılıklarda otlatmaya götürdükleri bu çorak enginliklerin haşmetini, yolun uzağında ve haşin tepelerden dışarı taşmış yüksek duvarlarla çevrili kerpiç evlerden oluşan bu köylerin (refakatçisi kulağına bunların savaşçı yatağı olduğunu fısıldıyor) çetinliğini seviyor.

Yol bazı kısımlarda denize yaklaşıyor ve hüzünlü manzara yerini o zaman turkuaz mavisi, durgun bir denizin kıyısı boyunca uzanan, neredeyse bembeyaz ince kumlu, sonu gelmeyen plajlara bırakıyor. Birkaç balıkçı teknesi dışında kilometrelerce tek bir insanoğlu göze çarpmıyor. Turistlerden korunmuş gerçek bir cennet, diye düşünüyor Anne, bakalım daha ne kadar böyle kalacak?

Yolculuk sorunsuz bir şekilde geçti, yolda sadece bir kez, kadın yolcuların yüzüne bakmaktan ve onlarla konuşmaktan titizlikle kaçınan genç bir asker tarafından kontrol edildiler. Beluç kabile toplumunda, tıpkı Peştun topluluklarında da olduğu gibi, bir erkek karısına aşırı uzun bakan birini öldürebilir.

Akşamüstü, güneş artık kaybolmaya yüz tuttuğu sırada varıyorlar. Daha gidip bir otel bulmadan önce, Ahmad şehrin panoramik bir görüntüsünü seyredebilmesi için Fransız gazeteciyi yüksek bir terasa çıkarmaya karar veriyor.

Gwadar, "rüzgârın kapısı", Umman Körfezi'ne sokulan daracık bir toprak parçasının üzerine kurulmuş küçük şehir işte ayaklarının altında uzanıyor. T ya da Beluçların dediği gibi çekiç biçiminde, bir grup balıkçıya ev sahipliği yapan sapı hinterlanda bağlı, kafasıysa iki muhteşem koya açılan bir yarımada. Bir tarafta Çinlilerin inşa ettiği ve sadece birinci kısmı tamamlanmış yeni liman, yönetim için devasa binalar ve iki şilebin yük boşaltmakta olduğu bir rıhtım var; turuncu vinçler konteynırları, etraflarında minik siluetlerin dolaştığı kamyonların üzerine yavaşça taşıyorlar. Diğer tarafta, doğu koyundaysa, henüz boş duran ama çeşitli ticari projelerin yanı sıra hiperlüks bir turistik kompleks için öngörülmüş çok büyük bir alan var.

"Neden Gwadar? Burayı bu kadar özel kılan ne? Kıyı boyunca başka limanlar da var," diye soruyor, gördüklerinden pek etkilenmiş görünmeyen Anne.

"Doğru," diye kabul ediyor Ahmad. "Zaten eskiden bütün bu kıyılar misafirperver küçük koyları yüzünden bir haydut yatağıydı. Ama onların hiçbiri böylesine özel bir coğrafyaya sahip değil. Gwadar'ın Hürmüz Boğazı'nın yakınında bulunma, derin sulara sahip olma ve etrafını saran devasa dağ kütleleri sayesinde rüzgârlardan korunma gibi ender bulunan özellikleri var. Bu yüzden en büyük gemiler oraya yüklerini doğrudan boşaltabiliyorlar ki bu korkunç bir zaman ve para tasarrufu anlamına geliyor. Bölgedeki diğer hiçbir liman, ne buraya altmış kilometre mesafedeki İran Belucistan'ının Çabahar'ı, ne Dubai, ne de Körfez'deki limanların herhangi biri böylesine elverişli şartlar sunuyor."

Hava kararıyor, bir otel bulmak lazım. Ahmad onu ailesinin evine davet ediyor, ama Anne kabul etmiyor, çünkü onları tehlikeye atmak istemiyor. Orangui'de yaşadığı deneyimi henüz unutmadı.

Refakatçisi şehirdeki tek iyi otelin Intercontinental olduğunu söylüyor, "Rezervasyon yaptırmadınız, ama önemli değil, orada her zaman boş oda vardır."

Beş yıldızlı otel koya yukarıdan bakan bir tepenin üzerinde bulunuyor. Anne ve rehberi, her türden arabayla dolu bir otoparkın içinden geçtikten sonra onlarca insanın resepsiyon masasını kuşattığı mermer bir hole varıyorlar. Karşılıklı bağırışlar gırla gidiyor: Çok uzun zaman önce rezervasyon yaptırmış olanlara oda yok, onlara iki gün sonrası için bir oda sözü veriliyor, başkalarının odası var ama banyolarında su akmıyor –göründüğü kadarıyla, böylesine bir insan akını için donanımlı olmaktan uzak şehrin tamamında bir su sorunu var–, kimileriyse restoran kısmında oturacak bir yer bulamıyor, çünkü dünden rezervasyon yaptırmaları gerekiyormuş. Resepsiyon görevlileri bunalmış durumda ve öfkeli müşterilerin küfürlerine maruz kalıyorlar.

"Böyle bir düzensizlik ve kargaşayı dünyanın hiçbir yerinde görmedim," diye protesto ediyor çok belirgin İngiliz aksanıyla konuşan sinirden kıpkırmızı adam.

Ortalıkta dolaşan ya da çaresizlik içinde koltuklarına gömülmüş halde holü dolduranların çoğunluğunu Pakistanlılar ve Çinliler oluştursa da, Rusça, Almanca ve diğer Avrupa dillerini konuşanlara da rastlanıyor.

Ahmad tanıdık bir çalışanı işaretle yanına çağırıyor.

"Neler oluyor? Bir kongre falan mı var?"

"Hiç sormayın, Çin geçen ay Gwadar şehrinin ve çevresindeki yolların inşası için Pakistan'a kırk altı milyar dolar borç vereceğini resmi olarak açıkladığından beri durum böyle. Hükümet görevlilerinin dışında, burası iş insanlarından, müteahhitlerden, mimarlardan ve özellikle de toprak alıp satarak büyük paralar vuran emlak ajanlarından geçilmiyor. İnsanlar dört bir yandan buraya geliyorlar, sanki çıldırmış gibiler! Şimdi düşünüyorum da, bu otelde bir yıl boyunca in cin top oynuyordu ve iki yüz odadan sadece bir-iki tanesi dolu oluyordu. Müdür saçını başını yoluyordu!"

Bu karmaşanın içinde oda bulma fikrini kafalarından atıp şehre geri dönüyorlar. Çok büyük zorluklar neticesinde, Ahmad küçük, temiz ama hiçbir konfor sunmayan –dört oda tek bir duşu kullanıyor– bir otelde en sonunda bir oda buluyor. Fiyat genç kadına astronomik göründü: Tam dört bin rupi, oysaki daha bir ay önce aynı oda bin rupiye tutuluyordu. Ama otelci hiç tartışmaya girmiyor, müşteriden bol bir şey yok.

Ahmad yarın öğleden hemen sonra gelip Anne'ı alacak ve "ilginç insanlar"la buluşmaya götürecek. Anne sabahleyin resmi yetkilileri görmeyi planlıyor. "Oraya doğrudan gidin," diye tavsiyede bulundu genç adam, "telefon etmek hiçbir işe yaramaz. Kendinizi onlara gösterin ve önemli kişi havası takının, sizi kabul edeceklerdir."

Anne bir çay içmek için yemek odası olarak kullanılan odada oyalanırken yanında oturan kırk yaşlarındaki adam onu izliyor. Bir süre sonra daha fazla dayanamayarak soruyor:

"Rahatsız ettiğim için bağışlayın, nerelisiniz acaba?"

"Fransızım," diyor ve hemen peşinden, her türlü yanılgıdan kaçınmak için, "gazeteciyim," diye ekliyor, çünkü Fransa'nın burada aşk ülkesi olarak namı yürümüş ve Fransız kadınlar da büyük âşıklar olarak görülüyorlar. "Ya siz?"

"Karaçi'den geliyorum, gayrimenkul işinde çalışıyorum."

"Herhalde burada çok iyi işler yapıyorsunuzdur?"

"Doğrusu evet!" diye kurumlanıyor. "Ben buraya ilk gelenlerdenim, iki yıl oluyor, o günlerde herkes burayı terk etmişti. Liman dışında Gwadar'ın gelişimi durmuş görünüyordu ve potansiyel yatırımcılar bölgeden çekilmişlerdi. Ama ben iyi koku alırım, bunun bir gün tersine döneceğini biliyordum. Bu yüzden burada kalıp çok sayıda arazi satın aldım, bugün onları satıyorum."

"Herhalde büyük bir kârla?"

Kahkahayı patlatıyor:

"Alış fiyatının en az on katına! Ama bu, çalışmaların yeni başladığı 2007'de, kimsenin bir şey satın almak istemediği bir dönemde aldığım bazı arazilerin yanında hiçbir şey değil. Köylülerden ve balıkçılardan satın alıyordum. Mesela üç yüz metrekarelik bir arazi için onlara yüz bin rupi veriyordum. Hayatlarının işini yaptıklarını düşünüyorlardı çünkü bu yarı çöl topraklarda su olmadığı için hiçbir şey yetiştiremiyorlardı. Bugün o yerleri konumuna göre iki ila dört milyon rupiye satıyorum."

"Eski sahipleri bu işe ne diyor?"

"Öfkeden kuduruyorlar, ama yapacak bir şey yok, oyunun kuralı böyle: Ben onların topraklarını çalmadım, parasını verip satın aldım, söyleyebilecekleri hiçbir şey yok."

"İşte nasıl milyarder olunduğuna dair bir örnek! Bunun biraz kinik bir davranış olduğunu düşünmüyor musunuz?"

"Belki de iş dünyası başlı başına kiniktir. Sakın bana sizin ülkenizdeki iş insanlarının kilise korosundaki çocuklar gibi saf olduklarını söylemeyin!"

Ertesi sabah üzerine klasik gazeteci kıyafetini, kot pantolon ve dar gömleği geçiren Anne soluğu yeni Gwadar'ı planlama merkezinde alıyor. Gazeteci kartını sekreterliğe verirken, Fransa'dan buraya projeleri hakkında büyük bir haber dosyası hazırlamak üzere geldiğini ve bir yetkiliyle röportaj yapmayı arzuladığını söylüyor.

Birkaç dakika sonra onu müdürün odasına alıyorlar. Mükemmel İngilizce konuşan üst düzey memur onunla şahsen görüşmek istedi. Uzun zamandan beri basınla görüşme imkânı bulamadı ve projesini bu güzel gazeteciye anlatmaktan büyük memnuniyet duyacak. İşte bütün bunlar onu Pakistanlı ya da Çinli iş insanları ve bürokratlar topluluğundan farklı kılıyor.

"Gwadar yeni Dubai olacak!" diye ilan ediyor, genç kadını geniş bir kanepenin üzerine oturttuktan ve odasına meşrubatla tatlı bir şeyler getirmelerini emrettikten sonra.

Akreditasyonunu sormamış olması Anne'ı çok rahatlatıyor, bunun nezaketsiz ve aynı zamanda da lüzumsuz bir davranış olacağını düşünmüş olmalı (sivil ve askeri yetkililerin onayı olmadan yabancı bir gazetecinin orada bulunamayacağı o kadar açık ki). O da zaten bunun üzerine oynamıştı, nitekim yanılmadı. Çok hızlı bir biçimde mümkün olduğunca çok şey görmesi gerekiyor, çünkü foyasının meydana çıkması çok uzun sürmeyecek. Aksi takdirde yerel gizli servislerin durumu acınacak halde demektir...

Müdür masanın üzerine Gwadar'ın on sene sonraki halini gösteren ayrıntılı bir harita yaydı ve şimdi parmağıyla gelecekte yapılacak işleri gösteriyor:

"Kırk üç yıllığına Çin'e kiralanan liman dışında uluslararası bir havaalanının ve yabancı yatırımcıları çekmek için bir serbest bölgenin inşa edilmesi gerekiyor; biraz daha uzağa ise büyük bir sanayi bölgesinin yanı sıra devasa bir alışveriş merkezi yapılacak. Ayrıca geniş caddelerinin kenarında yükselen gökdelenleriyle bir ticaret mahallesi ve tüm lüks markaları bünyesinde barındıran mağazalarıyla bir konut bölgesi

de inşası planlanmış projelerin arasında bulunuyor. Bunların dışında deniz kıyısı boyunca, sarayları, lüks villaları, parkları, spor alanları, sinemaları, lokantaları, hatta bir hayvanat bahçesiyle, görkemli bir yat limanı yapılacak."

"Muhteşem!" diye onaylıyor gazeteci.

"Bekleyin, hepsi bu değil! Gwadar'dan başlayacak bir otoyollar ağı, bir demiryolu, bir petrol boru hattı ve bir de doğalgaz boru hattı Pakistan'ın güneyini Çin'e bağlayacak. Böylece Çin petrolünü ithal ederken ve işlenmiş ürünleriyle yeraltı zenginliklerini ihraç ederken çok büyük zaman kazanacak. Bu yol aynı zamanda sıcak denizlere doğrudan bir ulaşım sağlaması sayesinde Orta Asya ülkelerinin içe kapanıklığına da son verecek."

Müdür bariz bir şekilde genç kadını etkilemeye çalışıyor, beriki bir soru soracak gibi oluyor, ama kendini coşkusuna kaptırmış olan adam sözünün kesilmesine izin vermiyor:

"Ayrıca sadece Gwadar ve halkı değil, bu gelişmeden nasiplenecek olan Belucistan da değil, 'Çin-Pakistan ekonomik koridoru'ndan, kimilerinin ona taktığı isimle, 'milyarlar yolu'ndan bütün Pakistan fayda sağlayacak! Çünkü Gwadar'ı Çin'e bağlayacak olan iki yol boyunca birçok şirket ve sanayi kuruluşu yaratacağız. Gwadar ülkenin ekonomik alandaki akciğeri olacak," diye sözlerini bağlarken, coşkusunu göstermek için kollarını iki yana açıyor, "Pakistan'ı uçuracak ve onu büyük bir bölgesel güce dönüştürecek!"

"Bu olağanüstü bir proje," diye övgüde bulunuyor Anne," fakat limanla ilgili olarak... Bu kadar hareketsiz olmasına şaşırdım doğrusu, orada iki şilepten başka bir şey görmedim."

"Önce yolların tamamlanmasını ve malların buraya ulaştırılabilmesini beklemeliyiz. Farklı sebeplerden ötürü gecikmeler yaşadık ama şimdi Çin'le finansal anlaşmanın teyidinden beri ekiplerimiz kaybedilen zamanı telafi etmek için yirmi dört saat çalışıyorlar."

Gecikmenin başlıca sebeplerinden birinin ayrılıkçıların sayısız sabotajı olduğundan elbette ki bahsetmeyecek. O kadar ki Çinliler her şeyi komple durdurmakla ya da güvenliği sağlamak için kendi güçlerini getirmekle tehdit ettiler. Bu İslamabad için düşünülemez bir şey olduğundan hemen bölgeye on bin silahlı adamını sevk etti.

"Şimdi eğer beni takip ederseniz," diye teklifte bulunuyor müdür, "size projenin teknik sorumlusunu takdim edeceğim."

Daha limanın içine girer girmez, korkunç sıcağa rağmen üzerinde koyu renk takım elbise ve kravat olan, elli yaşlarında bir Çinliyle karşılaşıyorlar. Müdür, Çinliyi selamlıyor ve yoluna devam edeceği sırada onun tarafından durduruluyor.

"Bu kim?" diye soruyor parmağıyla Anne'ı göstererek, "Bir gazeteci mi?"

"Yok canım!" diye cevap veriyor müdür, "Bu... oğlumun nişanlısı. Matmazel size Bay Huang'ı takdim edeyim, kendisi limanın Çin tarafından düzenleme sorumlusu."

"Memnun oldum, mösyö," diyor biraz şaşkın haldeki Anne gülümseyerek.

"Fransız mı?"

"Evet, oğlum Paris'te eğitim gördü ve bu cezbedici hanımefendiyle de orada tanıştı. Umarım düğüne gelerek bizi onurlandırırsınız, sevgili Bay Huang."

Bay Huang şüpheci bakışlarla Anne'ı tepeden tırnağa süzdükten sonra müdüre dönüyor:

"Anlaşmamızı unutmayın: Burada yabancılar olmayacak. Her şeye burunlarını sokan o Batılı diplomatlarla yeterince sıkıntı yaşadık!"

"Bunu unutmak kolay değil, çok sıkıntı yaşamıştık. Üç yıldan beri, Birleşik Devletler büyükelçisi de dâhil olmak üzere büyükelçilerden ısrarcı telefonlar alıyor ve binlerce ba-

hane uydurmak zorunda kalıyoruz. Bana söyler misiniz, Bay Huang, bu yasaklama daha ne kadar sürecek?"

"Bunun kararını verecek olan bizim hükümetimiz."

Ve Bay Huang kısa bir baş hareketiyle sohbete son noktayı koyuyor.

"Bu Çinliler de ne kaba şeyler! Kendilerini işgal ettikleri toraklarda zannediyor ve bize daha aşağı varlıklar muamelesi yapıyorlar. Benimle ne şekilde konuştuğunu gördünüz mü?"

"Evet... ama onu oğlunuzla düğünüme davet ederek bir risk aldınız."

Müdür kahkahayı patlatıyor.

"Hiçbir risk yok, onlar bir Pakistanlının davetini asla kabul etmezler. Neyse, işte geldik, yüzbaşı sizi bekliyor. Bana izin verirseniz biraz dinleneceğim. Eğer bir şeye ihtiyacınız olursa, bana belirtmekten çekinmeyin, size yardımcı olmaktan büyük mutluluk duyacağım."

"Umarım, aynı mutluluğu bana nişanlımı takdim etmekten de duyarsınız!"

Yüzbaşı Jawed eski bir ticaret filosu subayı. Bu sabah berbat bir ruh hali var çünkü işlerin yavaş ilerlemesinden ötürü bakandan azar işitti ve bu olay astlarının gözü önünde yaşandı.

Fransız gazetecinin gelişi biraz kafayı dağıtmak için hoş bir sürpriz olmuştu. Ama bildik nezaket cümlelerinin ardından, gazeteci onu projenin ilerleyişi hakkında sorguya çekmeye başlayınca, üstünün karşısında frenlemek zorunda kaldığı keyifsizliği kusmaya başlıyor. Çinlilere imtiyazı verdiklerinden beri, adamlar çok sıkı çalışıyorlar, burada altyapı namına bir şey neredeyse yok: Yeterli su yok, yeterli elektrik yok, telefon ve internet hizmetleri bir gün var bir gün yok ve bütün bunları taçlandırmak istercesine her konuda korkunç bir bürokrasi hâkim.

"Bir kurşunkalem satın almaya kalksak, İslamabad'ın onayı gerekiyor," diye sövüp sayıyor, "ve en ufak bir kararı almaları aylar sürüyor. Üstelik sahanın gerçekliklerinden bihaber bir halde inisiyatifler kullanıyorlar."

Anne'a limanı gezdiriyor. Genç kadının hayal ettiğinden çok daha küçük liman şu an için neredeyse bomboş. Sadece, üç şilep ağırlayacak donanıma sahip olan birinci terminal tamamlanmış. Öngörülen diğer iki terminal de tamamlandığında burası toplam bir düzine kadar şilebe aynı anda hizmet verebilecek. Ama Gwadar'dan giden yol tamamlanmadığı müddetçe her şey bloke olmuş durumda.

"Bu yolun inşası neden bu kadar uzun sürüyor?" diye soruyor Anne.

Adam cevap vermekte tereddüt edince, genç kadın üsteliyor:

"Saldırılar yüzünden mi?"

Adam omuzlarını silkiyor.

"Kısmen... Beluç ayrılıkçı hareketi son yıllarda çok güçlendi, asiler dağlarda saklanıyorlar ve oradan ani sabotaj operasyonları düzenliyorlar."

Ve sesini biraz alçaltarak:

"Eğer halkın haklarını tanımış olsaydık, o zaman ayrılıkçılara destek vermeyecek ve salt bir özerklikle yetineceklerdi. Ama hükümet buradaki insanları yok sayıyor, onlara ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapıyor."

Anne ona Beluç olup olmadığını sormaya cüret edemiyor, ama adam onun düşüncesini okumuş gibi:

"Zannetmeyin ki Beluç kökenliyim, ben bir Pencabiyim, ama iki yıldan beri içlerinde yaşadığım için onların mahrumiyetlerini anlıyorum."

Gıcır gıcır makinelerle dolu devasa bir hangara vardılar. Burası gemi motorlarının, pompaların ve jeneratörlerin kontrol ve tamir atölyesi.

Bir köşede, bir grup Çinli ve Pakistanlı heyecanlı bir şekilde tartışıyorlar, bunlar atölyelerden sorumlu mühendisler.

"Çinlilerle ilişkileriniz nasıl yürüyor?" diye soruyor Anne.

Yüzbaşı Jawed suratını buruşturuyor:

"Zor, çünkü onlar kuruşun hesabını yapıyorlar. Amerikalılarla ve Avrupalılarla sorunsuz çalışabiliyoruz, ama Çinliler herkesin kendine göre bir hesabı olduğunu anlamıyorlar, her şeyi kendilerine istiyorlar. Gerçek fiyatı bulmak için ilan edilen fiyatı ikiye katlamak zorundayız zira her ayrıntıyı çok sert bir biçimde tartışıyorlar. Diğer taraftan, çok hızlı ilerliyorlar ama yaptıkları işin kalitesi de ona göre oluyor."

Çinliler de aynı türden şeyler düşünüyor olmalılar diye kendi kendine tahminde bulunuyor Anne; onlarla röportaj yapmanın hiçbir işe yaramadığını biliyor, ama muhtemelen onlar da Pakistanlıların yavaşlığından ve sistemin yolsuzluğa bulaşmış olmasından yakınırlardı herhalde.

Bununla birlikte, bu tuhaf ikili proje ilerlemekte zorlansa da, onun çökmesini önlemek için her şey yapılıyor, çünkü bu oyunda iki tarafın da çok büyük çıkarları söz konusu.

Anne oteline döndüğünde Ahmad'ı orada kendisini beklerken buluyor, zamanın nasıl geçtiğini anlamadı, saat iki olmuş bile.

"Geç kaldık, öğle yemeğinden feragat edebilir misiniz?" diye bir öneride bulunuyor Ahmad. "Sizin için bir paket bisküvi getirdim. Şehrin diğer ucuna gideceğiz, bir arkadaşımdan arabasını ödünç aldım."

"Taksiyle gidebilirdik!"

Ahmad gülmeye başlıyor.

"O burada bilinmeyen bir lükstür."

Alçak evleri ve küçük dükkânlarıyla bir balıkçı şehri olan Gwadar, iki koy arasındaki daracık toprak şerit boyunca uzanıyor. Burada sakin bir yaşam hüküm sürüyor ve bereketli

deniz yaklaşık elli bin nüfusa mütevazı ama yeterli bir gelir sunuyor.

Ne var ki bu yeni proje onların hayatını altüst etmeye başladı.

Kapalı bir avludaki hasırların üzerinde bağdaş kurmuş yaklaşık on adam, güneş ve deniz suyundan tenleri kararmış balıkçılar, gazeteciyi bekliyorlar.

Selamlaşma faslından sonra genç kadının oturması için jüt kaplı bir sandık getiriyorlar.

"Ailelerimiz asırlardan beri denizden yaşadılar," diye söze başlıyor en yaşlıları, "burası bizim toprağımız, o bize çok şey veriyor ve bazen de bizden alıyor... Bu onunla bizim aramızda bir mesele. Bugün yabancılar her şeyi değiştirmek istiyorlar. Balığın en bol olduğu batı koyunu bize yasakladılar bile, Çinliler orayı istila ediyor ve bizi orada görmek istemiyorlar."

"Depoları ve yüzlerce tekneyle birlikte iskelemizin bulunduğu doğu koyunu da çok yakında bize yasaklayacaklar," diye homurdanıyor onun yanında oturan adam. "Yatlar için büyük bir marinayla birlikte yeni turistik kompleksin inşaatına başlamaya hazırlanıyorlar."

Zararlarını telafi maksadıyla hükümet onlara koyun diğer tarafına, yirmi beş kilometre öteye yeni bir iskele yaptı. Orası şehir halkını nakletmeyi düşündükleri yeni şehrin yakınında bulunuyor.

"Bizi evimizden kovmak istiyorlar! Hiç kuşku yok ki bizim yeni manzarada bir leke teşkil ettiğimiz kanısındalar," diye genç birisi alaycı bir yorum yapıyor. "Şehrimizin yerineyse, çiçeklerle süslü bembeyaz evleri, lokantaları ve mağazalarıyla tertemiz ama sahte bir balıkçı köyü kurma niyetindeler."

"Ben içinde doğduğum ve ailemin kuşaklar boyu içinde yaşadığı evi asla terk etmeyeceğim. Ya da beni oradan çıkarmak için orduyu yollamaları gerekecek!" diyor yaşlı bir balıkçı ve sözleri diğerleri tarafından koro halinde onaylanıyor.

Anne onların haline acıyor çünkü görünüşteki özgüvene rağmen çok iyi biliyorlar ki eğer yetkililer güç kullanırlarsa çok fazla direnemeyecekler.

Her biri kendi düşüncelerine dalıyor, şekerli bir çay hiç konuşmadan höpürdetiliyor, derken tam o sırada gençlerden biri patlıyor:

"Biz ne dersek diyelim, hükümetin bu konuda yapacağı hiçbir şey yok, bundan böyle tek umudumuz Allah Nazar!"

"Allah ne?" diye şaşkınlıkla soruyor gazeteci.

"Doktor Allah Nazar. Şu an için en aktif bağımsızlık hareketi 'Beluç Kurtuluş Cephesi'ni yönetiyor," diye Ahmad onu bilgilendiriyor.

Kurtuluş Cephesi artık müzakerelere inanmıyor ve yıllardan beri silahlı kuvvetlere karşı gerilla mücadelesi veriyor. Yol inşaatında çalışan işçilere bile saldırıyor ve doğalgaz boru hattıyla demiryolu hattının altyapı çalışmalarını sabote ediyor. Militanlar buraya çok yakın bir yerde, Makran dağlarının yamaçlarındaki ormanlarda saklanıyorlar. Eylemlerini oradan gerçekleştiriyorlar. Orduya onları yok etmek için ne gerekiyorsa yapması talimatı verildi. İki taraftan da çok sayıda can kaybı oldu.

"Onca ölüme rağmen, geleceğe yönelik umutsuzluk gençleri her geçen gün daha çok gerillaya katılmaya itiyor. Eğer isterseniz, sizi bu konuyu her ayrıntısıyla anlatabilecek birisiyle tanıştırabilirim," diye teklifte bulunuyor Ahmad.

Balıkçıların arasından ayrılırken, Anne onların durumunu yazacağına söz veriyor. Onlara yardım edebileceğine gerçekten inanıyorlar mı? Onlara gösterdiği ilgiden ötürü daha ziyade minnettarlık duyduklarını düşünüyor genç kadın. Bunu o kadar nadiren yaşıyorlar ki.

Tekrar arabaya bindiler. Bir kilometre gittikten sonra Ahmad kaldırım kenarına park ediyor, etrafa bir göz atıyor ve şüpheli bir şey göremeyince:

"Gelin, yayan devam edeceğiz," diyor.

Yan sokağa giriyorlar, önce sağa sonra sola sapıyorlar, boş bir arsadan geçiyorlar, sağdaki bir sokağa dalıyorlar... Yukarıda yakıcı güneş, Anne güçlükle soluyor, oraya ne zaman varacaklar?

Yarım saatlik yürüyüşün sonunda Ahmad, üzerinde renkli bir levhanın asılı olduğu bir demir kapının önünde duruyor: "Dr. Ali Şah. Genel Hekim."

Etrafına hızlıca göz attıktan sonra ittiği kapı kanadı gıcırdayarak açılıyor. Gürültüyü duyan ufak tefek, zayıf ve hoş yüzlü bir adam kapının eşiğine çıkıyor.

"Hoş geldiniz! Buyurun girin, içerisi daha serin. Ama siz çok su kaybetmişsiniz!" diye haykırıyor genç kadının aşırı yorgunluğunu fark edince. "Şuraya oturun, size hemen bir bardak su getireceğim."

Anne biraz serinledikten sonra kendini daha iyi hissetmeye başlıyor. Sehpanın üzerinde, tıp dergilerinin yanında, bir yığın edebiyat dergisi görüyor.

"Doktor Şah en büyük yazarlarımızdan biridir," diye gururla açıklıyor Ahmad, "yayınlanması yasaklanan bazı şiirleri Beluç bağımsızlık hareketleri için toplanma çığlığına dönüştü."

"Aslında ben inanmış bir savaş aleyhtarıydım," diye belirtiyor doktor. "Pakistan içinde haklarından başka bir şey istemeyen Beluçların çoğu gibi, yıllarca özerklik için mücadele ettim."

Ama bugün artık hiç güveni kalmadı: Verilen sözlerin hiçbiri tutulmadı, yerel yönetimin zaten herhangi bir gücü yok, her şeyin kontrolü ordu ve gizli servislerin elinde. Bu son on yıl boyunca Doktor Şah çok fazla dehşete şahit oldu: Daha yakın zaman önce, bağımsızlık talep eden dört ortaokul öğrencisi işkenceyle öldürüldü, cesetleri bir çukurda bulundu.

"Askerler bu savaşı güç kullanarak kazanamayacaklarını anlamıyorlar," diye sözlerini sürdürüyor doktor, "Beluç halkı

başkaldırıdan asla vazgeçmeyecektir. Biz asırlar boyunca önce Moğollara, sonra da İngilizlere karşı gerilla mücadelesi yürüttük ve bağımsızlıktan sonra da aynı şeyi Pencabi hükümete karşı yapıyoruz."

Anne düzeltmemek için kendini zor tutuyor. Federal başkent İslamabad tarafından değil dördüncü eyaletin başkenti Lahor tarafından yönetilen üç eyaletin kandırıldıklarını anlayalı bayağı bir zaman oldu. Ülkeyi ilgilendiren kararların büyük bölümü Lahor'da alınıyor. Nüfusun yüzde 65'ini oluşturan Pencabiler kaynakların ve devlet kademelerindeki –özellikle de ordudaki– pozisyonların çoğunu tekellerine almakla itham ediliyorlar.

"Ama Pakistan bir diktatörlük değil, demokratik seçimler yapılıyor. Beluçlar seçim sandıklarından bir çözüm çıkaramazlar mı?" diye soruyor Anne.

Doktorun suratında acı bir tebessüm beliriyor: Belucistan ulusal toprakların yüzde 42'sine ve yeraltı zenginliklerinin önemli kısmına sahip olsa da, nüfusu genelin içinde ancak yüzde 4,5'a tekabül ediyor[25]. Bunun sonucu olarak üç yüz kırk iki koltuklu parlamentoda sadece on dört milletvekiliyle temsil ediliyorlar.

"Bu şartlar altında, sesimizi duyurmamız neredeyse imkânsız. Cesareti kırılan insanlar seçimleri boykot ediyorlar; son seçimde halkın sadece yüzde 5'i oy kullandı. Beluçlar artık seçim sürecine inanmıyorlar ve çok sayıda genç başkaldırı saflarına katılıyor."

"Beni onlarla buluşturabilir misiniz?" diye şansını deniyor Anne.

Doktor Şah genç kadını uzun uzun süzüyor; çok ince hatlara sahip bir yüz, zekâ fışkıran gözler. Sonunda kararını veriyor:

---

25 Pakistanlı yetkililere göre uçsuz bucaksız toprakların dört bir yanına yayılmış on iki milyon insanın tümüne su ve elektrik hizmeti götürmek neredeyse imkânsız, çünkü çok masraflı.

"Bu mümkün. Elbette ki haber kaynaklarınızı asla ifşa etmeyeceğiniz konusunda size güveniyorum."

"Bu konuda bana yüzde yüz güvenebilirsiniz."

Doktor genç kadını biraz daha inceliyor.

"Evet, sanırım bunu yapabilirim. Gelin!"

Ayağa kalkıp odanın diğer ucundaki kitaplığa doğru yürüyor ve bir ansiklopediyi kenara çektikten sonra bir hareketle panoyu kaydırınca ortaya alçak bir kapı çıkıyor.

Peşlerinden gelen Ahmad'la birlikte o kapıdan geçiyorlar ve pano tekrar kapanıyor.

"Bu evin bir bodrum katı var," diye açıklıyor doktor, "bu yörede çok görülen bir şey, bu sayede biraz serinlikten istifade edilebiliyor. Ama onun kadar sık görülmeyen bir şey var, bu bodrum katının, gerektiği zaman kullanmak üzere, evin arkasındaki daha alçak bir sokağa açılan ve yeşilliklerden bir perdeyle gizlenmiş bir dış kapısının olması. Benim hizmetlerime ihtiyaç duyan bazı savaşçıları oradan evime alıyorum."

Kapıyı önceden belirlenmiş bir parolaya göre çaldıktan sonra helezon bir merdiveni iniyorlar. Aşağıda, yarı karanlığın içinde, bacağına bir atel bağlanmış gencecik bir adam çarşafların üzerinde yatıyor.

"Çatışmada vurulmuş, onu bana yoldaşları getirdi, birkaç gün içinde yeniden onların arasına katılabilecek."

Anne yaralının başucuna oturdu ve onun sağlık durumundan endişe duyduğu için fazla yormadan hassas konulara yaklaşabilmenin hesabını yapıyor. Lakin bu ziyaretten büyük mutluluk duyan genç adam sorulara ikiletmeden cevap veriyor. Dağdaki zor ve coşkulu yaşamı, çarpışmaları, dayanışmayı ve sonunda kazanacaklarına yönelik mutlak inancı anlatıyor.

Gazeteci, boş atıp dolu tutturmaya çalışıyor:

"DAEŞ'in size yardım teklif ettiği söylentisi doğru mu?"

"Evet, üç temsilciden oluşan bir delegasyon geçen ay Dr. Allah Nazar'la görüşmeye geldi. Ama bizim silahtan yana hiçbir sıkıntımız yok, çünkü..."

Burada susuyor.

"Hintliler size yeterince veriyor mu?" diye cümlesini devam ettiriyor Anne.

"Her ne olursa olsun," diye araya giriyor Doktor Şah, Allah Nazar DAEŞ'in teklifini reddetti. Belucistan Kurtuluş Cephesi laik bir harekettir ve o fanatiklerle hiçbir ortak noktası yoktur!"

"Yine de aramızda bunu sorgulayanlar var," diye genç adam onu düzeltiyor. "Ordu bizi her gün bombalıyor ve gizlendiğimiz dağları dümdüz ediyor, çok fazla adam kaybediyoruz, belki de günün birinde yardıma ihtiyacımız olacak. DAEŞ'liler çok iyi savaşçı. Birlikte savaşmamız onların fikirlerini benimseyeceğimiz anlamına gelmez!"

"Sana seçme şansı vereceklerini zannediyorsun!" diye homurdanıyor doktor. "Afganistan'da olanları görmüyor musun? Onlarca yıldan beri şiddete iyice alışmış o ülkede bile DAEŞ'liler toplumun tabularına saldırarak tüm sınırları aştılar. Yeni yerleştikleri Kot bölgesinde yöre sakinlerini, kızlarını savaşçılarla evlendirmeye mecbur tuttular ve ayrıca on kadar beyaz sakallı kabile liderini içi patlayıcı dolu bir çukura atarak katlettiler."

Anne'a doğru dönüyor:

"Neyse ki Allah Nazar kuvvetlerini kontrol altında tutuyor! Ama eğer onun başına bir şey gelirse, gençlerin kurdu ağıla sokmaya çoktan hazır olmalarından korkarım."

Anne otel odasına oldukça geç bir saatte, bitkin ama elde ettiği bilgilerden ötürü mutlu dönüyor ve daha kafasını yastığa koyar koymaz uykuya dalıyor.

Kapısına indirilen sert darbeler onu uyandırıyor. Neler oluyor? Daha ortalık yeni aydınlanıyor. Sabahlığını aceleyle üzerine geçirdikten sonra kapıyı açıyor. İki asker, biraz mahcup bir şekilde karşısında dikiliyor; hemen giyinmesini ve onlarla birlikte gelmesini işaret ediyorlar.

"Ne sebeple?" diye tepki gösterirken hakarete uğramış havasına bürünüyor.

"Casusluk!"

Korktuğu başına geldi. Her şey bir yana, Pakistanlı haber alma servisleri o kadar da kötü değil, onu bulmaları yirmi dört saat sürmedi...

Kusursuz haki üniformasının içinde onu karşısına oturtan binbaşı kırk yaşlarında olmalı. Sert bir yüz ifadesi takınarak ondan belgelerini istiyor. Anne pasaportunu ve basın kartını uzatırken uzun zamandır hazırlığını yaptığı savunma çizgisinin dışına çıkıyor.

"Bu çok büyük bir yanlış anlama olmalı, binbaşı, ben İçişleri Bakanı'nın dostuyum, gelişimden yetkilileri haberdar etmeliydi, ama sekreteri unutmuş olmalı."

"Üzgünüm, madam, ama gitmenize izin veremem. Generalin gelmesini beklememiz gerekiyor, ne yapılacağının kararını o verecek."

"Sorun değil, ben burada çok iyiyim!"

Anne yer gösterilmesini beklemeden binbaşının karşısına kuruluverdi ve ayartıcı bir tebessümle onu ödüllendirerek bir talepte bulunuyor:

"Bir çay ve eğer varsa biraz kızarmış ekmek alabilir miyim acaba? Adamlarınız o kadar erken geldiler ki kahvaltı edecek zamanım olmadı."

Onun rahatlığı karşısında yelkenleri suya indiren binbaşı –belki de gerçekten bakanın dostudur– emir subayını çağırıyor ve çok geçmeden bir tepsinin üzerinde çayla birlikte kızarmış ekmek, tereyağı ve reçel geliyor.

"Teşekkür ederim, binbaşı, çok naziksiniz."

Ve sanki sırf vakit geçirmek için bir sohbet başlatıyormuşçasına söze giriyor:

"Şu Gwadar ne kadar büyük bir proje, Pakistan için ne olağanüstü fırsat! Çinlilerin güvenlik sorunları sebebiyle çekilebileceklerini düşününce!"

"Öyle bir şey tabii ki söz konusu değil!" diyor binbaşı irkilerek, "her şey kontrolümüz altında. Burada ülkenin geleceği söz konusu ve birkaç asinin onu sabote etmesine izin veremeyiz!"

"O halde yiğit askerlerinizi kaybetme riskine girmektense, neden müzakere yapmayı düşünmüyorsunuz?" diye üsteliyor, binbaşının zokayı yuttuğunu ve tutsağının kendisiyle röportaj yaptığının farkında olmadığını görmekten mutlu bir şekilde.

"Müzakere hiçbir işe yaramaz, asilerin arkasında Hindistan var. Kamplarını finanse ediyor ve onlara asla satın alamayacakları türden gelişmiş silahlar veriyor. Bunun bütün kanıtları elimizde, ayrıca yakın zaman önce casuslarından birini tutukladık."

"Bravo! Bu çay muhteşem," diyor Anne ama binbaşı onun çayı mı yoksa casusun tutuklanışını mı kast ettiğini tam anlayamıyor. "Ve reçel de!"

Genç kadın ekmek dilimini iştahla ısırıyor.

"İnsanlar bana saçma sapan şeyler anlatıyorlar, düşünsenize Amerikalıların da asilere yardım ettiğine beni inandırdılar."

"Gwadar limanını Çinlilere bırakmamamız için çok şiddetli baskı uyguladıkları bir gerçek. Ama bütün bunlar geride kaldı, şimdi nötr davrandıklarını söylüyorlar, ama doğrudan karışmasalar bile Hintlileri cesaretlendirdiklerini çok iyi biliyoruz."

"Zavallı Pakistan," diye içini çekiyor Anne, ikinci dilimine tereyağı sürerken, "bu kadar güzel bir ülke ama etrafı düşmanlarla çevrili! Hindistan dışında, deniz trafiğinin büyük bir bölümünü kaybetmekten korkan Dubai, Gwadar'ı kendisinin Çabahar Limanı için tehlikeli bir rakip gören İran."

Binbaşı konuşturulduğunu anlamaya başlıyor, ama netice itibarıyla ülkesinin pozisyonunu ortaya koymaktan ve ona daha ziyade sempatik gelen bu gazetecinin yalan yanlış bilgilerini düzeltmekten başka bir şey yapmıyor.

"Çabahar çok büyük gemilere hizmet veremiyor çünkü suları yeterince derin değil, ama pek tabii ki Gwadar olmasa daha fazla gemi trafiği elde edebilirdi..."

Binbaşı bir an tereddüt ediyor, ama dinleyicisinin dikkatli, hatta hayranlık dolu denebilecek yüz ifadesi karşısında devam ediyor:

"Bu tamamen aramızda kalsın, ilk başta İranlılar casuslarını bize gönderiyorlardı, gizli servislerimiz 2004'teki Çinli mühendis ölümlerinin arkasında onların olduğunu düşünüyor. Bu tabii ki bir varsayımdan ibaret."

Genç kadının bakışlarının dudaklarında asılı kaldığını görünce devam ediyor:

"Yeni Gwadar projesi gerçek bir silahlı başkaldırıya neden oldu. Neyse ki bu konuda en az bizim kadar hassasiyet duyan Çin'in desteğini alıyoruz ve bunun sebebi sadece ekonomik değil. Çin'in güvenliği açısından hayati önem taşıyor: Malacca Boğazı bir çatışma anında Amerikan müttefiki kıyı ülkeleri tarafından kolayca kapatılabilir. Bu durumda Çin boğulur kalır, mutlaka alternatif yollar bulması gerekiyor."

"Ama... teröristler her şeyi yerle bir edebilirler," diye üsteliyor Anne.

"Mümkün değil! Pakistan ordusu dünyanın en iyi ordularından biri[26] ve hükümet bize her türlü yetkiyi verdi. Kimse Gwadar projesini engelleyemez, çünkü o Pakistan için neredeyse nükleer gücü kadar önemli!"

Şansına inanamayan Anne açılan gedikten girmeye yelteniyor:

---

26 Pakistan ordusu asker sayısı bakımından dünyanın dördüncü büyük ordusu: Beş yüz bin aktif, dört yüz bin yedek askeri var. Çok modern teçhizatla donatılmış son derece profesyonel bir ordu.

"Ben de bununla ilgili olarak..."

Binbaşıyı daha fazla sorgulayamayacak çünkü general içeri giriyor.

Anne onun pek şaka kaldıracak biri olmadığını daha ilk bakışta anlıyor. Generalin çalı gibi gür kaşları ve cengâver bıyıkları var. Tek bir hareketle onun tüm açıklamalarını geçersiz kılıyor.

"Güvenlik bütünüyle silahlı kuvvetler tarafından sağlanıyor. Gwadar'a gelmek için izniniz yoktu, burada yasadışı bir biçimde bulunuyorsunuz. Sizi eskort eşliğinde Lahor'a geri göndereceğim ve dosyanızı genel karargaha ileteceğim. Fransa'ya gönderilmek üzere sınırdışı edilip edilmemenize onlar karar verecek."

"Ama, general..."

"Susun!" yumruğunu masaya vuruyor, "Kuralları ihlal ettiniz, sizi geri gönderme yetkimiz var. Sizi casusluk suçundan hapse tıkmadığımıza dua edin."

Onu yanında iki tane irikıyım koruyucu melekle birlikte uçağa bindiriyorlar.

Ama en azından kelepçelerini çıkardılar.

15

Lahor'a dönüşte, Anne bütün gün genel karargâh tarafından çağrılmayı bekledi, ama gelen giden olmayınca yavaş yavaş rahatlıyor: Dosyası bürokrasinin dolambaçları arasında kaybolup gitmiş olmalı... Tam o sırada gelen Samiya'nın telefonu onu yanılsamalarından çekip çıkarıyor: Gwadar'dan sorumlu generalin onun sınırdışı edilip Fransa'ya geri gönderilmesini talep ettiğini öğreniyor. Neyse ki arkadaşının babasının askeri yetkililer arasında hâlâ tanıdıkları var, bu yüzden olaya müdahale etmiş ve bir Fransız gazetecinin sınırdışı edilmesinin ülke açısından kötü bir reklam olacağını savunmuş. Netice itibarıyla ona ikinci bir şans tanınmasına karar verilmiş. Ama bundan böyle çok sıkı bir gözetime tabi tutulacak.

Buna karşılık Anne yazı işleri müdürü tarafından kutlandı, ama röportajını yayınlamak için onun geri dönüşünü bekleyecekler. "Bize bombanın güvende olup olmadığı hakkında yeterince bilgi toplamadan kendini oradan kovdurmaman gerekiyor. Unutma ki en önemli görevin bu, seni oraya bunun için gönderdik. Etrafı eşelemeye çalış! Hadi, tatlım, bol şans!"

Tatlımmış! Yazı işleri müdürünün gazetedeki bütün kadınlara "tatlım" diye hitap etmesine bir türlü alışamadı. İlk başlarda, çok naif bir şekilde solcu gazetelerde kadınlara karşı eşitlikçi davranıldığını zannediyordu, ama birkaç mesleki ve duygusal hayal kırıklığının ardından, kişisel tutumların dışa vurulan entelektüel inançlarla hiçbir alakasının olmadığını ve güzel ilkelerine rağmen solcu erkeklerin sağcı erkekler kadar kadın düşmanı olduklarını anlaması çok sürmedi.

Ahizeyi henüz yerine bırakmıştı ki telefon yeniden çalmaya başlıyor.

Bu sefer arayan Julien, endişeden deliye dönmüş durumda. Bir haftadan beri Anne'dan haber alamıyor.

"Neler oluyor? Seni on kere aradım, bana hiç dönmedin! Ne kadar endişelendiğimi tahmin edemezsin. Üstelik gazeteler her gün saldırı haberleriyle dolu ve Pakistan'ın basın mensupları için dünyanın en tehlikeli yeri olduğu söyleniyor: Son on yılda orada yetmiş gazeteci öldürülmüş! O berbat ülkeyi bırak gel! Bu iş en sonunda senin de başını ağrıtacak!"

"Üzgünüm, seni arayacak zamanım olmadı," diye soğuk bir tonda cevap veriyor Anne, "ama öncesinde hakkında en ufak bir fikrinin olmadığı bir yeri nasıl 'berbat ülke' diye adlandırabilirsin? Şunu bil ki burası olağanüstü iyi, yürekli, misafirperver ama çok zor bir dönemden geçen bir halka sahip muhteşem bir ülke!"

"Pekâlâ, şimdi oturup bunu tartışacak değiliz. Benim senden tek isteğim dikkatli olman ve beni düzenli olarak durumundan haberdar etmen. Umarım senden çok şey istemiş olmuyorumdur? Seni ne kadar çok sevdiğimi biliyorsun, sevgilim!"

"Biliyorum, Julien, ama sen merak etme, ben kendime dikkat ediyorum. Affedersin ama şimdi kapatmak zorundayım, çünkü çıkmam gerek, beni aşağıda bekliyorlar. Seni sonra ararım. Öptüm!"

Ve sinirli bir iç çekişle telefonu kapatıyor.

Julien'in fikirleri onu daha önce hiç bu kadar kızdırmamıştı. Küçük arkadaş grubu ve eski taşlar üzerine yaptığı araştırmalar dışında dünya hakkında ne biliyor ki? Kendinden böylesine emin bir şekilde hüküm verme hakkını nereden alıyor?

Aynı zamanda bu kadar asabice davrandığı için kendine kızıyor, erkek arkadaşının onun için endişelenmesi hoşuna gidiyor, Julien o kadar iyi, o kadar nazik birisi ki, onun üzerine titrer, onu mutlu etmek için elinden geleni yapar. Neden bilmiyor ama sürekli olarak çatıştıkları şu Karim'in tam tersi. Karim kesinlikle tahammül ötesi biri ama –kendi kendine gülümsüyor– ona karşı kayıtsız olmadığı bir gerçek...

Kapıya vurulan iki hafif darbe onu gerçekliğe çağırıyor. Gelen sabah çayı, uyanır uyanmaz kahvaltıdan önce servis ediliyor, bu güzel İngiliz alışkanlığı eski sömürgeleri tarafından benimsenmiş. Anne kızgın sıvıyı küçük yudumlar halinde içerek balkona çıkıyor, hava o kadar güzel ki, çıkıp biraz dolaşmak ona çok iyi gelirdi... Maalesef şimdi bunun zamanı değil, bomba hakkındaki şu röportajı bir şekilde yapması gerekiyor! Bu konuda nereden bilgi edinebilir ki? Sorunu ne tarafından ele alırsa alsın sonuçta aynı kapıya çıkıyor, yegâne güvenilir kaynak yine askerler olacak. Peki, ama bir ordu mensubunu konuşturmayı nasıl başaracak? Samiya bir kez daha ona yardım edebilir mi acaba?

Şans yüzüne gülüyor. Arkadaşı Lahor'daki üst düzey komuta kademesinin sözcüsü General Hamid'i şahsen tanıyor. "İyi birisidir, sanırım seninle görüşmeyi kabul edecektir."

Aynı gün, öğleden sonra Samiya arıyor:

"Senin iş ayarlandı: General yarın sabah 11'de, garnizondaki konutunda seni kabul edecek. Bunu benim için yapıyor. Ama gözetim altında olduğunu sakın unutma!"

Anne sabah giyinirken, her zaman yaptığı gibi İngilizce yayın yapan ve genellikle düzgün haberler veren radyo kanalını açtı.

Spiker çok öfkeli bir ifadeyle konuşuyor, sınırları aşan, kabul edilemez bir bombardımandan bahsediyor. Genç kadın konuyu tam olarak anlayamıyor... NATO'nun dronları Afganistan'ı ve Pakistan'ın kabile bölgelerini neredeyse her gün bombalıyorlar, bugünü farklı kılan ne olabilir ki?

Şehri geçerken taksisi birçok kez durduruldu. Kontrol noktalarında sinirleri gergin polisler pasaportunu titizlikle inceliyorlar, kırmızı ışıklarda durduklarında açık renk teni düşmanca bakışları üzerine çekiyor ve insanların Amerika'ya yönelik küfürlerini duyar gibi oluyor. Ortam bariz bir şekilde gergin, Anne trajedi günlerine özgü atmosferi hissediyor. Şehrin diğer ucunda, Gulberg'le yeni havaalanının arasında bulunan silahlı kuvvetler genel karargâhına en sonunda varıyor. Emir erinin talimatlarını izleyen taksi, iki yanında küçük bahçelerle çevrili ve çatıları kırmızı kiremit kaplı evlerin sıralandığı, ağaçların gölgesindeki sokaklara dalıyor. Anne lojmanların sadeliği karşısında şaşkınlık yaşıyor, zira ona, sadece bütçeden aslan payını almakla kalmayıp içinde bankaların, sigorta şirketlerinin, antrepoların ve arsaların bulunduğu devasa bir endüstriyel ve ticari tröst kurmuş olan bu seçkin subayların görkemli malikânelerde yaşadıkları ve lüks içinde yüzen bir seçkinler sınıfı oldukları söylenmişti.

Taksi taş görünümlü bir evin önünde duruyor. Emir eri tarafından haberdar edilmiş bir uşak kapının önünde bekliyor; gazeteciyi duvarlarındaki rafların tavana kadar kitap dolu olduğu bir salona alıyor. Olmazsa olmaz bir fincan çayı verirken General Sahib[27]'in özürlerini iletiyor: "Beklenmedik bir işi çıktı, Sahib birazdan burada olacak." En az yarım saat boyunca Anne kütüphaneyi inceliyor: Arada birkaç

27 Kelime anlamıyla "Sayın General".

tane klasik roman bulunsa da, kitapların çoğu tarih, askeri strateji ve gezi alanında, ayrıca çeşitli felsefeler, dinler ve gizemcilerle ilgili eserler de var... Bu subayın sıradışı olduğu söylenebilir. Yabancı basına konuşmak üzere bir entelektüel seçmek ve böylece ordunun daha olumlu bir imajını sunmak hiç de aptalca bir davranış değil.

Koridorda hızlı adımların gürültüsü yankılanıyor, kapı açılıyor ve general görünüyor. Haki üniformasının içinde kusursuz bir görünümü var ve Pakistanlı subayları göbekli memurlardan ayıran o zarif inceliği sergiliyor. Gazetecinin önünde eğiliyor ve beklettiği için üzgün olduğunu, ama acil bir toplantıya çağrıldığını söylüyor:

"NATO uçakları bizim bulunduğumuz noktalardan birini bombaladı ve üç askerimizi öldürdü. Bunun bir hata olduğunu iddia ediyorlar. Yalan söylüyorlar! Onlarda bizim pozisyonlarımızın haritaları var!"

"Peki ama bunu neden yapmış olabilirler ki?"

"Bize bir ders vermek istiyorlar çünkü onlara yeterince yardım etmediğimizi düşünüyorlar. Hindistan sınırımızı tamamen boşaltıp tüm askerlerimizi Afgan sınırına yığmamızı istiyorlar. Bunu kabul etmiyoruz çünkü Hindistan'dan her şey beklenir."

"Bir Hindistan saldırısından ciddi olarak korkuyor musunuz?" diye soruyor Anne inanamıyormuş gibi.

General sinirli bir havada onu süzüyor:

"Öyle bir niyeti yoksa ne diye daha kısa bir süre önce yüzlerce tank satın aldı? Siz bunun Himalayalar'ın zirvesini aşıp Çin'i işgal etmek için olduğunu mu zannediyorsunuz?"

"Kabile bölgelerinizle Afganistan arasındaki sınırın güvenliğini çok etkin bir biçimde sağlayamadığınızı kabul etmek gerekir!" diye itiraz ediyor gazeteci.

"NATO birlikleri bizden çok daha önemli donanıma sahip olmalarına rağmen bu sınır güvenliği işini neden Afgan tarafından halletmiyorlar? Bizim tam sekiz yüz noktayı kontrol etmemiz gerekiyor, onlar ise sadece yüz elli. Doğrusu

Amerikalılar hiçbir risk almak istemiyorlar, kendi askerciklerini kesinlikle tehlikeye atmamaları gerekiyor! Bu yüzden iki seferin birinde sivilleri vuran dronlarını gönderiyorlar."

Anne terörist toplantıları olabileceği gerekçesiyle bombalanan kalabalıklarla ilgili skandalları çok duydu. Bunlar çoğu zaman bir düğün esnasında, sevinçlerini dışa vurmak için âdet olduğu üzere havaya ateş eden konuklardan başka bir şey değiller. Ve oradan on dört bin kilometre uzakta, Montana'da, bürosunda konforlu bir biçimde oturan bir tip bunu bilgisayarının ekranında görüyor ve daha fazla sorgulamadan tetiğe basıyor. Böylece küçük bir Afgan köyündeki bir düğün erkeklerin, kadınların ve çocukların bayramlık kıyafetleri içinde yanarak kül oldukları bir can pazarına dönüşüyor. Son yıllarda Pakistan da bu türden binlerce "hataya" maruz kaldı. 2004'ten beri savaşın elli sekiz bin kurbanı oldu ve bunların en az üçte biri sivil.

"Bunun onlar için bir video oyunundan farkı yok, dediklerine göre bu yeni spora, 'Bugsplat!' yani 'böcek ezmece' adını vermişler."

Generalin öfkeden soluğu kesiliyor:

"Amerikalılar inkâr ediyorlar ve her şey çok bariz bir biçimde ortada olduğundaysa, yarım ağızla bunun ikincil zayiat olduğunu kabul ediyorlar. Ama neredeyse hiçbir zaman özür dilemiyor ve asla herhangi bir tazminat ödemiyorlar. Sonra da halkın kendilerinden nefret etmesine şaşırıyorlar!"

Kapı hafifçe vuruluyor. Hizmetçi elindeki tepside salatalıklı küçük sandviçler, kocaman bir tabak kızarmış patates ve asla eksik olmayan bir şişe ketçapla salona giriyor. Boğazına düşkün bir Fransız mutfağı tutkunu olan Anne, bu sosa karşı ilk başta mesafeliydi ama zaman içinde alıştı.

"Peki bu sabahki saldırıyla ilgili olarak," diye söze giriyor Anne, "ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Eğer çıkıp kamuoyu önünde özür dilemezlerse ikmal kamyonlarının kullandığı yolu kapatacağız. Her halükarda, eğer hiçbir tepki göstermeden böyle davranmalarına izin

verirsek askerlerimiz artık bize itaat etmeyeceklerdir. Halk zaten bizi Amerikan uşağı olmakla itham ediyor."

"Buna karşılık Afgan Talibanı'yla yeterince istekli mücadele ettiğiniz söylenemez, her halükârda Pakistan Talibanı'ndan daha az," deme cüretini gösteriyor gazeteci.

General damarına basılmışçasına irkiliyor:

"Bunun hiç alakası yok! Pakistan Talibanı'nın evrensel bir projesi var: El-Kaide'nin öğretilerinin peşinden giderek Müslüman dünyada radikal İslamcı bir rejim kurmak ve Batı'nın hegemonyasını yıkmak istiyor. Ayrım gözetmeksizin yaptığınız bombardımanlarınızla halkı karşınıza alıyor ve onların ekmeğine yağ sürüyorsunuz. Buna karşılık Afgan Talibanı ülkelerini özgürleştirmek isteyen vatanseverlerden oluşuyor. Sovyetlere karşı birlikte savaştık, bizim askerlerimiz için onlar birer kahraman, hatta bazen de şahsen tanıdıkları silah arkadaşı."

Gazeteciye sözünü kesme şansı vermeden devam ediyor:

"Afganlar Sovyet işgaline karşı savaşırken onları "özgürlük savaşçıları" diye adlandırıyordunuz, Batı işgaline karşı savaştıkları bugünse onlara "teröristler" diyorsunuz! İkinci Dünya Savaşı sırasında sizin direnişçileriniz Almanların gözünde teröristtiler, oysaki onlar Fransızlara göre kahramandı! Bu da aynı şey: Amerikalılar ne derlerse desinler Afgan Talibanı mensuplarının birer katil olduğunu yutturamazlar!"

Ve bu general de, ne kadar cezbedici olursa olsun, onu Talibanların melek olduğuna inandıramayacak...

Koltuğunda oturuşunu düzelten Anne derin bir nefes alıyor, kaygan bir zeminde macera aradığının farkında ama dudaklarını yakan bir soruyu da sormadan edemez.

"Bazı subaylar hiç kuşkusuz Afgan Talibanı mensuplarını tıpkı sizin gibi ulusalcı gördükleri için mi ordudan istifade edip işgalci Amerikalıya karşı savaşlarına destek vermek için onların saflarına katıldılar acaba?"

General geriliyor. Bu konuda hiçbir bilgisi yok. Ama şunu çok iyi biliyor ki yabancı güçler gider gitmez Taliban

Kabil'de iktidarı ele geçirecek, çünkü ülkenin en kalabalık etnik grubu olan ve üç asrı aşkın bir süredir Afganistan'ı yöneten Peştunların içinden geliyorlar.

Yerinden kalkıp kütüphanesine gidiyor ve getirdiği bölge haritasını sehpanın üzerine serdikten sonra Pakistan'ın tutumunun gerekçelerini gazeteciye açıklamaya girişiyor:

"Afganistan'da yaklaşık on beş milyon Peştun varsa, bizde yani Pakistan'daysa otuz milyon. Burada onlara bazen Pathanlar dendiği de oluyor ama sonuçta aynı halk söz konusu ve bunlar 1893'te İngilizler tarafından Durand hattıyla yapay olarak bölündüler. Eğer Pakistan Afgan Talibanı'na karşı savaşsaydı, onların kuzenleri olan buradaki Peştunların düşmanlığını kazanacaktı ve böyle bir şey beraberinde bir iç savaşı ve ülkenin bölünmesini getirebilirdi!"

Anne çatışmanın bu temel görünümünden daha önce kimsenin bahsetmemiş olmasına şaşırarak başını sallıyor.

"Afganlarla savaşmamanın ikinci bir sebebiyse," diye devam ediyor general, "Hindistan'ın saldırgan tutumu. Pakistan iki düşman arasında sıkışmaya izin veremez."

"Ama Hindistan'a karşı bombanız var! Önemli bir cephaneliğe sahipsiniz, aşağı yukarı yüz yirmi nükleer başlığınız var ve önümüzdeki on yıl içinde bu sayının iki yüz elliye ulaşacağı tahmin ediliyor."

"Bereket versin ki öyle! Aksi takdirde konvansiyonel silahları bizden bir hayli üstün olan Hindistan bizi bir lokmada yutardı. Bugün artık Bangladeş deneyimini tekrarlayamaz ve ülkemizden geriye kalanı parçalayamaz, çünkü biz de taktik nükleer silahlar geliştirdik."

"Ama, general, eğer doğru anladıysam, şu sempatik ve güven verici 'taktik' sıfatının altında küçük canavarlar, potansiyel olarak klasik bombalar kadar tehlikeli minyatür bombalar mı gizleniyor? Bir şehrin üzerinden bırakıldıklarında Hiroşima'ya atılan kadar yıkım gücüne sahip, yani en az yüz bin kişiyi öldürecek bombalar."

"Size tekrar söylüyorum, bunlar şehirlere değil ama savaş alanlarına ve onların cephe gerisindeki üslerine yönelik caydırıcı silahlar. Sadece altmış kilometre menzilli Nasr füzelerimize yerleştirilen bu başlıkların yegâne amacı Hindistan'ın bize saldırmasını engellemek."

"Anlaşıldı. Bununla birlikte ağırlıkları, tahminim, yüz kiloyu bulmayan bu bombaları taşımak oldukça kolay. Pakistanlı terörist örgütler ya da El-Kaide, hatta DAEŞ onları ele geçirebilirler!"

Generalin parmakları oynamakta olduğu cetvelin üzerinde kasılıyor:

"Sorumsuz gazeteciler işte bu türden aptalca şeyler yazmak suretiyle Washington'da ya da başka yerlerde, sayısız ülkeye karşı önleyici saldırılar düzenlemek için yanıp tutuşan savaş baronlarının eline argümanlar veriyorlar! Böyle bir şeyin milyonlarca ölüme sebep olabileceğinden zerre kadar endişe duymuyorlar."

Derin bir nefes alıyor ve sakinliğini yeniden kazandıktan sonra:

"Sizi temin ederim ki, küçük ya da büyük, bütün bombalarımız son derece güvenli bir biçimde muhafaza edilmektedir, kaldı ki bu konuda Amerikan ordusundan yardım almaktayız."

Gazetecinin dudak bükmesi karşısında ayrıntılara girmeye karar veriyor: "Her türlü kaza ihtimalini ya da çalma teşebbüsünü engellemek için Pakistan genelkurmayı bu bombaları oluşturan üç unsuru –bölünen madde, bombanın gövdesi, ateşleme mekanizması– değişik yerlerde ve farklı bir otorite altında muhafaza ediyor. İhtiyaç anında onları birleştirmek için yaklaşık bir saate ihtiyaç var."

Anne kuşkusunu dile getiriyor:

"Bu durumda riski alan siz oluyorsunuz, çünkü eğer tehlike çok yakınsa, bir saat, çok uzun zaman!"

"İşte bu yüzden bombaların parçalarını farklı depolarda ama aynı tesiste saklamayı tercih ediyoruz," diyor general.

"Kriz anında bu süreç somut olarak nasıl işliyor?" diye üsteliyor Anne.

"Ülkemizde otoritenin en tepesinde gelen kişi olan başbakan genelkurmay başkanına emri verir. Onun stratejik nükleer komutanlığına ilettiği emir değişik noktalara yönlendirilir. Her emir gizli bir kodla geçerli kılınmak zorundadır. Ancak o zaman birleştirme başlar. Bombaların birleştirilmesi tamamlandıktan sonra uçaklara ya da füzelere yerleştirilirler ve o andan itibaren fark edilmeleri kolay olmaz."

"Sadece daha az fark edilir olmakla kalmazlar, hedefi vurma hassasiyetleri de azalır ve onca sivilin ölümüne yol açan sayısız hatalar da buradan kaynaklanır!" diye karşı çıkıyor Anne.

General ona karanlık bir bakış atıyor.

"Her halükârda, yıllardan beri –hükümetleriniz bundan rahatsız oluyormuş gibi görünmeden– halklarımızı kırıp geçiren dronlarınızdan daha az hata yapıyorlar!"

Anne bu noktada ona canı gönülden hak vermek istiyor. Bir sorusu daha var:

"El-Kaide, militanlarına birçok kez nükleer tesislere saldırma ve ele geçirdikleri cephaneyi Amerikalı hedeflere karşı kullanma çağrısı yaptı. Hatta iki yıl önce, Pakistan ordusu tekrar geri alana kadar iki saat boyunca kontrolü ellerinde tuttukları çok önemli Minhas askeri üssünde bunu başardılar da."

General omuzlarını silkiyor.

"Her şeyi birbirine karıştırıyorsunuz! Minhas bir nükleer üs değil. Bizim bütün nükleer üslerimiz gizli tutulur. Bunun dışında onların güvenliği için ayrılmış on bin askerimiz var."

"Evet, ama cihatçılar nükleer üzerine çalışan subay ve teknisyenleri kaçırmaya da çalıştılar. Eğer onlar rehin alınsalardı, tehdit altında bombayı birleştiremezler miydi?"

Generalin kaşları çatılıyor, bu gazeteci hiç de bilgisiz değilmiş...

"İşte tam da bu tehlikeyi önlemek için, teknisyenlerimizin hiçbiri tüm konularda bilgili değildir, sadece belli bir konu üzerinde özel bir uzmanlıkları vardır," diye belirtiyor general. "Bunun dışında, farklı yerlerde çalışırlar ve asla yan yana gelmezler, sürekli sıkı bir gözetim altındadırlar."

Anne onların tümünü hayatlarının sonuna kadar gözetim altında tutmanın zor olduğunu söyleyerek karşı çıkmamak için kendini zor tutuyor; onu kızdırmak istemiyor çünkü sormak istediği son bir sorusu var."

"Peki şu 'lanet bomba'? Teröristler ondan bir taneyi kolayca imal edemezler mi?" Küçük bir miktar uranyum çalmaları ve kaba saba bir şey de olsa ateşleme mekanizmasını imal etmeleri yeterli. Bir füzeye ihtiyaç yok, bombayı küçük bir çantaya koyabilir ve ateşlemeyi bir zaman ayarlayıcıyla gerçekleştirebilirsiniz. Bu durumda tehlike bombanın büyüklüğüyle orantılı olarak kitlesel bir yıkım değil, bir coğrafi bölgenin radyoaktif unsurlarla ürkütücü kirlenmesidir."

"Gerçekten de bir 'lanet bomba' tüm hükümetlerin kâbusu, çünkü korkunç bir şantaj unsuru. Ama bu tehlike sadece Pakistan'a özgü değildir, aynı şey pekâlâ sizin ülkenizde, Fransa'da da yaşanabilir."

"Kesinlikle hayır!" diye haykırıyor genç kadın. "Fransa'da bu tür şeyler çok sıkı kontrol ediliyor, radyoaktif maddelere ulaşmak imkânsız!"

"Peki şu elli sekiz nükleer reaktörünüzü döndürenler ne olacak? Kullanıldıktan sonra zayıflasalar da, yine de yeterince radyoaktif kalıyorlar. Bir grup terörist, suç ortakları satın alarak onlara ulaşabilir ve bir 'lanet bomba' yapabilir!"

Şu çok açık ki general ülkesinin güvenlik sisteminde en ufak bir gedik olduğunu kabul etmeyecek. Bu yüzden resmi açıklamalara kulak asmadığını göstermek amacıyla, onu biraz kışkırtmanın cazibesine karşı koyamıyor:

"Söylesenize general, sizden bir iyilik istesem bana ne cevap verirdiniz? "Pakistan bombasının babası" Dr. Abdülkadir Han'la bir görüşme ayarlamama yardımcı olur muydunuz?"

Bunu duyan general muazzam bir kahkaha patlatıyor.

Gazeteci bu tepkiyi bekliyordu, zira Pakistan'da ulusal bir kahraman olan ama uzun zamandan beri kimliğini gizleyerek yaşayan Dr. Han hakkında yazılan her şeyi okudu. 1998'de ülkeye ilk nükleer bombasını test etme imkânını sağladı. 1970'li yıllarda Hollanda'daki uranyum zenginleştirme fabrikası Urenco'da mühendis olarak çalışan Dr. Han santrifüjlerin planlarını gizlice kopyalayıp Pakistan'a ulaştırmış ve orada Çin'in işbirliğiyle nükleer silahı hayata geçirmişti. Ayrıca Kuzey Kore, Libya ve İran'a gerekli tüm unsurları sağlamak suretiyle bombanın başka ülkelere yayılmasına da yardımcı oldu.

Birleşik Devletler'in öfkesini dindirmek için Pakistan 2004'te ulusal kahramanı hakkında ev hapsi kararı aldı. Ama bu şahıs, en büyük sırrı saklaması gerektiğini anlayınca 2009'da tam özgürlüğünü geri kazandı.

Yılacak gibi görünmeyen Anne üsteliyor:

"Eğer bu imkânsızsa, en azından zamanında onun yardımcılığını yapan Bashiruddin Mahmut'la görüşemez miyim?"

"Kanımca, bu ikincisi çok tehlikeli bir kaçık! Her tarafta, Pakistan'ın bombayı bütün Müslüman ülkelere verecek bir İslam devletine dönüşmesinin gerekliliğinden bahsediyor. Onu on beş yılı aşkın bir süre önce nükleer araştırma programından uzaklaştırdık ve İslamcılarla ilişkilerini çok yakından takip ediyoruz."

"Söylediklerinize bakıldığında, Dr. Han'dan çok daha tehlikeli biri olduğu açıkça görülüyor. Bu düşüncelerine rağmen nasıl elini kolunu sallayarak dolaşabiliyor?"

"Eğer bu ülkede İslamcılara sempati duyan herkesi hapse tıkmak zorunda kalsaydık, nüfusun yarısının hapse girmesi gerekirdi!"

Usanmış bir havada başını sallıyor.

"Eskiden böyle değildi; 1980'li yıllara kadar Pakistanlıların çoğu Amerikan yanlısıydı. Ama Birleşik Devletler'in

ikili oyunu ve kör bombardımanları insanları radikalliğe sürükledi."

"Mesela Bashiruddin Mahmut'un durumuyla ilgili kimden bilgi alabilirim?"

"Bunu kendiniz bulun. Ama eğer o şahısla bir görüşme şansınız olmasını istiyorsanız size başınızı örtmenizi tavsiye ederim!"

16

Anne ona General Hamid'le sohbetini anlatırken Taher çok güldü.

"Oraya kadar gitmişken ondan rehberli bir nükleer tesisler turu talep etmeliydin! Öte yandan, bombanın güvenliğiyle ilgili bilgi edinme konusunda, Bashiruddin Mahmut'la bir görüşme ayarlaman, o skandaldan beri münzevi hayatı yaşayan Dr. Han'a nazaran çok daha kolay olacaktır. Bashiruddin şimdi İslam hakkında kitaplar yazıyor ve Taliban'a yakın duruyor. Neden İslamcı örgütler vasıtasıyla onunla temas kurmayı denemiyorsun?"

Taher kaşları çatılmış bir halde kafasını kaşıyor.

"Benim enstitünün yakınında bir sığınmacı kampı var. Hükümetin yardımları kesmesinden ötürü kapanmak üzereyken bir İslamcı grup orayı devraldı."

"Paraları nereden geliyor? Suudi devletinden mi?"

"Her zaman değil. Riyad terörizmi desteklemekle suçlandığından beri çok daha temkinli davranıyor; para daha ziyade bazı prensler ve Vahabi ulemalar kanalıyla geliyor. Biraz daha dolaylı ama neticede aynı kapıya çıkıyor: Sol el sağ elin ne yaptığından habersiz olamaz."

Kuşkucu bir havada Anne'ı inceliyor.

"Eğer İslamcıların seninle konuşmalarını istiyorsan, güvenlerini kazanmalısın: İslam hakkında bir şeyler biliyor musun?"

"Biraz biliyorum, en iyi arkadaşım bir Türk, son halifenin torununun kızı. Müslüman ülkelerde sıklıkla röportajlar yaptığım için, günün birinde işime yarayabilir düşüncesiyle bana temel kuralları ve kimi ibadetleri öğretti."

"Mükemmel. Şimdi üzerine bol kıyafetler giy ve yanına bir eşarp al. Bu akşam seni oraya götüreceğim."

Şehrin güneybatısında kurulu bu kamp biraz sıradışı. Diğerlerinde görmeye alıştığımız çadırlar okyanusu yerine, insana Paris'in doğusundaki alt gelir grubu toplu konutlarındaymış izlenimi veren bir görüntüsü var, sadece yüksek kulelerin yerini otuz kadar sekiz katlı bina alıyor; bunların çoğunun inşaatı henüz tamamlanmamış olmasına rağmen daha şimdiden bir enkaz görünümündeler. İşçilerin oturması için inşasına başlanan bu binalar uzun süre boş kalmışlar çünkü koalisyonu oluşturan partiler onların bölüşümünde bir türlü anlaşamamış. Şimdi yaklaşık on iki bin sığınmacıya ev sahipliği yapıyorlar. Bir okulları, aynı zamanda medrese görevi de gören bir camileri ve küçük bir hastaneleri var.

"Doktoru tanıyorum," diyor Taher, "yeni organizasyondan bağımsız çalışıyor. Önce onunla başlayacağız."

Hastane dediği yer aslında bir binanın zemin katına kurulmuş ve sadece önemsiz rahatsızlıkların tedavi edildiği ya da acil vakaların gerçek bir hastaneye yönlendirilene kadar tutulduğu bir dispanser. Gecenin bu saatinde bekleme salonu hâlâ kadın ve çocuklarla dolu.

"İşim hiçbir zaman gece 11'den önce bitmez," diyor onları odasına alan genç doktor gülümseyerek. "Ama en azından burada kendimi faydalı hissediyorum ve insanlar yaptıklarım karşısında son derece minnettarlar. İçlerinden birçoğu yıl-

lardan beri değişik hastalıkları çekmelerine rağmen hayatlarında doktor yüzü görmemiş ve bunların arasında verem ve glokom gibi hastanelere yönlendirdiğim çok sayıda vakaya rastlıyorum."

Gerisiyle elinden geldiğince ilgilenmeye çalışıyor; gündüzleri gönüllü bir hemşire gelip ona yardım ediyor.

"Doktor İkbal kendisinin de gönüllü çalıştığını söylemeyi unuttu," diye araya giriyor Taher. "Eskiden Gülberg'deki lüks bir klinikte çalışıyordu, ama bir yıldan beri, sığınmacılarla ilgilenmek için her şeyi bıraktı."

"Durun, ben bir kahraman değilim! Doğrusu bu kararı daha önceden almadığıma pişmanlık duyuyorum: İnsani anlamda, bu köylüler bana tahmin edebileceğimden çok daha fazlasını kazandırıyorlar; felaket ortamında, hiçbir yerde görmediğim bir dayanışma sergiliyorlar."

Bu sığınmacıların tamamı Lahor'un elli kilometre kuzeyindeki bir köyden geliyorlar. Çoğunun Ravi Nehri kıyısında bir evi vardı; kıyı boyunca ev inşa etmenin tehlikesini bilmelerine rağmen, diğer araziler çok pahalı olduğundan başka seçenekleri yoktu. Hepsi tarımla uğraşan çiftçiler, kendilerine ait olmayan bir toprağı işliyor ve ancak ölmeyecek kadar kazanıyorlardı. Ama en azından bir haysiyetleri vardı. Bugün yardıma muhtaç kişilere indirgenmiş durumdalar.

"Çok sayıda depresyon vakasına bakıyorum," diyor doktor, "özellikle de erkeklerde, neredeyse dilenciliğe mecbur bırakılan aile reislerinde bu daha çok görülüyor. Yemeklerini nasıl yediklerine gidip bir bakın ne demek istediğimi anlayacaksınız."

Kampın ortasında, gaz lambalarının cılız ışığında, çocuklar ve her yaştan kadınların oluşturduğu uzun bir kuyruk var. Ellerinde metal bir tabakla, tıkış tıkış bir halde bekliyorlar. Bir yabancıyı fark eden kadınlar bakışlarını kaçırıyor.

"Onlarla konuşmaya çalışma," diye fısıldıyor Taher genç kadının kulağına, "hallerinden çok utanıyorlar."

Kalabalığın içinde çok az erkek göze çarpıyor. Bazıları saatlerce kuyrukta bekleyip alçalmaktansa yemek yememeyi tercih ediyor. Özellikle yaşlı erkekler bu haysiyet kaybını reddediyorlar. Eşleri ya da kızları azıcık tayınlarını onlarla paylaşmasalar açlıktan ölürlerdi.

Portatif bir tezgâhın üzerinde dumanı tüten tencereler biryani pilavı dolu. Tezgâhın arkasındaki beş görevli yemek dağıtımını yapıyor. On iki bin sığınmacı için tek bir yemek dağıtım noktası var.

"Hiç olmazsa aynı anda birçok noktadan dağıtım yapabilirlerdi," diye ateş püskürüyor Taher. "Bu zavallı insanlar sanki yeterince aşağılanmamışlar gibi, velinimetlerine bağımlı olduklarını daha da hissettirmek istiyorlar!"

Buna karşılık bu yeni durum çocuklar için tam bir şenlik. Gülerek itişiyor, surat ekşitiyor, birbirlerini çimdikliyor ve boş tabaklarını kupa gibi kaldırarak şakalaşıyorlar. Ta ki uzun boylu, sakallı bir adam gelip uzun sopasıyla düzeni sağlayana dek.

"Allahü ekber!" diye bağırdıktan sonra onlara da tekrarlamalarını işaret ediyor.

"Allahü ekber!" diye var güçleriyle tekrarlıyor çocuk korosu, sanki bu yeni bir oyunmuşçasına mutlu bir şekilde. En küçükler bir yandan çanaklarını havada sallayarak "Allahü ekber! Allahü ekber!" diye bağırırken, aynı zamanda seke seke koşuyor ve ablalarının tokatlarından kaçmaya çalışıyorlar.

Ortamda kulakları sağır edici bir hengâme var, çocuklar tamamen zıvanadan çıkmış haldeler: Oğlanlar ve kızların karmakarışık bir halde bulunarak yetişkinlerin ağır kederinden kurtuldukları bu kısa anlar kampın tekdüze yaşamında iple çekilen bir eğlenceyi teşkil ediyor.

Bir kenarda duran başları takkeli, dizlerinin altına kadar inen kameezler (İslamcıların klasik kıyafeti) giymiş beş-altı

kişinin ortasında, tekerlekli sandalyedeki beyaz saçlı adam onların şefi gibi görünüyor.

"Beni burada bekle," diyor Taher genç kadına, "onları seninle konuşmaya hazırlayacağım."

Anne küçük grubu uzaktan seyrediyor. İçlerindeki Arap tipli adam hiç konuşmuyor. Ne var ki bir an geliyor ve sessizliğinden çıkıp kuyruktaki çocukları işaret ederek sinirli bir şekilde ellerini sallıyor. Birkaç dakika sonra Anne'ın yanına dönen Taher, adamın küçük kızların başının açık olmasına öfkelendiğini söylüyor; diğerleri bu konuyu yarından itibaren çözeceklerinin sözünü vermişler.

Yabancının gitmesi ve grup mensuplarının daha müsait olması için bir süre bekledikten sonra, Taher, peşinde saçının tek bir teli dahi gözükmesin diye eşarbını titizlikle düzelten Anne'la birlikte o tarafa doğru ilerliyor.

"Beyler," diyor tumturaklı bir ses tonuyla, "size son halifenin torununun kızını takdim ediyorum."

İrkilen Anne ona korkuyla bakıyor ama oralı olmayan Taher hamlesini sürdürüyor:

"Bildiğiniz gibi halifeliğin İslam düşmanları tarafından kaldırılmasının ardından Osmanlı ailesi sürgün edildi. Begüm Anne bu yüzden Fransa'da doğdu ve orada yetişti."

"Evli mi?" diye soruyor grubun şefi.

"Bir Müslümanla mı?" diye endişesini dışa vuruyor bir diğeri.

"Elbette ki," diye onları rahatlatıyor Taher, "evli olduğu bir Müslüman Fransızdan iki oğlu var."

"O zaman kocasından başka bir erkekle burada nasıl dolaşabiliyor?" diye şef kuşkuyla soruyor.

"Siz de çok iyi biliyorsunuz ki Huzur[28], Avrupa'daki âdetler buradan farklı ve Müslümanlar onlara alışmak zorunda kaldılar. Begüm Anne çok saygı gören bir profesyoneldir. O... toplumsal projelerde çalışıyor. Örgütü onu sığınmacı-

28 "Ekselansları", "Saygıdeğer efendim".

ların ihtiyaçlarını araştırması için gönderdi. Biz bu şekilde tanıştık."

Anne taş kesmiş bir halde dinliyor. Bildiği tek tük Urduca sözcüklerle sohbetin manasını anlamayı başarıyor; Taher bu yalanı acaba hangi noktaya kadar götürecek?

Taher'in *mavlana*[29] unvanına sahip olduğunu ve yakındaki bir medresede ders verdiğini söylediği şef daha çok ayrıntı istiyor, ama bir kadın olarak pek bir şey ifade etmeyen Anne hakkında değil, onun Osmanlı ailesiyle ilişkisi hakkında. Hangi sultandan geldiğini ve daha da önemlisi kaç tane amca ve kuzeni olduğunu merak ediyor?

Sekreteri olan karanlık suratlı ve boyandığı bariz uzun kara sakallı bir adam söylediklerini tercüme ediyor. En küçük sokak satıcısının bile eski sömürgecinin dilini çat pat konuşabildiği bu ülkede mavlana İngilizce konuşmuyor olabilir mi? Anne daha ziyade gericilerin çoğunun yaptığı gibi bir kadına doğrudan hitap etmekten tiksindiğinden kuşkulanıyor. "Büyük dedem Sultan Abdülhamit'in büyük kardeşi Sultan V. Murat'tı," diyor genç kadın bir gün arkadaşının ona anlattıklarını hatırlamak için çaba sarf ederek. "Bugün en yaşlılardan yeni doğanlara kadar yaklaşık iki yüz elli kişiyiz."

Mavlana onaylayıcı bir edayla başını sallıyor.

"Bunların kaçı yetişkin erkek?"

"Herhalde elli kadarı."

"Mükemmel! Peki, bu elli erkekten kutsal halifelik görevini üstlenecek biri var mı?"

"Ah, hiç sanmıyorum!" çıkıyor ağzından spontane bir şekilde.

Taher'in ayağıyla çaktırmadan vurduğu hafif darbe onu kendine getiriyor.

---

29 Molvi'den daha saygıdeğer bir dini unvan çünkü çok bilgili bir din adamını simgeliyor.

"Ama amcalarımdan özellikle dindar olan iki-üçü belki bununla ilgileniyordur..."

"Bize onların isimlerini ve iletişim bilgilerini verebilir misiniz?"

"Öncelikle onların onayını almak için arayıp sormalıyım."

"Anlaşıldı, ama bunu çabuk yapın, Osmanlı ailesine güvenip güvenemeyeceğimizi bilmemiz gerekiyor."

Mavlana rahatlamış bir şekilde etrafını saran tilmizlerine konuşmaya başlıyor.

"Osmanlılar döneminde imparatorluğun gücü tarafından korunuyorduk," diye anlatıyor etrafında onu saygıyla dinleyenlere. "Müslüman halklar ne bölünmüşlerdi ne de Batı'ya tabi olmuşlardı, büyük medeniyetlerimizle gurur duyuyorduk, kendimizi kimseden daha aşağı görmüyorduk", betelini[30] uzun kırmızı bir fışkırık halinde tükürmek için ara veriyor, "İngilizler Mustafa Kemal'i halifeliği kaldırmaya teşvik ederken ne yaptıklarını çok iyi biliyorlardı. Bir anda yönümüzü kaybettik, birbirimize düştük, böylece büyük güçlerin oyuncağına dönüştük. Ama Müslümanlar başlarını nihayet tekrar kaldırıyorlar," diye haykırıyor muzaffer bir tonda, "yakında hepimiz bir halifenin altında birleşeceğiz. Geçen yıl Mekke'de karşılaştığım Türkler bana halifeliğin yeniden kurulması için gizlice yürütülen bir hareketin varlığından bahsettiler."

"Ama sizin zaten bir halifeniz var," diyor Anne şaşırarak, "Suriye ve Irak'ta bir İslam devleti ilan eden El-Bağdadi."

Mavlana omuzlarını silkiyor, bu "yeni"ye, hiçbir tanınmış Müslüman otoritenin icazetini almadan kendi kendini "halife" ilan eden bu Bağdadi'ye hiç güvenmiyor.

"Peygamber'in sülalesinden geldiğini iddia ediyor, ama Peygamber'in kanından gelen birisi bu cinayetleri nasıl işleyebilir? Kanımca o güç ve para peşinde koşan bir haydut.

30 Betel: Hindistan ve Uzakdoğu'ya özgü, ağızda çiğnenen ve tükürüğü kırmızıya boyayan bir bitki. (ç.n.)

Ayrıca, bizim daimi dostumuz Suudilerin yeminli düşmanı. Dostlarımızın düşmanıyla nasıl ittifak yapabiliriz?"

"Anlıyorum," diye onaylıyor Anne. "Öte yandan ben, çok daha takdire şayan bulduğum ünlü bir Pakistanlı aydının yazdıklarını okudum. İslam'ın, Batı'nın ahlaki sapmaları karşısında aydınlık ve hümanist bir İslam'ın dünyaya getirebileceği iyiliklerden bahsediyordu. Dediklerini tam anlayamadım ve bunları onunla tartışmak isterdim. Sanırım ismi şeydi... Bashir... Bashir Mahmut gibi bir şey."

Mavlana araya giriyor:

"Bashiruddin Mahmut mu demek istiyorsunuz? Ondan bahsedildiğini işittim. Pakistan'ın bombasının mucidi Dr. Han'ın yardımcılığını yapmıştı. Ama biz burada DAEŞ kadar bomba destekçilerinden de uzak durmak istiyoruz. Size söylediğim gibi, Pakistanlı Müslüman hareketler şiddete karşıdır."

"Taliban mı şiddete karşı?"

Anne tepkisiz kalamıyor. Onların güvenini kazanmak için safı oynadı ama kendisini aptal yerine koymalarına da müsaade edemez!

"Her halükârda bizim vakfımız, Falah-e-İnsaniat, sadece insani kısımla ilgileniyor," diye ısrar ediyor sözcü, "daha kesin olmak gerekirse gıda maddelerinin dağıtımıyla. Genel merkezimiz Lahor'da bulunuyor, ama biz su baskınına uğramış olan bölgelerin tamamında çalışıyoruz. Ülkenin kuzeyinden güneyine kadar tam yüz otuz sekiz tane komite oluşturduk. Her komite yaklaşık bir düzine gönüllüden oluşuyor, ama ihtiyaç halinde, üç bin beş yüz kişiyi bir saat içinde harekete geçirme kapasitesine sahipler."

"Çok etkileyici!" diye haykırıyor Anne. "Peki, bütün bunları kim finanse ediyor?"

"Sıradan insanlar. Bize çok bağış geliyor çünkü insanlar bize sonsuz bir güven duyuyorlar."

"Sizin burada yaptığınız sıradışı bir şey," diye mırıldanıyor genç kadın, "sizinle çalışabilmeyi çok isterdim," diye

devam ediyor, çok ileri gittiğine dair onu uyaran Taher'in dirsek darbesini umursamadan.

"Bize yapabileceğiniz en güzel yardım ailenizden halife rolünü üstlenebilecek bir erkeği bizimle irtibata geçirmek olacaktır."

"Bu konuyla ilgileneceğim," diye söz veriyor Anne, içinden Taher'i yerin dibine geçirerek.

"Haberlerinizi bekleyeceğiz," diyor mavlana ona tekerlekli sandalyesinin üzerinde. "Fazla gecikmeyin."

Bu arada sözcü ona kartını uzatıyor ve karşılığında ondan iletişim bilgilerini istiyor, o da vermek zorunda kalıyor.

Yalnız kaldıklarında Anne ona patlıyor:

"Beni neden halifenin torununun kızı olarak tanıttın? Sen tamamen aklını kaçırmışsın! Eğer onlara yalan söylediğimi anlarlarsa, beni nasıl bir duruma düşüreceğinin farkında mısın?"

"Seninle konuşmalarının yegâne yolu buydu. Tekerlekli sandalyesinin üzerinde gördüğün o mavlana bir radikal İslamcı. Onu birkaç kez görmüşlüğüm var, enstitümün yanındaki bir camide görev yapıyor. Her Cuma, Amerika'ya satılmış olmakla suçladığı hükümet aleyhine ateşli vaazlar veriyor. Seni halife ailesinin mensubu olarak tanıttığım için seninle konuşmayı kabul etti. Her halükârda ne önemi var ki? Onu bir daha asla görmeyeceksin!"

"Onu bir daha asla görmeyeceğim, bunu sen söylüyorsun! Benimle irtibata geçme ihtimalleri var, telefon numaramı ve kaldığım otelin ismini aldılar."

Anne ateş püskürüyor ama olanlar oldu, Taher'e kızması hiçbir işe yaramayacak, yeniden sakinliğini kazanmak için çaba sarf ediyor:

"Her şeye rağmen onları ilginç buluyorum. Bana biraz daha onlardan bahset: Bağdadi'nin politikasına gerçekten karşılar mı yoksa bu bir iktidar kavgası mı?"

"Bize söylemek istemediler ama ben onların DAEŞ ile temas halinde olduklarına eminim. Ziyaretçiyle Arapça konuşurlarken birazını anlayabildim..."

"Arapça anlıyor musun?"

"Biraz temelim var, militanlık geçmişim beni Ortadoğu'ya kadar götürmüştü. Adamın DAEŞ'e katılıp katılmayacaklarını öğrenmek için gönderilmiş bir Iraklı olduğunu anladığımı sanıyorum. Buna karşılık onlar şu an için artıları ve eksileri tartmakla meşguller: Bağdadi'den yüklü miktarda silah ve finansman koparıp koparamayacaklarını kendilerine soruyorlar. Tahmin ediyorum ki şu anda Pakistan'daki militan grupların birçoğu aynı soruyu kendilerine soruyorlardır."

"Ama bunlar şiddete karşı olduklarını söylüyorlar."

Taher ona kibarca, alaycı bir tebessümle bakıyor:

"Sana anlattıkları ileri derece bir fanteziydi. Gerçekteyse, merhametli ve barışsever vakıfları Falah-e-İnsaniat'ın arkasında Pakistan'ın en tehlikeli gruplarından biri var: Jama'at-ud-Dawa; Leşker-i Tayyibe'nin lideri Hafız Saeed tarafından kurulmuş bir örgüt."

"Leşker ne?"

Anne boğulacak gibi oluyor.

"Leşker-i Tayyibe, 2008'de Bombay'da iki yüz kişinin ölümüne yol açan saldırıyı düzenleyen terörist grup değil mi?"

"Ta kendisi! Washington'ın ısrarıyla Leşker-i Tayyibe yasaklandı ve lideri tutuklandı, ama onun yerine Jama'at-ud-Dawa kuruldu. Bu Pakistan'da çok sık rastlanan bir durum: Hükümet bir terörist örgütü kapatınca aynı oluşum başka bir isim altında yeniden doğuyor ve etkinliklerine eskisi gibi devam ediyor, o kadar ki hemen onun da yasaklanması gerekiyor, o da bunun üzerine üçüncü bir isim altında doğuyor... bu şekilde devam edip gidiyor... Yetkililer de buna göz yumuyorlar."

"Bu inanılmaz! Terörist örgütlere neden bu kadar müsamaha gösteriliyor?"

Anne bu soruyu Taher'e daha önce de sormuştu, ama Pakistanlı yetkililerin ikili oyununu anlamakta hâlâ aciz kalıyor.

"Leşker-i Tayyibe'nin ordunun gizli servislerinin çocuğu olduğunu ve 1980'li yıllarda Hindistan'ın Keşmir eyaletinde sabotajlar düzenlemesi için kurulduğunu bilmen gerekiyor. Bu yüzden mensuplarıyla askerler arasında kaçınılmaz olarak ilişkiler, hatta dostluklar bulunması gayet doğal. Ordu bu örgütü Hindistan'a karşı kullanmak üzere koruyor, çünkü Hindistan'ın ayrılıkçı akımları desteklemek suretiyle (daha önce Bangladeş olayında yaptığı ve şimdi de Belucistan'da yapmaya çalıştığı gibi) Pakistan'ı parçalamak istediğine inanıyor."

Anne kafasını ellerinin arasına alıyor.

"Pakistan gizli servisleri teröristleri düşman Hindistan'a karşı kullanmak üzere destekliyor, ama kontrol edemiyorlar mı?"

"Aynen öyle!"

Ve genç kadının yüzündeki mahzun ifadeyi fark edince şöyle diyor:

"Pekâlâ, yeterince konuştuk! Sanırım senin bir kuvvet ilacına ihtiyacın var. Hadi gel, seni Hotspot'a, Lahor'un en güzel çikolatalı dondurmasını yemeye götüreyim."

Saat gecenin 11'i olmasına rağmen M.M. Alam Road semti cıvıl cıvıl. Çok rağbet gören bu kafenin terasına Taher'le birlikte kurulan Anne, saçları rüzgârda uçuşan, rahat tavırlı şık gençlerin gelip geçişini, bir butikten diğerine girişini, moda aksesuarları neşeli bir uğultu içinde üstlerinde deneyişini seyrediyor.

Biraz önce terk ettiği dünyayla burası arasındaki hendek o kadar derin ki bir tedirginlik hissediyor ve bütün bunların korkunç bir trajediyle sonlanacağı duygusuna kapılıyor, hatta bundan neredeyse emin...

17

Anne ve Karim arabalarını şoförlerin yere çömelmiş halde çaylarını höpürdettikleri tozlu bir otoparka bıraktılar ve şimdi "Delhi Kapısı" adı verilen anıtsal bir kapıdan hızlı adımlarla şehrin tarihi kısmına giriyorlar.

Anne haftalardır Lahor'un kalbini ziyaret etmeyi arzuluyordu ve bu sabah Karim onu götürmeyi teklif edince hiç ikiletmeden hemen kabul etti. Bu son haftalar o kadar korkunç geçti ki, biraz durup kendini toparlamaya ihtiyacı var. Ve lakayt tavırlarının ardında gerçek bir bilgi deposu olduğunu keşfettiği bu genç adam bulunmaz bir rehber.

İşini çok ciddiye alıyor:

"Bu Ekber Şah, en büyük Moğol hükümdarı, XVI. yüzyılda şehrin çevresine bugün hâlâ ayakta duran surları inşa ettiren kişi," diye açıklıyor. Ekber Şah on iki yaşındayken tacını taktığı şehir olan ve başkent Delhi'den daha fazla vaktini geçirdiği Lahor'u özellikle seviyordu. Şehre tepeden bakan şu gördüğünüz şu muhteşem kaleyi inşa ettiren de o."

Kot pantolonunun yerine vücut hatlarını gizleyen şalvar kameez giymiş olan Anne'ı onaylayıcı bir bakışla inceliyor:

"Büyük turu yapacağız, yürüyüşten hoşlanır mısınız?"

"Dünyanın bir ucuna kadar peşinizden gelmeye hazırım," diye alaycı bir cevap veriyor.

İki taraflarında küçük dükkânların sıralandığı, küçük eşeklerin çektiği arabaların gelip geçtiği ve tepeleme mal dolu el arabalarını çeken hamalların eksik olmadığı daracık sokaklara dalıyorlar. Zira Lahor'un zenginliği, zanaatkâr ve küçük esnaf kaynayan bu tükenmiş eski şehirde yatıyor.

Sokaklar eskiden bir araya getirdikleri iş kollarının isimlerini bugüne dek muhafaza etmiş. Anne ve Karim "su taşıyıcıları sokağı" boyunca ilerledikten sonra "süvariler sokağı"na sapıyor ve oradan da "terziler sokağı"na ulaşıyorlar; burası bölük pörçük bir biçimde asfaltlanmış ve ikide bir sıkıştırılmış topraktan ara sokaklarla kesilen uzun bir yol. Sokak boyunca küçücük dükkânların içinde, satenlerin ve brokarların üzerine eğilmiş adamlar göz kamaştırıcı harikalar üretmek için, geçen asırdan kalma dikiş makinelerinin pedallarını çeviriyorlar.

"Pakistan'da terziler geleneksel olarak erkektir ve bu durum prova seanslarını biraz karmaşık hale getirir," diye espri yapıyor Karim. "Bütün dükkânların erkekler tarafından işletildiğine dikkatinizi çekerim: Doğrusu bizim kültürümüzde kadınlar kamusal bir faaliyette bulunmak üzere yetiştirilmezler. Bizim ortamlarımızda gördüğünüz özgür kadınlar sıradan halkın gözünde birer uzaylı ya da hafifmeşrep kadınlardır! Ama asırlardan beri kudretlilere saygı gösterip boyun eğmeye alıştıkları için onların her şeyini kabullenirler."

"Bunun uzun süre bu şekilde devam etmesi zor görünüyor, Batılı yaşam biçimine karşı yürütülen İslamcı propaganda o kadar etkili ki."

"Evet, günün birinde bir iç savaş yaşama riskimiz var. Böyle bir şey size buraya geri dönme fırsatı verecek."

"Şaşıracaksınız ama, belki buraya sırf zevk için tekrar geleceğim. Öylesine yerden yere vurulan bu ülkeyi çekici buluyorum."

Karim ona hızlı bir bakış atıyor ve sohbeti alışıldık esprilerinden biriyle sonlandırıyor:

"Gerçekten mi? Ben zaten hep sizin tuhaf birisi olduğunuzu düşündüm."

Şimdi bütün çarşının en kalabalık bölümü olan kumaşçılar kısmına geldiler. Tüccarların, banklarda oturan müşterilerin önünde metrelerce kumaşı açtığı beyaz çuha kaplı tezgâhların çevresinde büyük bir kalabalık var. Kumaşın kalitesini ve fiyatını mekân tarafından ikram edilen çayı içerken tartışıyorlar. Satıcılar ne zamanlarının ne de enerjilerinin hesabını yapıyorlar, kendilerinden istenmeden kumaşları çıkarmaya devam ediyorlar; müşteriler ilgilenmediklerini söyleseler de onlara hazinelerini gösteriyorlar. Anne şaşırıyor: Mallarını böyle iyi niyetle ortaya yayarak müşterileri satın almaya ikna edeceklerini mi düşünüyorlar acaba? İnsan, bir şey beğendirmek için resmen yırtınan satıcılara kaybettirdiği zaman için suçluluk duymadan çekip gidebilir mi?

Karim kahkahayı patlatıyor:

"Biz Batı'da değiliz, tatlım, burada insanların zamandan bol bir şeyleri yok. Satıcılar ve müşteriler bu işte suç ortağı: Müşteriler kaprisli görünmek zorundalar yoksa satıcının tüm sanatını gözler önüne serme fırsatı olmaz. Bu çok eski zamanlardan beri böyledir ve her iki taraf da bundan büyük keyif alır. İnanın bana, bundan mahrum kalsalardı çok mutsuz olurlardı ve daha önemlisi, aralarındaki bu ilişki sıradan bir mal karşılığında para değişimine indirgense kendilerini incinmiş hissederlerdi."

Ara sokaklardaki seyyar satıcılar makyaj çantaları ya da sahte Fransız parfümlerinden iç çamaşırlarına kadar kadınlar için her türlü ürünü sunuyorlar. Son derece utangaç ve edepli bu Müslüman ülkede, naylon iplerden sarkan sutyenleri, her renk ve bedenden külotları, çiftleri, sakince alışverişlerini yapan siyah burkalı eşlerine eşlik eden erkekleri görmek Anne'ı çok şaşırtıyor.

Biraz daha uzakta, mağazalar vitrinlerinde çeşitli hafif kıyafetleri, dekolte sabahlıkları, yırtmaçlı külotları ve Pigalle'de görülenler gibi göğüs uçlarının üzerine gelen kısımları

açık sutyenleri sergiliyorlar. Bu mağazalardan sadece sakallı adamlar alışveriş yapıyormuş gibi görünüyor.

"Eşleri için seçiyorlar," diye gülerek açıklıyor Karim gözlerine inanamayan Anne'a.

"Şaka mı yapıyorsunuz?"

"Hayır, gelin içerisi boşken dükkân sahibine kendiniz sorun."

"En sofular bizim en iyi müşterilerimiz," diye kabul ediyor dükkân sahibi tereddütsüz. "Birçok Pakistanlı, ama aynı zamanda da Körfez ülkelerinden insanlar bu biraz özel iç çamaşırlarını düzinelerle satın alıyorlar."

"Kendilerini gizleme ihtiyacı hissetmiyorlar mı?"

"Müslümanlarda, evlenildiği andan itibaren, karı koca arasında her şey serbesttir!"

Anne yüzünün kızardığını hissediyor: Onu utandıran adamın açık sözlülüğü mü? Yoksa en az kendisi kadar rahatsız olduğunu tahmin ettiği Karim'in varlığı mı?

Konuyu değiştirmeye hevesli genç adam, ona altın semtini göstermeyi öneriyor. Yere oturmuş halde bakır ve kalayı çekiçleyen zanaatkârların gürültüsünün yankılandığı metalciler semtini geçtikten sonra, gümüş semtinde hiç oyalanmadan soluğu, birbirine bitişik vitrinlerinde muhteşem mücevherlerin parıldadığı meşhur altın semtinde alıyorlar. Etraf burkalarına bürünmüş, açgözlülükten parıldayan gözlerle vitrinlere üşüşmüş kadınlardan geçilmiyor.

"Satın alıyorlar mı yoksa vitrinleri seyretmekle mi yetiniyorlar?" diye soruyor kadınların kalabalığına şaşıran Anne.

"Satın alıyorlar! Bu çarşıda satılan mücevher miktarını söylesem inanmazsınız! Bu mücevherler kadınlar için bir süsten ziyade kötü günler için bir güvence anlamı taşıyor. Bu yüzden altının ağırlığı, ne kadar ince olursa olsun işçiliğinden, hatta bu mücevherlere güzellik katan ama satılması zor olan küçük değerli taşlardan bile çok daha önemlidir."

Yollarına devam ederek, cam bilezikler sokağına geliyorlar. Gözleri kamaşan Anne rengârenk cam duvarların

arasında yürüdüğü izlenimine kapılıyor; üst üste yığılı cam takı piramitleri o kadar yüksek ki! Yakın zaman önce, plastik bilezikler piyasaya çıktı, daha ucuzlar ve zor kırılıyorlar. Ama zarif hanımlar onları hor gördüler, zira cam bileziklerin güzelliği de zaten kolay kırılmalarında ve yaşamın anları gibi geçici olmalarındadır... Her genç gelin altın mücevherlerinin yanı sıra bu ince halkalardan en azından bir düzinesini taşımak zorundadır; gerdek gecesinde kırılacak olan bu bilezikler, o günden itibaren ait olacağı erkeğin tutkusunun kanıtıdır. Eğer narin kolunun üzerinde birkaç damla kan belirirse bu erkeğinde uyandırdığı arzunun daha da güzel bir kanıtı olacaktır.

Ama cam bilezikler aynı zamanda –Avrupa'da yelpazelerin olduğu gibi– gerçek birer cezbetme unsurudur. Billuri çınlamaları birçok şiire esin kaynağı olmuştur, seven erkek için sevgilinin hatırasıdır, onun yakınlaşmasının ölçülü ve büyüleyici işareti; ama aynı zamanda onun öfkesinin ve kırılan cam gürültüsünde trajik bir biçimde sona eren bir aşkın tanıklığı da olabilir.

Saat 1 oldu, çarşı insan kaynıyor, güçlükle yürünebiliyor.

"Gitme vakti geldi," diyor Karim, "gelin, size yol açacağım."

Koruyucusu önden giderek kalabalığı yarıyor. Taxila kapısına doğru zorlukla ilerliyorlar, onun içinden geçip süslü kemerleri ve zarif sütunlarla taşınan balkonlarıyla Moğol stili eski evlerden oluşan bir mahalleye varıyorlar. Ama evler öylesine bakımsız bir halde ki her an yıkılabilirmiş gibi görünüyorlar. Tam o sırada genç adam duruyor:

"Ah, şunu kaçırmamalısınız! Burası meşhur Heera Mandi semti, yani 'elmaslar çarşısı'. Elmaslar Moğol döneminin güzel kurtizanlarına verilen ad; bu saygıdeğer dansöz kadınlar salonlarında Lahor toplumunun kaymak tabakasını ağırlıyorlardı; hatta orada genç aristokratlara 'tawaif', yani

kültür ve adab-ı muaşeret dersleri dahi veriyorlardı. Biraz geyşalara benzedikleri söylenebilir."

"Zengin bir koruyucuya bağımlı mıydılar?"

"Elbette ki! Ama o koruyucuyu kendileri belirliyorlar ve canları istediği zaman defediyorlardı, zira bu işe hevesli erkekler hiçbir zaman eksik olmuyordu. İki asırdan uzun süren bu gelenek, Doğu'nun inceliklerinden hiçbir şey anlamayan, onlara fahişe muamelesi yapan İngilizlerin gelişiyle birlikte kayboldu. Müdavimler bu mekânlardan yavaş yavaş ayağını kesti, salonlar birbiri ardına kapandı ve 'elmaslar' yerlerini fahişelere bıraktı. Bugün burası hâlâ 'yasak mahalle' ama sürekli gözetim altında: Kadınların sadece geceleri çalışma izinleri var ve kendilerine belli bir saygınlık havası vermek için birçoğu dans etmeyi sürdürüyor. Buna karşılık gündüzleri burası iyi mutfağı, geçmişten beri dansözlere eşlik eden geleneksel müzik aletleri ve kaliteli deriden uçları kıvrık (Moğol geleneğinin dediğine göre 'toprağı yaralamamak' için) sandalet dükkânlarıyla tanınan bir çarşı. Neticede, gündüzleri sizin de gördüğünüz gibi sıradan bir semte dönüşüyor."

Daha cümlesini yeni bitirmişti ki, etrafları tuhaf kişiler tarafından sarılıyor. Anne ilk başta onların kadın mı yoksa erkek mi olduklarını çözemiyor, ama daha sonra transseksüel olduklarını anlıyor. Şarkılar söyleyip danslar ederek mutlaka okutmak istedikleri kâğıt parçalarını onlara doğru coşkuyla uzatıyorlar.

"Hiç korkmayın, resmi doğumlarının yıldönümünü kutluyorlar, size sadece nüfus cüzdanlarını göstermek istiyorlar!" diye Karim onu rahatlatıyor.

Genç adam uzatılan kimliklerden birini alıyor ve Anne'a, erkek ya da kadın yazmak üzere ayrılmış yerde üçüncü bir cinsiyetin – "Hijra" – yazılı olduğunu gösteriyor.

Grup çok mutlu bir şekilde diğer gelip geçenlere de aynı şeyi yapmak üzere onların yanından uzaklaşıyor.

"Moğol hükümdarların yönetimi altında bu hermafroditler ya kıymetli dansçılardı ya da haremağası olarak görev yapıyorlardı," diye anlatıyor Karim, "hatta çok daha yüksek mevkilere de ulaşabiliyorlardı. Günümüzde düğünler olduğunda şarkı söylemeleri için çağrılsalar da genelde hor görülüyorlar. 2011'de hükümet onlara yasal bir statü verdi."

Anne kulaklarına inanamıyor:

"Bu inanılmaz bir şey! Çok geri bir ülke olarak kabul edilen Pakistan bu konuda Fransa'dan çok ileride bulunuyor! Bizim ülkemizde transseksüeller erkek ya da kadın olduklarına karar vermek zorunda bırakılır ve bunun beraberinde getirdiği içten parçalanmalara mahkûm edilirler, zira çoğu zaman kendilerini ne biri ne de diğeri olarak görmektedirler."

Altın semtinden çıktıklarından beri en az yarım saattir güneşin altında yürümekteler ve sonunda tarihi şehrin kuzeybatı kapısına ulaşıyorlar ve orada 1671'de son büyük Moğol imparatoru Evrengzib tarafından yaptırılmış olan Badshahi Camii ve ondan bir bahçeyle ayrılmış olan kırmızı kumtaşından heybetli kale yükseliyor.

"Kale yirmi kadar sarayı, küçük camileri ve hepsi birbirinden ince işçilikli köşkleri bünyesinde barındırıyor," diye ayrıntıya giriyor Karim. "Ekber Şah, oğlu Cihangir ve torunu Şah Cihan'ın (sevgili eşi Mümtaz Mahal'in ebedi uykusunu uyuması için Tac Mahal'i yaptıran imparator) yönetimleri altında imparatorluğun en görkemli günlerini yaşadığı dönemde bunların inşaatları tam bir asır sürdü. Ve şimdi –Anne'a doğru dönüyor– ne yapacağımıza sizin karar vermeniz gerekiyor, çünkü hepsini görmeye vaktimiz yok: Ya Badshahi Camii'ni ve onun, aynı anda yüz bin kişiye ibadet imkânı sağlayan iç avlusunu gezip hisarı ve onun sanki elmasların içinde yontulmuş gibi görünen Aynalı Köşk gibi harikalarını ziyaret ederiz; ya da şehrin birkaç kilometre dışında bulunan efsanevi Shalimar Bahçeleri'ni görmeye gideriz. Ayrıca yol üstünde, hem İmparator Ekber Şah hem de

oğlu Cihangir'in tutkuyla bağlandıkları dansöz Anarkali'nin mozolesinde durururuz."

Anne bir saniye dahi tereddüt etmiyor. Sarayları ve camiyi daha sonra ziyaret edecek... Ama dedesinin ona gözlerinde yıldızlarla betimlediği Shalimar Bahçeleri, hiç kuşkusuz Rekha'yla birlikte, meraklı gözlerden uzak bir şekilde dolaştığı bu bahçeler...

"Shalimar Bahçeleri'ni seçiyorum."

Bu tercih karşısında biraz şaşıran Karim bir hayal kırıklığının önüne geçmek istiyor:

"Bilmelisiniz ki, şu anda eski hallerinden çok uzaklar."

"Hiç önemli değil, onları görmeyi çok istiyorum."

"Mükemmel, hadi gidelim o zaman!"

Bu mayıs başının kavurucu sıcağında iki saat geçirdikten sonra, Begüm'ün arabasındaki soğuk hava çok keyifli bir mikro-iklim sunuyor. Neyse ki Karim Döşövo'suyla gelmek gibi kötü bir düşünceye kapılmamış, diye düşünüyor Anne içinden kendi kendini alaya alırken: Görüldüğü üzere, insan lükse çok çabucak alışıyor...

Genç adamın rehberlik rolünü bu denli ciddiye alması onu çok mutlu ediyor ama aynı zamanda da şaşırtıyor. Karim tam bir Lahor tutkunu, şehrin her köşesini biliyor, onu görkeminden, incelikli güzelliğinden ve bakma zahmetine katlananlara yeniden yaşattığı ihtişamlı geçmişinden ötürü seviyor; ama diğer yandan onu, yürek sızlatan bir sevgiyle, düşüşünün sonsuz hüznü nedeniyle de seviyor. Bu duygularını genç kadına da geçirmek isterdi ve açıkça söylemiyor ama eğer genç kadın "onun şehri"yle baştan çıkmazsa incinecek.

Anne'ın bir sorusu düşüncelerini bölüyor.

"Lahor ismi nereden geliyor? Sanskritçe mi?"

"Öyle görünüyor. Şehrin isminin Loh'tan, tanrı Rama ile Hindu mitolojisinin büyük şiiri *Ramayana*'nın kahramanı

Sita'nın ikiz oğullarından birinin isminden geldiği söyleniyor."

Rama ve Sita kusursuz bir çift oluşturmaktadırlar, ta ki Sita iblislerin kralı Ravana tarafından kaçırılana dek. Bir sürü olayın ardından Rama en sonunda onu bulur ama şüphe kafasını kurcalamaktadır: Acaba Sita saflığını hâlâ korumakta mıdır? Onun güvenini yeniden kazanmak için Sita ateş imtihanından geçmeyi ister ve bundan sapasağlam çıkar. Nihayet ikna olan Rama haykırır: "Seni karım olarak tekrar kabul ediyorum," ve birbirlerinin kollarına atılırlar.

"Ama hikayenin bir de feminist versiyonu var ki," diye devam ediyor Karim, "daha çok hoşunuza gideceğinden eminim: Rama kollarını açıp 'Seni karım olarak tekrar kabul ediyorum,' dediğinde Sita şöyle cevap verir: "Ben seni artık kocam olarak kabul etmiyorum," ve iki oğlunu alıp gider. İşte onlardan biri olan Loh, Lahor'u kuracaktır, şehrin ismi Loh'un bozulmuş şeklidir."

Anne gülmeye başlıyor.

"Ya siz, hangi versiyonu tercih ediyorsunuz?"

"Tahmin edin!"

Bunu yapmaya fırsatı olmayacak, çünkü araba beyaz sekizgen bir binanın, tepesindeki kubbeleriyle tam bir Moğol stili yapının önünde durdu.

"İşte Anarkali'nin, Lahor'un en romanesk kahramanının mozolesi. İran'dan gelen bu güzellik abidesi İmparator Ekber Şah'ın gözde dansözü ve cariyelerinden biriydi. Ama Ekber Şah'ın oğlu Prens Cihangir ona âşık oldu. İmparator bir gün gözdesiyle oğlu arasında bakışmalar yakaladı. Sarayda alay konusuna dönüşen bu imparatora karşı işlenen suçtan ötürü Ekber Şah, Anarkali'yi dört duvarın arasına diri diri gömülmeye mahkûm etti."

"Ne korkunç!"

"Devamını bekleyin! Efsaneye göre, ona olan aşkı hâlâ sürdüğü için, oradan kaçıp İran'a gitmesi için duvara bir delik açtırdı. Oğlu Cihangir de onu unutmamış olacak ki,

imparator olduktan sonra çok sevdiği kadının anısına bu mozoleyi yaptırdı."

"Din konusunda çok toleranslı olmasıyla meşhur Ekber Şah'ın okuma yazma bilmediği doğru mu?"

"Evet, çok kültürlü bir hanedanın mensubu olmasına rağmen okumayı bir türlü öğrenemedi. Sanırım günümüzde yaşasa ona disleksi teşhisi konurdu. Ama sıradışı bir zihin açıklığıyla birleşen dikkat çekici bir hafıza ve zekâya sahipti. Sanatta ve özellikle de mimaride Müslüman ve Hindu stillerinin bir füzyonunu özendirdi. Ama en önemlisi dinsel çatışmalara son verecek tek bir inancı yerleştirmeye çalıştı. Hindistan'ın farklı dinlerinin –Müslümanlar, Hindular, Goa'lı Cizvitler, Jainistler, Budistler– temsilcilerini önünde tartışmaya davet ediyordu. Bu tartışmalardan onların ortak noktalarını çıkarmış ve tek bir dinin, Din-i İlâhi'nin, ışığın dininin temellerini oluşturmuştu. Böylece topluluklar arasındaki çatışmalara son vermeyi umuyordu. Ne var ki onun ölümünden sonra maalesef insanlar çok çabuk bir biçimde eski inançlarına geri döndüler."

Shalimar Bahçeleri: Her zaman yemyeşil çimleri ve bütün yıl boyunca rengârenk çiçek tarhlarının etrafından akan berrak sularıyla şairler tarafından şiirlere cennetin ön tadı gibi konu edilen bu bahçeler: Düşünceler ve güller, sonra yaseminler, krizantemler ve nergisler, en sıcak aylardaysa havaya yayılan kokuları insanı sarhoş eden gardenyalar.

Karim tarafından önceden uyarılmış olmasına rağmen Anne bir şok yaşıyor: Turistik rehber kitaplarının onca övdüğü harikulade güzellik bu mu? Güneşte kavrulmuş çimlerden, toz içindeki ağaçlardan, kırık dökük banklardan ve kuru fıskiyelerden başka bir şey göremiyor. Cennetin ırmaklarını temsil ettikleri düşünülen ve eskiden güzel kokmaları için gül yaprakları dökülen kanallardan bile üzerinde plastik atıkların yüzdüğü incecik bir sarımtırak sudan başka bir şey

akmıyor. Anne bir terk ediş, yok ediş duygusu hissediyor, Shalimar Bahçeleri artık kendisinin gölgesi bile değil.

Bununla birlikte... Yere çömelmiş bahçıvanlar bir şeylerle uğraşıyorlar: Ata yadigârı bir güzelliğin bekçileri olduklarının bilincinde ve bundan gurur duyarak, solmuş çiçekleri dikkat ve sevgiyle koparıyor, yenilerini özenle dikiyorlar.

Anne düşünceli bir şekilde onlara bakıyor... Ya haklı olan onlarsa? Ya ilk izlenim geçtikten sonra Shalimar yavaş yavaş güzelliklerini keşfetmeye izin veriyorsa?

Üzerinde kartalların uçtuğu ve üç kat teras halinde çok geniş bir alana yayılan bahçelerin çevresini saran kırmızı kumtaşından çentikli yüksek duvarlar boyunca asırlık ağaçlar yükseliyor.

"Moğol bahçelerinin sembolik tarafını biliyor musunuz? Kuran'da betimlenen saray bahçelerinin modeline göre çizilmişlerdir. Kusursuz simetrileri düzen ve huzuru ifade eder. Daima, içinden su akan kanallarla ayrılmış dört çiçeklikten oluşurlar ve cennetin aralarından ırmakların aktığı dört bahçesini temsil ederler. Kuran ayrıca süt, bal, soğuk su ve sarhoş etmeyen bir şarabın aktığı çeşmeleri de betimler. Bu dört çeşme dört bilgiyi simgelemektedir: Tinsel bilgi, zihinsel bilgi, duyuların bilgisi ve yüreğin bilgisi."

Cennet bahçelerinde bulunan uzun gezinti yollarının iki yanında palmiyeler sıralanır ve her zaman yeşil kalan bu ağaçlar ebediyeti simgeler; arada bir rastlanan nar ve diğer meyve ağaçlarıysa yaşam ve ölüm çevrimini simgelemektedir. Burada palmiyelerin yerini serviler almış.

"Şuna bakın!"

Karim bir çiçek tarhının ortasına dikilmiş iki genç servinin önünde durdu:

"Bunlar cennetteki iki âşığı simgeliyorlar! Bu bahçelerin aynısına, tamamen aynı sembolik anlamla İran ve Orta Asya'da da rastlanıyor," diye devam ediyor genç adam, "bunlar aynı zamanda Müslüman İspanya'nın eski krallıklarında da

karşımıza çıkıyor, mesela Granada'daki Generalife Bahçeleri. Onları gördünüz mü?"

"Evet, şunu söylemeliyim ki onları sadece doğa güzellikleri olarak, ne anlam taşıdıkları konusunda hiçbir fikrim olmadan gördüm."

Şu anda üçüncü terasın üzerinde bulunuyorlar, burası sıradan halka ayrılan en alt teras, onun üstündeki ikinci terasta nitelikli insanlar bulunuyordu, birinci teras ise sadece imparator ve saray eşrafına ayrılıyordu. Bu da yine cennette insanların üç kategoriye ayrılacağını söyleyen Kuran'ın metinlerine tekabül ediyor: Müminler, kendini tinsel arayışa veren seçkin ruhlar ve Allah'a en yakın olan evliyalar.

"Gelin yukarı çıkıp su oyunlarının ve konserlerin düzenlendiği büyük havuzu görelim."

Havuz muazzam büyük. Kıyısına oturan Anne düşlere dalıyor... Havuzun ortasındaki mermer bir platformun üzerinde zarif bedenleri suya yansıyan müzisyenlerin ve dansözlerin belirdiğini görür gibi oluyor. İki tarafta, kemerleri süslenmiş şık köşklerin içinde sırmalı ipekler giymiş yüksek mevki sahipleri şölen veriyor. Ay ışığında ya da yüzlerce meşale taşıyıcısının aydınlattığı gece karanlığında yapılan bu gösterilerin ihtişamını gözünde canlandırıyor. İmparator, değerli taşlarla süslü kadife bir divanda tek başına oturuyor; onun arkasındaki mermer duvara o kadar bilgece bir eğim verilmiş ki, üzerinden akan su şarkı söylüyor.

Karim onu gerçekliğe geri getiriyor:

"Bütün su, birinci terasın doğusunda, güneşin doğduğu noktadaki imparator sarayında bulunan bir kaynaktan geliyor; bu su önce ikinci terastaki sayısız havuzlara ve çeşmelere, oradan da üçüncü terasa dökülüyor. Çünkü suyun, hayat veren suyun tek sahibi imparator. Şimdi birinci terasa çıkmak ister misiniz? Uzun zaman önce yıkılıp giden sarayları göremeyeceksiniz, ama en azından, içlerinde imparatorluk ailesinin halkın gözünden uzak ve her türlü protokolden

muaf bir şekilde bir araya toplandığı beyaz ustukadan çok güzel köşkler ayakta duruyor."

Taş basamaklara yöneliyorlar ama geçiş tahta bir bariyerle kapatılmış.

"Ah, anlaşılan çalışma var; gelin, etrafından dolaşıp patikadan geçelim... Suya dikkat edin!"

Daha sözünü tam bitirmemişken, ince sandaletler giymiş olan Anne'ın ayakları yerden kesiliyor, ama tehlikeli bir şekilde aşağı yuvarlanmadan önce Karim onu son anda yakalamayı başarıyor. Anne bir süre boyunca ona asılı kalıyor ve genç adam bir yandan onu koluyla sımsıkı tutarken aynı anda dengesini sağlamaya çalışıyor. Ayakları şimdi nihayet yere sağlam basınca, şaşkın bir şekilde bakışıyorlar.

"Çok aptalım, çorap giymeliydim!" diye haykırıyor Anne tuhaf ortamı yumuşatmak için. "Bu kadar çok yürüyeceğimizi düşünmemiştim. Doğrusu bütün gücüm tükendi, biraz durup dinlenebilir miyiz?"

"Tabii ki! Affedersiniz, sabahtan beri sizi ölümcül bir tempoda koşturuyorum... Bu şehirde sevdiğim her şeyi size göstermeyi o kadar istiyorum ki."

Karim gerçekten üzülmüş görünüyor.

"Ayrıca, o kadar güçlü bir havanız var ki, yorulup yorulmadığınızı sormak aklıma dahi gelmedi..."

"Güçlü kadınların güçlü görünümlerinin altında genellikle çok hassas varlıkların saklı olduğunu bilmiyor musunuz yoksa?"

Karim onu süzüyor, hiç de şaka yapıyormuş gibi bir hali yok, ne düşüneceğini bilememe sırası şimdi genç adamda.

Birkaç yüz metre ötede, dondurma satıcısının yanında, Karim üç masayı ve birkaç sandalyeyi dışarı koymuş bir açık hava kahvesi fark ediyor. Burası onun için uygun mu acaba?

"Mükemmel," diyerek onaylıyor Anne, "servilerin gölgesinde bol buzlu bir meyve suyu içerken, kendimi Kuran'da betimlenen cennette sanabilirim."

Buzlu meyve suyu yerine garson onlara iki şişe ılık Fanta getiriyor ve bununla yetinmeye mecburlar çünkü etrafta başka bir mekân görünmüyor.

Aralarında bir sessizlik oluştu. Karim uzun bacaklarını geriyor, bir tereddüdün ardından, kayıtsız bir tonda konuşuyor:

"Birbirimizi iki aydan beri tanıyoruz ama sizin hakkınızda, bana geçen gün söylediğiniz, dedenizin diplomat olduğu ve size sık sık Lahor'dan bahsettiği dışında hiçbir şey bilmiyorum."

"Aslında, anne babamın ben sekiz yaşındayken boşanmalarının ardından beni dedemler büyüttü."

Onu entelektüel ve ahlaki açıdan şekillendiren dedesi olmuştu. Dedesine karşı sınırsız bir hayranlık duyuyordu, seyahat tutkunu bir adamdı ve macera tutkusunu torununa miras bırakmıştı. Ama aynı zamanda da, insanın özünde iyi olduğuna ve tehlikeli koşulların onu yoldan çıkardığına, ama genelinde insanlığın daha iyi bir dünyaya doğru ilerlediğine inanan bir idealistti.

Anne'ın yüzünde kederli bir tebessüm beliriyor:

"Ben onun kadar inanmıyorum."

"Göründüğü kadarıyla dedeniz de ninemle aynı türden," diye yorum yapıyor Karim.

Genç adam, o doğmadan çok önce ölen dedesini hiç tanımadı. Dediklerine göre gerçek bir centilmendi, ama karısının iki katı yaştaydı. Karim, on sekiz yaşındaki o büyüleyici genç kızı neden babası olabilecek bir adamla evlendirdiklerini kendine hep sormuştu. Parasal sebeplerle mi? Hayır, çünkü adam zengin değildi. Ağabeyi tarafından miras hakkı gasp edildiği için –burada çok sık rastlanan bir durum–, onlara konforlu ama kesinlikle lüks olmayan bir yaşam sunan mühendis maaşından başka bir geliri yoktu.

"Nineniz size ondan bahseder mi?"

"Evet ve her zaman büyük bir hayranlıkla."

"Hayranlık aşk değildir..."

"Hiç kuşkusuz... Zaten bu uyumsuz evliliğin tüm aile üzerinde sonuçları oldu."

Susup gözlerini boşluğa dikiyor. Anne münasebetsizlik etmek istemiyor ama Karim'in ilk kez içten olduğu ve içini dökmeyi arzuladığı izlenimine kapılıyor. Bu yüzden çok yumuşak bir tonda soruyor:

"Ne tür sonuçlar?"

"Bu durum annemin yaşam tercihlerini belirledi, hiç şüphesiz kız kardeşiminkileri de ve kim bilir, belki benimkileri de," diye ekliyor kendi kendiyle dalga geçerek.

Anne onu bölmemeye özen gösteriyor, sadece devam etmeye cesaretlendirmek için sevecence bakmakla yetiniyor.

"Sizi annemle tanıştırmadım çünkü ona söyleyecek bir şeyiniz olmazdı. O bir sosyetik, üstelik tüm vaktini avunmak için harcayan zavallı bir sosyetik."

"Neyi unutmaya çalışıyor?"

"Kocasını, yani babamı."

"Gerçekten mi?" diye haykırıyor bu açık sözlülük karşısında şaşıran Anne.

"Siz babamı da tanımıyorsunuz, ama aynı şekilde ona da söyleyecek tek bir sözünüz dahi olmazdı. Ben bile, oğlu olarak, ergenlik yaşımdan beri onunla gerçekten konuştuğumu düşünmüyorum. Hayatı tek bir şeyden ibaret olan şu iş insanlarından biri o; tek derdi para kazanmak, daha çok para kazanmak. Bu alanda çok yetenekli: Annem işte bu yüzden tüm aileyi karşısına alma pahasına onunla evlenmeye karar verdi. Ve şimdi yanlış tercih yapmış olduğunu kendine itiraf edemiyor. Hayat tarzını değiştirmesi için artık çok geç, üst düzey davetlere, büyük modacıların kıyafetlerine, birinci sınıfta seyahat etmeye ve beş yıldızlı otellerde kalmaya çok alıştı, bunlardan asla vazgeçemez."

"Ama," diye araya giriyor Anne, "ben annenizin evliliğinin nasıl ninenizin evliliğinin bir sonucu olduğunu anlayabilmiş değilim."

Karim garsonu görünce seslenip masaya çağırıyor.

"Bu meyve suları içilecek gibi değil, tamamen kimyasal. Bir Coca Cola ister misiniz, Anne?" diye öneride bulunuyor.

"Eğer kimyasala karşıysan, daha iyisi yapılabilir!" derken kahkahayı basıyor genç kadın, "Eğer varsa ben çayı yeğlerim."

Görünüşe bakılırsa garson böyle çok müşkülpesent müşterilere alışkın değil, gidip soracağını ağzında geveliyor ve hızla gözden kayboluyor.

"Dedem ölünce ailenin parasal durumu çok zorlaşmış," diye kaldığı yerden devam ediyor Karim, "geriye sadece, o dönemde Toplumsal İşler Bakanlığı'nda, kadınları teşvik görevinde çalışan ninemin maaşı kalmış. Bu önemli bir görev ama maaşı diğer tüm memuriyetler gibi oldukça düşükmüş; özel sektörden çok sayıda teklif almasına rağmen hepsini reddediyormuş, zira kendine seçtiği yol kamu hizmetiymiş. Buna karşılık kızının bambaşka bir şeyi –güzel kıyafetler giymeyi, şık mekânlara gitmeyi, tek bir uşaktan ve biraz köhne evinden utanmadan insanları davet edebilmeyi, seyahat etmeyi, her yaz Avrupa'ya gitmeyi, kısacası içinde yaşadığımız çevrenin normunu– arzuladığının farkında değilmiş. Arkadaşlarının arasında kendini daha aşağı hissediyormuş ve bu durum, onun düşüncesine göre, doğumuyla hak ettiği pozisyona yeniden kavuşana kadar sürmüş."

"Peki ya kız kardeşiniz?"

"Ah, onu severdiniz, çok kendine özgü birisidir! Otuz beş yaşında, hiç evlenmedi, eski püskü kotlar ve güzel vücudunu kimse fark etmesin diye bol tunikler falan, çok kötü giyinir. On beş yaşından beri sokak çocuklarıyla ilgileniyor, sadece onlara okuma yazma öğretmek için değil, barınma, sağlık... bütün sorunlarıyla meşgul oluyor. Kısaca onlara analık ediyor, o çocuklar onun tutkusu, onlar dışında hiçbir şey ve hiç kimse için vakti yok."

Garson bir daha ortada görünmedi. "Onu korkuttunuz," diye espri yapıyor Anne. Karim omuzlarını silkiyor, PVC

kaplı menüye bir göz atıyor ve masanın üzerine yüz rupilik bir banknot bırakıyor.

Oradan kalkıp yürümeye başladılar. Genç kadın ona ninesinin evliliğinin hayatını ne şekilde değiştirmiş olabileceğini sorma cesaretini kendinde bulamıyor. Sakin suların üzerinde süzülen mağrur kuğular olan anne babasının arasında, onun başkaldıran şaşkın ördek olduğu açıkça anlaşılıyor ve ona karşı ilk kez olarak bir şefkat duygusu hissediyor.

Akşam serinliğinin keyfini çıkararak sessizce dolaşıyorlar. Ağaçların üzerindeki binlerce kuş birbirleriyle şakıma rekabetine girişmiş halde, kartallarsa gökyüzünde daireler çiziyor. Kuytu köşelerdeki banklarda oturan âşıklar el ele tutuşuyorlar. Anne genç kızların çoğunun başının kapalı olduğunu ve sadece yüzlerinin göründüğünü fark ediyor. Peki, buna nasıl cüret edebiliyorlar? Burada yakalansalar aileleri lekelenen namuslarını kanla temizlemeye kalkabilir.

Bir nakarat ısrarla aklına geliyor: "Ama her şeyden güçlüdür aşk, ölümden bile güçlüdür aşk, Aşk!"

Başka bir dünyaya ait parazitleri kovalamak için kafasını sallarken, anı yakalamak ve onu buraya kadar sürükleyen olay dizisine yeniden bağlanmak için derin bir nefes alıyor.

Shalimar Bahçeleri'ne gelmek istemesinin sebebi burada Rekha ve Yannick'in hatırasını aramak ve belki de onların varlığını hissetmeye çalışmaktı... Onların yeniden buluştuklarından ve birbirlerini sevip hayatlarının en mutlu anlarını geçirdikleri bu yerlerde yeniden dolaştıklarından hiç kuşkusu yok. Dedesinin sessizliklerini ve içine gömüldüğünde hiçbir şeyin ya da hiç kimsenin çıkaramadığı melankoli dönemlerini şimdi daha iyi anlıyor. O anlarda, sevdiği kadınla sarmaş dolaş gezindikleri bu cennet bahçelerini zihninde yeniden yaşıyordu.

Genç Rekha olduğunu ve onların aşkıyla gözleri kamaşmış, sessiz bir yaz akşamının harikuladeliğinde Yannick'in yanında yürüdüğünü hayal ediyor. İkisi de çok güzel, yirmi

yaşındalar ve önlerinde uzun bir ömür var... Birden, "Yannick," diye mırıldanıyor.

"Pardon?"

Karim'in sesi onu hayalinden çıkarıyor, Anne genç adama şaşırmış gibi bakıyor.

"İyi misiniz?" diye soruyor Karim endişeyle.

"Evet, evet."

Bir silkeleniyor, dünyaya geri dönmekte zorlanıyor.

"Yorgun görünüyorsunuz, dönmemizi ister misiniz?"

"Evet, sanırım..."

Geri dönüş yolunda her zamankinden daha dikkatli olan genç adam zor yürünen yerlerde onun elini tutuyor ve gayet sportif birisi, birçok çatışma görmüş bir savaş muhabiri olan Anne sanki buna ihtiyacı varmış gibi boyun eğiyor. Kendini küçük bir bulutun üstünde hissediyor.

Arabaya varınca Anne tekrar eski düşüncelerine dönüyor, bahçelerin büyüsü etkisini yitirdi, geçmişin bulutları kaybolup gitti.

Lahor'un merkezine ulaşmaları bir saati buluyor. Yeniden ikinci doğasına bağlanan gazeteci genç adama son saldırılarla ilgili sorular yöneltiyor ama beriki kafasını sallıyor:

"Benim politikadan çok uzak olduğumu biliyorsunuz, ben bir tiyatro adamıyım, bir sokak sanatçısı... Size tek söyleyeceğim, dikkatli olun, tehlikeli insanlarla görüşüyorsunuz."

"Kiminle görüştüğümü nereden biliyorsunuz?"

"Burada her şey bilinir, dikkat çekmeden bir yerden bir yere gidemezsiniz."

"Benim o kadar çirkin olduğumu mu söylüyorsunuz?" diye soruyor gözlerini kocaman açarak.

"Hayır, bunu demek istemedim, idare edersiniz, orta karar diyebiliriz."

Bu kadarı da fazla! Damarına basılmış bir halde, şaka yaptığından emin olmak için gözlerini ona dikiyor.

Karim şu anda dünyanın en ciddi adamı gibi duruyor, ama genç kadının öfkeli ifadesi karşısında kahkahasını daha fazla tutamıyor.

"Bu size baştan çıkarmayı öğretecektir! Bu sizin tarzınız değil, Anne, siz farklısınız."

Yolun geri kalan kısmını sessizlik içinde kat ediyorlar; genç kadın, erkeklerin bidi denen Hint purolarını tüttürerek petrol lambalarının sarımtırak cılız ışığında sohbet ettikleri Lahor'un varoşlarının birbiri ardına geçişini seyrediyor.

Otele vardıklarında, tam vedalaşacakları sırada Karim atılıyor:

"Eğer yapacak daha iyi bir işiniz yoksa yarın akşam yemeğe çıkabilir miyiz?" diye utangaç bir tonda soruyor.

"Zevkle," diyor Anne gülümseyerek.

Ve yüreği hafiflemiş bir şekilde odasının yolunu tutuyor.

18

Bir gül ile süslenmiş kahvaltı tepsisinin üzerinde, garsonun gayet görünür şekilde yerleştirdiği kahverengi bir zarf duruyor.

"Bunu bir çocuk getirdi. Sokaktaki bir adam ondan bunu size bir an önce ulaştırmasını istemiş."

Yatağının üzerinde sırtını yastığına rahatça dayamış olan Anne çayını küçük yudumlarla içiyor, mektup biraz beklesin, günün en keyifli anlarından birini mahvetmesine izin vermeyecek. Ne var ki bu keyif verici kayıtsızlık duyduğu merak karşısında uzun süre direnemeyecek... Bu imzasız mektubu ona kim göndermiş olabilir? Onu şüpheci bir şekilde inceliyor, ya bu ona kurulan bir tuzaksa? Onu tedbirli bir şekilde eline alıyor, şöyle bir tartıyor, zarfın üzerinden bakınca içinde bir kâğıttan başka bir şey yokmuş gibi görünüyor. *Kendi kendimi korkutma oyunu oynuyorum, gerçekten çok gülünç davranıyorum!*

Ve tek bir hareketle zarfı yırtıyor.

İçinde, sığınmacılar kampında tanıştığı mavlananın sözcüsünden bir mesaj var:

"Madam, çok ilginizi çekecek biriyle buluşturmak için sizi öğleden sonra gelip otelinizden almayı teklif ediyorum. Eğer müsait değilseniz lütfen bana telefon edin.

Allah Hafız[31]."

Anne'in gözünün önüne telefon numarasını ve kaldığı yeri soran uzun kara sakallı, karanlık adamın görüntüsü geliyor. Bu adam ona hiç güven vermemişti. Taher'e bu konuda ne düşündüğünü soracak.

Taher'in asistanı telefonda ona, Taher'in görevli olarak bin kilometre uzaktaki Sind mülteci kampına gittiğini ve birkaç gün sonra döneceğini söylüyor. Ona telefonla bile ulaşmak mümkün olmayacak çünkü o bölgede telefon şebekesi bulunmuyor.

Acaba kime danışmalı? Samiya'ya mı? Hayır, Anne'ın ona eski kocasının yalanından bahsetmeye hiç niyeti yok, içinde bunun bir drama dönüşebileceğine dair bir his var. Ya Karim? Hiç gerek yok, daha dün ona temkinli olmasını salık vermişken, kesin bir dille karşı çıkacağını biliyor.

Temkinlilik, ama insan temkinli olursa hiçbir şey yapamaz ki, benim mesleğim neticede gidip bilgiyi aramak!

Paris'te kalıp elinde bir mikrofonla, "küçük bir cümle" peşinde koşarak bakanları takip etmek yerine, tehlikeli bölgelerde muhabirlik yapmayı tercih ediyorsa, mesleğini ötekilerden farklı gördüğü içindi. Ama aynı zamanda da... macerayı sevdiği için. Birçok savaş muhabiri kahraman değil, gündelik hayattan sıkılan yetişkin ergenler –bunu çok çabuk anladı–, güncel Avrupa toplumunun, çoktan ölmüş ama bunun farkında olmayan bir toplumun sunduğu güvenli ve sınırlı yaşamda boğuluyorlar. Toplumun öldüğünü anlamak için gelip geçenlerin bomboş gözlerine bakmak yeterli...

---

31 "Allaha emanet ol" anlamına gelen "Hoda Hafız" sözü İran, Hindistan ve Pakistan'da Müslümanlar ve Müslüman olmayanlar tarafından kullanılmaktadır. Pakistan'da bu sözün yerini giderek daha sıklıkla sadece Müslümanlar tarafından kullanılan "Allah Hafız" sözü almaktadır.

Hindistan ya da Pakistan'daki insanların gözlerinden, canlı gözlerden, size bakan gözlerden o kadar farklılar ki.

Batı'daki bunca insan bunalımdaysa, bunun sebebi belki de yaşamlarının kısık ateşte ve çoğu zaman daha fazla konfor ve daha fazla eğlence dışında bir beklenti olmadan yavaş yavaş öldüğünü bilinçsiz bir şekilde hissetmeleridir, diye düşünüyor. Aynı şekilde, bir kısım ayrıcalıklı için para kazanmak, diğerleri içinse işsizlik ya da bıktırıcı bir iş –para kazanmak için hayatını kaybetmek– dışında artık onlara hiçbir ideal sunmayan bir toplumdan kaçmak için her türlü işe (buna cihat da dâhil) bulaşan çok sayıda gencin isyanı da oradan geliyor...

Sevdikleri bir işi yapma şansını yakalayanlar çok nadir. Anne işte onlardan biri ve tehlike mesleğinin bir parçasını teşkil ediyor.

Karar verilmiştir, randevuya gidecek.

Kararını vermesiyle üzerinden bir yük kalkan Anne giyinmeye başladığı sırada birden akşam Karim'le yemek randevusu olduğunu hatırlıyor. Onu iptal etmesi gerekecek, ne bahane uyduracağını düşünüyor.

Buna fırsat bulamayacak çünkü daha konuya girmeye çalışırken genç adam onun sözünü kesiyor:

"Bana bir açıklama yapmak zorunda değilsiniz, bana karşı hiçbir mecburiyetiniz yok."

Anne onun hayal kırıklığı yaşadığını hatta incinmiş olabileceğini hissediyor; acaba genç kadının onu hiç umursamadığını, sırf işi için ondan faydalandığını mı düşünüyor?

Ona her şeyi açıklamayı o kadar isterdi ki... ama bu imkânsız.

Saat tam ikide bir araba otelin kapısının önünde duruyor. Önde oturan iki sakallı adam binmesini işaret ediyorlar. Arkada, ışık geçirmez perdeler camları kaplıyor. Anne korkunç bir klostrofobi duygusuna kapılıyor, perdeleri açmayı deniyor ama adam müdahale ediyor:

"Hayır, kadınlar yabancı bakışlardan saklanmalı, bizim geleneğimiz böyle."

Bu gerçekten onu saklamak için mi? Genç kadın bu perdelerin daha ziyade geçtikleri yolları görmesini engellemek için olduğu izlenimine kapılıyor. Her halükarda nereden geçtiklerini aklında tutabilecek durumda değil: Araba sağa dönüyor, sonra sola dönüyor, aynı yerden bir kez daha geçiyorlarmış gibi geliyor ve bu şekilde yolculuk bir saate yakın sürüyor; Anne şehir merkezinden çok uzaklaşmadıklarına neredeyse emin ama yönünü şaşırtmak için her şeyi yaptılar.

Araba en sonunda beş-altı kalaşnikoflu genç tarafından yüksek bir binanın önünde duruyor. Burası yoksul semtlerden biri, çocuklar sokakta oynuyor, etrafta tek bir kadın görünmüyor.

Yüzünün alt kısmı, üzerinden geçirmesini işaret ettikleri eşarpla iyice gizlenmiş bir şekilde, Anne karo zeminli, bir masa ve birkaç sandalyeyle döşeli, duvarlarındaki raflarda Urduca kitapların yığılı olduğu bir odaya giriyor.

Birkaç dakika sonra, Anne'ın beklediği karanlık adam değil, gülümseyen, iyi İngilizce konuşan ve kendini Molvi Salim ud-Din, Falah-e-İnsaniat'ın bağlı olduğu Jamaat-ud-Dawa'nın dış ilişkiler sorumlusu olarak tanıtan yaşlı bir bey beliriyor.

"İnsani yardım örgütümüz Pakistan'ın en önemli örgütlerinden biri," diye konuya giriyor, "on iki hastane ve iki yüz elli tıp merkeziyle ülke çapında faaliyet gösteriyoruz. Sel afeti sırasında gençlerimiz köylüleri kurtarmak için kimsenin gitmeye cesaret edemediği yerlere ulaştılar. Şehirli olanların aksine bizim gençlerimiz yardım ettikleriyle aynı kökenden, yoksul köylü ailelerden geliyorlar, zorlu yaşama alışkınlar, sorunları ve ortamı tanıyorlar, bu yüzden daha hızlı ve etkin bir biçimde hareket ediyorlar. Şu an için on sekiz bin gönüllümüz su baskınına maruz kalmış bölgelerde gece gündüz çalışıyor ve bunların arasında kadınlar da var."

"Ayrıca bir medrese ağınız da var, değil mi?"

"Evet, eğitime çok önem veriyoruz, insanların gerçek Müslümanlara dönüşmesini istiyoruz."

"Talibanlar gibi mi?" diye atılıyor onu teskin edici söyleminden çıkarmak isteyen Anne.

İhtiyar molvi damarına basılmışçasına doğruluyor.

"Müslümanlar kardeştir ve Afgan kardeşlerimize işgalci Amerika karşısında yardım etmeliyiz!"

Yumuşak üslubunu terk etti, şimdi gözlerinde şimşekler çakıyor:

"Amerika nereye gitse öldürüyor, ama birkaç dinsizi öldürdü diye Talibanları terörist ilan ediyor. Kendisi yüz binlerce masum insanı öldürmedi mi? Hiroşima'da, Vietnam'da, Irak'ta, Afganistan'da... Batı'nın ahlakçı tutumundan bıktık. Katliamlar söz konusu olduğunda biz onun ayak bileğine gelemeyiz!"

Anne onayladığını göstermek ve onu konuşmaya cesaretlendirmek için kafasını sallıyor.

"Anlıyorum ama buna karşı ne yapılabilir? O kadar güçlüler ki..."

"O kadar da değil. İslami Devrim bütün dünyada tam gaz ilerliyor. O çürümüş demokrasileri, halkı hor gören ve sömüren batılılaşmış yöneticileri artık istemiyoruz, adil bir devlet, İslam kurallarına göre yönetilen bir devlet istiyoruz."

"DAEŞ gibi mi?" diye sormaya cüret ediyor Anne.

"DAEŞ'in söylemine katılıyoruz, ama uygulamada affedilmez suçlar işliyorlar. Biz başında bir Bağdadi'nin değil gerçek bir halifenin bulunduğu bir İslam devleti istiyoruz!"

Anne'a yeniden ilgiyle bakıyor:

"Aslında bu konudan bahsetmemiz gerekiyordu. Siz Osmanlı ailesinde halifelik görevini üstlenecek bir prensin olabileceğini mi söylemiştiniz?"

"Evet, öyle sanıyorum."

"Onunla irtibat kurmalıydınız."

"Zaten öyle yaptım," diye yalan söylüyor Anne, bir kez daha Taher'e lanetler yağdırarak, "ama henüz bir yanıt ala-

madım. Bu çok önemli bir karar, düşünmek için benden süre istedi. Ama size şimdiden şunu söyleyebilirim ki, batılı güçlere diz çöktürecek olanın birkaç düzine intihar saldırısı olmadığını düşünüyor."

Molvi ona alaycı bir şekilde bakıyor:

"Kararını vermesi için ona kaç ölüm gerektiğini size söyledi mi?"

"Hayır, demek istediği..." diye kekeliyor Anne.

"Prense deyin ki, büyük bir darbeyi indirdiğimizde ve on binlerce kurban verdiğinde, Batı tüm şartlarımızı kabul edecek."

Tehdidin korkunçluğu gazeteciyi tepki vermeye itiyor.

"On binlerce mi? Şaka yapıyor olmalısınız, eliniz değmişken neden yüz bin olmuyor ki?"

Bu sayıyı rastgele söylemiyor, yüz bin, teröristlerin eline geçme ihtimalinin batılı gizli servislerin ödünü patlattığı küçük taktik bombalardan birinin bir şehrin üzerine atıldığında neden olabileceği can kaybı sayısı.

Yaşlı adam, buna cevap verme zahmetine girmeden, sözlerine devam ediyor:

"Bizim tarafımızdan prense, endişelenmesine gerek olmadığı ve dünyayı yönetmeyi artık hak etmeyen çöküş yolundaki Batı'ya diz çöktürme imkânına çok yakında sahip olacağımız mesajını iletin. Ama farklı İslami örgütleri tek bir çatı altında toplayacak tartışmasız bir lidere, altı asır boyunca Müslüman dünyayı güçlü ve bağımsız tutan o şanlı sülaleden çıkmış bir halifeye ihtiyacımız var."

Sohbet, Anne'ı şüpheci bir havada süzdükten sonra anlaşılmaz bir İngilizce ve Urduca karışımında birkaç söz söyleyerek çantasını işaret eden bir adamın gelişiyle bölünüyor.

"Sizin pasaportunuzu görmek istiyor, bir fotokopisini alacak," diyor molvi.

"Bu ne için?"

"Yabancı ziyaretçilerimize yönelik genel bir uygulama. Endişelenmenize gerek yok, onu hemen geri getirecek. Şimdi halife konusuna gelince..."

"Bir halife olması için, önce ortada bir İslam devleti olması lazım. Bunun Pakistan'da mümkün olabileceğini düşünüyor musunuz?" diye araya giriyor konuyu değiştirmek isteyen Anne.

"Bir İslam devletini ancak savaşarak kurabileceğiz."

Gazeteci açılan gedikten içeri dalıyor.

"Bunu asla başaramayacaksınız," diye onu kışkırtıyor. "Böylesine güçlü olması dışında bir nükleer silaha sahip bir orduya nasıl karşı koyabilirsiniz ki? Ona karşı neyle savaşacaksınız?"

İhtiyar molvi fazla ileriye gittiğini fark etmiş gibi görünüyor:

"Bunlar ancak liderimizin cevaplayabileceği karmaşık sorular. Ona sizden bahsedeceğim."

Adam gelip ona pasaportunu geri veriyor. Ev sahibi ayağa kalkıp tatlı bir dille şöyle diyor:

"Sizi geri götürecekler. Allah Hafiz, Allah sizinle olsun."

Anne görüşmeden çıkarken saatin tam 5 olduğunu görüyor, eğer çok kızgın değilse, belki Karim'le akşam yemeğini kurtarabilir...

Genç adamın cep telefonu sürekli meşgul çalıyor, acaba arıza mı var? Onun takıldığı mekânlardan biri olan La Maison du Café'de bir tur atabilir. Bu sabahki kötü izlenimi silmek istiyor, belki de sadece onu görmeyi arzuluyordur.

Her halükârda, Karim orada olsun ya da olmasın, Anne o kafeyi seviyor ve oranın müdavimi olan Samiya'yla karşılaşma riskini göze alıyor.

Karim onu görmedi. Dip tarafta oturmuş kendinden yaşlı bir adamla sohbet ediyor. Beriki sivil giyinmiş ama Anne onun bir asker olduğuna iddiaya girebilir: Bin fersah öteden kendilerini belli ediyorlar.

Onu karşısında gören Karim irkiliyor, genç kadın münasebetsiz bir zamanda geldiğini net bir şekilde hissediyor, ama genç adamın aldığı terbiye ağır basıyor ve hemen ayağa kalkıp yanındakini tanıştırıyor: "Safed, üniversiteden bir arkadaşım."

"Memnun oldum," diyor Anne elini uzatmadan (tam Fransızlara özgü olan, ama bu Müslüman ve İngilizleşmiş toplumda çok uygun görünmeyen bu alışkanlıktan en sonunda kurtuldu). Lakin bir şaşkınlık yaşıyor: Üniversite arkadaşı mı? Ondan en az yirmi yaş büyük görünüyor!

Onun şaşkınlığını fark eden adam gülümsüyor:

"Ben armatörüm ama çok geç yaşta eğitimime geri döndüm ve böylece üniversitede arkadaş olduk."

"Hangi bölümde okuyordunuz?" diye soruyor Anne nezaketen.

"Dikkat edin, Safed," diye araya giriyor Karim, "Anne gazeteci, ona üç kelime söylersin, o bütün hikâyeyi uydurur."

Bunu şaka yapıyormuş havasında söylüyor, ama Anne Karim'in arkadaşını koruma altına almakta olduğu duygusuna kapılıyor.

Safed gülmeye başlıyor:

"Hakkımda bir şey yazılacak kadar ilginç birisi olmayı isterdim!"

Ayakta duruyorlar, genç kadın masaya davet edilmiyor, onları rahatsız ettiği çok açık.

"Sizi başbaşa bırakıyorum, sadece geçerken bir merhaba demek istedim, Samiya'yı arıyordum."

Karim sinirli bir şekilde bardağıyla oynuyor, yaşadığı kararsızlık her halinden belli, ama onu durdurmak için hiçbir şey yapmıyor.

Anne, Safed'in yalan söylediği duygusuyla uzaklaşıyor. Armatör olduğunu söyledi ama onda gerçekten bir asker havası var. Tuhaf, orduyla alay etmeyi ve onu eleştirmeyi bir an dahi bırakmayan Karim'in bu tür arkadaşları olacağını hiç tahmin etmezdi. Her şeye rağmen belki de gerçekten üniversite arkadaşıdır... Netice itibarıyla paylaşmak istemediği ve uğruna kutsal misafirperverlik geleneğine ters düştüğü bir arkadaş, zira onu birlikte oturmak üzere masaya davet etmedi. Yoksa ona hâlâ kızgın mı?

Omuzlarını silkiyor, ne diye kafaya takıyor ki? Gwadar'a yaptığı seyahat her tarafta komplolar görmesine sebep oluyor. Karim bir arkadaşıyla baş başa sohbet etmek isteyemez mi? Kaldı ki armatör arkadaşları olduğunu biliyor, sık sık Karaçi'ye balık tutmaya gidiyor. Anne da gerçek bir Brötanyalı olarak denize neredeyse göbeğinden bağlı, bir keresinde Karim'e oraya birlikte gitmekten çok hoşlanacağını söylemişti, Karim de ona bir gün gideriz, diye homurdanmıştı...

Samiya ona kadınların bu balık avı partilerine asla davet edilmediklerini söylemişti ve bu Samiya'da şaşkınlık yaratıyordu, bu beyler kısa gezintiye çıktıklarında erkek erkeğe olmayı tercih ederler.

Kuşkusuz öyle... Erkek erkeğe kaçamaklar sözcüğün içerdiği tüm taşkınlıkları kapsamakta... Ama hayır, onun tanıdığı kadarıyla Karim öyle birisi değil. Ama özünde onun hakkında ne biliyor ki? Herhalde korunma güdüsüyle başvurduğu o kinizmi ilk kez dün terk etti ve genç kadına açıldı. Peki, Anne ne yaptı? Onun ezile büzüle teklif ettiği o yemek randevusunu iptal ederek yarı aralık kapıyı tamamen kapattı.

Onu incitti, bu yüzden kendine kızıyor. Zira molviye o gün meşgul olduğunu söyleyip başka bir güne randevu koparması oldukça kolaydı. Ama o bunu yapmak yerine, işini her şeyin, insani ilişkilerin bile önüne koyan o sersem mesleki vicdanını dinlemekle yetindi. Şimdi kendine çok kızıyor! Eski bir sevgilisi bir gün ona bir canavar olduğunu

haykırmış, o da bunu aşk kırgınlığına vererek gülüp geçmişti. Ama belki de eski sevgili o kadar da haksız değildi...

Birden içinde ağlama arzusu hissediyor.

19

Askerler kapısına dipçikleriyle giderek daha şiddetli vuruyorlar, kapıyı parçalamak üzereler, onu tutuklamaya geliyorlar, onu öldürecekler.

Anne kan ter içinde uyandı, ama odasının kapısına vurmaya devam ediyorlar ve bir ses ısrarla tekrarlıyor:

"Kapıyı açın! Kapıyı açın!"

Hâlâ rüya görmediğinden emin olmak için silkiniyor ve bu arada pencereden şafak vaktinin ilk ışıklarını fark ediyor. Sabahın bu vaktinde kim gelip onu uyandırmış olabilir?

"Açın, Anne, benim, Karim."

Hemen üzerine bir sabahlık geçirip kapıyı açıyor ve orada duran suratı kaymış haldeki Karim anlaşılmaz sözler mırıldanıyor.

"Parveen..."

Omurgasından aşağı doğru kayan bir ürperti hissediyor.

"Parveen'e ne oldu?" diye çığlık atıyor.

"Onu katlettiler..."

Genç adam koltuğa yığılıp başını ellerinin arasına alıyor ve hıçkırarak ağlamaya başlıyor:

"Pislikler! Bunun bedelini ödeyecekler!"

"Peki, ama kim?" Anne, Karim'i silkeliyor. "Onu kim öldürdü? İslamcılar mı?"

"Hayır," elinin tersiyle gözlerini siliyor, "toprak mafyası. Parveen iki senedir onlara kafa tutuyor ve Oranguili yoksul insanların evlerini gasp etmelerine engel oluyordu."

Altüst olmuş haldeki Anne'ın zihninde, ekibinin ev ev her mülkiyeti belgelediği semt planlarını ona gururla gösteren narin genç kadının imgesi beliriyor. Mülkiyetler belgelenince mafya o insanları evlerinden kovamıyor ve arazilerin üzerine sahipsiz oldukları bahanesiyle yeni binalar inşa edemiyordu. Bu haydutların onu ve ekibini korkutmayı denemek için ofislerinin etrafında nasıl yalancı pehlivanlık yaptıklarını ona anlatırken yüzüne yerleşen muzip gülüşü hatırlıyor. Özellikle de onun son saptamasını düşünüyor: "Netice itibarıyla beni öldürmekten daha öte ne yapabilirler ki?"

Ağlamaktan gözleri şişmiş olan Karim devam ediyor:

"O haydutlara tek başına karşı koyuyordu, hükümet ona destek olmuyordu. Gerçekte yetkililerin bu mafya şefleriyle bağları var, yoksa uzun zaman önce tutuklanırlardı. Ama bu işlerde öyle büyük kâr var ki..."

Genç adam ayağa kalkıyor:

"Gidip diğerlerine haber vermem gerekiyor. Cenaze töreni yarın olacak. Dualar Karaçi'deki evinde saat 11'de başlayacak. Gelecek misiniz?"

"Elbette."

"Sabah 7'de bir uçak var. Uğrayıp sizi alacağım."

Parveen'in evinin önündeki toprak sekinin üzerinde muazzam bir kalabalık var. Fazla ses çıkarmadan ama her zaman güler yüzlü bir inatçılıkla ülkesindeki milyonlarca yoksulun kaderini değiştiren bu olağanüstü genç kadının

dostları, çalışma arkadaşları, hayranları ve tüm duacıları ülkenin dört bir yanından geldiler.

Burada politika dünyasından, akademik çevrelerden, sivil toplumdan ve insan hakları örgütlerinden şahsiyetlerin yanı sıra Sind ile Pencap'ın otuz kadar mahallesini temsil eden ortak kuruluşlardan delegeler, ama özellikle de, onu "küçük anne"leri gibi kabul eden Orangui'nin yoksul insanları var; erkekler ve kadınlar hüngür hüngür ağlıyor. Upuzun bir sıranın içinde ona son bir elveda demeye geliyorlar.

Parveen'in bedeni, geleneğin emrettiği gibi beyaz bir kefene sarılı halde, ama yüzü açık bir şekilde sergileniyor. O göğsüne ve boynuna isabet eden kurşunlarla öldürüldü ama güzel yüzünden, sanki etrafını saran insanları hâlâ ve daima avutmak istermişçesine bir dinginlik yayılıyor.

Güneş tam tepe noktada, kadınlar yere oturmuş tespih çekiyorlar, bu arada insanlar akın etmeyi sürdürüyor.

Anne birden elinden tutulduğunu hissediyor. Bu Samiya, beti benzi atık, yanında Sylvie var, onun da yüzü gözyaşlarıyla yıkanmış.

"Samiya," Karim ona endişeli bir şefkatle bakıyor, "çok dikkatli ol, bunu senden rica ediyorum."

"Bu nasıl olacak, Karim?"

"Bilmiyorum... ama en iyi insanlarımızı böyle kaybetmeye devam edersek bu ülkenin hali ne olacak?"

"Ben devam etmeliyim, Karim, artık daha da büyük bir inatla, aksi takdirde Parveen'e ihanet etmiş olurum."

Kalabalığın içinde altmış yaşlarında, enerjik yüzlü bir kadını gösteriyor:

"Asma'ya bak, onu defalarca öldürmeyi denediler, ama o devam ediyor."

"Asma dediği Asma Jahangir[32], avukat ve Pakistan'ın insan hakları komisyonunun başkanı," diye açıklıyor Karim. "Kırk yıldan beri kadınların ve dinsel azınlıkların haklarını

32 Gerçek kişilik.

savunuyor, dine küfür yasasına, namus cinayetlerine ve çocukların çalıştırılmasına karşı canla başla mücadele veriyor. Birçok kez ölümden kurtuldu, ama onun kaderi bugün hâlâ onu Allah adına Peygamber'in onurunu kurtarmak için öldürebilecek bir fanatiğin elinde."

Şu anda saat öğleden sonra 3. Altı adam naaşa doğru çok dikkatli bir şekilde yaklaşıp Parveen'in cansız bedenini bir sedyenin üzerine koymak için üzerinde yattığı tahtayı kaldırıyorlar. Bu arada etraftaki kalabalık "La ilahe illalah Muhammeden resulullah" diye tekbir getiriyor; cenaze alayı bu şekilde mezarlığa doğru yola çıkıyor.

Samiya durunca Anne ona yetişmek için adımlarını hızlandırıyor:

"Kadınlar cenaze alayının arkasından yürüyemiyorlar."

"Neden?"

"Gelenek böyle. Eskiden, herhalde duyulan acıyı abartılı bir şekilde sergilemeyi engellemek için alınmış bir karardır."

"Ya bugün?" diye öfkeyle protesto ediyor Anne, ama neticede geleneğe uyuyor.

Kadınların dışında sadece uzun beyaz sakallı ve kırılgan görünümlü yaşlı bir adam kaldı. Üzerinde gri kumaştan basit bir şalvar kameez, başındaysa eski bir siyah kenarsız şapka olan adam çok üzgün görünüyor. Onu oturtacak bir yer bulmak için insanlar birbiriyle yarışırken birçok kişi onu selamlamaya geliyor.

"Bu Edhi[33]," diye fısıldıyor Samiya.

"Kim?"

33 Gerçek kişilik, Temmuz 2016'da öldü.

"Nasıl tanımazsın? O bizim Abbé Pierre[34]'imiz! Altmış yılı aşkın bir zamandır Pakistan'ın yoksullarıyla ilgileniyor. Doğumevleri, yetimhaneler, huzurevleri, şiddet gören kadınlar ve uyuşturucu bağımlıları için sığınma evleri kurdu... ve en önemlisi de tüm ülkede hizmet veren bin sekiz yüz ambulanslık bir filo. Ve bütün bunları sadece halktan topladığı bağışlarla yaptı! İnsanlar ona hiç tereddütsüz para veriyorlar çünkü tam bir güven duyuyor ve ona verdikleri her rupinin büyük bir titizlikle yoksulların yararına harcanacağını biliyorlar. O bir aziz gibi görülüyor, insanlar ona saygı gösteriyorlar."

Parveen'in arkadaşları yanlarında yiyecek bir şeyler getirdiler. Gelenek böyle, ailenin maddi kaygılardan kurtulması için ölünün yakınları üç gün boyunca her şeyle ilgileniyorlar. Nemli gözlerle, ışık saçan genç kadının hatıraları yeniden anımsanıyor, ama gözyaşları tutuluyor: İslam'da Allah'ın cennetine kavuşan birinin ardından ağlamak uygun bulunmuyor.

Erkekler geri döndü, Karim gideceği yere götürmeyi teklif etmek için Edhi'nin yanına yaklaşıyor ve –Anne'ın isteğiyle– ona Parveen'in arkadaşı olan bir Fransız gazeteciyle konuşmayı kabul edip etmeyeceğini soruyor.

Mithidar'a varıyorlar; burası Karaçi'nin en eski semtlerinden biri ve işçi semti Lyari'nin yan komşusu. Ambulanslar, üzerlerinde Edhi isminin beyaz harflerle yazılı olduğu yeşil önlükler giymiş genç sedyecileriyle birlikte, Edhi'nin çirkin bir baraka görünümündeki vakfının önünden siren çalarak gidip geliyor.

Ev sahibinin odasına dar bir merdivenle ulaşılıyor. Doğrusu Anne bir sadelik bekliyordu, ama bu kadarını değil! Gördüğü sahne karşısında ne diyeceğini bilemiyor: Yaşlı

34 Hayatını muhtaç insanlara yardım etmeye adamış Fransız papaz. (ç.n.)

adam, bütün mobilya ve donanımı bir demir yatak, bir lavabo ve mutfak niyetine kullanılan bir küçük ocaktan ibaret olan küçücük bir odada yaşıyor. Onun hemen yanında, içinde bir masa ve üç sandalye bulunan diğer odaysa büro işlevi görüyor.

Gazetecinin şaşkınlığı karşısında şöyle diyor: "Ben ilgilendiğim yoksullar gibi yaşıyorum. Onlar gibi benim de sadece iki kıyafetim var, birini geceleri yıkıyor ve her üç ayda bir yeni bir tane satın alıyorum. Ben bu şekilde yaşadığım için insanlar bana güven duyuyor, ayrıca bu sayede ülkenin dörtte üçünün ne şekilde yaşadığını unutma riskinden kurtuluyorum. Konforun keyfini tattığınızda sefaleti unutmak o kadar kolay ki."

Hoş yüzlü bir kadın odaya giriyor:

"Size sağ kolumu, sevgili eşim Bilquis'i takdim edeyim, Spartalı alışkanlıklarımı değiştirtmek için uzun süre uğraştı ama sonunda pes etmek zorunda kaldı."

İkisi birden gülmeye başlarken Bilquis bir yorumda bulunuyor:

"Bir katır gibi inatçıdır, muhtemelen bu sayede tüm engelleri aşmayı başardı!"

Bu olağanüstü çilecilik karşısında Anne ısrar ediyor ve Edhi sonunda anlatmayı kabul ediyor:

"Bombay tarafından, hali vakti yerinde bir tüccar aileden geliyorum. 1947'deki bölünme sırasında her şeyi bırakıp kaçmak zorunda kaldık. Pakistan'ı Müslümanlara kucak açan bir ülke, mülteciler için bir tür koruyucu devlet olarak hayal ediyordum. Gerçeğin bunun tam tersi olduğunu fark edince yaşadığım hayal kırıklığını tahmin edersiniz: Bir tarafta bencilliklerine gömülmüş zenginler, diğer taraftaysa sefalet içindeki milyonlar. Annem hastalandığında, paramız olmadığı için onu tedavi etmeye razı tek bir doktor bulamayınca yaşadığım ıstırabı hiç unutamıyorum. O sırada henüz bir yeniyetmeden başka bir şey değildim ama kendime çi-

zeceğim yol daha o zaman belli olmuştu: Toplum gönüllüsü olacak ve yoksullara yardım edecektim."

Önce bir dispanserde çalışmaya başlamış, ama daha sonra elindeki küçük birikim ve iki gönüllüyle birlikte kendi revirini kurmuştu. Ancak çok geçmeden esas sorunun ağır hastaları, oraya tedaviye gelme imkânı bulunmayanları taşımak olduğunu anlamıştı. Ayrıca ölüler sorunu da vardı: Onları gerektiği gibi toprağa vermeden önce, cenaze yıkama töreninin dinsel kurallara uygun olarak yapılması gerekiyordu, ama yoksul aileler bunu ödeyemiyorlardı. Bu yüzden ölü bedenler çoğunlukla sokaklarda çürümeye terk ediliyor, en iyi ihtimalle, karayolları idaresi gelip onları bir greyder kepçesiyle topluyor ve bir toplu mezara atıyordu.

Edhi'lerin ortaya koyduğu işi bilen bir iş insanının, onlara bir kamyonet bağışladığı gün her şey değişmişti. Aracın dört bir yanına "Yoksul kamyoneti" yazdırmışlardı ve kamyonet gidip hastaları, kaza geçirenleri ve kimse dokunmak istemediği için Edhi'nin bizzat yıkadığı ölüleri almaya başlamıştı. O dönemde Sind'in milyonlarca nüfusu için sadece beş ambulans vardı. Kamyonetleri kısa zaman içinde üne kavuşmuş ve onlara yeni bağışlar getirmişti; Edhi bu yeni bağışlarla tıbbi malzemeler satın almış, ardından yavaş yavaş yeni kamyonetler alıp onları ambulansa dönüştürmüştü.

"Bugün dünyanın en büyüğü olan bu ambulans filosunu böyle mi kurdunuz?" diye soruyor Anne büyülenmiş bir şekilde.

"Evet," diye alçakgönüllülükle kabul ediyor yaşlı adam. "Bin sekiz yüz ambulansımızın yanı sıra özellikle deprem ve su baskınları sırasında ulaşılamaz noktalarda mahsur kalan insanları kurtarmak için de üç helikopterimiz var."

"Ve bütün bunları kişisel bağışlarla mı yaptınız?"

"Kesinlikle. Hükümetlerin ya da insani örgütlerin bağışlarını kabul etmiyoruz çünkü bağımsızlığımızı korumak istiyoruz. Şahıslardan yeterince para topluyoruz. En çok

katkıda bulunanlar orta ve yoksul sınıfa mensup insanlar. Kendilerinden daha muhtaç insanlara yardım etmemiz için bize on, yirmi rupi vermek için ısrar eden insanları görseniz çok şaşırırdınız."

"Örgütünüz hakkında bir makale yazacağım," diye söz veriyor Anne. "Bağışların gönderilebileceği bir banka hesabınız var mı?"

Edhi kafasını sallıyor.

"Paraya ihtiyacımız yok."

"Nasıl olmaz?"

"Pakistan'ın içinden yeterince bağış topluyoruz, yabancıların parasına gerçekten ihtiyacımız yok. Tam tersine biz onlara yardım ediyoruz."

"Kime yardım ediyorsunuz?" diye soruyor duyduğuna inanmakta zorlanan Anne.

"Tsunami sırasında bölgeye büyük miktarda para gönderdik, ayrıca Katrina Kasırgası sırasında da Louisiana'ya yardımda bulunduk: Amerikan Kızılhaç'ına iki yüz bin dolar bağış yaptık. Yakın zaman önce de, İngiliz hastanelerine hediye olarak ambulansların yanı sıra bir miktar nakit para yardımı gönderdik."

Gazetecinin soluğunun kesildiğini gören yaşlı adam muzipçe gülümsüyor:

"İşte böyle, yoksul Pakistanlılar gururlu İngiliz'in çocuklarına yardıma koşuyor!"

Anne Lahor'a akşam saatlerinde dönüyor. Daha odasından içeri adım atar atmaz telefon çalıyor. Arayan yazı işleri müdürü, öfkeden kudurmuş:

"Neredesin? Sabahtan beri sana ulaşmaya çalışıyoruz. Cep telefonunu her zaman yanında taşıman gerektiğini bilmen lazım!"

Bundan daha kötü bir ana denk gelemezdi. Gün boyu biriken gerilim bir anda şiddetle patlıyor:

"Her zaman mı? Sen hayal görüyorsun! Artık bu kadarı da fazla, bu işin canıma tak dediğini bilmelisin!"

Parveen'in ölümünden beri kendini bir kâbusun içinde hissediyor ve şimdi Paris'teki konforlu ofisinde oturan bir şef bozuntusundan azar işitiyor.

"Bir arkadaşımın, olağanüstü bir kadının, mafya tarafından katledilen bir toplumsal gönüllünün cenazesindeydim, tamam mı?"

"Ah..."

Hattın diğer ucunda tedirgin bir sessizlik oluşuyor.

"Pekâlâ, çok üzgünüm... Yazında bize bundan bahsedersin. Yeri gelmişken, bu hafta bize ne anlatıyorsun? Teröristler ve bomba konusunda ilerleme kaydettin mi?"

"Evet, evet, merak etme, ilerliyorum."

Ve daha geniş açıklama yapmak zorunda kalmamak için konuşmayı alelacele sonlandırıyor.

Birkaç dakika sonra telefon yeniden çalıyor. Bu sefer Jamaat-ud-Dawa'nın ana karargâhından arıyorlar.

"Liderimiz sizinle bir görüşme yapacak. Hazır olun, yarın akşam 7'de gelip sizi alacağız. Ama bundan kimseye söz etmeyin, yoksa iptal etmek zorunda kalırız."

Kabul edip etmediğini sormadılar bile, onlara göre böyle bir jesti hiçbir gazetecinin reddedemeyeceği çok açık. Zaten Anne da reddetmeyi bir an bile düşünmedi. Bomba konusunda fazla bir ilerleme sağlayamadı, ama gazetesi bundan şikâyet edemeyecek, çünkü onlara bomba bir haber hazırlayacak!

İçinden cılız bir ses bunun tehlikeli olabileceğini söylüyor ama o kulak asmıyor. Kimseye haber vermeyecek, çünkü

daha Parveen'in kanı kurumamışken onu bundan vazgeçirmek için her şeyi yaparlar.

Öte yandan birkaç günden beri kendini huzursuz hissediyor, çünkü tekrar takip edildiği izlenimine kapılmaya başladı. Bundan Karim'e bahsedince genç adam omuzlarını silkti:

"Bu sizi şaşırtıyor mu? Yaptığınız bütün o araştırmalar ve yönelttiğiniz sorularla rahatsızlık veriyorsunuz. Siz yetkili mercilerle röportaj yapmakla yetinip onların sözlerinin arkasında ne olduğunu araştırmaya kalkmayan gazetecilerden değilsiniz, eşelemeyi seviyorsunuz, burada bundan hoşlanmazlar! Sizin peşinizde sadece Pakistan gizli servislerinin değil, aynı zamanda Amerikalıların ve hiç kuşkusuz Çinlilerin de olduğuna kuşku yok; hatta kontrol ettikleri kampları görmeye gittiğinizden beri Suudiler ve Talibanlar da sizi izlemeye başlamış olabilirler."

Genç adam onun gözlerinin içine bakıyor.

"Pakistan hakkında yeterince şey öğrenmediğinizden emin misiniz? Artık Fransa'ya dönmek istemez misiniz?"

"Benim gitmemi o kadar çok mu istiyorsunuz?" diye soruyla cevap veriyor Anne.

Genç adamın yüzünün kızardığını görünce gülümsüyor. Bu küstah görünümlü genç adam özünde çok utangaç birisi. Anne, Shalimar Bahçeleri'ndeki gezintilerini düşünüyor ve düşmesini engellemek için onu kollarının arasına aldığında yaşadığı sıkıntıyı...

Hadi bakalım, şimdi hayal kurma zamanı değil, yarınki görüşmesi için hazırlık yapması gerekiyor.

Çalışma masasına oturan Anne soracağı soruları önündeki beyaz kâğıda listelemeye başlıyor, ama bu işe bir türlü konsantre olamıyor, içinden zayıf bir ses çok büyük bir risk aldığını kulağına fısıldamaya devam ediyor. İçinde yükselen tedirginliği bir türlü bastıramayınca ayağa kalkıyor, pencereyi sonuna kadar açıp derin bir nefes alıyor. Gece şehrin

üzerine çökmüş durumda, hava bir okşayış kadar yumuşak. Anne yavaş yavaş sakinleşiyor, asla korkuya esir düşmeyecek, savaş muhabiri olarak bulunduğu Lübnan ve Irak'ta bunun benzeri durumları yaşadı. Onlarla ilk görüşmesi gayet iyi geçmişti, ikincisinde neden bir sorun yaşasın ki?

Karar verildi, oraya gidecek.

Hayal gücüne kapıyı kapatan Anne bütün gün yaşadıklarından ötürü bitkin bir halde uykuya dalıyor.

20

Saat tam 7'de araba otelin önüne park etti. İlk ziyaretinde onu almaya gelmiş olan aynı adamlar arabanın içinden binmesini işaret ediyorlar. Artık deneyimli olan genç kadın camları örten perdeleri açmayı denemiyor, adamlara belli etmeden bir santim kadar aralamakla yetiniyor. Araba ana caddede ilerliyor; Anne kendisini öncekinden farklı ve oldukça uzak bir güzergâha götürdüklerini hemen fark ediyor. Yaklaşık bir saatin sonunda araba yavaşlıyor ve gazeteci perdenin arasından loş ışıklı bir köyün alçak evlerini seçebiliyor. Araba en sonunda, içinde silahlı adamların dolaştığı bir bahçeyle çevrili, üç katlı büyük bir binanın önünde duruyor.

Evin girişinin ıssız görüntüsü Anne'a tuhaf geliyor, zira önemli insanların yaşadıkları mekânlar ev sahibinin genellikle sıcaklık azaldıktan sonra akşamları kabul ettiği cemaatten insanlar ve yardım talebinde bulunanlarla ana baba günüdür.

Onu getiren adamlar genç kadını kadife kaplı divanlar ve sehpalarla şark usulü döşenmiş bir salona alıyor ve tek kelime etmeden ortadan kayboluyorlar.

Anne endişesini bastırmak için duvarları süsleyen kaligrafileri çözmeye çalışıyor. Yıllar önce, Irak'ta bulunduğu sırada Arap alfabesini öğrenmişti ama artık neredeyse tamamen unuttu.

Ona sonsuzluk gibi gelen birkaç dakikanın sonunda siyahlar giymiş, sakalı kınalı, orta yaşlı bir adamın odaya girdiğini görüyor. Yanında, sığınmacı kampına Taher'le birlikte yaptığı ziyaret sırasında tanıştığı tekerlekli sandalyeli mavlana da var. Onu tanıdığına dair en ufak bir harekette bulunmayan mavlana gözlerini kısarak bakmakla yetiniyor.

Tedirginliğini aşan Anne ayağa kalkıp siyahlı adamı saygıyla selamlıyor: "Selamün aleyküm." Adam sessizce bir yere çökerken ona oturması için en uzak divanı işaret ediyor ve tespihini çekerek düşüncelere gömülüyor.

Rahatsızlığı giderek artan Anne kesik kesik öksürüyor:

"Zaman ayırıp beni kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ederim, Mavlana Sahib."

Siyahlı adam kafasını kaldırıp soğuk bir edayla onu süzüyor.

"Ne istiyorsunuz?"

Adamın tavrı bariz bir biçimde düşmanca; Anne, giderek artan endişesini bastırmak için çaba sarf ederek kocaman bir tebessümle şöyle diyor:

"Sığınmacılar için yaptığınız olağanüstü çalışmaları gördüm, örgütünüz ve diğer faaliyetleriniz hakkında daha fazla şey öğrenmek istiyordum."

"Bütün bunları neden öğrenmek istiyorsunuz?"

"Sığınmacıların ihtiyaçlarını daha iyi belirlemek ve Fransızların Pakistan hakkındaki yanlış fikirlerini değiştirmeye çalışmak için."

Adam alaycı bir kahkaha atıyor:

"Onlarda yanlış fikirden başka bir şey olmaz. Bense tam tersine onların gerçek inananların hareketinin gücünü ölçmeye başladıklarına inanıyorum. Ama henüz farkında olmadıkları bir şey var o da batılıların dünya üzerindeki

hâkimiyetinin artık bitmiş olduğu! "Zamanın sonu cihadı" başladı. Hadise göre mücadele tüm Müslüman topraklarının üzerine yayılacak ve onları kâfirlerin hâkimiyetinden kurtaracak. Bizi istedikleri kadar bombalayabilirler, her bir şehit için yüz yeni savaşçı davamıza katılıyor. Çünkü biz, onların tam tersine, ölmeye hazır olduğumuz için kazanacağız. Belirleyici nihai çarpışma Filistin'i ve Kudüs'ü, bizim Mekke ve Medine'den sonraki üçüncü kutsal şehrimizi kurtaracak.

"Benim anlayamadığım," diye yumuşak bir tonda karşı çıkıyor Anne, "Filistin dışında Müslüman toprakları uzun zamandan beri bağımsız."

"Hangi bağımsızlıktan bahsediyorsunuz?"

Siyahlı adamın gözlerinde şimşekler çakıyor.

"Bu ülkeler kutsal şeylere saldıran rejimlere razı oldular! Gerçek Müslümanlar için yegâne otorite Tanrı'dır. Tanrı'nın otoritesinin yerini demokrasi, sosyalizm ya da herhangi bir otokrasi gibi insan icadı şeyler alamaz. Mücadele iki cephe üzerinden yürütülmelidir," diye gürlüyor. "İlk savaş dışarıdan ithal edilmiş rejimlerle gayet güzel uzlaşan sapkın Müslümanlara karşı verilecek. Bunlar hatalarını kabul edip gerçek İslam'a katılmadıkları takdirde ölümü hak edecekler. İkinci savaş Müslüman ülkeleri ekonomik olarak ve eğer gerekirse politik olarak boyunduruğuna almayı sürdüren ve bu insanlar başkaldırmaya kalkıştıklarında onları bombalarıyla ezen Batı'ya karşı verilecek. Irak'taki yıkıma bir bakın, Libya'ya bakın!" Mavlana'nın öfkeden sesi kısılıyor. "Eğer gerçek niyetleri demokrasiyi yerleştirmek olsaydı, önce Körfez ülkelerinden başlamaları gerekmez miydi?"

Kendini söylevine kaptıran adam ayağa kalkıyor:

"Batı bizi yıllarca güzel sözlerle kandırdı, ama nihayet gözümüz açıldı; intikam zamanı geldi. Avrupa bir çöküş yaşıyor, ödlek hükümetleri süpürülecek, çünkü artık dünyada bir yer –onlardan ezile büzüle talep ettiğimiz ve bize çok gördükleri bir yer– edinmek için savaşmıyoruz, artık dünyaya hâkim olmak için savaşıyoruz!"

Delici bakışlarını Anne'a dikiyor:

"Halifenin torununun kızı olarak bütün bunlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Hadi konuşun, bize ne düşündüğünüzü söyleyin!" diye ısrar ediyor, bakışlarıyla onu sersemleştiren adam; bu arada mavlana tekerlekli sandalyesinde pis pis sırıtıyor.

Anne ürperiyor... Hiç şüphesi kalmadı, her şeyi biliyorlar... Daha başından beri bunu sezinliyordu.

Siyahlı adam parmağını tehditkâr bir edayla ona doğru sallıyor:

"Bu kadar tiyatro yeter, buna artık bir son verin! Siz bize yalan söylediniz, siz halifenin soyundan gelen birisi değilsiniz, siz bir casussunuz!"

Anne'ın deli gibi kafasını sallayıp gazeteci olduğunu açıklamaya çalışması üzerine adam kükremeye başlıyor:

"Bir casussunuz! Ama biz sizi konuşturmasını biliriz, sizi buraya kimin hangi amaçla gönderdiğini öğreneceğiz!"

Bir işareti üzerine iki adam genç kadını tutup sertçe sürüklemeye başlıyorlar. Korkudan haykıran Anne debeleniyor, tırmalıyor, ısırıyor, tekme sallıyor, ama boşuna. Adamlar onu kontrol altına alıp kollarını sırtında birleştirdikten sonra acımasızca helezon merdivene doğru itiyorlar; dengesini kaybeden Anne yere kapaklanıyor; ayağa kalkmasına dahi müsaade etmeden, çığlıklarına duyarsız bir şekilde, onu dar bir koridor boyunca yerde sürükledikten sonra hiç sakınmadan karanlık bir hücreye fırlatıp atıyorlar.

Ağır demir kapı üzerine kapanıyor. Kalbi deli gibi çarpan Anne soluk alışını normal ritmine döndürmek ve tek mobilyası bir somyayla, pis bir plastik kovadan ibaret olup sadece bir mahzen penceresiyle aydınlanan hücreyi inceleyerek sakinleşmek için çaba harcıyor. Nasıl bu tuzağa düşecek kadar aptal olabildi?

Hâlâ Parveen'in cenaze töreninin etkisi altında olduğu için doğru dürüst düşünememişti, ama kuşkulanması gere-

kirdi, son seferinde pasaportunu istemişlerdi, hakkında bilgi toplayabileceklerini düşünmeliydi. Ama aynı zamanda da Taher nasıl bu denli sorumsuz davranabilmişti? İçinde bir şüphe doğuyor: Acaba bunu kasten mi yapmıştı? İslamcılara karşı çok hoşgörülü davranan Pakistan hükümetini nihayet sert önlemler almaya itecek bir skandal mı çıkarmak istiyordu? Taher arkadaşının hayatını riske ettiğini bile bile bu tür kinik hesaplara girebilir miydi?

Arkadaşı mı? *Ben onun arkadaşı mıyım? Birbirimize karşı sempati duyuyorduk ama henüz birbirimizi çok az tanıyorduk, mesela ben onun hakkında kendini halkının davasına adamış olmasının dışında ne biliyorum ki? Bu şüphesini doğruluyor mu?* Taher'in yumuşak yüzü, gülümsemesi Anne'ın gözünün önüne geliyor... *Hayır, mümkün değil, Taher tedbirsiz biri olabilir, ama bu tür bir Makyavelcilik yapabilecek bir insan değil.*

En azından o böyle olduğuna inanmak istiyor...

Tedbirsizlik konusunda esas acemi gibi davranan kendisi olmuştu. En azından kiminle randevuya gittiğini bildiren bir not yazıp odasına bırakabilirdi. Böylece onu nerede arayacaklarını bilirlerdi. Bunu dahi düşünmemişti, aklında sadece yakaladığı büyük haber vardı: İslamcı bir liderle röportaj! Mukaddes mesleki gururu –çevresinde hiçbir şeyden korkmamasıyla tanınıyordu– bu sefer ona çok pahalıya mal olacakmış gibi görünüyor.

Somyanın kenarına oturup başını ellerinin arasına alan Anne darmadağınık düşüncelerini toparlamaya çalışıyor... Onu öldürebilirler mi? Ne sebeple? Bir sebebe ihtiyaçları var mı? Gazetecileri öldürmekte hiç tereddüt etmiyorlar, onlara göre bütün gazeteciler casus.

Genç kadın Taher'in söylediklerini ürpererek hatırlıyor: Sığınmacılara yardım konusunda örnek bir adanmışlık ve etkililik sergileyen bu sivil toplum örgütü Falah-e-İnsaniat, su baskınları sırasında verdiği dikkat çekici hizmetlerden ötürü Pakistan hükümeti tarafından ödüllendirilmiş bir cemiyet olan Jamaat-ud-Dawa'ya bağlı. Ama bu Jamaat-ud-Dawa

aynı zamanda, Bombay katliamını gerçekleştiren Leşker-i Tayyibe'nin yerine kurulmuş bir örgüt.

Genç kadın titremesini kontrol altına almaya çalışıyor, korkunun esiri olmaması gerekiyor, netice itibarıyla bu onun ilk zor duruma düşüşü değil. Birçok kez her şeyin bittiğini düşünmüş, ama her seferinde o zor durumdan çıkmıştı. Gözlerini kapatıp derin bir nefes alıyor, sakince, mantıklı bir şekilde düşünmeye çabalıyor. Başlangıçta Leşker-i Tayyibe'nin devamı olarak kurulmuş olması onun tüm yöntemlerini benimsemiş olduğu anlamına gelmez. Elbette ki amaçları aynı, bir İslam devleti kurmak, bunu açıkça ilan ediyorlar, ama aynı zamanda da şiddeti reddediyorlar. Her şey bir yana, katil olduklarından şüphelenseydi Pakistan hükümeti bunları alenen desteklemezdi.

Taher abartıyor. İslamcılardan nefret ettiği için hepsini aynı çuvalın içine doldurma eğilimi var.

Gece çökeli uzun zaman oldu. Anne mahzen penceresinden ayın aydınlattığı bir parça gökyüzünü fark ediyor, bunaltıcı bir sıcak var, yaprak kımıldamıyor, nefesi kesilecekmiş gibi oluyor ve çok susadı.

Ayağa kalkıp demir kapıyı vuruyor. Önce birkaç vuruş, sonra sert, daha sert ve en sert şekilde: Ama hiçbir yanıt alamıyor. Elleri acımaya başladı. Bunun üzerine, ayakkabısını çıkarıp onunla vuruyor, ta ki en sonunda geniş omuzlu, iriyarı bir delikanlı kapıyı açıp öfkeli bir yüz ifadesiyle ona bakana dek.

"Siz ne yaptığınızı zannediyorsunuz? Herkesi uyandıracaksınız," diyor mükemmel bir İngilizceyle.

"Susadım, su istiyorum."

"Hayır."

"Neden hayır?"

"Kimin hesabına casusluk yaptığınızı itiraf edene kadar şef size içecek ya da yiyecek verilmesini yasakladı."

"Ama ben kimse için casusluk yapmıyorum ki, ben gazeteciyim!"

"O halde kendinizi halifenin torunu olarak göstererek neden yalan söylediniz?"

"O bir yanlış anlamaydı," diye kekeliyor.

Gardiyan küçümseyici bir kahkaha atıyor.

"Hepsi aynı şeyi söylerler!"

Ardından acıma yansıtan bir dudak büküşüyle:

"İşlediğiniz suçların farkında bile değilsiniz! Bana, – uçakları yalandan bir bahaneyle Irak'ı bombalayıp binlerce masum insanı öldürdüğünde– bunun 'İyi'nin Kötü'ye karşı savaşı' olduğunu, barbarlara karşı medeniyeti savunduklarını iddia eden İngiltere'deki eski arkadaşlarımı hatırlatıyorsunuz!"

Anne artık onu dinlemiyor... *İngiltere, o İngiltere'de yetişmiş, neredeyse bir vatandaşı sayılır...* Kendisini anlayabileceği umuduna sarılıyor.

Korkusunu bastırarak ona en baştan çıkarıcı tebessümünü yolluyor:

"İngiltere'nin neresinden geldiniz?"

"Bu sizi ilgilendirmez!"

Kapıyı çarparak çıkıyor.

Saatler geçiyor, Anne'ın susuzluğu git gide artıyor.

Boğazı karton gibi oldu, tükürüğü tuhaflaştı ve kekre bir tadı var, başı dönüyor, yakında bayılacağını hissediyor. Mutlaka su bulması lazım!"

Kapıya bir kez daha ayakkabısıyla vuruyor, önce sert, sonra giderek zayıflayan darbelerle, çok çabuk yorulduğunu fark etmek onu endişeye sevk ediyor. Artık umudunu neredeyse kaybetmişken kapı açılıyor: Gelen aynı gardiyan.

Anne duvardan destek alarak ona doğru sendeleyerek ilerliyor.

"Su, size yalvarıyorum, su," diye kekeliyor.

Genç adam onu bu halde görünce şoka uğruyor; önce tereddüt etse de, çok geçmeden gözlerinde bir merhamet ışıltısı beliriyor, gidip bir maşrapa su getirecek.

Anne gelen suyu bir dikişte içiyor.

"Biraz daha!"

Ayağa kalkmaya çalışıyor, sendeliyor, delikanlı onu tutup ot şiltenin üzerine oturtuyor ve bir maşrapa su daha getiriyor.

"Yavaş için," diye tavsiyede bulunuyor ama Anne onu da bir seferde kafasına dikiyor.

Sonra durup parıldayan nemli gözleriyle ona bakıyor.

"Teşekkür ederim."

Bir anda kendini daha iyi hissetmeye başladı ve bunda su kadar ona yapılan bu insaniyet jestinin de etkisi var. Derin bir nefes alıyor: "Biraz kalın, lütfen, sizden rica ediyorum," diye mırıldanıyor. "Size neden burada olduğumu anlatacağım... Ama aynı zamanda da anlamak istiyorum... Fransa'da benim en iyi arkadaşlarımdan biri Müslüman: O oruç tutuyor, beş vakit namaz kılıyor, ama cihatçıların şiddetini eleştiriyor."

Gardiyan irkiliyor, alnına kadar kızarıyor. Genç kadının düşüncesi onun tam damarına bastı:

"Peki ya siz batılıların şiddeti ne olacak?" diye patlıyor. "Biz istesek bile asla sizin kadar öldürmeyi başaramayacağız! Sadece geçen yüzyılda, ölüm kamplarına gönderilen altı milyon savunmasız Yahudi, sürgünlerden dönmeyen milyonlar, İkinci Dünya Savaşı'ndaki bombardımanlar sırasında yaşanan sivil katliamları. Sömürgecilerinizin haddi hesabı olmayan kurbanları da cabası! Ve en sonunda isyan etmemiz sizi kızdırıyor! Ve bize ahlaktan bahsetmeye, hümanist değerlerinizle gururlanmaya devam ediyorsunuz! Ve sizden birkaç yüz taneyi öldürdüğümüzde, bizden milyonları götürmüş olan sizler bizi canavarlıkla itham ediyorsunuz!"

Anne ona Arapların da siyah insan ticareti ve sömürgecilik yaptıklarını söyleyerek cevap verecekti. Ama genel anlamda haksız olmaması bir yana, onu kışkırtmaya hiç niyeti yok, aksine onu tavlama umuduyla gururunu okşuyor.

"Bu sorunları sık sık arkadaşlarımla konuştum. Bizim kör olduğumuzu sanmayın, aramızdan birçok kişi sizinle hemfikir. Ama adaleti sağlamak için başka yöntemler de

var... mesela siz, ülkeniz İngiltere'de politik olarak hareket edemez miydiniz?"

Gardiyan tereddüt ediyor, biraz geç de olsa mahpuslarla konuşmanın yasak olduğunu hatırlıyor... Ama bunun ne tehlikesi olabilir ki? Bu bitkin haliyle genç kadının kaçmaya kalkışması diye bir risk söz konusu değil. Ayrıca bir Avrupalı kadınla sohbet etmeyeli uzun zaman oldu, üstelik bu çok güzel! Önceki hayatını aklına getirmeyeli de uzun zaman oldu. Burada gündelik hayat çok zorlu; doğru yolda olduğunu bilse de, dava uğruna hayatını vermeye hazır olsa da, çoğu zaman kendini yalnız hissediyor, burada silah arkadaşlarıyla birlikte, ama yanında geçmişi paylaştığı ve aynı ortak dili konuştuğu hiçbir dostu yok.

Kadının dikkatli bakışları karşısında içinde birden anlatma arzusu beliriyor. Her halükârda bu çok büyük bir önem taşımıyor, yarın buradan çıkacak hali yok ya!

Sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi gözlerini yere dikerek mırıldanıyor:

"Denedim, ama bu imkânsız. Sistemi sorgulamaya kalktığınız anda sizi susturmanın bir yolunu buluyorlar. Özellikle de İngiliz kökenden gelmiyorsanız..."

Bradford'da, dörtte biri Pakistanlı olan bir şehirde doğmuştu. Bir iplik fabrikasında işçi olan babası ona iyi bir eğitim sağlamak için varını yoğunu feda etmişti. Gençliğinde birlikte futbol oynadıkları ve publara gittikleri birçok İngiliz arkadaşı vardı, dedikleri gibi o "uyum sağlamış" birisiydi.

Ancak 2000'li yıllarda fabrikalar kapanınca ve işsizliğin artmasıyla birlikte ırk ayrımcılığı patlayınca ayakları suya ermişti. Neonazi gruplar onlara şiddetli bir şekilde saldırırken, ağızlarından insan hakları ve demokrasi sözcüklerini düşürmeyen komşuları onları savunmak için parmaklarını dahi kıpırdatmıyorlardı. Diğerleri gibi bir vatandaş olduğunu zannetmiş ama en ufak bir sorunda yeniden tüm kötülüklerin sorumlusu bir yabancıya dönüşmüştü.

"Bu çok zor olmuş olmalı," diye acısını paylaşıyor Anne.

"Siz bu konuda ne bilirsiniz ki?" diye hırıldıyor ona kötü bir bakış fırlatırken. "Siz beyazlar hiçbir zaman ırkçılığa maruz kalmadınız. En iyileriniz, eğer sizin gibi olmak için tarihimizi, kültürümüzü, derin kimliğimizi teşkil eden her şeyi reddedersek bize 'tolerans' gösteriyorlar."

Gözleri alev saçıyor.

"Ama biz sizin gibi olmak istemiyoruz! Biz biziz, olduğumuz gibi kabul edilmek istiyoruz. Aslında aleni ırkçılığınız bana yardım etti. En sonunda hak ettiğim yeri bulacağım ve her İngiliz vatandaşı gibi normal bir yaşam süreceğim yanılsamasıyla artık kendimi avutamıyordum."

"Yine de bazıları o noktaya ulaşıyorlar," diye karşı çıkıyor Anne.

"Peki, bunun için ne bedeller ödüyorlar? Hangi aşağılanmalara katlanıyorlar? Kendilerini kabul ettirmek, kitlenin arasında erimek için her türlü ödlekliği sergiliyorlar! Bunlar 'beyaz zenciler' diye adlandırılan türden kişiler, bir anlamda bizim 'Oncle Tom'larımız. Ama biz artık sizin nazik Müslümanınız, sizin iyi Arabınız olmak, her ne pahasına olursa olsun aranıza katılmak istemiyoruz!"

Anne onun öfkesini anlıyor, genç Müslümanlarla yaptığı röportajlar sırasında bu öfkeyle sık sık karşılaştı ve doğurabileceği düşmanca tepkilerden hiç çekinmeden, yazılarında onu açıklamaya çalıştı. İşin ironik tarafı bugün onu öldürmek isteyenler zamanında fikirlerini savunmuş olduğu kişiler.

"Peki, siz," diye ısrar ediyor Anne, "bir cihatçı gruba katılma noktasına nasıl geldiniz?"

"Bradord'da ben ayrıcalıklı biriydim; babamın fedakârlıkları sayesinde mühendislik eğitimi almış ve büyük bir şirkette işe başlamıştım..."

"O halde neden?"

"Neden?"

Delikanlı genç kadına öfkeli bakışlarla bakıyor.

"Siz isyan edenlerin sadece topluma kabul edilmemiş kişiler mi olduğunu zannediyorsunuz? Siz gerçekten insan-

ların sadece kendileri için mi yaşadıklarını düşünüyorsunuz? Başkalarının sefaletinden rahatsız olup onlar için savaşmak istenmesini anlamıyor musunuz?"

Gardiyan omuzlarını silkiyor. O, soydaşlarının karşı karşıya kaldığı adaletsizlikler ve aşağılamaları görmeye artık dayanamıyordu. Polis şiddetine karşı çıktığı için birçok sefer tutuklanmış, ama her seferinde kısa bir soruşturmanın ardından serbest bırakılmıştı; oysaki daha yoksul ailelerden gelenler uzun süre hapiste tutuluyordu. Bu durum onu daha da isyan ettiriyordu, kendini hiçbir şey yapmayan bir ödlek gibi hissediyordu, artık gözüne uyku girmiyordu, işini boşluyordu, ne tarafa döneceğini bilemiyordu.

"Ta ki Zafar'la karşılaştığım güne dek..."

Gözleri gardiyanının dudaklarına kilitlenmiş olan Anne her cümleyi zihnine not ediyor. Halsizliğine rağmen bir cihatçının bu itiraflarının önemini idrak ediyor. Buradan çıkınca... buradan... Kafasını sallıyor ve buradan asla çıkamama çılgın fikrini zihninden kararlılıkla kovuyor.

"Zafar kim?" diye soruyor genç kadın her türlü temkini elden bırakarak.

Genç adam birden susuyor, çok fazla ileri gittiğini anlıyor ve gazeteciyi kuşkucu bir bakışla süzüyor:

"Bunu neden öğrenmek istiyorsunuz? Kim olduğu sizi ilgilendirmez. Zafar işte!"

"Nasıl isterseniz," diye durumu kabulleniyor Anne, "ama şu bir gerçek ki insan ihanete uğradığını hissettiğinde her türlü etkilenmeye açık olabiliyor..."

Delikanlı birden ayağa fırlayınca Anne geriye doğru bir hamle yapıyor.

"Korkmayın," derken sırıtıyor, "kadınlara vurma âdetim yok. Ama benimle alay edilmesinden hiç hoşlanmam."

"Çok üzgünüm, kesinlikle alay etme gibi bir niyetim yoktu, sadece İngiliz toplumunun adaletsizliğinin sizi nasıl Pakistan'daki cihatçı bir örgüte katılmaya ittiğini anlamaya çalışıyordum."

"Besbelli ki çok fazla bir şey anlamıyorsunuz! Sadece İngiltere'deki durum değil, bütün dünyada olan bitenler: Ortadoğu'daki çifte standart politikanız, Irak'ın yıkımını doğrulamak için uydurduğunuz yalanlarınız ve binlerce anormal çocuğun doğumuna sebep olan ve olmaya devam eden zayıflatılmış uranyum bombalarınız. Ve Ebu Gureyb'de tutuklu bulunan Iraklı mahkûmlar üzerinde Amerikalı askerler tarafından uygulanan işkenceler..."

Genç adamın suratı kıpkırmızı oldu, bir an tereddüt yaşıyor, ama ardından bakışlarını yere dikerek devam ediyor:

"Onları boyunlarında tasmayla çırılçıplak bir halde dört ayak üzerinde yürümeye, yerleri yalamaya, toplu halde mastürbasyon yapmaya zorlamaları, cinsel organlarını yakmaları ve onlara sopalarla tecavüz etmeleri. Bütün bunlar milyonlarca Müslüman genci deliye döndürdü. Çekilen acılardan ziyade maruz kalınan aşağılanmalar onları etkiledi! Onur temeli üzerinde yükselen bizim toplumlarımızda o görüntüler asla unutulamaz."

"Ama yüzlerce masum insanın ölümüne sebep olan şu intihar saldırıları yerine sorumlulara karşı harekete geçmeye çalışmak gerekirdi!"

Genç adam kafasını kaldırdı ve şimdi Anne'ı suçlayıcı bakışlarla süzüyor:

"Masum mu? Ama bunlardan hepiniz sorumlusunuz! Kaynaklarımızı gasp etmek için bize savaş açan o hükümetleri siz seçiyorsunuz! Bombalarınız ülkelerimizi cehenneme çevirirken konforlu bir şekilde küçük hayatlarınızı sürdürmek fazla kolaycılık. Bugün artık hiç kimse bilmiyordum diyemez, bu korkunç şeyler karşısında tarafsız kalmaya artık kimsenin hakkı yok. Aksi takdirde her şeylerini kaybedenlerin intikam peşinde koşmasına da öfkelenmeyeceksiniz.

"Peki, ama biz nasıl..."

Aniden açılan kapı sohbeti bölüyor; eşikte yaşlı bir adam beliriyor ve kuşkucu bir gözle onları süzdükten sonra homurdanıyor:

"Ne hakkında konuşuyorsunuz?"

"Ona sadece bize kimin için çalıştığını söylemeden bir şey yiyemeyeceğini ve içemeyeceğini açıklıyordum," diye telaşla cevap veriyor gardiyan.

"Emirleri biliyorsun, onunla konuşmaman gerekiyor!"

"Size tekrar söylüyorum ki ben gazetemden başka, hiç kimse için çalışmıyorum," diye araya giriyor Anne, "beni burada tutmanızın size hiçbir faydası yok!"

Yaşlı adam ona cevap verme zahmetine bile girmeden delikanlıyı önüne iterek çıkıyor ve kapıyı özenle kilitliyor.

Günler geçti, Anne artık ayağa kalkamıyor, başı sürekli dönüyor. Daha sonra tekrar çağrıda bulunmasına rağmen hiç cevap veren olmadı, artık kimsenin ona cevap vermeyeceğini seziyor.

Belki de bu hücrede öleceğini, öldürüleceğini ya da bu şekilde ölüme terk edileceğini anlamaya başlıyor... Yavaş bir ölüm olacak... Böyle ölmek çok acı verir mi? Ölümden korkmuyor ama acı çekmek onu korkutuyor. Ona işkence yapabilirler mi? Eğer yaparlarsa hiç direnemeyecek, her ne olursa olsun itiraf edecektir, herhalde işkenceye maruz kalanların çoğu da –sadece belli bir misyon üstlenmiş kahramanlar hariç– aynı şeyi yapıyorlardır. Zira onun haber vermek dışında hiçbir misyonu yok ve bir makaledeki fazladan birkaç satır için ölmeye gerçekten değmez... Gazetesinin bu haberi nasıl vereceğini görür gibi oluyor: Birinci sayfaya fotoğrafını koyacaklar, başyazı onun mesleki niteliklerini göklere çıkaracak, taziyeler sıralanacak, duyulan derin üzüntü ifade edilecek... ama aynı zamanda da kimilerinin iğneli yorumlarını duyar gibi oluyor: "Her zaman sınırları aşmak istedi, tedbirsizliğinin bedelini ödedi," ve boşalan gözde bir pozisyon için ağzı sulananları tahmin ediyor. Eskiden olsa onu isyan ettirecek bu ucuzlukları artık hiç umursamıyor.

Şu anda tek bir derdi var, o da su içmek. Elinin altında bir bardak berrak su ona kafa tutuyor, kolunu uzatıyor, bardak alaycı bir şekilde uzaklaşıyor, halüsinasyon gördüğünü anlıyor. Başı çatlayacak gibi, bir mengene kafasını sıktıkça sıkıyor, yatağının üzerinde büzüşüyor, artık hiçbir şey düşünmek istemiyor. Yavaş yavaş hiçliğe doğru kaydığını hissediyor... Gözlerini kapalı tutuyor, artık zaman mefhumu kalmadı. Kaç günden beri bu şekilde? Kendini çok güçsüz hissediyor, o kadar ki kafasını dahi kaldıracak hali yok. Arada bir onu sarstıklarını, ona bir şey söylediklerini hissediyor. İlk başta onları protesto ediyordu, ama artık umurunda bile değil, sadece uyumak istiyor.

Bu yaz başının yüksek otlarının arasında uyumak... Gelinciklerin arasına yatmış, toprağın sıcak kokusunu soluyor ve kirpiklerinin arasından güneş ışınlarıyla oynuyor. Şu anda Brötanya'da, dedesinin bahçesinde, daha aşağılardan kayalıkları yalayan dalgaların düzenli gürültüsünü duyuyor, yaz tatilinin henüz başı, o on dört yaşında ve kafası hayallerle dolu...

İnsan seslerinin gürültüsü onu içine gömülmekte olduğu pamuğumsu evrenden çekip çıkarıyor, sisli bir görüntünün arasında Karim'in üzerine doğru eğilmiş siluetini, siyahlı adamla konuşan siluetini seçer gibi oluyor, siluet titreyerek kayboluyor, bunun da halüsinasyon olduğunu anlıyor... Bir kez daha kendinden geçiyor.

21

Neredeyim ben?

Anne'ın etrafındaki her şey masmavi, kabartma kenarlı tavan, menekşe desenli perdeler, yatağının yakınındaki küçük koltuk. Bulutların üzerinde süzülüyormuş hissine kapılıyor, kendini çok iyi hissediyor, o kadar iyi hissediyor ki gülümseyerek gözlerini kapatıyor.

Odanın kapısı hafifçe gıcırdıyor, beyaz saçlı bir kadın yaklaşıyor ve serin bir el alnının üzerine konuyor.

"Nine!" diye mırıldanıyor Anne bir rahatlama iç çekişiyle.

"Are you all right, darling?" diye fısıldıyor yanındaki siluet.

Ninem neden İngilizce konuşuyor ki?

Anne birden gözlerini açıyor ve Brötanya'daki evde olmadığını görüyor ve yatağının yanında saçlarını okşayan da ninesi değil, Begüm Nusrat. Bir anda her şeyi hatırlıyor, pusuyu, karanlık ve kötü kokan hücreyi, susuzluğu, korkuyu ve yavaş yavaş çaresizliği, öleceğine dair inancını, teslimiyeti, kayıtsızlığı...

"Buraya nasıl geldim?" diye kekeliyor yataktan doğrulmaya çalışarak.

"Hadi sakinleş, artık bir sorun kalmadı, güvendesin," derken bir yandan da elini hafifçe sıkarak ona destek veriyor Begüm. "Seni dün akşam buraya Karim getirdi. Seni arabadan çıkardığında baygındın ve o kadar solgundun ki kalbim duracak gibi oldu, bir an için senin öldüğünü düşündüm. Seni bu odaya çıkardık, sana çok iyi bakmamı ama doktor çağırmamamı söyledi. Hemşirem sana serum verdi çünkü uzun süre susuz kalmıştın."

Karim mi?... Demek ki halüsinasyon değilmiş, yarı koma halindeyken gördüğü gerçekten Karim'miş, zindancısına konuşan Karim'miş, onu kurtarmaya gelen Karim'miş... Peki ama nasıl?

Kendini yeniden yastığının üzerine bırakıyor, kendini bitkin hissediyor, düşünmek için fazla bitkin.

Bütün gün ve bütün gece, kesintisiz yirmi dört saat uyudu. Şimdi nihayet uyanırken güneş hafifçe aralanmış perdelerin arasından odayı aydınlatıyor ve gümüş bir tepsinin üzerinde görkemli bir kahvaltı onu bekliyor.

"Çay alır mısın?"

Begüm ona ince porselenden bir fincan çay uzatıyor:

"Bunu mutlaka içmen ve bir şeyler yemeye başlaman gerekiyor. Dört gündür ağzına bir şey koymamışsın."

Dört gün! Hapsedildiğinden beri dört gün mü geçti?

Gazetem durumdan haberdar mı?" diye endişeleniyor.

"Haberdar ne demek? Birinci sayfasını sana ayırdı, sevgili çocuğum ve dün kurtulduğunu haber verense Agence France Presse oldu. Yirmi dört saatten beri telefonun susmak bilmedi. Telefonunu getirmemi ister misin?"

"Hayır," diye haykırıyor Anne hemen, sonra da "hayır, teşekkür ederim," diyerek kendini daha yumuşak bir tonda düzeltiyor, "bütün o sorulara, tavsiyelere ve eksik olmayacak sitemlere göğüs germeden önce kendimi toparlamaya ihtiyacım var. Ayrıca gazetem benden her şeyi anlatmamı isteyecek ve şu an için bunu yapmaya ne gücüm ne de isteğim var."

Begüm'ün neredeyse anaç şefkatiyle sarmalanan Anne yeniden beslenmeye başlayacak. Ama ondan daha önemlisi hayatında hiç uyumadığı kadar uyuyor ve yavaş yavaş gücünün geri geldiğini hissediyor.

Ertesi gün odasının kapısı çalınıyor, gelen Karim:

"Nasılsınız bakalım? Durum iyiye gidiyormuş gibi görünüyor! Sizi böyle görmek ne büyük mutluluk. Şunu söylemem gerekiyor ki bizi çok korkuttunuz."

Karim! Anne yatağında doğruldu, gözlerinde yaşlarla genç adamın elini yakalıyor.

"Karim, nineniz beni sizin kurtardığınızı söyledi! Size nasıl teşekkür edebilirim?"

"Dinlenip dinamizminiz ve yaşam neşenizi yeniden kazanarak. Hiçbir şey düşünmeyin, bu kâbusu unutmaya çalışın. Bugün yanınızda kalamam ama yarın sizi görmeye geleceğime söz veriyorum."

Anne, Karim'in tavsiyelerini kısmen dinledi. Kırılgan küçük bir kız gibi onu şımartmalarına izin veriyor; hiçbir şey düşünmemeye gelince, bu imkânsız, sorular kafasının içinde dönüp duruyor: Karim onun nerede olduğunu nasıl bilebildi? Daha da önemlisi, onu Jamaat-ud-Dawa'nın pençelerinden nasıl çıkarabildi?

Ertesi gün yataktan çıkıyor ve genç adamı kanepenin üzerine konforlu bir şekilde yerleşerek kabul ediyor. Neler olup bittiğini öğrenmek için sabırsızlıktan ölüyor ve lafı hiç dolandırmadan hemen konuya giriyor:

"Karim, nihayet geldiniz! Hadi bana her şeyi anlatın. Öncelikle beni nasıl bulabildiniz?"

"Bana ipucunu Taher verdi. Falah-e-İnsaniat'ın kontrolündeki bir sığınmacı kampını ziyaret ettiğinizi ve orada adamlardan birinin sizden kartvizitinizi istediğini söyledi. Sizinle temasa geçmiş olmalarından korkuyordu. Çıldıracak gibiydi ve kendini suçlu hissediyordu. Tek bir şey onu ra-

hatlatıyordu: Falah-e-İnsaniat'ın terörist bir grupla bağlantısının olduğunu size söylemişti ve gidip kendinizi kurdun ağzına atabileceğinize ihtimal vermiyordu."

Karim birden duruyor ve dudaklarını yakan soruyu daha fazla engelleyemiyor:

"Nasıl bu kadar bilinçsizce davranabildiniz?"

Anne kaşlarını çatıyor. İşte başlıyor, korktuğu başına geliyor:

"Şimdi bana sitemlerde bulunmanın zamanı değil," diyor suratı asık bir biçimde.

"Sitemler mi?"

Afallamış bir şekilde genç kadını süzüyor:

"Belki farkında değilsiniz ama anlamsız riskler aldınız, şu anda ölmüş olacaktınız! Bu işten kurtulmuş olmanız bir mucize."

Begüm araya giriyor:

"Üzerine gitme, Karim, Anne hâlâ çok güçsüz, daha sonra bu konu hakkında uzun uzun konuşacak zamanınız olacak."

"Doğru haklısın... Beni bağışlayın, Anne. Şimdi dinlenin. Yaşadığınız bütün o şeylerden sonra buna ihtiyacınız var."

Gitmek için ayağa kalkıyor ama Anne onun elini tutuyor ve gözlerinde ışıltılarla ona bakıyor:

"Bilinçsiz kadın kalbinin derinliklerinden size teşekkür ediyor."

Telefon durmadan çalıyor. Anne en sonunda gazetesine, ninesine ve Julien'e birer mesaj gönderip onlardan hiç endişelenmemelerini istiyor. Kendini toparlamak için birkaç güne ihtiyacı var ve bir hafta içinde onları arayacağını söylüyor.

"Bilgece bir karar," diye yorumda bulunuyor artık onu görmek için her gün uğrayan Karim, "ama kendinizi tama-

men toparlamanız için biraz hava değişimine ihtiyacınız var. Cennete bir yolculuğa ne dersiniz?"

Genç kadının şaşkın yüz ifadesi karşısında gülmeye başlıyor:

"Burada cennet diye adlandırılan yer, aynı zamanda 'Pakistan'ın İsviçresi' de denen Swat Vadisi'dir. Lahor'un yaklaşık üç yüz kilometre kuzeyinde, Hindukuş Dağları'nın arasında bulunan yüksek bir vadi, son derece güzel, vahşi bir yer ve ülkemizin dünyadaki kötü itibarı yüzünden turistlerden mahrum kalması –yüzünü buruşturuyor– hiç kuşkusuz terörizmin yegâne olumlu tarafı."

Mayıs ayının bu sabahında hava kristal gibi berrak. Lahor'un bunaltıcı sıcağından ve binlerce eski taşıtın yanı sıra şehri çevreleyen fabrikaların yaydığı kirlilikten eser yok. Anne ciğerlerini vadinin temiz havasıyla doldurup canlanıyor. Bedeninin üst kısmını arabanın camından dışarı çıkarıp rüzgâr tarafından kırbaçlanmaya bırakıyor, gözlerini kocaman açmış, etrafındaki güzelliklere doyamıyor: Zirvelerinde karın hiç eksik olmadığı dağlarla çevrili turkuaz göller, şeftali ağacı çiçeklerinin uzayıp giden beyazlığı ve yataklarındaki çakıl taşları sayılabilecek ya da balıkların hareketleri izlenebilecek denli berrak akarsular. Cip şimdi yaz başında bu akarsuları sorunsuzca geçebiliyor, ama karların erimesi ve özellikle de muson mevsimiyle birlikte bunlar taşkın sellere dönüşecekler. O zaman bazı köyler ve sakinleri birkaç ay boyunca dünyadan yalıtılmış yaşayacaklar.

Anne, Karim'e doğru dönüyor:

"Bana İsviçre'den bahsetmiştiniz," diye bağırıyor motorun gürültüsünü bastırabilmek için, "ama burası çok başka! İsviçre güzel, rahatlatıcı ve balkonları çiçekli şaleleriyle çok medeni bir yer. Orada dağlar bile evcilleştirilmiş gibi görünüyor. Burası ise bambaşka bir dünya, vahşi, heybetli bir yer!"

Asfalt yolları geride bırakalı uzun zaman oldu, şimdi dağların arasında keskin virajlar biçiminde kıvrılan, tekerlek izlerinin çukurlar oluşturduğu bir toprak pistin üzerinde ilerliyorlar. Yükseklik arttıkça yol daralıyor, bir tarafta yüksek dağlardan duvarlar, diğer taraftaysa baş döndürücü uçurumlar bulunuyor. Cip, saç firketesi biçimli virajları kolayca alırken Anne kendini çok rahat hissetmiyor:

"Eğer karşıdan bir araç gelirse ne yapacağız? Yol iki araç geçecek kadar geniş değil."

"Yaklaşık her kilometrede bir cep var," diye Karim onu rahatlatıyor, "sadece geri geri gitmek gerekiyor."

"Bu yolda bir kilometre boyunca geri geri gitmek mi?"

"Çok kolay değil ama üstesinden geliniyor... yani çoğu zaman..." diye cevap verirken göz ucuyla genç kadını inceliyor.

Anne'ın tedirgin yüz ifadesi onu eğlendiriyor.

"Güvenmiyor musunuz?"

"Seçme şansım yok: Hayatımı ellerinizin arasına koydum ve bu bir alışkanlığa dönüşmüş görünüyor!" diye espri yapıyor Anne.

Sonra birden tavır değiştiriyor ve ona ciddi bir havada bakıyor:

"Karim, bu konuyu daha önce açmak istemedim, çünkü kendimi hâlâ çok zayıf hissediyordum. Ama şimdi anlamaya ihtiyacım var: Jamaat-ud-Dawa'yı beni serbest bırakmaya nasıl ikna edebildiniz?"

"Onları ben değil bir arkadaşım ikna etti."

"Bir arkadaş mı?"

Karim kesik kesik öksürüyor.

"Aslında o üniversitedeyken tanıdığım ama daha sonra radikalleşen bir arkadaş. Onu yıllardan beri görmemiştim, ama Taher bana sizin belki de Jamaat-ud-Dawa'nın elinde olduğunuzu söyleyince, onun izini bulmayı ve temasa geçmeyi başardım."

"O bu örgütün bir parçası mı?"

"Hayır, ama bu grupların aralarında bağlar var; farklı taktikleri benimseseler de, neticede aynı ideolojiye sahipler ve aynı amaç peşinde koşuyorlar."

"Evet, kanlı savaşlarına ve ikiyüzlü politikalarına karşı çıktıkları Batı'ya karşı mücadele. Ve bir gazeteci onlar için ideal avı teşkil ediyor, çünkü kaçırılması gazetelerin birinci sayfalarında haber oluyor. Beni neye karşılık serbest bıraktılar?"

"Özel bir karşılığı yok. Başlıca sebebin, cihat örgütlenmesi içinde önemli bir role sahipmiş gibi görünen o delikanlıya duydukları saygı olduğunu düşünüyorum."

"Hangi cihat? Bugün onlardan o kadar çok var ki!"

"Afganistan'ı işgal eden NATO güçlerine karşı verilen cihat," diyor Karim alaycı tonu yükseltmeden.

"Beni almaya onunla birlikte mi geldiniz?"

Karim anlamış görünmediği için üsteliyor, genç adamın ondan bir şey gizlediğine dair bir his var içinde.

"Tam kendimde değildim, ama sizi orada gördüm gibi geldi."

"Hayır, ben değildim, ben biraz uzakta, arabanın içinde bekliyordum, ama –genç kadına muzip bir bakış atıyor– yarı koma halinizde beni düşlemiş olmanızdan etkilendim..."

Beklenmedik bir hareketle, genç kadını kendine doğru çekip yanağına küçük bir öpücük konduruyor.

Anne tatlı bir duygunun tüm bedenine yayıldığını hissediyor, birden sorularından utanıyor, bu kadar kurcalamaya ne gerek var ki? Arkadaşının yanında olsa ne olur olmasa ne olur? İçgüdüsel olarak başını genç adamın omzuna yaslıyor ve derin bir iç çekiyor, son haftalarda içinde birikmiş olan tüm gerginliklerin dağılmakta olduğunu hissediyor.

Çam ormanlarının arasından yeniden yemyeşil vadilere kadar inmek için sarp boğazları aşarak saatlerdir sessizlik içinde yol alıyorlar. Bazen keçi sürüsünü otlatan beyazlar giymiş genç bir çobanla karşılaşıyorlar, uzaklarda yükselen mavi bir dumansa orada küçük bir köy olduğunu düşündü-

rüyor. Her şey huzur ve dinginlik soluyor, hava çok berrak, insan dünyanın şafağında olduğu hissine kapılıyor.

Cip ormanın içindeki daracık bir yola sapıyor. Birkaç dakika sonra da duruyor.

"Geldik," diye haber veriyor Karim ve Anne'ın araçtan inmesine yardım ediyor.

Etrafı verandalarla çevrili ve yıpranmışlığına rağmen güzelliğini muhafaza eden kocaman bir ahşap ev, bir tür eski şale önlerinde yükseliyor.

"Bu bir 'lodge', İngilizler döneminde teftiş gezisindeki memurlar için inşa edilmiş konutlardan biri," diye açıklıyor genç adam. "Şunu kabul etmek gerekiyor ki, namussuzlar yer seçmeyi iyi biliyorlardı: Doğanın tam ortası ya da olağanüstü bir manzaranın tam karşısı! 'Lodge' denen bu yapılar bugün kendi hallerine terk edilmiş durumdalar, Pakistanlı memurlar çok daha konforlu olan şehir otellerini tercih ediyorlar. Sadece bu yörenin yerlileri konaklamak için arada sırada hâlâ bu büyülü mekânları seçiyorlar."

Yerliler ya da âşık çiftler... diye düşünüyor Anne, Karim'in söylemeye cüret edemediği cümleyi tamamlarken.

"Ne su ne de elektrik var. Ama en yakındaki köye bir mesaj gönderttim, köylüler bize petrol lambası ve birkaç kova sıcak su getirecekler. Ayrıca bizim için güzel bir akşam yemeği hazırladılar. Bu kadarı yeterli mi?"

"Daha iyisini düşleyemezdim!"

"Tek bir sorun var."

Karim söyleyip söylememe konusunda tereddüt yaşıyor ve sıkıntısı yüzüne yansımış durumda.

"Neymiş o?"

"Sizin eşim olduğunuzu söylemek zorunda kaldım."

"Neyse, sorun değil."

"Evet, ama... sadece bir tek oda var."

Anne espri yapmamak için kendini zor tutuyor, bundan kuşkulanmadığını mı zannediyordu? Kendine rahat bir hava vermeye çabalayarak soruyor:

"Herhalde iki yatak vardır."

"Ah, tabii ki," diye aceleyle cevap veriyor üzerinden bir yük kalkmış Karim, hatta üç tane var!"

Ve onun şaşkın yüz ifadesi karşısında ekliyor:

"Çocuklu aileler için."

Verandadan Swat Nehri'ni ve çevredeki dağları içine alan panoramik bir görüntü var. Nehrin zümrüt rengi sularının üstünde bir yakadan diğerine geçmeyi sağlayan hafif bir ip köprü bulunuyor.

"Eskiden köyler yılın yarısında ulaşılmaz oluyordu ya da bir ırmak geçidi bulmak için onlarca kilometre gitmek gerekiyordu," diye anlatıyor Karim. "Bu asma köprüleri ilk inşa edenler İngilizler oldu."

Anne'la birlikte, hiç kuşkusuz bina gibi sömürge döneminden kalma iki eski sallanan koltuğa kurulmuş, bölgenin spesiyalitesi olan *khava*'larını yudumlarken manzaranın keyfini çıkarıyorlar. Onlara servis yapan yalınayak köylü delikanlı gözlerini yerden kaldırmıyor, beyaz kadına bakmak için deli oluyor ama buna cesaret edemiyor, zira Sahib bu saygısızlıktan ötürü onu dövebilir. Genç kadın ona çok içten bir sesle ismini sorduğunda cevap bile vermedi, ama kalbi çok güçlü çarptı.

Güneş dağların ardında yavaşça kayboluyor, gölgeler verandayı istila ediyor, vadiye bir serinlik çöküyor. Karim, onda alışılmadık bir gönül okşama jestiyle gidip bir şal getirdi ve onu ağır hareketlerle Anne'ın omuzlarına yerleştirdi. Elleri yumuşacıktı, ama gülümsemek için ona doğru döndüğünde gerginleştiğini hissediyor.

"İşte bakın, köylüler geliyor."

Gerçekten de, içleri yemek ve erzak dolu tencereleri, denkleri ve tıngırdayan sofra takımlarını yüklenmiş adamlar dik patikadan şaleye doğru çıkıyorlar.

Anne'ı yok sayarak Sahib'in önünde saygı gösterisi olarak ayaklarına değecek kadar eğiliyorlar. Bundan rahatsız olan Karim onları vazgeçirmeye çalışıyor ama nafile, yerden kalkmıyorlar; onun öyle olup olmadığını bilmiyorlar ama "lodge"larda kalanlar hep varlıklı insanlar oldukları için onlardan cömertlik bekliyorlar.

Terasa hemen bir masa kurulup üzerine beyaz bir örtü seriliyor ve konuklar için özenle sakladıkları hepsi birbirinden farklı porselen tabaklar güzelce yerleştiriliyor. Masanın tam ortasına içi su dolu bir testi konuyor. Anne'ın tereddüt ettiğini gören Karim onu rahatlatıyor:

"Bu su doğrudan yayla buzullarının arasından geliyor, hiç korkmadan içebilirsiniz, bundan daha saf bir su bulamazsınız."

Önlerinde çömelen yaşlı bir adam ateşi hazırlıyor. Kıvılcımlar sıçramaya başladıktan sonra ateşin üstüne bir kucak dolusu yaprak atar atmaz ortalığa çok hoş bir koku yayılıyor ve adam okuyup üflemeye başlıyor.

"Ne diyor?" diye soruyor Anne.

"Bizi kem gözlerden koruyor. Bizim hoş görünümlü insanlar olduğumuzu ve kıskançlığa maruz kalabileceğimizi söylüyor. Bu dualarla tanrılardan bizi korumasını istiyor. Bu Swat Vadisi'nin çok eski bir geleneğidir."

Yemek nihayet hazır. Aşçı harikalar yaratmış. Kebaplar, samosalar ve pakoraların dışında sırf bu akşam için kestiği en güzel tavuğunu Anne'ın daha önce hiç tatmadığı baharatlarla kokulandırdığı bir sosla hazırlamış.

"Bu muhteşem kokuyor, içinde ne var?"

"Hiçbir fikrim yok. Yörenin insanları iki bin metre yükseklikte, dağlarda yetişen ve sadece kendilerinin tanıyıp sırrını kimseyle paylaşmadıkları otları topluyorlar. Onların güzel tatlarının yanı sıra şifa verici özelliklerinin olduğunu, insana güç ve dinginlik verdiklerini iddia ediyorlar."

"Her halükârda, bu bir ziyafet," diyor genç kadın, tabağını bir kez daha oburca doldururken.

Birden ormanın içinden yükseliyormuş gibi gelen bir müzik sesi duyuluyor ve *damdama* denen küçük bir çiftli tambur ile *belu* adı verilen bir tür tahta flütten oluşan enstrümanlarını çok dikkatlice tutan iki adam yavaş yavaş ortaya çıkıyor.

"Bu köy orkestrası," diye fısıldıyor Karim genç kadının kulağına. "Size yerel müzik ve folklorik şarkılar çalmaları için onları ben çağırdım, hoşunuza gideceğini düşündüm."

Kısmen peçeli bir kadının eşlik ettiği iki müzisyen, onların hemen yanındaki, *charpoy* denen geleneksel divanın üzerine yerleşiyorlar. Yeşil gözleri ve açık kumral saçları Anne'ı şaşırtıyor.

"İsa'dan önce IV. yüzyılda Hindistan yolunda Swat'ı istila eden ve buralarda kök salacak birkaç garnizon bırakan İskender'in soyundan geldikleri söyleniyor."

Kadın boğuk bir sesle şarkı söylemeye başladı ve Karim sözleri Anne'a çeviriyor:

"*Güzelliğim köyün yarısını öldürdü, diğer yarısı da öldürülecek çok yakında*[35]."

"Gerçek bir Messalina," diye espri yapıyor Anne. "Bu sözleri peçeli bir kadının ağzından duyacağımı asla düşünmezdim!"

"Buralardaki köylü kadınlar şehirlerdeki hemcinslerinin çoğundan daha özgürdür. Sizin de fark etmiş olduğunuz gibi peçe illaki bir köleleşme değil, bazen tam tersine, tanınmadan gidip gelmeyi sağlayan bir özgürlük aracı olabilir. Söylesenize, bu müzik hoşunuza gitti mi?"

"Orkestra, ortam, ışıklar, her şey muhteşem!" diye cevap veriyor Anne.

Karim'in gösterdiği ilgiden çok etkilenen genç kadın onun elini tutmak istiyor, ama Karim elini çekiyor.

"Burada olmaz," diye fısıldıyor.

"Bizi evli zannetmiyorlar mı?"

---

35 Swat bölgesinin geleneksel şarkısı.

"Evet, ama gelenek çiftlerin bile toplum önünde yakınlık işareti göstermemesini emreder. Köylüler ağızlarını açıp bir şey söylemezler –misafirperverlikleri bunu engeller– ama onları şoke etmeye ne gerek var?"

"Sizin geleneklere bu kadar saygılı olduğunuzu bilmiyordum!" diye alay ediyor, sevgisini gösterme teşebbüsünün genç adam tarafından geri çevrilmesine içerlemiş olan Anne.

"Anne, anlamaya çalışın," diye mırıldanıyor, "bu köylüler için bunlar basit gelenekler değil, onlara atalarından miras kalmış ahlaki kodun bir parçası ve bu kod asırlardan beri onların toplumunu şekillendiriyor. Eğer burada yaşıyor olsaydım belki de onları geliştirmeyi denerdim, ama buradan gelip geçen bir turist olarak onların düzenini bozmaya hakkım yok."

Onun haklı olduğunu kabul etmesi gerekiyor, her ne kadar çekinceleri olsa da... Ama tartışmaya niyeti yok, bu sihirli anları boşa harcamak istemiyor.

Orkestra şimdi, meşalelerin ışığında arada sırada bir vahşi hayvanın ulumasıyla bölünen yavaş ve romantik parçalar çalıyor. Gecenin çökmesiyle birlikte, beraberinde ormanın kokularını taşıyan hafif bir meltem esmeye başladı ve gökyüzü sayısız yıldızla dolu. Dünyadan uzak bu yerden yayılan huzur ve ahengin etkisi altına giren Anne kendini yastıkların üzerine bırakıyor; kendini bu kadar mutlu hissetmeyeli çok uzun zaman oldu.

Saatler geçiyor, vakit ilerliyor, müzisyenler çekilmek için müsaade istiyorlar.

Ama Karim cebinden bir deste rupi çıkarınca çok net bir şekilde reddediyorlar: Bu onların genç evlilere armağanı. Bu jest karşısında çok duygulanan genç çift onlara uzun uzun teşekkür etmeye başlayınca, aralarındaki en yaşlısı kafasını sallıyor: "Esas biz size teşekkür ederiz, o kadar mutlu görünüyorsunuz ki size bakmak ruhumuzu mutlulukla doldurdu. Allah birlikteliğinizi mübarek kılsın, size uzun bir ömür ve bol çocuk versin!"

Herkes gitti, Anne ve Karim dans eden gölgeler yayan petrol lambalarının ışığıyla aydınlanan terasta tek başlarına kaldılar. Sessizlik içinde el ele tutuşuyorlar. Kendine dahi bunu itiraf etmese de bu Anne'ın beklediği ama aynı zamanda da şüphe duyduğu an. Bilincinde olmadan Karim'le ilgili çok sayıda hayal kurduğunu fark ediyor ve şimdi hayal kırıklığına uğramaktan korkuyor, belki de daha ziyade onu hayal kırıklığına uğratmaktan korkuyor.

Aralarındaki bu iğneleyici ve bir dokunuş kadar hafif iddialaşmaları, karşı karşıya gelme görüntüsü altındaki bu flörtleşmeyi seviyor; çok hoşlandıkları bir oyun içinde karşılıklı gözlemlemelerini, kışkırtmalarını ve meydan okumalarını seviyor; sevgi dolu dostluklarını, aynı frekansı paylaşmalarını çok önemsiyor ve bunları kaybetmek istemiyor.

Anne hayatında onun kapladığı yeri ölçüp endişeye kapılıyor.

Henüz yirmi sekiz yaşında olmasına rağmen kat ettiği duygusal yol düş kırıklıklarıyla dolu. Kuşkusuz bunun sebebi kendisi. Elinden gelen çabayı göstermesine rağmen bir yere sabitlenemiyor, her zaman gitmeye hazır olarak yaşıyor. Bazen karşısındakine acı vermemek için kalıyor, ama çok geçmeden boğulacak gibi oluyor ve ilişkisini bir anda bitirerek partnerini başına geleni anlamaktan aciz, afallamış bir halde bırakıyor.

Farkında olmadan derin bir iç çekiyor.

Karim kolunu hafifçe genç kadının omuzlarına doluyor ve sanki onun düşüncelerini okumuşçasına şöyle diyor:

"Neden birbirimize yakın olduğumuzu biliyor musunuz, Anne? Çünkü birbirine çok benzer deneyimler yaşadık. Sizin anne babanız yoktu, benim vardı ama sanki yok gibiydiler: Benim varlığımdan habersizdiler. Beni sevmiyorlarsa, bunu hak etmiş olduğuma, bir kusurum bulunduğuna, normal hiç kimsenin beni sevemeyeceğine kesin ikna olmuştum."

"Ama ben normal biri değilim! Ben seni seviyorum!"

Ve bir sevgi yoğunlaşması anında yüzünü genç adamın göğsüne gömüp coşkulu bir biçimde küçük öpücükler kondururken ironik tavrının bir savunma mekanizmasından başka bir şey olmadığını, Karim'in de onun kadar kırılgan olduğunu, ikisinin de korkunç bir sevilme ihtiyacı hissettiğini nihayet anlıyor.

Onu kendine doğru çeken genç adam sımsıkı sarılıyor.

"Ben de seni seviyorum, Anne, uzun zamandan beri."

Anne ona inanmıyormuş gibi bakınca ekliyor:

"Bunu kendime dahi itiraf etmekten çekiniyordum, ama sanırım seni daha ilk karşılaştığımız andan itibaren sevdim."

Ardından onun üzerine doğru eğilerek dudaklarına ateşli bir öpücük konduruyor.

Anne güçlü bir dalga tarafından sürüklendiğini hissediyor, onun için var olan yegâne şey kendini yasladığı bedenin sıcaklığı, bir titreme karnına kadar yükselip göğsünün içinde sönüyor, nefesi kesiliyor, kendinden geçiyor.

Genç adam badem gibi gözleri, etli dudakları ve titrek alevlerin yansımasıyla altın yaldızlı bir görünüm alan teniyle karanlıkta bir Doğu tanrısına benziyor. Şakaklarından damlayan küçük ter damlalarıyla Anne'ın üzerine eğilmiş, büyülenmiş gibi onu seyrediyor.

"Teninin bu kadar yumuşacık olacağını asla tahmin etmezdim," diye mırıldanıyor ve onu ayaklarının ucundan karnının sıcacık çukuruna, oradan göğüslerinin ucuna kadar yorulmaksızın okşuyor. Ellerinin altındaki genç kadın ürperip titreşiyor ve buğulu ıslak gözleriyle kendini erkeğine verirken sanki bunu ilk kez yaşıyormuş hissine kapılıyor.

Bütün gece seviştiler ve sabahleyin kahvaltılarını getiren köylü kapıyı kapalı bulunca sepeti kapının önüne bıraktı. Yiyeceklere hiç dokunmadılar, onlar birbirlerinin okşayışlarına açlar, birbirlerinden kopamıyorlar, artık hayalini bile

kurmaya cesaret edemedikleri bu aşktan gözleri kamaşmış durumda.

İki gün, iki gece boyunca bir heyecan ve bilinmeyen duygular fırtınasından büyülenmiş ve karşılıklı bağlanmış bir halde tutkuyla birbirlerini arayacak, kaybedecek ve yeniden keşfedecekler.

Ve akşamüstü vadinin üzerine serinlik çöktüğünde, dağın patikalarından sarmaş dolaş yürüyerek tuhaf görünümlü mor çiçeklerden toplamaya gidiyorlar; Karim onlarla Anne'a taçlar örüyor ve önünde diz çökerek onu imparatoriçesi ilan ediyor. Anne alaycı bir şekilde ondan kaçarken kollarını kocaman açıp rüzgârı içine çekerek ormanın içinde koşuyor, ama Karim onu yakalıyor, birlikte yere kapaklanıyor ve uzun otların arasında, dünyanın ağırlığından kurtulmuş çocuklar gibi gülerek yuvarlanıyorlar.

Anne hayatında ilk kez hiçbir şeye hükmetmiyor, kendini tamamen olayların gidişine bırakıyor, bugüne kadar tüm ilişkilerinde kendinden gıdım gıdım vermişken, şimdi aşklarının ışıltılı aşikârlığına tüm benliğiyle teslim oluyor. Artık ne geçmiş var ne de gelecek, sadece sonsuzluk tadı taşıyan şimdiki zaman var.

Bu güzelliği bozmak istemedikleri için ertesi günü düşünmeyi reddediyor, sessiz bir anlaşmayla geleceği konuşmaktan kaçınıyorlar. Bununla birlikte bir gün cenneti terk etmeleri gerekecek. Anne'ın telefonu gelen mesajlarla dolmuş olsa da onlara bakmıyor, ama sonunda gerçek hayata dönmeleri gerekeceğini biliyorlar.

Dönüş yolunda sessizce ilerliyorlar, ikisi de kafalarını kurcalayan soruyu dillendirmeye cesaret edemiyor: Peki ya şimdi?

Anne'ın Pakistan günleri sona ermek üzere; buradaki görev süresini tüm teamüllerin ötesinde uzatarak neredeyse üç aya çıkardı, ama işte o da bitiyor. Büyük gazetelerin mu-

habirlerini olay yerinde tuttukları dönem maalesef gerilerde kaldı; ekonomik sebeplerden ötürü yıllardan beri önemli olayları bir an önce haberleştirmeleri için acele ettirdikleri özel muhabirler kullanıyorlar.

O halde saygın işinden istifa edip buraya yerleşecek ve farklı gazete ve radyolara haber geçen basit bir muhabir olarak mı çalışacak? Bu kolay değil, ama kendinde bunun için fazlasıyla enerji olduğunu hissediyor ve Karim'le birlikte her türlü engeli aşabileceğini biliyor.

"Peki ya Julien? Onu ne yapacaksın?" diye mırıldanıyor içinden cılız bir ses. Eski yoldaşı ona artık düz ve silik bir siluet olarak görünüyor. Anne Julien'le birlikteydi çünkü ondan asla bir şey istemiyor, onu kusursuz buluyordu. İlişkileri rahattı, ama şimdi bakınca yavan buluyor.

Oysaki Karim'le ilişkisi talep eden bir zirve yolu, Anne genç adamın umursamaz tavırlarının çelik gibi bir iradeyi gizlediğini anlayalı uzun zaman oldu; onun –aynı anda hem sevecen hem de alaycı– dikkatli bakışları altında kendini aşmayı arzuluyor, onunla birlikte çok daha ileri gidebileceğini seziyor. Ama ne tarafa doğru? Bu konuda hiçbir fikri yok, sadece birlikte geçirecekleri bir hayatın, geçmişin sıkıcı ve yıpratıcı bir tekrarı değil, sürekli bir yenilik ve sonsuz bir keşif olacağını biliyor.

Sessizliği ilk bozan Karim oluyor.

"Anne," sanki boğazını temizlemek istercesine birkaç kez öksürüyor, "düş kurmayı bırakalım, yakında ayrılmamız gerekecek. Bizim hikâyemizin geleceği yok, olaylara karşıdan bakmayı geciktirdiğimiz ölçüde ayrılık daha da sert olacak."

Sesine kararlı bir ton vermek istiyor ama titremesine engel olamıyor. Anne ona doğru dönüyor, ama Karim genç kadının yüzüne bakmaktan kaçınıyor, direksiyonun üzerinde gergin eller, bakışlarını yoldan ayırmıyor.

"Neden ayrılmak zorundayız?" diye yumuşak bir tonda soruyor.

"Neden mi? Gayet iyi biliyorsun ki birkaç gün içinde Fransa'ya dönmen gerekecek! Bana gelince, ülkemi asla terk etmeyeceğim."

"Onu terk etmenden bahseden kim? Ben bir yerel muhabirlik hatta çevirmenlik işi bulup burada yaşayabilirim. Eğer benimle birlikte olduğunu ve beni sevdiğini bilirsem, yapabileceğim bin tane şey olduğuna eminim."

Karim ona inanamazmış gibi bakıyor:

"O kadar sevdiğin mesleğini benim için bırakır mıydın?"

"Neden olmasın?"

"Sen delisin, sevgilim," Karim'in sesi zor çıkıyor, "bunu yapamazsın, kısa bir süre sonra bundan pişmanlık duyarsın ve ben buna dayanamam."

"Karim, sana ihtiyacım olduğunu anlamıyor musun?" diye haykırıyor Anne genç adamın elini tutarak. "Seni tanıdığımdan beri eskisinden çok daha güçlü, çok daha yoğun bir şekilde yaşadığımı hissediyorum! Hiçbir fedakârlık yapmıyorum, inan bana bu benim tarzım değil, sadece hayatımın yönünü değiştiriyorum. Ayrıca ben senin ülkeni ve insanlarını seviyorum, burada faydalı şeyler yapmak istiyorum. Belki Taher'in ya da Parveen'in vakıflarında çalışabilirim, bu konuda ne düşünüyorsun?"

"Evet, yapabilirsin..." diye onaylıyor Karim.

Tüm iyi niyetine rağmen bir yabancı olarak yaptığı her şeyin kötü karşılanma riski taşıyacağını ona söylemeye cesaret edemiyor. Eskiden daha kolaydı, ama bugün bütün dünyada toplumlar tehlikeli bir biçimde içlerine kapanıyorlar.

Anne onun çekincelerini hissediyor ama sonunda onu ikna edeceğinden hiçbir şüphesi yok.

Genç kadın aşk dolu bir şekilde başını onun omzuna sürtüyor.

"Bir yolunu bulacağız," diye diretiyor Anne.

"Evet, bulacağız," diye titrek bir ses tonuyla cevap veriyor bakışları uzaklarda kaybolan genç adam.

Sessizlik içinde yollarına devam ediyorlar ama tam vadiden çıkıp otoyola girecekleri sırada Karim küçük bir ırmak geçidinde cipi aniden durduruyor.

"Ne oldu?"

Anne daha cümlesini bitirmeye zaman bulamadan genç adam ateşli bir biçimde sarılıp onu öpücüklere boğuyor; kollarının arasındaki genç kadının canını acıtacak denli sıkarken sanki bir daha kimsenin asla ayıramaması için ona lehimlenmek istermiş gibi bir hali var. Derken birden Anne onun yanağının üzerinde gözyaşına benzer bir şey hissediyor.

"Karim!"

Genç kadın ani bir hareketle kendini ondan kurtarıyor ve afallamış bir halde ona bakıyor.

"Karim, neler oluyor?"

Başı önüne eğik genç adam alışıldık bir hareketle parmaklarını dağınık siyah saçlarının arasından geçiriyor ve Anne'a saatler gibi gelen birkaç saniyenin sonunda kafasını kaldırıp ona bakıyor:

"Ben bugüne kadar hiç kimseyi seni sevdiğim kadar sevmedim, seni kaybetmeyi asla düşünemiyorum."

Demek buymuş... Rahatlayan genç kadın gülümsüyor:

"Sevgilim, kaybetmekten bahseden kim? Birbirimizi daha yeni bulduk ve önümüzde bir hayat var!"

"Hayat..." başını sallıyor, "haklısın, ben bir aptalım, önümüzde bütün bir hayat var!"

Anne neden bunu sırf onu memnun etmek için söylediği hissine kapılıyor?

Lahor'a gece karanlığında varıyorlar. Karim cipi otelin önünde durduruyor. Ona eşlik etmeyecek mi? Biraz sıkıntılı bir hali var:

"Yarın sabah erkenden Karaçi'ye gitmem lazım. Armatör arkadaşım bana bir mesaj gönderdi, bir sorunu varmış, ona

yardımcı olacağıma söz verdim. Eğer seni yalnız bırakırsam bana kızmazsın değil mi?"

"Tabii ki kızmam!" diyor hayal kırıklığını bir kayıtsızlığın ardına gizleyerek. "Ne zaman döneceksin?"

"En geç üç gün içinde, seni şimdiden özlemeye başladım!"

Onu sevgiyle kollarının arasına alıp seyrediyor.

"Mutlu olmaya alışık olmadığımı biliyorsun, bunu bana öğretecek misin?"

Cevap olarak genç kadın ona daha çok sokuluyor ve dudaklarına uzun, çok uzun bir öpücük konduruyor.

22

Büyülü vadiden dönmelerinin üzerinden üç gün geçti ve Anne Karim'den hiçbir haber almadı.

Sabırsızlığını yatıştırmak için dün Taher'le M.M. Alam Road'daki küçük bir lokantada akşam yemeği yedi. Mumların ışığında uzun uzun sohbet ettiler. Taher ona ilk kez Samiya'dan bahsetti. Ayrılalı iki yıl oldu ama henüz ikisi de hayatlarını yeniden şekillendiremedi ve Taher onun gönlünü yeniden kazanma umudunu hâlâ koruyor. Evlilikleri hakkında Samiya'nın yorumlarını dinlemiş olan Anne bundan kuşkulu, ama neticede ne olacağını kim bilebilir ki? Çiftleri neyin bağlayıp neyin kopardığının dışarıdan asla sezilemeyeceğini çok uzun zaman önce anladı.

Otele dönünce uyumakta zorlanıyor, Karim neden onu aramıyor? Karaçi'den ayrılamıyor olabilir, bunu anlıyor, ama neden ona bir telefon edecek zamanı dahi ayırmıyor? Bütün yaşadıklarından sonra, bu sessizlik ona açıklanamaz geliyor. Eğer... yüreği sıkışıyor, düşünüp mantığın sersem sesini dinlemiş ve ilişkilerinin geleceğinin olmadığına karar vermemişse. Hayır, bu mümkün değil, Karim bir mantık

adamı değil, aksine biraz deli birisi, zaten onu sevmesinin sebebi de bu!

Bölük pörçük bir uyku gecesinin ardından korkunç bir baş ağrısıyla uyandı. Balkona oturmuş, garsonun ona kahvaltısıyla birlikte getirdiği kalın gazete tomarını karıştırırken *Daily Times*'ın birinci sayfasındaki bir başlık dikkatini çekiyor: "NATO konvoyuna bir saldırı daha."

Yazıyı hızlıca gözden geçiriyor: Vay canına, konvoy bu sefer özel kuvvetler tarafından korunuyormuş, diye mırıldanıyor, muhtemelen bir cephane konvoyu olmalı.

"Çıkan çatışmada üçü saldırganlardan olmak üzere beş kişi öldü," diye haber veriyor muhabir.

Çalan telefon okumasını bölüyor: Hattın diğer ucunda kısık bir ses konuşuyor.

"Kiminle görüşüyorum?"

"Ben Samiya, aşağıdayım, odana gelebilir miyim?"

"Tabii ki," diyor bu sabah ziyaretine şaşıran Anne, "burası senin evin sayılır."

Eşikte duran beti benzi atık Samiya tereddüt ediyor.

"Sana... kötü bir haberim var..."

"Topluluğun saldırıya mı uğradı yoksa?" diye endişeyle soruyor.

"Hayır, ama... bir arkadaşımız kaza geçirdi."

"Hangi arkadaşımız?"

Samiya'nın sessizliği karşısında Anne korkunç bir sezgiye kapılıyor.

"Karim mi? O Karim mi?"

Samiya'yı omuzlarından yakalıyor:

"Yaralandı mı? O şimdi nerede?"

Samiya tereddüt ediyor.

"Nasıl söyleyeceğimi..."

"Aman tanrım!" diye çığlık atıyor Anne onu çılgınca silkelerken, "O nerede? Beni hemen ona götür!"

"Anne..."

Boğazı hıçkırıklarla tıkanan Samiya daha fazla konuşamıyor, arkadaşına öyle bir yüz ifadesiyle bakıyor ki beriki ürkütücü bir kuşkuya kapılıyor.

"Ölmedi... değil mi?" diye kekeliyor.

Samiya başını sallıyor, Anne'ın elini tutmak istiyor ama arkadaşı ondan sertçe uzaklaşıyor.

"Bu doğru değil! Karim ölmüş olamaz!"

"NATO konvoyuna düzenledikleri bir saldırıda öldürüldü," diyebiliyor arkadaşı zorlukla ve masanın üzerinde duran gazeteyi çenesiyle işaret ederek, "*Daily Times* tüm ayrıntıları yazıyor."

"Karim'in NATO'ya karşı bir saldırıyla ne alakası olabilir? Bu çok saçma! O politikadan tiksiniyordu, bu yüzden ona sitem ediyordun!"

Anne titreyen eliyle gazeteyi alıyor, harfler gözlerinin önünde dans ediyor, okumak için çabalıyor, yapamıyor, kalbi çatlayacakmış gibi atmaya başlıyor, keskin bir sancı kafasını burguyla deliyor, gözlerinin önüne kırmızı bir peçe iniyor, hiçbir şey göremez oluyor, yere yığılıyor.

Hastanede Anne günlerce yatağından çıkamıyor, gözleri kapalı bir halde kaskatı yatıyor. Başlangıçta doktorlar bir beyin damarı tıkanıklığı vakasından şüphelendiler ama yapılan taramada bir şey çıkmadı. Net belirtilerin olmamasından ötürü, derin bir psikosomatik şok teşhisi koydular.

"Bunu atlatacaktır, ama özellikle onu acele ettirmeyin, sizin sevginizi hissetmesi için yanında kalın, ama üstelemeyin, bırakın ritmini kendiliğinden bulsun. Şu an için kendini koruyor."

"Peki ama bu ne kadar sürecek, doktor?"

"Kendini gerçeklikle yüzleşecek kadar güçlü hissedene kadar."

Bu doğru değil, bu mümkün değil, yalan söylüyorlar, bizi ayırmak istiyorlar, bizim aşkımızı kıskanıyorlar, Karim, Karim'im, bunlar ne uyduruyorlar böyle? Senin Talibanla ne işin olabilir? Sen ki onları küçümsüyor ve tehlikeli çılgınlar olarak görüyordun!

Anne yatağının içinde dönüp duruyor, inliyor, yarı kapalı gözkapaklarının arasından gölgeler algılıyor, onları görmek istemiyor, hepsi ikiyüzlü, gözlerini açmayacak, o korkunç şeyleri anlatmalarına izin vermeyecek, uyumak istiyor, Karim'in kollarına sokulup sonsuza dek mutlu bir şekilde uyumak istiyor.

"Uyanıyor," diyor hemen yanından bir kadın sesi. "Anne, tatlım, benim, Samiya, beni tanıyor musun?"

Hayır, onu tanımıyorum, onları görmek istemiyorum, hepsinden nefret ediyorum, ben Karim'i görmek istiyorum.

"Karim!"

O kadar şiddetli bağırdı ki kendi sesinin gürültüsüne uyanıyor ve yatakta doğrulup soruyor:

"Karim nerede?"

Hüzünlü bakışlar ona cevap veriyor. Birden olanları hatırlıyor ve hıçkırarak başını yeniden yastığına gömüyor, bu arada Samiya onun ateş gibi yanan alnına yeni ıslak bezler yerleştiriyor.

Kederini tekrarlayıp durarak bütün gece ağladı: *Ben lanetliyim, sevdiğim herkesi kaybediyorum, anne babam, dedem ve şimdi de Karim... ya ölüyor ya da beni terk ediyorlar.*

Bitkinlik ve isyan, uyuşukluk ve hıçkırıklar arasında günler geçiyor. Samiya, Sylvie ve Taher bıkıp usanmadan arkadaşlarının başucunda bekliyorlar, onu yalnız bırakmak istemiyorlar, çünkü herhangi bir delilik yapmasından korkuyorlar.

Anne yavaş yavaş toparlıyor ve bir sabah, içinde kaybolduğu kâbustan çıkıyor. Bu süre zarfında o kadar çok ağladı ki

gözünde akacak yaş kalmadı, kendi kendine acımaktan yoruldu. Bundan böyle anlamaya, neler olup bittiğini ve özellikle de o kadar çok sevip o kadar az tanıdığı Karim'in gerçekte kim olduğunu anlamaya ihtiyacı var.

Samiya'nın masanın üstüne bıraktığı gazeteler onu Afgan savaşçıların muhbiri olarak betimliyor, bazıları onu hain olarak nitelerken diğerleri bir kahraman olarak görüyor.

"*Karim...*" Anne onun Swat'tan dönüş yolunda söylediklerini ürpererek hatırlıyor:

"*Anne, bana bağlanmaman gerekiyor, benim geleceğim yok,*" *demişti ona.*

"*Doğru dürüst bir işin mi olmadığını söylemek istiyorsun?*"

"*Öyle de denebilir, ne bir işim ne de geleceğim var.*"

Acaba bu olacaklara dair bir önsezi miydi?

Samiya odanın kapısında beliriyor.

"Anne, tatlım! Nihayet aramıza döndün mü? Seni tekrar böyle görmek ne büyük mutluluk!"

Nekahet dönemindeki genç kadının yanına oturarak elini tutuyor ve hafifçe saçlarını okşuyor. Anne gözlerini kapatıyor ve sanki olanları unutabilirmiş gibi kendini bu tatlı şefkate bırakıyor...

Ama hemen akabinde kendine geliyor ve gözlerini arkadaşına dikiyor:

"Samiya, Karim'i çok iyi tanıyan birisi olarak bana şunu açıklasana! Zira bu konuda kendime çok kızıyorum, onu çok seven ve kendime çok yakın gören ben nasıl hiçbir şey hissedemedim? Nasıl bu kadar kör olabildim?"

"Tatlım, herkes kör oldu. Karim, bildiğin gibi, bir tiyatrocuydu. Kimsenin onun faaliyetlerinden kuşkulanmaması gerekiyordu. Rolünü ustalıkla oynadı."

"Peki, sen biliyor muydun?"

"Evet, Taher dışında bunu bilen yegâne kişiydim. Karim sırrını bize açmıştı çünkü bazen bir paravana ihtiyaç duyuyordu. Ama ne ailesi ne de arkadaşlarından herhangi biri ikili yaşamından haberdardı. Sorumsuz amatör, politikayı

umursamayan sanatçı imgesini titizlikle yürütüyordu; gerçekteyse bir idealistti. Pakistanlıların birçoğu gibi Afganistan'ın işgalini ve binlerce sivilin katledilişini bir insanlık suçu olarak görüyordu; ama o diğerleri gibi eleştirmekle yetinmek yerine bağımsızlık davasına somut bir biçimde yardımcı olmaya karar vermişti."

Onun Karim'i Talibanların mücadelesinin bir sac ayağını mı teşkil ediyordu?

Anne bu Karim'le kendi tanıdığı Karim arasında bir bağ kuramıyor. Arkadaşının dudaklarından dökülen sözcüklere odaklanmış durumda.

"O bu mücadelede çok önemli bir yere sahipti," diye devam ediyor Samiya. "Gençliğinin bir dönemini Karaçi'de geçirdiği için armatörlerin arasında arkadaşları vardı ve bu ilişkilerinden titizlikle faydalanıyordu. Bu sayede Afganistan istikametine ne zaman önemli bir malzeme sevkiyatı yapılacağını öğrenmenin yolunu buluyordu. Militanlara konvoyun izleyeceği yolu ve yaklaşık geçiş saatini haber veriyordu. Bazen bizzat saldırılara da katılıyordu, çünkü diğerleri gibi risk alması gerektiğini düşünüyordu. Ona zaten yeterince risk aldığını, haber alma işini bir tek onun yapabileceğini, oysaki herkesin bir mitralyöz kullanıp el bombası fırlatabileceğini defalarca tekrarlamama rağmen, bunun diğer savaşçılarla bir dayanışma sorunu, bir onur sorunu olduğunu söyleyerek cevap veriyordu."

Armatör arkadaşları, Karaçi'ye yaptığı sık seyahatler, "balık avlama hafta sonları" ve beni oraya asla götürmek istemeyişinin sebebi demek buydu! Şimdi her şey açıklığa kavuşuyor, Anne düş görmemişti. *Beni Talibanların elinden kurtarmaya gelen bizzat Karim'di. Çünkü onlar için çok önemliydi, onun isteğini geri çeviremezlerdi.*

Derken aklına birden armatör-öğrenciyle La Maison du Café'de karşılaşması ve Karim'in bundan duyduğu, gizlemeyi başaramadığı rahatsızlık geliyor.

"Bir gün onun yanında sözde armatör arkadaşına rastladım ama adam bana daha ziyade eski bir asker gibi görünmüştü," diyor Anne.

Samiya kaşlarını kaldırıyor.

"O Binbaşı Harun'un kardeşi olmalı, Karim'in başlıca bağlantısı."

Anne onu bakışlarıyla sorguluyor.

"Binbaşı Harun[36] direniş ortamında efsane bir kişilik. 2002'den itibaren her şeyi organize eden o."

Pakistan ordusunun Amerika Birleşik Devletleri'ne boyun eğerek Afganistan'ı bombalamasına öfkelenen Binbaşı Harun ve kardeşi Khurram 2002'de istifa edip Taliban'a katılmışlardı. Pakistanlıların yüzde 99'u gibi onlar için de Afgan Talibanı işgalci kuvvetleri kovmak isteyen vatanseverlerdi. Olağanüstü bir subay olan Harun, birkaç NATO askerine karşılık binlerce Taliban mensubunun öldürülmesinin altında, berikilerin çok cesur olmalarına rağmen disiplin ve eğitimden yoksun olmalarının yattığını çok çabuk anlardı. O andan itibaren kendini tek bir misyonu olan bir asker gibi gördü: Kardeşiyle birlikte tüm bildiklerini Taliban askeri güçlerini eğitmeye adadılar.

"Birkaç yıl sonra eski Irak ordusu subaylarının DAEŞ militanlarını eğitecekleri gibi mi?"

"Arada çok büyük bir fark var çünkü DAEŞ'in amacı bir kurtuluş savaşı değil dünyaya hâkim olma savaşı."

Binbaşı Harun aylarca kütüphanelere kapanıp Vietnamlıların Amerikalılara, Tamil Kaplanları'nın ise Sri Lanka hükümetine karşı yürüttükleri çok etkili savaş taktiklerini inceledikten sonra, gerillada deneyim kazanmış gençlerden, ürkütücü "gölge ordusu" olarak nam salan 313. Tugayı kurar. Yaratıcı zekâsıyla kalaşnikoflar için bir susturucu ve bir valizin içinde kolayca taşınabilecek kadar küçük boyutta bir havan topu icat eder. Bu iki silah işgalciye karşı verilen

36 Kişi ve hikâyesi gerçektir.

mücadelenin temel unsurları olacaktır. Ayrıca yurtdışından aralarında Çin malı gece görüş dürbünlerinin de bulunduğu çeşitli silahlar sağlar.

Anne şaşırıyor:

"Onları sınırdan nasıl geçiriyor?"

"Ordunun ve polisin üst düzey mensupları arasında yer alan ve ülkelerinin politikasını onaylamayan suç ortakları sayesinde."

Doğrusu Binbaşı Harun eski silah arkadaşlarıyla görüşmeyi sürdürür ve onların arasından birçoğunu ordudan ayrılıp Afganların mücadelesine katılmaya ikna eder. Ancak bir süre sonra şunu fark eder ki, Batılı kuvvetlerle yüz yüze çarpışmaktansa onların erzak sevkiyatını engellemek daha etkili olacak ve daha az can kaybı doğuracaktır. Bunların dışında, 2008'den itibaren konvoylara karşı saldırılar düzenleyerek NATO'nun ikmal yollarını kesmeyi amaçlayan bir planı devreye sokar. Bu konvoylar Peşaver tarafında, Hayber Geçidi boyunca sürekli olarak saldırıya uğruyorlar.

"Son yıllarda haftada yirmi ila kırk kamyonun imha edildiği veya yağmalandığı tahmin ediliyor. Elbette ki bütün bunlar, malzemelerin limana varışından ve farklı nakliye firmaları arasında paylaştırılışından haberdar olan kusursuz bir casusluk sistemi gerektiriyor. Karim işte o noktada onların kıymetlisiydi," diye sözlerini bitiriyor Samiya.

Anne acısına rağmen gülümseyişini tutamıyor, zira aklına Amerikalı diplomatların şaşkınlığını anlatan Jamal'in sözleri geliyor: Taliban, NATO konvoylarının geçiş tarihleri ve saatleri hakkında nasıl bu kadar iyi bilgi sahibi olabiliyordu? Jamal, Taliban'ın haber alma ağının temel direğini teşkil eden kişinin arkadaşı Karim, o tiyatrocu delikanlı olabileceğinden asla kuşkulanmıyordu.

Öteki hayatını, kayıtsızlık maskesinin altında gizlediği tutku ve cesareti keşfettiği ölçüde ona karşı olan sevgisi daha da artan Karim.

"2009'da Binbaşı Harun tutuklandı," diye sözlerine devam ediyor Samiya, "ama kurmuş olduğu son derece etkin düzen bayrağı ondan devraldı ve konvoy saldırıları hiç kesilmeden devam etti."

"Hâlâ hayatta mı?"

"Evet, Rawalpindi'de hapis yatıyor ve gardiyanlarını fikirleriyle etkilediği için sürekli olarak değiştirilmeleri gerekiyor. İçlerinden biri günün birinde onun kaçmasına yardım ederse hiç şaşırmayacağım."

Anne'ın gazetesi –fazla ayrıntıya girmeden– onun ciddi biçimde hasta olduğu konusunda bilgilendirildi ve anlayışlı davranan karşı taraf onu hemen dönme ya da biraz daha kalma konusunda tamamen özgür bıraktı. Hemen gidip her şeyi unutma arzusu ile Karim'le bağını biraz daha uzatma ihtiyacı arasında kalan genç kadın tereddüt ediyor. İçinde onu terk etmeye hakkı olmadığına dair bir his, onu yoğun bir şekilde düşündüğü sürece daima var olacağına, ama unutmanın onu nihai bir biçimde ölüme terk etmek olacağına yönelik bir inanç var.

Günün gazetelerine göz atarken, "Bir Amerikan kurşunu değildi," başlıklı kısa bir habere takılıyor.

Muhabir birkaç satırda şu soruyu soruyor: "NATO konvoyuna yönelik saldırı sırasında Karim Khan'ı kim öldürdü?" Ama en ufak bir cevap vermiyor.

Anne irkiliyor: Bu hikâye de nereden çıktı şimdi? Aceleyle o günkü tüm gazeteleri tarıyor, ama hiçbir şey bulamıyor. Ona daha fazla ayrıntıyı kim verebilir? Taher? Hemen telefona sarılıyor:

"Taher, *Daily Times*'taki Karim'le ilgili kısa haberi gördün mü? Bu ne anlama geliyor?"

Hattın diğer ucunda bir sessizlik oluşuyor.

"Taher?"

"Evet, Anne... Otelde misin? Sana uğrayacağım.

Taher endişeli bir havada geldi. Şimdi Anne'ın karşısındaki koltukta oturmuş, konuya nasıl gireceğini bilmiyor:

"Artık Karim öldüğüne göre ayrıntıların peşine düşmenin ne anlamı var? Bu yaraya tuz basmaktan başka bir işe yaramaz."

"Taher gerçeği benden gizlemeye hakkın yok," onun sözünü sert bir şekilde kesiyor Anne, "sevdiğim adamın nasıl öldürüldüğünü bilmek istiyorum."

"Bazı bilgiler var, ama hiçbir kesinlik yok..."

"Hangi bilgiler? Hadi anlat!"

"Pekâlâ, mademki ısrar ediyorsun... Görünen o ki Karim'i öldüren mermi çok yakından ensesine sıkılmış ve bu merminin Darra'da, her türlü silah ve mühimmatın yapılabildiği Kuzey Pakistan'daki şu köyde üretildiği anlaşılmış."

"Demek istediğin..." Anne sözcükleri telaffuz etmekte zorlanıyor, "ima ettiğin Karim'i öldürenin Amerikalılar değil Taliban olduğu! Onun yardım ettiği Taliban mı?"

"Evet... Örgüt içinde giderek artan anlaşmazlıklar vardı. Başlangıçta hepsi ülkelerini yabancı güçlerden kurtarmak için savaşan direnişçilerdi. Ama El-Kaide, finansal olarak yardım etmenin yanı sıra Batılı politikayı tüm kötülüklerin kaynağı olarak lanetleyen çok güçlü bir söylem geliştirerek yavaş yavaş etkisini arttırdı. Mücadeleyi bütün dünyaya taşımak gerektiği konusunda tüm militanları ikna etmeyi başardı. Karim bu düşünceye tamamen karşı çıkıyordu. Eğer Batı dünyayı sömürgeleştirmiş ve sömürmeye devam ediyorsa, İslamcı bir güç de aynı şeyi yaptığında sonuç en az o kadar kötü, hatta DAEŞ'in Irak ve Suriye'de, Boko Haram'ın ise Nijerya'daki cinayetleri düşünüldüğünde çok daha korkunç olabilirdi. Ama Afganistan'a yönelik bombardımanlar çoğaldıkça, silah arkadaşları daha da radikalleşiyordu. Tartışma içinden çıkılmaz bir hal almıştı, yoldaşları ona karşı güvensizlik duymaya başladı. Karim birkaç ay önce bana bu

sorundan bahsedince, onu durumun tehlikeli bir hal aldığına ve hemen örgütten ayrılması gerektiğine ikna etmeye çalıştım. Operasyonların devamı için vazgeçilmez bilgileri bir tek kendisinin sağlayabileceğini ileri sürerek buna karşı çıkıyordu. Bu doğruydu, ama yoldaşları ona güvenlerini yitirmişlerdi, sonunda onu öldürdüler."

Anne korkudan taş kesmiş bir halde ona bakıyor:

"Onu beni kurtarmasından bir hafta sonra öldürdüler... Onun güvenilmez olduğuna, bir gazeteci, üstelik Batılı bir gazeteci için risk alan birine güvenilemeyeceğine hükmetmiş olmalılar."

Taher cevap vermiyor, dikkatle ellerini inceliyor.

"Bana cevap ver, Taher!" Anne şimdi bağırmaya başladı, "Onu benim yüzümden öldürdüler, değil mi?"

"Hayır, senin yüzünden değil, onu her halükârda öldüreceklerdi, yüzde yüz onlar gibi düşünmeyen herkese şüpheyle bakıyorlar."

Gazetecinin kurtarılışının hiç kuşkusuz kafalarındaki son tereddütleri ortadan kaldırdığını söylemekten kaçınıyor, ama Anne bunu anladı.

"Benim yüzümden, tedbirsizliğim ve mesleki gururum yüzünden! Aslında ölmesi gereken bendim!"

Ona Karim'in Taliban için fazla başına buyruk, fazla özgür olduğunu ve eninde sonunda illaki öldürüleceğini tekrarlayıp duran Taher'in protestolarına kulaklarını tıkayan Anne hıçkırıklara boğuluyor.

23

Bir kurye mektup getirdi. Oda kapısının eşiğinde cevabı bekliyor. Anne zarfı yırtıyor, soluk mavi kalın bir kâğıdın üzerinde düzgün ve gösterişli bir el yazısıyla şu sözcükler yazılı:

"Seni görmek istiyorum.
Bugün öğleden sonra 4'e doğru gelebilir misin?
Nusrat Sagid Khan"

Acısında yitip giden Anne bu süre zarfında Begüm'ü hiç düşünmedi, Karim'le birlikte büyülü vadiye yaptığı yolculuktan beri onu arayıp sormadı. Acaba şimdi bu ihmalkârlığından ve sevgili torununun ölümünden ötürü ona sitem mi edecek? Hiçbir şey söylemezse daha da kötü. Anne kendini onun çaresizliğine dayanmaya ve onu teselli etmeye hazır hissetmiyor. Elbette ki onu görmeye gidecek, ama daha sonra, kendini daha güçlü hissettiğinde.

Kurye bekliyor, ona bir cevap vermek gerekiyor. Ne demeli? İşini mi bahane edecek? Begüm ona inanmayacak ve haklı olarak incinecek. Anne tereddüt ediyor ve hemen aka-

binde ödlekliğinden utanıyor: Yaşlı kadını görmeye gidecek, bakışlarına ve sitemlerine göğüs gerecek. Ama hepsinden önemlisi... birisiyle Karim hakkında konuşmaya çok ihtiyacı var ve bu dünyada en çok onu seven ve sayan ninesi, hiç kuşkusuz onu gerçekten tanıyan yegâne kişi.

Begüm Nusrat Anne'ı salonda bekliyor. Sünnilerdeki yas rengi olan beyazlara bürünmüş. Genç kadın geldiğinde ayağa kalkıyor ve genelde duygularını çok az dışa vuran biri olmasına rağmen ona uzun uzun sarılıyor. Sonra ondan hafifçe uzaklaşıp duygusal bir biçimde seyrederken gözleri doluyor, dudakları titriyor.

"Hadi gel biraz dolaşalım," diyor ona en sonunda titrek bir sesle.

İki kadının sessizce bindikleri otomobil şehri geçip anayola giriyor. Kırk beş dakikanın sonunda görkemli parmaklıkların önünde duruyor; burası Shalimar Bahçeleri'nin girişi. Anne ürperiyor, Karim'le birlikte dolaştıkları ve ilk kez yakınlaştıkları yer... Begüm'ün bunlardan haberi var mı? Eğer biliyorsa bu anıları canlandırmayı neden istiyor ki? Bunun ona ne kadar acı vereceğini anlamıyor mu? Ona acı çektirmek mi istiyor?

Şimdi ilk terasın üzerinde, bahçelerin arasında yürüyorlar ve her biri kendi düşüncelerine dalmış durumda. Hafta içi olduğu için ortalık çok tenha, sadece tek tük genç âşık çiftlere rastlanıyor. Anne onları görünce yüreğinin sıkıştığını hissediyor ve gözlerine kadar yükselen yaşların dışarı akmasına engel olamıyor. Begüm ona doğru yaklaştı ve elinden tutup bir taş bankı işaret ediyor:

"Şuraya oturalım, sana anlatacaklarım var."

Ve gözlerini genç kadının gözlerine dikerek anlatmaya başlıyor:

"Anne, sakın Karim'in senin yüzünden öldüğünü düşünme. O genç öleceğini zaten biliyordu, çok fazla risk alıyordu."

Genç kadının ona şaşkınlıkla bakması üzerine devam ediyor:

"Torunumu kendim kadar iyi tanıyorum. Çevirdiği gizli işlerden bana hiç söz etmemişti ama ondan şüpheleniyordum. Gerçek bir aşk ilişkisine girmek istememesinin sebebi de kendini tehdit altında hissetmesiydi, ama seninle, tüm çabalarına rağmen direnemedi."

Anne itiraz edecek gibi oluyor.

"Dur, hemen itiraz etme. Sizin birbirinize âşık olduğunuzu daha en başından tahmin ettim, belki de bunu sizden bile önce anladım –yüzünde bir gülümseme beliriyor–, size şöyle bir bakmak, didişmelerinizi dinlemek yeterliydi. Ama Karim son birkaç aydır değişmişti, endişeliydi, sanırım tehlikenin yaklaştığını hissediyordu."

Begüm derin bir iç çekiyor ve ancak işitilir bir sesle ekliyor:

"Neticede belki de böylesi daha iyi olmuştur..."

"Daha iyi olan ne?" diye ürpererek soruyor yanlış duyduğunu zanneden Anne.

Yaşlı kadın başını sallıyor.

"Seni bütün bunların içine yerleştiremiyordum, durum çok vahimdi. Ayrıca bu senin savaşın değildi, en sonunda bunu sana hissettireceklerdi. Ama özellikle de..."

"Ama özellikle ne?" diye genç kadın onun sözünü kesiyor.

Begüm tereddüt ediyor, ardından onun gözlerinin içine bakarak konuşuyor:

"Sen Karim'le hayatını birleştiremezdin."

Anne anlam veremez bir tavırla ayağa dikiliyor ve o ana dek büyük bir hayranlık, hatta sevgi beslediği bu kadına bakıyor.

Beni neden reddediyor? Yabancı olduğum için mi? Hayır, o Pakistan'da olduğu gibi Fransa'da da rastlanan dar kafalı burjuvalardan biri değil. O halde neden böyle diyor? Yoksa benim torununa layık olmadığıma mı hükmediyor? Ama Karim beni seviyordu, o hayatını benimle kurmak istiyordu. Aşkımıza karşı çıkmaya kimsenin hakkı yoktu! Hiç kimsenin!

Anne dudaklarını ısırıyor, gözlerinde şimşekler çakıyor, aklından geçenleri bu kadının yüzüne haykıracak, düşüncelerinin onu hiç ilgilendirmediğini söyleyecek!

Ama Begüm bir işaretle onu durduruyor.

"Sakin ol, düşündüğün gibi değil."

Ardından sevecen bir ses tonuyla:

"Seninle birlikte bu bahçelere gelmek istedim çünkü Karim'le birlikte burada dolaştığınızı biliyorum. Zamanında ben de burada dolaşıyordum..."

Yüzü solgunlaşıyor, elini kalbinin üzerine götürüyor ve güçlükle şöyle diyor:

"Onunla dolaşıyordum..."

"Kiminle?" diye soruyor Anne şaşkınlıkla.

"Onunla... sevdiğim adamla..." diye mırıldanıyor yaşlı kadın gözlerini kapatarak.

Anne'ın bozmaya çekindiği bir sessizlik oluşuyor.

Ama çok geçmeden Begüm Nusrat kaldığı yerden devam ediyor.

"Sevdiğim adam... Yannick."

"Yannick mi?" diye tekrarlıyor Anne hiçbir şey anlamadan ona bakarak.

"Evet, Anne, senin deden, hayatımın tek erkeği."

Ve genç kadın afallamış bir şekilde ona bakakalınca:

"Daha yakınıma gel."

Anne'ın ellerini kendininkilerin arasına alıyor ve sevgiyle sıkıyor:

"Sen bunu bilmiyorsun ama Müslüman toplumunda bir çocuğun genellikle iki ismi olur, biri gizli diğeri herkesin bildiği isim. Bu beşiğinin etrafını saran kötü ruhları kandırmak için yeni doğan bebeğin isminin gizlenmesi gerektiğini düşünen eski inançlardan geliyor. Benim herkesçe bilinen ismim Nusrat ama gerçek ismim, yani gizli ismim Rekha... Evet, ben dedenin sevdiği Rekha'yım."

Anne uğradığı şokla taş kesiyor. Begüm onun akrabası mı? Bu nasıl mümkün olabilir? Ve eğer bu doğruysa, neden

ona hiçbir şey söylemedi? Anne ellerini çekiyor; yaşlı kadını kendine öylesine yakın hisseden, ona öylesine hayranlık duyan genç kadın şimdi ihanete uğramış duygusuna kapılıyor.

Begüm'ün tetiklediği fırtınayı tahmin etmekten bin fersah uzakmış gibi bir hali var. Gözleri ışıldıyor, içten aydınlanmış gibi görünüyor, sanki yeniden o âşık genç kıza dönüşüyor. Anne'ı kolundan tutuyor.

"Gel yürüyelim ve izin ver sana anlatayım. 1947 Lahor'unu gözünün önüne getir, Fransız Konsolosluğu'nda bir resepsiyon veriliyor. Şık ve kozmopolit bir kalabalık aydınlatılmış bahçeleri doldurmuş; Avrupalı kadınlar uzun elbiseler, kocalarıysa smokin giyerken, Hintli tarafındaki kadınların üzerinde en güzel sarileri, kocalarındaysa çok şık siyah şirvaniler[37] var. Anne babam da oraya davetli ve ilk kez beni de yanlarında götürdüler. On sekizimdeyim, dünyaya giriş yapacağım yaşta. Modern bir adam olan babam kızının Hıristiyan ve Hindu burjuvazisi ortamlarına takılmasını, oradan tanışıklıklar hatta arkadaşlıklar kurmasını anlayışla karşılıyor; ama evlilik söz konusu olduğunda elbette ki bir Müslümanla evlenecek. Genç bir adam beni dansa davet ediyor; ince uzun, –Begüm burada durup Anne'ı inceliyor–, tıpkı seninkiler gibi muhteşem mavi gözleri olan bir genç adam... Babama bakıyorum, Fransa'dan yeni gelen bir diplomat olan genç adamla daha önceden tanışmış. Onaylıyor."

Nusrat iyi dans edemiyor, evde kız arkadaşlarıyla dans ederek öğrenmiş, ilk kez bir erkekle dans ediyor. Orkestra polkalar ve mazurkalar çalıyor, ardından bir vals başlıyor. Kavalyesi yaklaşıp elini beline koyuyor, saygılı bir mesafeyi korusa da erkeğin eli onu ateş gibi yakıyor, genç kız bir şakayık gibi kızarıyor, herkesin ona baktığı duygusuna kapılıyor.

Saflığının hatırası yaşlı kadını güldürüyor.

"Vals biter bitmez onu orada bırakıyor ve anne babamın yanına dönüyorum. Benim peşimden o da geliyor ve babam-

37 Şirvani: Subay yakalı siyah, uzun redingot.

la bir sohbete giriyor: Lahor'a geleli iki ay olmuş, şehrin güzelliğine ve insanlarının misafirperverliğine hayran kaldığını söylüyor. Derken babam onu sempatik buluyor ve Yannick evimizin bir müdavimi oluyor. Onunla sık sık görüşsek de, asla baş başa kalmıyoruz, ama her seferinde bir tür görünmez güç bizi birbirimize çekiyor. Küçük kâğıt parçalarına yazdığı notları gizlice elime tutuşturuyor, onları tekrar tekrar okuyor, onu düşlüyorum, gözüme uyku girmiyor. Sırrımı paylaştığım bir Hıristiyan arkadaşım onun evinde buluşmamızı öneriyor. Ders çalışma bahanesiyle gittiğim Charlotte'un evinde her gün Yannick'le buluşuyorum. O sadece yakışıklı değil, aynı zamanda da çok akıllı ve son derece hassas birisi. Birbirimize delicesine âşık oluyoruz."

Yaşlı kadın sustu, çevresine nostaljiyle bakıyor:

"Dolaşmak için buraya sık sık geliyorduk... Hafta içinde, tıpkı bugünkü gibi, kimsecikler olmuyor, bahçeler birkaç âşık çifte korunak işlevi görüyordu. Aylar süren olağanüstü bir aşk hikâyesi yaşadık, ama –burada ses tonu değişiyor– Yannick benimle evlenmek istiyordu ve gidip beni babamdan istemeye karar vermişti. Ona biraz beklemesini, şu an uygun zamanda olmadığımızı, babamın o an için politik ortamdan çok endişeli olduğunu söylüyor, binlerce bahane uyduruyordum. Öylesine açık fikirli bir babanın kızının bir Hıristiyanla evlenmesini asla kabul etmeyeceğini ona nasıl itiraf edebilirdim?"

Genç kız ne yapacağını bilmiyordu, ama eğer Yannick babasıyla konuşursa birbirlerini bir daha asla göremeyeceklerine adı gibi emindi.

Etraflarında yaşanan olaylar artıyordu ve Yannick akşamları konsoloslukta giderek daha geç saatlere kadar kalıyordu. Rekha bazen ailesine arkadaşlarıyla sinemaya gideceklerini söyleyip burkasının içine gizlenerek Yannick'in kaldığı daireye gidiyordu.

Bir mutluluk kozasının içinde yaşıyorlardı, Rekha ufukta beliren trajediden tamamen bihaberdi, mesleğinden ötürü

onu görmezden gelemeyen Yannick ise sevgilisinin yanında her şeyi unutmak istiyordu.

Ta ki o korkunç 17 Ağustos gününe kadar.

"Lahor'un Pakistan'ın bir parçası olacağının açıklandığı gün mü?"

"Evet. Bazen buluştuğumuz bir pastanede Yannick'le randevumuz vardı, çünkü şehir merkezine uzak olan bu yerde tanıdık biriyle karşılaşma riskimiz çok düşüktü. Akşamüstü 6'da buluşmak üzere sözleşmiştik. Ama saat 8 olduğunda o hâlâ ortada yoktu ve patron mekânını kapatmak istediğini söylüyordu, çünkü şehirde çok büyük bir kargaşa yaşanmaktaydı. Eve yalnız dönmemin çok tehlikeli olabileceğini ileri sürerek beni evime kadar bırakmayı bile teklif etmişti. Babam beni kapının eşiğinde çılgına dönmüş bir halde bekliyordu. Bana nereden geldiğimi sorarak zaman kaybetmeden bir an önce valizimi hazırlamamı emretti, ortalık yeniden sakinleşene kadar taşraya gidecektik. İtirazlarım –hazırlanmam gereken sınavlarımı ileri sürüyordum– onu öfkelendirmekten başka bir işe yaramadı: 'Sınavların mı? Sen neden bahsediyorsun? Neler yaşandığının farkında değil misin? İnsanlar birbirlerini öldürmeye başladı. Buradan hemen gitmeliyiz yoksa biz de o noktaya geleceğiz!' Seçme şansım yoktu. Yine de evin yaşlı bekçisine Yannick'e vermesi için bir mektup bırakmanın bir yolunu buldum. Mektupta ona yeni adresimi bildiriyordum. Bana anlattıklarına bakılırsa o mektubun Yannick'in eline geçmediği anlaşılıyor. Bekçimiz olaylar sırasında öldürülmüş ya da kaçıp gitmiş olabilir."

"Peki, onun size gönderdiği mektupların hiçbiri elinize geçmedi mi? Ninem, dedemin size aylarca mektup yazdığını anlattı, deli gibi endişeleniyormuş, sizin katliamlardan kurtulup kurtulamadığınızı çok merak ediyormuş."

Begüm başını sallıyor:

"Mektuplar gelmiş olabilir ama hiçbiri benim elime geçmedi. Doğrusu tam bir dramın içinde yaşıyorduk: Hamile olduğumu fark etmiştim."

Anne'ın ağzı bir karış açık kalırken, gözleri kendi içinde yitip giden yaşlı kadın sözlerini sürdürüyor:

"Yannick'e haber vermemin hiçbir yolu yoktu ve bundan aileme bahsedebilmeyi aklımdan dahi geçiremezdim. Çıldıracak gibiydim ve intihar etmekten başka bir çıkış yolu göremiyordum."

Damarlarını kesmişti ve annesi onu bir kan gölünün içinde bilinci kayıp bir halde bulmuştu. Acilen çağırılan doktor onu muayene ettikten sonra ailesini durumdan haberdar etmişti.

Gök kafalarının üzerine düşmüş gibi olmuştu, annesinin hıçkırıkları bitmek bilmiyordu, babası çalışma odasına kapanmıştı ve hiç kimseyi görmek istemiyordu. Onun yüzünden bütün ailenin onuru lekelenmişti. Ama kader onlara babasının en iyi arkadaşı biçiminde bir kurtarıcı göndererek yardım etmişti. Bu kişi birkaç yıl önce eşini kaybetmişti ve onları telafisi olmayan bir utançtan kurtarmak için Rekha'yla evlenmeyi teklif etmişti.

"Kabul ettiniz mi?"

"Seçme şansım mı vardı? O tam bir centilmendi, ona sonsuz bir minnet besliyorum. Onun ölümüne kadar on beş yıl birlikte yaşadık. Ona iyi bir eş olmaya çalıştım ama hiç çocuğumuz olmadı, sanırım bedenim Yannick'inkinin dışında başka bir çocuk taşımayı reddediyordu."

Anne'ın oturmaya ihtiyacı var, ipin ucunu tamamen kaçırmış bir durumda, her sorgulama beraberinde bir başkasını getiriyor ama öncesinde:

"Kızınız gerçek babasının kim olduğunu biliyor mu? Peki ya Karim, o biliyor muydu?"

"Elbette ki bilmiyordu! Yannick'e beslediğim aşktan bir an dahi pişmanlık duymadım, aynı şekilde ondan yaptığım çocuktan da, o benim tüm hayatımı aydınlattı. Ama biz çok muhafazakâr bir toplumuz ve bu tür şeylere iyi gözle bakılmıyor. Ailemin huzurunu yıkma, ailemin ya da beni eş olarak kabul eden o iyi adamın itibarını lekeleme hakkını

kendimde görmüyorum. Bugün onların hepsi öldü ve gerçeği sadece senle ben biliyoruz."

"Peki ama neden?" Bir şokun etkisi altındaki Anne kafasını sallıyor, "Bütün bunları neden bana anlatıyorsunuz?"

"Anlamıyor musun? Kızım babanın kız kardeşi olduğuna göre, Karim de senin birinci derece kuzenin oluyor!"

"Ne olmuş yani?"

"Olan şu, sen birinci derece kuzeninle evlenemezdin!"

Artık bu kadarı da fazlaydı! Anne alaycı bir kahkaha patlattı:

"Bu gülünç önyargılar kimin umurunda! Öncelikle bu çılgın hikâye tamamen doğruysa, Karim'in annesi babamın yarım kardeşi oluyor! Her halükârda ne önemi var ki?"

Begüm öfkeyle acıma arasında gidip gelerek ona uzun uzun bakıyor. Ardından her hecenin üstüne basa basa şöyle diyor:

"Akraba evliliği sorunlarından bahsedildiğini hiç duymadın mı? Benim ailemde bunun korkunç sonuçlarının olduğunu sana söylemeliyim: Benim erkek kardeşim anormal, aynı şekilde iki kuzenim de. Ben onların cefasını çektim, bundan daha kötü bir şey olmadığını söyleyebilirim; başlarına gelenden ötürü anne babalarına kızıyor, keşke bizi ölüme terk etselerdi diyorlardı. Yetişkin olunca bu tür birliktelikleri engellemek için her şeyi yapacağıma kendi kendime söz verdim. Mirası böldürmemek için kendi aralarında evlenen aileleri Tanrı cezalandırıyor! Ben kendi kuşağımda bu lanetten kurtulan yegâne kişiyim."

Anne'ın sözünü kesmesine izin vermeden devam ediyor:

"Karim ve senin birbirinize âşık olduğunuzu anlayınca gözüme uyku girmez oldu: Sizinle konuşmalı mıydım? Ama onu tanıdığım kadarıyla, seni de tahmin ettiğim kadarıyla bu hiçbir işe yaramayacaktı: İnsanlar bu gibi durumlarda her zaman ağın deliklerinden geçebileceklerine inanırlar. Sorunu evirip çeviriyor her yönüyle ele alıyordum, bu tür bir

felaketin başınıza gelmesini kabul edemezdim, endişeden kahroluyor, yardım etmesi için Tanrı'ya yalvarıyordum..."

Sesi titriyor, elleriyle yüzünü saklıyor:

"Bu kadar zalimce bir yardımda bulunacağını asla tahmin etmemiştim."

Her zaman son derece dingin olan yaşlı kadın sendeliyor, tüm vücudu acıdan titriyor. Öfkesini ve acısını unutan Anne ona yaklaşıyor, o kadar sert bir tepki verdiği için birden utanıyor, onu teselli etmek istiyor, ama ne demeli? Böylesine bir acıyı yumuşatacak sözcükler var mı?

Derken Karim ve Yannick'in imgeleri bir anda, sanki bir sır verecekmiş gibi, genç kadını zalim bir yalınlıkla istila ediyor... Anne nefesini tutup bekliyor, ama boşuna, sevdiklerinin yüzleri kalın bir sisin arasında yavaş yavaş kayboluyor.

Yan tarafında engellenmeye çalışılan hıçkırıklar onu gerçekliğe çağırıyor. Derin bir şefkat duygusuna gömülmüş bir halde Nusrat'a dönüyor, ona sarılmak, ona –daha önce saygısından başka bir duygusunu dile getiremediği bir kişiye karşı– sevgisini ifade etmek istiyor, ama bunu yapmaya cesaret edemiyor, orada kaskatı bir şekilde donup kalıyor.

Dakikalar geçiyor, Begüm yavaş yavaş kendini toparlamayı başarıyor ve güçlükle doğruluyor:

"Senin ne kadar acı çektiğini bilmeme rağmen, kendimi senin önünde kaybettiğim için beni bağışla kızım... Ama sen gençsin, yeniden başlaman, yolunu çizmen gerekiyor. Ben de Yannick'i kaybettiğimde acıdan öleceğimi düşündüm, sonra hayat tekrar ağır basıyor..."

Ayağa kalktı ve genç kadını omuzlarından tutarak sevgiyle seyrediyor ve usulca şöyle diyor:

"Karim'i yaşatmaya devam edebilirsin."

Anne ona anlamadan bakınca devam ediyor:

"Artık Pakistan'ı ve halkını tanıdığına göre, İslamcı terör ve Batı'nın reddi arasında bölünmüş, var olmak ve insanlığını korumak için savaşan, ama Karim'in bütün bunları aşacağına dair umudunu asla yitirmediği ve çok sevdiği bu

ülkenin, zenginlik ve karmaşıklığını onu yanlış tanıyan insanlara duyurabilirsin."

Yaşlı kadın bunun ardından yüzünde o güzelim tebessümüyle sözlerini sonlandırıyor:

"Eğer günün birinde ağırlığından ötürü onu içinde taşımaktan yorulduğun için, ilerlemeni engellediği için bu hikâyeyi anlatmaya karar verirsen hiç çekinme bunu yap. Senden tek bir şey istiyorum, isimleri gizli tut."

Teşekkür

Bu kitabı belgelendirmek ve yazmak için ihtiyaç duyduğum dört yıl boyunca birçok iyi niyetli insanla karşılaştığım için şanslıyım.

Öncelikle bana bu karmaşık ülkenin kapılarını açan Pakistan'daki dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum. Onlardan bazıları zaten kitabımdaki karakterler için doğrudan esin kaynağı oldular: Karamat Ali, Sheemah Kirmani, kuzenim Ali Khan ve teyzem Begüm Wajid Khan. Diğerleri yardımlarını hiç esirgemediler: Büyükelçi Anees Uddin, berrak ve dengeli analizleriyle gazeteciler Ahmad Rashid ve Rashid Rehman, asla tükenmeyen adres defterleriyle Aliya Iqbal Naqvi ve Nucy Djamil.

Ayrıca beni Hıristiyan çevrelere sokmuş olduğu için Ayra Indiryas'a, Şii çevrelere sokmuş olduğu için de Roxana Mashadi'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Bana Shalimar Bahçeleri'ni keşfettiren Kemal ve Rani Mümtaz'ın yanı sıra yabancılara yasak olan şehir Gwadar'ı ziyaret etmemi sağlayan Shabaz Shariff'in yaptıklarını da unutmadım.

Dik kafalı bir gazeteciye ordunun ikilemlerini anlatmak için saatlerini harcayan General Attar Abbas'a da buradan büyük bir teşekkür gönderiyorum.

Lahor ve Karaçi'de bana aylarca olağanüstü ve sabır dolu bir misafirperverlik gösteren kuzinlerim Shaharbano ve Nayar'a da minnetlerimi sunuyorum.

Son olarak, beni "küçük anne"leri olduğu yoksulların gecekondu mahallelerindeki evlerine götüren ve mafya tarafından katledilen, ışık saçan dostum Parveen Rehman'ı asla unutmayacağım.

Pakistan'ın bombasıyla ilgili ayrıntılı ve Pakistan'da elde etmenin imkânsız olduğu bilgileri IRIS'ten (Uluslararası ve Stratejik İlişkiler Enstitüsü) Olivier Guillard'a borçluyum. Bana Morvan'daki inziva mekânını ödünç veren Pierre-Édouard de Leusse'e de teşekkürlerimi sunuyorum.

Ama özellikle de, elyazmalarımı dikkatli ve eleştirel bir gözle okuyan ve bana değerli tavsiyelerde bulunan dostum Ishtar Kettaneh ve Pierre de Chambure'e ne kadar teşekkür etsem az olur.

Ve elbette ki Jean-François Dauven ve Fayard yayınevinin tüm ekibine teşekkürlerimi sunuyorum.